

يَوْمٌ فِي حَيَاةِ
سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Peygamber Efendimizin (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) Hayatında Bir Gün

جمع هذه الرسالة طلبة العلم

برعاية موقع المستنير

الكويت

[Almostaneer.com](#)

Bu risaleyi “müstenîr” merkezinin gözetiminde
ilim talebesi cemetmiştir.

Kuveyt

يَوْمٌ فِي حَيَاةٍ
سَيِّدُنَا مُحَمَّدٌ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Peygamber Efendimizin (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) Hayatında Bir Gün

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'in adıyla

﴿وَمَا أَرْسَنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلنَّاسِ﴾

«Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.»

[Enbiyâ Sûresi, 107]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
مُقْدِمَةٌ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى مَنْ أَرْسَلَهُ اللَّهُ تَعَالَى
رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ.. قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي
رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ أَلَّا يَرَوْزَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ [الْأَحْزَاب: ۲۱]

هَذِهِ لَمَحَاتٌ مُشْرِقَةٌ مِنْ حَيَاةِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ ﷺ ثُلُقَيِ الْفَضْوَةِ عَلَى جَوَانِبِ
مِنْ مَعِيشَتِهِ وَعِبَادَتِهِ وَأَخْلَاقِهِ الشَّرِيفَةِ كَمَا وَرَدَتْ بِالْأَحَادِيثِ الصَّحِيحَةِ مِنْ
كُتُبِ السُّنْنَةِ الْمُطَهَّرَةِ، لِتَكُونَ نِبْرَاسًا يَسْتَنِيرُ بِهَا كُلُّ مَنْ يَسْعَى لِأَنْ تَكُونَ الْجَنَّةُ
هِيَ الْمَأْوَى ..

وَصَلَى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

Önsöz

Bütün hamdler, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Salât ve selâm Allah Teâlâ'nın âlemlere rahmet olarak gönderdiği Peygamber Efendimiz ve O'nun ailesi, ashabı üzerine olsun. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

«İçinizden Allah'ın lütfuna ve ahiret gününe umut bağlayanlar, Allah'ı çokça ananlar için hiç şüphe yok ki, Resûlullâh'ta güzel bir örneklik vardır.»¹

Bu anlatacaklarıız, ahiretteki yerinin cennet olması için çalışan her bir kişinin yolunu aydınlatan bir ışık olması amacıyla hadis kitaplarında bulunan sahî rivayetler ile Peygamber Efendimizin yaşayışı, ibadeti ve ahlak-ı şerifi gibi konulara ışık tutan pas parlak birtakım malumatlardır. Allah Teâlâ, Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'e, O'nun aile ve ashabına salât ve selâm etsin.

¹ Ahzâb Sûresi, 21.

الْبَابُ الْأَوَّلُ

مَعِيشَةُ صَلَواتُ رَبِّي وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ

عِيشَةُ صَلَوةُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ

1. BAP

PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜNLÜK YAŞANTISI

رَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ، وَالْبُخَارِيُّ، وَمُسْلِمُ، وَالتِّزِمْذِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، مَا شَبَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَهْلُهُ ثَلَاثَةٌ أَيَّامٌ تَبَاعًا مِنْ خُبْزٍ حِنْطَةٍ، حَتَّى فَارَقَ الدُّنْيَا.

Ahmed b. Hanbel, Buhârî, Müslim ve Tirmizî, Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Teâlâ Anh*)’tan rivayet ettiklerine göre: “*Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ve ailesi üst üste üç gün doyuncaya kadar buğday ekmeği yemeden dünyadan ayrıldı.*”

وَعَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ سَمِعْتُ النَّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ: أَلَّا نَشْتُمْ فِي طَعَامٍ وَشَرَابٍ مَا شِئْنَا، لَقَدْ رَأَيْتُ نَبِيَّكُمْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا يَجِدُ مِنَ الدَّقْلِ مَا يَمْلأُ بَطْنَهُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ. الدَّقْلُ: رَدِيءُ التَّمْرِ.

Simâk b. Harb (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet edildiğine göre, Nu‘mân b. Beşîr (*Radiyallâhu Anh*)’ı şöyle derken iştitti: “*Siz dilediğiniz yiyecek ve içecekler içerisinde değil misiniz? Gerçekten ben Peygamberiniz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’i karnını doyurmaya yeteceğim kadar adı hurma bile bulamadığımı gördüm.*” (Müslim)

(الدَّقْلُ): Adı hurma demektir.

صِفَةُ أَكْلِهِ وَشُرْبِهِ ﷺ :

YEME VE İÇMESİNDEKİ VASIFLARI

رَوَى الْبَخَارِيُّ وَأَحْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ وَالْتَّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَهَ وَابْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِرَجُلٍ عِنْدَهُ: «لَا آكِلُ مُتَّكِئًا» أَوْ قَالَ: «وَأَنَا مُتَّكِئٌ».

Buhârî, Ahmed b. Hanbel, Ebû Dâvûd, Tirmizî, İbn Mâce ve İbn Sa'd'ın, Ebû Cuhayfe (*Râdiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiklerine göre: Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) yanında bulunan bir adama: "*Ben yaslamıyor olduğum halde -veya yaslanarak- yemek yemem.*" dedi.

وَعَنْ أَنَّسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَكَلَ طَعَامًا لَعِقَ أَصَابِعَهُ الْثَّلَاثَ. اللَّغْعُ: الْلَّخْسُ بَعْدَ الْفَرَاغِ مِنَ الطَّعَامِ. رَوَاهُ الْتَّرْمِذِيُّ.

Enes (*Râdiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) *yemek yediği zaman üç parmağını yalardı.*" (Tirmizî)

(اللَّغْعُ): Yemekten sonra parmakları yalamak demektir.

وَعَنْ عَمْرِو بْنِ شَعْبِنَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَشْرُبُ قَائِمًا وَقَاعِدًا. رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالْتَّرْمِذِيُّ.

فَإِنَّهُ: ذَكْرُ الْعُلَمَاءِ أَنَّ الشُّرْبَ قَاعِدًا أَفْضَلُ.

Amr b. Şuayb, babasından o da dedesinden rivayet ettiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)*ï hem ayakta hem de oturuyor halde su içerken gördüm.*" (Ahmed b. Hanbel; Tirmizî)

Fâide: Âlimler, oturarak su içmenin daha faziletli olduğunu söylemişlerdir.

وَعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَنَفَّسُ فِي الْإِنَاءِ ثَلَاثًا إِذَا شَرِبَ، وَيَقُولُ: هَذَا أَمْرًا وَأَزْوَى. رَوَاهُ الْبَخَارِيُّ، وَمُسْلِمٌ، وَالْتَّرمِذِيُّ.

قال العلماء: المقصود من الحديث أن النبي صلى الله عليه وسلم كان يتتنفس خارج الإناء.

Enes b. Mâlik (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) suyu üç solukta içerde ve bunun daha doyurucu ve hastalıklara karşı daha koruyucu olduğunu söyledi." (Buhârî; Müslim; Tirmizî)

Âlimlerin dediğine göre bu hadisten kastedilen Peygamber Efendimizin içtiği kabın içinde değil dışında nefes almasıdır.

وَوَرَوْيَ التِّرْمِذِيُّ، وَابْنُ مَاجَهَ عَنِ ابْنِ عَمَرٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا قَالَ: تَجَشَّسَ رَجُلٌ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ: «كُفْ عَنَّا جُشَاءَكَ، فَإِنَّ أَكْثَرَهُمْ شَبَعَا فِي الدُّنْيَا، أَطْوَلُهُمْ جُوعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ». وَالْتَّجَشُّوُ: تَنَفُّسُ الْمِعْدَةِ (وَإِظْهَارُ صَوْتِ مِنَ الْفَمِ).

Tirmizî ve İbn Mâce'nin İbn Ömer (*Radiyallâhu Teâlâ Anhumâ*)'dan rivayet ettilerine göre: "Bir adam, Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in huzurunda geğırdı. Bunun üzerine Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*): "Gegirmeni tut. Zira dünyada en çok tok olanınız Ahirette en uzun aç kalacak olanınızdır."

(الْتَّجَشُّوُ): Mideyi nefes aldırma esnasında ağızdan ses çıkartarak geğırmek demektir.

لبائشة ﷺ :

GİYİNMESİ

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَلَيْكُم بِالْبَيْاضِ مِنَ الْقِيَابِ، لِيَلِسْنَهَا أَحْيَاوْكُمْ، وَكَفَّنُوا فِيهَا مُؤْتَكُمْ، فَإِنَّهَا مِنْ خَيْرِ ثِيَابِكُمْ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

Ibn Abbâs (*Radiyallâhu Anhumâ*)’dan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurdu: **“Elbiselerden beyaz olanı tercih edin, dirileriniz beyaz elbise giysin, ölülerinizi de onunla kefenleyin, çünkü beyaz elbise en hayırlı elbiselerinizdir.”** (Tirmizî)

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ، وَالنَّسَائِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا لَيْسَ قَمِيصًا بَدَأَ بِمَيَامِنِهِ.

Tirmizî ve Nesâî’nin Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Teâlâ Anh*)’tan rivayet ettiklerine göre: “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) kamîs (*Gömlek*) giydiği zaman giyinmeye sağından başlardı.”

وَعَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اسْتَجَدَ ثُوبًا سَمَاءً بِاسْمِهِ -عِمَاماً، أَوْ قَمِيصًا، أَوْ رِداءً- ثُمَّ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كَمَا كَسُوتَنِيهِ، أَسْأَلُكَ خَيْرَهُ وَخَيْرَ مَا صُنِعَ لَهُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهِ وَشَرِّ مَا صُنِعَ لَهُ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

Ebû Saîd el-Hudrî (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet edildiğine göre: Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*), yeni elbise giydiği zaman, sarık, gömlek veya ridâ olsun giydiği şeyin adını anarak şöyle derdi: **“Allah’ım hamd sana mahsustur. Onu bana sen giydirdin. Senden onu hayırlı kılmanı ve yapılışına uygun kullanmanın hayrını istiyorum. Şerrinden ve yaratılış gayesi dışında kullanmanın şerrinden de sana sigınırıム.”** (Tirmizî)

مشیة ﷺ :

YÜRÜMESİ

رَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ، وَالترْمِذِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَسْرَعَ مِشْيَةً مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَكَانَمَا الْأَرْضُ تُطْوَى لَهُ: كُنَّا إِذَا مَشَيْنَا مَعَهُ نُجْهُدُ أَنفُسَنَا، وَإِنَّهُ لَغَيْرَ مُكْتَرٍ.

İman Ahmed b. Hanbel ve Tirmizî'nin Ebû Hüreyre (*Râdiyallâhu Teâlâ Anh*)'tan rivayet ettiklerine göre: "Resûlüllâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'den daha hızlı yürüyen birisini görmedim; yürüürken adeta yeryüzü ayakları altında dürüldürdü. Bizler, onunla beraber yürüürken, geri kalmamak için büyük çaba harcarken o hiç zorlanmadı."

وَكَانَ عَلَيْهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِذَا وَصَفَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: كَانَ إِذَا مَشَى تَقْلَعَ كَانَمَا يَنْحَطُ مِنْ صَبَبٍ. يَنْحَطُ مِنْ صَبَبٍ: أَيْ كَانَمَا يَنْزُلُ فِي مُنْحَدِرٍ. رَوَاهُ التَّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Hazreti Ali (*Râdiyallâhu Anh*) peygamber Efendimizi vasıflarken şöyle derdi: "Resûlüllâh Efendimiz, yürüürken adeta yokuş aşağı inercesine, ayaklarını sertçe kaldırırlardı." (Tirmizî, eş-Şemâilü'l-Muhammediyye)

(يَنْحَطُ مِنْ صَبَبٍ): Sanki yokuştan iniyor gibi demektir.

جلسته واتكاؤه ﷺ :

OTURMASI VE DAYANMASI

رَوَى الْبُخَارِيُّ فِي «الْأَدَبِ» وَأَبُو يَعْلَى عَنْ قِيلَةَ بْنِتِ مَحْرَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَاعِدًا الْقُرْفُصَاءُ. وَالْقُرْفُصَاءُ: وَهِيَ أَنْ يَجْلِسَ عَلَى مَقْعَدِتِهِ نَاصِبًا رِجْلَيْهِ وَيَضْسُمْ فَخِذَيْهِ إِلَى بَطْنِهِ.

Buhârî'nin, "el-Edebü'l-Müfred" adlı kitabında ve Ebû Ya'lâ'nın Kayle bint Mahreme (*Râdiyallâhu Teâlâ Anhâ*)'dan rivayet ettiklerine göre:

“Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’i, Kurfusâ şeklinde otururken gördüm.”

Kurfusâ: Kalçaları yere koyarak, dizler dik bir şekilde karna yapıştırılmak ve elleri bacaklar üzerinde bağlamak suretiyle yapılan oturuluş şekline denir.

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا جَلَسَ فِي الْمَسْجِدِ احْتَبَى بِيَدِيهِ». رَوَاهُ التِّزْمِدِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ» وَأَبُو دَاؤِدَ.

وَالْإِخْتِبَاءُ: هُوَ أَنْ يَضْصُمَ الْإِنْسَانُ رِجْلَيْهِ إِلَى بَطْنِهِ بِثُوبٍ يَجْمِعُهُمَا بِهِ مَعَ ظَهْرِهِ وَيَسْدُدُهُ عَلَيْهَا، وَفِي هَذَا الْحَدِيثِ أَنَّ الْإِخْتِبَاءَ غَيْرُ مَنْهِيٍّ عَنْهُ.

Ebû Saîd el-Hudrî (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet edildiğine göre: “*Resûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* oturacağı zaman ihtibâ şeklinde otururdu.” (Tirmizî, *es-Şemâilü'l-Muhammediyye*; Ebû Dâvûd)

İhtibâ: dizlerini yukarıya dikip uyluklarını da karnına dayayarak, herhangi bir bezî sırtından dolaştırarak birbirine bitirilmiş olan dizleri bağlama şeklinde olan oturma tarzıdır. Bazen bu sadece eller ile dizleri bağlama şeklinde de olabilir. Bu hadisten anlaşıldığına göre ihtibâ şeklinde oturmak nehyedilmemiştir.

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ فِي «الْأَدَبِ» عَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ خُذَيْمٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَأَيْتُهُ جَالِسًا مُتَرْبِعًا.

İmam Buhârî’nin, “*el-Edebü'l-Müfred*” adlı kitabında Hanzala b. Huzeym (*Radiyallâhu Teâlâ Anh*)’tan rivayet ettiğine göre: “*Resûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*’in yanına geldiğimde onu bağdaş kurarak oturduğunu gördüm.”

وَرَوَى الدَّارِمِيُّ وَالْتِزِمْدِيُّ وَصَحَّحَهُ وَأَبُو عَوَانَةَ، وَابْنُ حِبَّانٍ وَابْنُ سَعْدٍ وَابْنُ عَدِيٍّ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَأَيْتُهُ مُتَكَبِّلًا عَلَى وِسَادَةٍ عَلَى يَسَارِهِ.

Dârimî, Tirmizî (tashih ederek), Ebû Avâne, İbn Hibbân, İbn Sa'd ve İbn Adî'nin Câbir b. Semüra (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettilerine göre: "Resûlüllâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in huzuruna girdiğimde onu sol tarafındaki bir yastığa dayanmış olduğunu gördüm."

نَوْمَةٌ :

UYKUSU

عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَخَذَ مَضْجِعَهُ: وَضَعَ كَفَّهُ الْيَمِنِيَّ تَحْتَ خَدِهِ الْأَيْمَنِ، وَقَالَ: «إِنَّ قَنْبَقَ عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ». رَوَاهُ التِّزِمْدِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Berâ b. Âzib (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) uyumak üzere uzandığında sağ elini sağ yanağının altına koyar, sonra da: "**Rabb'im kullarını dirilteceğin kiyamet gününde beni azabından koru.**" diye dua ederdi. (Tirmizî, eş-Şemâili'l-Muhammediyye)

وَرَوَى أَبُو الشَّيْخِ، وَابْنُ الْجُوزِيِّ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَنَمَّ يَتَوَضَّأُ وَضُوءَ لِلصَّلَاةِ.

Ebü's-Şeyh ve İbnü'l-Cevzî'nin Âîşe (*Radiyallâhu Teâlâ Anhâ*)'dan rivayet ettilerine göre: "Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) uyumak istediğiinde namaz için aldığı abdest gibi abdest alındı."

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ كُلَّ لَيْلَةٍ جَمَعَ كَفَنِيهِ فَنَفَثَ فِيهِمَا وَقَرَأَ فِيهِمَا: ﴿فَلْ هُوَ

اللَّهُ أَكْرَدْ، وَقُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ، وَقُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ، ثُمَّ مَسَحَ بِهِمَا مَا اسْتَطَاعَ مِنْ جَسَدِهِ، يَيْدًا بِهِمَا رَأْسَهُ وَوَجْهَهُ وَمَا أَقْبَلَ مِنْ جَسَدِهِ، يَضْنَعُ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَاتٍ. رَوَاهُ التَّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Âişe (Radyallâhu Anhâ)’dan rivayet edildiğine göre: “Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) her gece yatağına geldiğinde ellerini birleştirir İhlâs, Felak ve Nâs sûrelerini okur, ellerine üfledikten sonra başından ve sonrasında da yüzünden başlayarak bedeninden ulaşabildiği yerleri mesh ederdi. Bunu üç kez tekrar ederdi.” (Tirmizî, eş-Semâiliü'l-Muhammediyye)

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ فِي «الْأَدَبِ» عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِرَجُلٍ فِي الْمَسْجِدِ مُنْتَطِحًا لِوَجْهِهِ فَضَرَبَهُ بِرِجْلِهِ وَقَالَ: «قُمْ نَوْمَةً جَهَنَّمِيَّةً».

İmam Buhârî, “el-Edebü'l-Müfred” adlı kitabında, Ebû Ümâme (Radyallâhu Anh)’tan rivayet ettiğine göre: Bir adam mescitte yüzükoyun bir şekilde yere uzanmış yatıyordu. Resûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) mescide gelip onu bu şekilde görünce ayaıyla onu dürterek uyandırmış ve şöyle demiştir: “**Kalk, cehennem ehli bu şekilde yatar.**”

تطهير:

KOKULANMASI

عَنْ أَنَّسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: «كَانَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُكَّةٌ يَتَطَيَّبُ مِنْهَا». رَوَاهُ التَّرْمِذِيُّ.

وَالسُّكَّةُ: وَعَاءٌ فِيهِ طِيبٌ.

Enes (Radyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: “Resûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in bir koku kutusu vardı ve ondan gerektikçe sürerdi.” (Tirmizî)

(الشَّكْهُ): İçinde koku olan kap manasındadır.

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ وَالنَّسَائِيُّ عَنْ أَنَّسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَا يَرْدُ الطِّيبَ.

Buhârî ve Nesâî'nin, Enes (*Radiyallâhu Teâlâ Anh*)'tan rivayet ettiklerine göre: "Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) kendisine takdim edilen kokuyu geri çevirmezdi."

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «طَيْبُ الرِّجَالِ: مَا ظَهَرَ رِيحُهُ، وَخَفِيَ لَوْنُهُ؛ وَطَيْبُ النِّسَاءِ: مَا ظَهَرَ لَوْنُهُ، وَخَفِيَ رِيحُهُ». أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Ebu Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*): "*Erkeklerin süründüğü kokular, kokusu duyulan ve rengi gözükmeyen türden; kadınların kullandıkları kokular ise, kokusu duyulmayan ve rengi gözüken cinsten olmalıdır.*" buyurmuşlardır. (Tirmizî, eş-Semâiliü'l-Muhammediyye)

تَنَظِّفَةٌ وَتَجْمُلُهُ

TEMİZLENMESİ VE SÜSLENMESİ

رَوَى التِّرْمِذِيُّ عَنْ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَيْبٌ يُحِبُّ الطَّيْبَ، نَطِيفٌ يُحِبُّ النَّظَافَةَ، كَرِيمٌ يُحِبُّ الْكَرَمَ، جَوَادٌ يُحِبُّ الْجُودَ، فَنَظِفُوا أَفْنِيتُكُمْ وَلَا تَشَبَّهُوا بِالْيَهُودِ».

Sâ'd (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: Resûlüllâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: "*Allah güzeldir, güzel olam sever; temizdir, temizliği sever; kerem sahibidir, cömertliği sever. Evlerinizin avluların temizleyin. (Evlerinizi pis tutmak suretiyle) Yahudilere benzemeyin.*"

وَفِي الصَّحِيفَتِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: «مَا مَسَسْتُ حَرِيرًا وَلَا دِيَاجًا أَلَيْنَ مِنْ كَفِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَا شَمَمْتُ رِيحًا قَطُّ أَوْ عَرْفًا - وَفِي رِوَايَةٍ: أَوْ عَرَقًا - أَطْيَبَ مِنْ رِيحٍ أَوْ عَرْفٍ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ».

Sahîhayn'de Enes (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Ben hayatmda Resûlüllâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in mübârek elinden daha yumuşak hiçbir ipeğe, hiçbir atlasa dokunmadım. Yine ben ömrümde Resûlüllâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in kokusundan (bir rivâyette: ter kokusundan) daha hoş bir koku koklamadım."

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، لَا يَنَامُ إِلَّا وَالسِّوَاكُ عِنْدَهُ، فَإِذَا اسْتَيقَظَ بَدَا بِالسِّوَاكِ. رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَبُو يَعْلَى.

Abdullah b. Ömer (*Radiyallâhu Anhümâ*)'dan rivayet edildiğine göre: "Resûlüllâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) yanında misvak bulunmadan uyumazdı. Uyandığı zaman hemen misvak kullanırdı." (Ahmed b. Hanbel; Ebû Ya'lâ)

وَرَوَى الْحَكِيمُ التِّزَمِذِيُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «قَصُّوا أَظَافِرَكُمْ، وَادْفُنُوا قَلَامَاتِكُمْ، وَنَقُوا بِرَاجِمَكُمْ، وَنَظِفُوا لِثَاتِكُمْ مِنَ الطَّعَامِ، وَاسْتَاكُوا، وَلَا تَدْخُلُوا عَلَيَّ قُحْرًا بُخْرًا».

قَلَامَاتِكُمْ: مَا قَطَعْتُمُوهُ مِنَ الْأَظَافِرِ.

نَقُوا بِرَاجِمَكُمْ: بَالْغُوا فِي تَنْظِيفِ ظُهُورِ عُقَدِ مَفَاصِلِ أَصَابِعِكُمْ. نَظِفُوا لِثَاتِكُمْ: لَحْمُ الْأَسْنَانِ. قُحْرًا: مُضْفَرَةً مِنْ شِدَّةِ الْخُلُوفِ. وَبُخْرًا: مِنَ الْبَخْرِ، بَغْتَحَتِينَ، وَهُوَ نَتْنُ الْفَمِ.

Hakîm et-Tirmîzî'nin Abdullah b. Büsr (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre Resûlüllâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: "Tırnaklarınızı kesip gömün ve tırnaklarınızın etrafını iyice temizleyin.

Ağzınızdaki yemek kırıntılarını temizleyin ve misvak kullanın. Yanıma, dişleri sari ve ağızı kokar vaziyette gelmeyin.”

(لِثَاتِكُمْ): Kesilen tırnaklar, (رَاجِحُكُمْ): Tırnaklarınızın etrafı, (قَلَامَاتِكُمْ): Diş etleriniz, (قُحْرًا): Dişleriniz sarardığı halde, (أَنْجَعَتْكُمْ): Ağzınız koktuğu halde demektir.

وَرَوَى ابْنُ السُّنْنِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ ذَاتَ يَوْمٍ إِلَى إِخْرَانِهِ فَنَظَرَ فِي كُوْزٍ مِنْ مَاءٍ إِلَى لُمَّتِهِ وَهَيَّتِهِ ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ، إِذَا خَرَجَ أَحَدُكُمْ إِلَى إِخْرَانِهِ فَلْيَتَهِيَّأْ فِي نَفْسِهِ». لِمَّةٌ: أَيْ شَعْرٌ.

كُوْزٌ مِنْ مَاءٍ: إِنَّا فِيهِ مَاءٌ تَنَعَّكُسُ فِيهِ الصُّورَةُ.

İbnü's-Sünni'nin Âişe (Radiyallâhu Anhâ)’dan rivayet ettiğine Restûlüllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bir gün ashabının yanına çıkacağrı esnada içinde su dolu olan kaptan saçına ve görünüşüne baktı ve şöyle dedi: “Allah güzeldir, güzel sever. Sizden birisi kardeşinin yanına gideceği zaman kendisini hazırlasın.”

(لُمَّةٌ): saç demektir,

(كُوْزٌ مِنْ مَاءٍ) Bakıldığında suretin gözüktüğü ve bir kap içinde bulunan su demektir.

تَسْرِيْخُ شَعْرِهِ وَنَظَرُهُ فِي الْمِرَآةِ :

SAÇINI TARAMASI VE AYNAYA BAKMASI

رَوَى الطَّبَرَانِيُّ، وَالْبَيْهَقِيُّ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ: خَمْسَ لَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُهُنَّ فِي سَفَرٍ وَلَا حَضَرٍ: الْمِرَآةُ، وَالْمُكْحَلَةُ، وَالْمِشْطُ، وَالدُّهْنُ، وَالسِّوَاكُ.

Taberânî ve Beyhakî, Âişe (*Radiyallâhu Teâlâ Anhâ*)'nın şöyle dediğini rivayet etmişlerdir: “*Resûlûllâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* şu beş şeyi sefer zamanında da normal zamanda da terk etmemiştir; *Ayna, Sürmedanlık, Tarak, Yağdanlık, Misvak.*”

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ» قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكْثِرُ دُهْنَ رَأْسِهِ، وَتَسْرِيحَ لِحِيَتِهِ.

Tirmizî “eş-Şemâil” adlı eserinde rivayet ettiğine göre: “*Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* saçını çokça yağlar ve sakalını da çok tarardı.”

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ أَخْسَنْتَ خَلْقِي، فَأَخْسِنْ خَلْقِي». رواه أحمد و زاد الإمام الصالحي في سبل الهدى والرشاد في سيرة خير العباد، «وأوسع على في رزقي».

Âişe (*Radiyallâhu Teâlâ Anhâ*)'dan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle derdi: “**Allah’ım benim yaratılışımı güzel yaptığın gibi ahlakımı da güzel yap.**” (Ahmed b. Hanbel, *Müsned*.) İmam Sâlihî'nin, *Sübülü'l-Hüdâ ve'r-Râşâd fi Sirati Hayri'l-İbâd* adlı eserinde “**rızkımı da genişlet**” ziyadesi vardır.

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: رَأَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَبِيًّا قَدْ حُلِقَ بَعْضُ شَعْرِ رَأْسِهِ وَتُرُكَ بَغْضَهُ، فَهَاهُمْ عَنْ ذَلِكَ، وَقَالَ: «اَخْلِقُوهُ كُلًّهُ، أَوْ اثْرُكُوهُ كُلًّهُ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ عَلَى شَرْطِ الْبُخَارِيِّ وَمُسْلِمٍ.

İbn Ömer (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*), saçının bir kısmı kesilmiş bir kısmı kesilmemiş küçük bir çocuk gördü. Bundan nehyederek: “**Ya tamamını**

kesin ya da tamamını uzatın.” dedi. (Ebû Dâvûd, sahîh isnatla Buhârî ve Mûslîm’în şartı üzere rivayet etmiştir.)

وَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَحْلِقَ الْمَرْأَةُ رَأْسَهَا. رَوَاهُ النَّسَائِيُّ.

Ali (*Râdiyallâhu Anh*)’tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) kadının saçını kazamasını nehyetmiştir.” (Nesâî)

خَصَابَةُ :

KINA YAKMASI

عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْهَبٍ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ، فَأَخْرَجْتُ إِلَيْنَا شَعْرًا مِنْ شَعْرِ الرَّبِيعِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَخْضُوبًا. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.
مَخْضُوبًا: مَضْبُوْغًا بِالْجِنَاءِ وَالْكَتَمِ.

Osman b Abdullah b. Mevheb (*Râdiyallâhu Anh*)’tan rivayet edildiğine göre: “Ümmü Seleme (*Râdiyallâhu Anhâ*)’nın yanına girdim bize peygamber efendimizin saçlarından kinalı bir saç çıkartarak gösterdi.” (Buhârî)

(مَخْضُوبًا): Kina ve ketem ile boyanmış demektir.

وَعَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: رَأَيْتُ شَعْرَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَخْضُوبًا.

Enes (*Râdiyallâhu Anh*)’tan rivayet edildiğine göre: “Ben Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’ın saçını kinalı olarak gördüm.”

قَالَ حَمَادٌ: وَأَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ عَقِيلٍ قَالَ: رَأَيْتُ شَعْرَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ مَخْضُوبًا. رَوَاهُ التِّزِمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Hammad (*Rahimehullâh*)'ın Abdullah b. Muhammed b. Akîl (*Rahimehullâh*)'tan rivayet ettiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*'in Enes b. Mâlik (*Radiyallâhu Anh*)'ın yanındaki saçının kinalı olduğunu gördüm." (Tirmizî, es-Şemâilü'l-Muhammediyye)

كُحْلَةٌ :

SÜRME KULLANMASI

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَكْتَحِلُ قَبْلَ أَنْ يَنَامَ بِالْأَثْمِدِ ثَلَاثًا فِي كُلِّ عَيْنٍ. رَوَاهُ التَّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

İbn Abbâs (*Radiyallâhu Anhümâ*)'dan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) yatmadan önce ismid adındaki sürmeyi her gözüne üçer kez sürmek suretiyle kullanırdı." (Tirmizî, es-Şemâilü'l-Muhammediyye)

وَقَالَ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ فِي حَدِيثِهِ: إِنَّ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَتْ لَهُ مُكْحُلَةٌ يَكْتَحِلُ مِنْهَا عِنْدَ النَّوْمِ ثَلَاثًا فِي كُلِّ عَيْنٍ. رَوَاهُ التَّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Yezîd b. Hârûn kendi rivayetinde şöyle demiştir: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'ın sürmedanlığı vardı uyumadan önce sürmedanlıktan sürme alarak her bir gözüne üç kere sürerdi." (Tirmizî, es-Şemâilü'l-Muhammediyye)

أَدْبُهُ فِي قَضَاءِ حَاجَتِهِ

KAZÂ-İ HÂCET ESNASINDAKİ EDEBİ

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي قُرَادٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، قَالَ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا انْطَلَقَ لِحَاجَتِهِ تَبَاعَدَ حَتَّى لَا يَرَاهُ أَحَدٌ». رَوَاهُ أَبُو دَاؤُدَ، وَالْتَّرمِذِيُّ، وَالنَّسَائِيُّ.

Abdurrahman b. Ebî Kurâd (*Râdiyallâhu Teâlâ Anh*)'tan dan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) kazâ-i hâcet için gittiği vakitte hiç kimse kendisini göremeyecek kadar uzaklaşırıdı." (Ebû Dâvûd; Tirmizî; Nesâî)

وَعَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ قَالَ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبُثِ وَالْجَبَائِثِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، وَمُسْلِمٌ.

Enes (*Râdiyallâhu Teâlâ Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) helaya girdiği zaman şu duayı okurdu: "**Allah’ım büyük ve küçük şeytanların şerrinden sana sigınırıım.**" (Buhârî; Müslim)

البَابُ الثَّانِي

عِبَادَتُهُ صَلَوَاتُ رَبِّي وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ

عِبَادَتُهُ وَصَلَاتُهُ ﷺ :

2. BAP

PEYGAMBER EFENDİMİZİN İBADETİ İBADET VE NAMAZI

عَنْ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَامَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى انتفَحَتْ قَدَمَاهُ، فَقِيلَ لَهُ أَتَنْكَلَّفُ هَذَا وَقَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأْخَرَ؟ قَالَ: «أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا». رَوَاهُ الشَّيْخَانُ وَالْتَّرمِذِيُّ.

Muğîre b. Şu'be (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*), (gece namazında) ayakları şışinceye kadar ayakta durdu. Kendisine: "Allah Teâlâ senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağıtladığı halde sen kendini buna zorluyor musun?" denildiğinde şöyle cevap verdi: "**Cok şükreden bir kul olmayayım mı?**" (*Buhârî; Müslim; Tirmizî*)

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّهُ بَاتَ عِنْدَ مَيْمُونَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا وَهِيَ خَالَثَةُ، قَالَ: فَاضْطَجَعَتْ فِي عَرْضِ الْوِسَادَةِ، وَاضْطَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي طُولِهَا، فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حَتَّى إِذَا انْتَصَفَ اللَّيْلُ أَوْ قَبْلَهُ بِقَلِيلٍ - أَوْ بَعْدَهُ بِقَلِيلٍ - فَاسْتَيقَظَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَجَعَلَ يَمْسَحُ النُّؤُمَ عَنْ وَجْهِهِ، وَقَرَأَ عَشْرَ الْآيَاتِ الْحَوَاطِيمَ مِنْ سُورَةِ آلِ عِمْرَانَ، ثُمَّ قَامَ إِلَى شِنِّ مَعْلَقٍ فَتَوَضَّأَ مِنْهَا فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ، ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ: فَقَمْتُ إِلَى جَنْبِهِ، فَوَضَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَهُ الْيَمْنَى عَلَى رَأْسِي، ثُمَّ أَخْذَ بِأَذْنِي الْيَمْنَى فَفَتَّلَهَا،

فَصَلَّى رَكْعَيْنِ، ثُمَّ رَكْعَيْنِ، ثُمَّ رَكْعَيْنِ، ثُمَّ رَكْعَيْنِ، ثُمَّ رَكْعَيْنِ،
ثُمَّ أَوْتَرَ، ثُمَّ اضْطَجَعَ حَتَّى جَاءَهُ الْمُؤْذِنُ، فَقَامَ، فَصَلَّى رَكْعَيْنِ
خَفِيفَيْنِ، ثُمَّ خَرَجَ، فَصَلَّى الصُّبْحَ. رَوَاهُ الْبَخَارِيُّ.

İbn Abbâs (*Radiyallâhu Anhümâ*)’dan rivayet edildiğine göre: Bir gece teyzesi Meymûne’nin evinde kalmıştı. İbn Abbâs (*Radiyallâhu Anh*): “Ben döşeğime yan bir şekilde yatmıştım. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) ise dik yatmıştı. Gecenin yarısı olduğunda veya yarısı olmaya yaklaştığında Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) uyandı ve uykusunu açmak için eliyle yüzünü ovuşturdu sonra Âl-i İmrân sûresinin son on âyetlerini okudu ve aslı olan kirbadaki suyla güzel bir şekilde abdest aldı ve namaz kilmaya başladı.” İbn Abbâs (*Radiyallâhu Anh*): “Bende kalkıp hemen yanında namaza durdum, Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) sağ elini başımın üzerine koydu ve sağ kulağımı okşadı, sonra ikişer rekât kilmak suretiyle toplam 12 rekât namaz kıldıktan sonra bir rekât daha kıldı ve müezzin gelinceye kadar uzandı. Daha sonra kalkıp hafif iki rekât kilarak evinden çıktı ve sabah namazını kıldı.” (Buhârî)

وَرَوَى مُسْلِمٌ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَلَّى صَلَاةً أَحَبَّ أَنْ يَدَاوِمَ عَلَيْهَا، وَكَانَ إِذَا غَلَبَهُ نَوْمٌ، أَوْ وَجَعٌ عَنْ قِيَامِ اللَّيْلِ صَلَّى مِنَ النَّهَارِ اثْتَنَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً، وَلَا أَعْلَمُ نَبِيًّا اللَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَأَ الْقُرْآنَ كُلَّهُ فِي لَيْلَةٍ وَلَا صَلَّى لَيْلَةً إِلَى الصُّبْحِ، وَلَا صَامَ شَهْرًا كَامِلًا إِلَّا رَمَضَانَ.

Müslim, Âîse (*Radiyallâhu Teâlâ Anhâ*)’dan rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) namaz kıldığında o namaza devam etmek isterdi. Uykusu galip gelerek veya rahatsızlığı sebebiyle gece namazı kılamazsa gündüz vakti on iki rekât namaz kıldı. Ben Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’in bir gecede Kur’ân’ı baştan sona kadar okuduğunu, sabahlara kadar namaz kıldığını ve ramazan ayının haricinde bir ay peş peşe oruç tuttuğunu bilmiyorum.”

ورَوَى أَبُو دَاوُدَ وَالْتِرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْلِي ثُمَّ يَنَامُ قَدْرَ مَا صَلَّى، ثُمَّ يَصْلِي قَدْرَ مَا نَامَ، ثُمَّ يَنَامُ قَدْرَ مَا صَلَّى حَتَّى يُضْبِحَ.

Ebû Dâvûd, Tirmizî ve Nesâî, Ümmü Seleme (*Radiyallâhu Teâlâ Anhâ*)’dan rivayet ettiğlerine göre: “*Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*, gece namaz kilar, namaz kıldığı müddet kadar uyurdu, sonra kalkar uyuduğu müddet kadar namaz kilar sonra namaz kıldığı müddet kadar tekrar uyurdu. Sabaha kadar bu şekilde devam ederdi.”

ورَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «اَكْلَفُوا مِنَ الْعَمَلِ مَا تُطِيقُونَ، فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَمْلُكُ حَتَّى تَمْلُوا، وَإِنَّ أَحَبَّ الْعَمَلِ إِلَى اللَّهِ أَذْوَمُهُ وَإِنْ قَلَ».»

Ebû Dâvûd, Âîşe (*Radiyallâhu Anhâ*)’dan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “*Amellerden gücünüz yettiği kadarını yapın. Andolsun ki siz bıkmadıkça Allah bıkmaz. Allah Teâlâ'ya en sevgili amel az da olsa devamlı olandır.*”

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الصَّلَاةِ فِي بَيْتِي وَالصَّلَاةِ فِي الْمَسْجِدِ؟ قَالَ: «قُدْ تَرَى مَا أَقْرَبَ بَيْتِي مِنَ الْمَسْجِدِ، فَلَانْ أُصْلِي فِي بَيْتِي أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُصْلِي فِي الْمَسْجِدِ، إِلَّا أَنْ تَكُونَ صَلَاةً مَكْثُوبَةً». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَهِ.

Abdullah b Sa'd (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet edildiğine göre: “*Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*’e evde kılınan namaz ile mescidde kılınana namazı sordum.” Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurdu: “*Benim evimin mescide ne kadar yakın olduğunu biliyorsun Farz namaz hariç elbette evde kıldığım namaz mescidde kıldığım namazdan bana daha sevimilidir.*” (Tirmizî; İbn Mâce)

وَعَنْ مُعَاذَةِ بِنْتِ عَبْدِ اللَّهِ الْعَدُوِيَّةِ قَالَتْ: قُلْتُ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْلِي الصُّحْنِ؟ قَالَتْ: نَعَمْ، أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ، وَيَزِيدُ مَا شَاءَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

Muâze bint Abdullâh el-Adeviyye'den rivayet edildiğine göre, kendisi Âiçe (*Radiyallâhu Anhâ*)'ya: "Peygamber Efendimiz kuşluk namazı kilar miydr?" diye sordu. Âiçe (*Radiyallâhu Anhâ*) şöyle cevap verdi: "Evet dört rekât kilar ve Allah'ın dileği kadarını eklerdi." (Müslim)

إِيقَاظُهُ أَهْلَهُ لِصَلَاةِ اللَّيْلِ:

GECE NAMAZI İÇİN AİLESİNİ UYANDIRMASI

رَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ، وَالشَّيْخَانِ، وَالنَّسَائِيُّ عَنْ عَلَيِّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى فَاطِمَةَ مِنَ النَّلِيلِ، فَأَيْقَظَنَا لِلصَّلَاةِ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى بَيْتِهِ فَصَلَّى هَوِيًّا مِنَ اللَّيْلِ فَلَمْ يَسْمَعْ لَنَا حِسَّا، فَرَجَعَ إِلَيْنَا، فَأَيْقَظَنَا وَقَالَ: «قُومًا فَصَلَّيَا» قَالَ: فَجَلَسْتُ وَأَنَا أَغْرُكُ عَيْنَيِّ وَأَنَا أَقُولُ: إِنَّا وَاللَّهِ مَا نُصَلِّي إِلَّا مَا كُتِبَ لَنَا، إِنَّمَا أَنفُسُنَا بِيَدِ اللَّهِ تَعَالَى إِنْ شَاءَ أَنْ يَعْثَثَنَا بَعْثَثًا، قَالَ: فَوَلَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يَرْجِعْ إِلَيَّ شَيْئًا وَسَمِعْتُهُ وَهُوَ يَقُولُ بِيَدِهِ عَلَى فَخِذِيهِ - وَفِي رِوَايَةِ بِيَدِهِ عَلَى الْأُخْرَى -: «مَا نُصَلِّي إِلَّا مَا كُتِبَ لَنَا، مَا نُصَلِّي إِلَّا مَا كُتِبَ لَنَا» ﴿وَكَانَ الْإِنْسَنُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا﴾.

İmam Ahmed b. Hanbel, Buhârî, Müslim ve Nesâî, Ali (*Radiyallâhu Teâlâ Anh*)tan rivayet ettiklerine göre: "Bir gece Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*), evimize gelip beni ve kızı Fâtima'yı namaz için uyandırıp geri evine döndü. Uzun bir süre namaz kıldıktan sonra bizden herhangi bir ses duymayınca tekrar gelerek bizi uyandırdı ve 'Kalkın,

namaz kılın’ dedi. Ben de yattığım yerden doğrularak şöyle dedim: ‘Ey Allah’ın Resûlü, Biz sadece bize farz olan namazları kılarız, canlarımız Allah’ın elindedir. Eğer bizim kalkmamızı dilerse kaldırır.’ dedim. Ben böyle söyleyince Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bana hiçbir karşılık vermeden dönüp gitti ve. Sonra onun giderken elini dizine -bir rivayette bir elini diğer eline- vurduğunu ve **‘Biz sadece bize farz olan namazları kılarız’** sözünü tekrarlayarak «**Fakat insan tartışmaya çok düşkün olan bir varlığıdır**»² âyetini okuduğunu duydum.”

وَرَوَى أَحْمَدُ، وَمَالِكُ، وَالْبَخَارِيُّ، وَالْتَّرْمِذِيُّ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَيقَظَ لِيَلَةً فَزِعًا وَهُوَ يَقُولُ: «سُبْحَانَ اللَّهِ» وَفِي لَفْظٍ: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» «مَاذَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ الْفِتْنَ، مَاذَا أَنْزَلَ مِنَ الْخَزَائِنِ» وَفِي لَفْظٍ: «مَاذَا فُتَحَ مِنَ الْخَزَائِنِ، مَنْ يُوقَظُ صَوَاحِبُ الْحُجُّرَاتِ» -يُرِيدُ أَزْوَاجَهُ- «فَيُصَلِّيَنَّ، رُبُّ كَاسِيَّةٍ فِي الدُّنْيَا عَارِيَةٌ فِي الْآخِرَةِ».

Ahmed b. Hanbel, Mâlik, Buhârî ve Tirmizî, Ümmü Seleme (*Râdiyallâhu Anhâ*)’dan rivayet ettiklerine göre Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “*Sûbhânellâh* -bir rivayette: *Lâ Ilâhe Illallâh-. Allah Teâlâ bu gece ne fitneler ve ne hazineler indirdi* -bir rivayette: *ne hazineler de açıldı-*. Hücre sahiplerini (yani mü’mînlerin annelerini) uyandırınız, namaz kılsınlar. Dünyada nice giyinik kadınlar vardır ki, ahirette çiplaktırlar.”

صَوْمَةُ :

ORUCU

عَنْ أَئِيُوبَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَقِيقٍ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنْ صِيَامِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَتْ: كَانَ يَصُومُ حَتَّى نَثُولَ: قَدْ صَامَ، وَيَفْطُرُ حَتَّى نَثُولَ

² Kehf Sûresi, 54.

قَدْ أَفْطَرَ، قَالَتْ: وَمَا صَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَهْرًا كَامِلًا مُنْذُ قَدِمَ الْمَدِينَةِ إِلَّا رَمَضَانَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ، وَالنَّسَائِيُّ، وَالْتَّرمِذِيُّ.

Eyyûb, Abdullah b Şakîk'ten rivayet ettiğine göre Âişe (*Râdiyâllâhu Anhâ*)'ya: "Resûlullâh (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)'in orucunu sordum." O da şöyle dedi: "Bazen biz gerçekten (bir daha iftar etmeyecek şekilde) oruç tuttu diyene kadar oruç tutardı. Bazen de gerçekten (bir daha oruç tutmayacak) diyene kadar iftar ederdi. Resûlullâh (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) Medine'ye geldiğinden beri Ramazan ayı dışında hiçbir ayı tamamen oruçlu geçirmemiştir." (Müslim; Nesâî; Tirmizî)

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ حَثِّي نَقْوَلَ: لَا يَنْفِطِرُ، وَيَنْفِطِرُ حَثِّي نَقْوَلَ: لَا يَصُومُ، فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَكْمَلَ صِيَامَ شَهْرٍ إِلَّا رَمَضَانَ، وَمَا رَأَيْتُهُ أَكْثَرَ صِيَامًا مِنْهُ فِي شَعْبَانَ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

Âîşe (*Râdiyâllâhu Anhâ*)'dan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) bâzen biz bir daha iftar etmeyecek diyene kadar oruç tutardı. Bazen de bir daha oruç tutmayacak diyene kadar iftar ederdi. Resûlullâh (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) Ramazan ayının dışında hiçbir ayı tamamen oruçlu geçirmezdi. Ramazan ayının dışında en fazla Şaban ayında oruç tutardı." (Buhârî)

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تُعَرِّضُ الْأَعْمَالُ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ، فَأَحِبُّ أَنْ يُعَرِّضَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ». رَوَاهُ التَّرمِذِيُّ، وَأَحْمَدُ.

Ebû Hüreyre (*Râdiyâllâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: "Ameller, pazartesi ve perşembe günleri Allah Teâlâ'ya arz edilir. Ben de amelimin oruçlu olduğum halde arz olunmasını severim." (Tirmizî; Ahmed b. Hanbel)

وَعَنْ مُعَاذَةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قُلْتُ لِعَائِشَةَ أَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ؟ قَالَتْ: نَعَمْ، قُلْتُ: مِنْ أَيِّهِ كَانَ يَصُومُ؟ قَالَتْ: لَا يَبَالِي مِنْ أَيِّهِ صَامَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ، وَأَبُو دَاؤِدَ، وَالْتَّرمِذِيُّ.

Muâze (*Radiyallâhu Anhâ*)’dan rivayet edildiğine göre, kendisi Âîşe (*Radiyallâhu Anhâ*)’ya: “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) her aydan üç gün oruç tutar mıydı?” diye sorunca Âîşe (*Radiyallâhu Anhâ*): “Evet” dedi. “Ayın hangi günlerinde oruç tutardı?” diye sorduğumda ise “*Hangi günlerinde oruç tuttuğunu önemsemeydi*.” dedi. (Müslim; Ebû Dâvûd; Tirmizî)

أَذْكَارُهُ ﷺ وَاسْتِعَاذَتُهُ فِي الْيَوْمِ وَالنَّيْلَةِ :

GECE GÜNDÜZ OKUDUĞU VE KENDİSİYLE KORUNDUĞU ZİKİRLER

وَقَدْ كَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ذِكْرِ مُتَّصِلٍ مُرْتَبٍ فِي الْحَالِ الَّذِي عَلَيْهِ.

Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) olmuş olduğu her halde devamlı olarak zikir üzereydi.

سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ فَقَالَ: «أَنْ تَمُوتَ وَلِسَائِنَكَ رَطِبٌ بِذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ». رَوَاهُ ابْنُ حَبَّانَ، وَالْطَّبرَانِيُّ، وَالْبَيْهَقِيُّ.

Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’e: “Amellerin en faziletlişi hangi ameldir?” diye sorulduğunda şöyle cevap verdi: “**En faziletli amel dilin Allah Teâlâ’nın zikri ile ıslak olduğu halde vefat etmendir.**” (İbn Hibbân; Taberânî; Beyhakî)

وَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: مَنْ شَغَلَهُ ذِكْرِي عَنْ مَسْأَلَتِي أَعْطَيْتُهُ أَفْضَلَ مَا أَعْطَيْتُ السَّائِلِينَ». أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ فِي «الْتَّارِيخِ»، وَالْبَزَّارُ، وَالْبَيْهَقِيُّ.

Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurdu: “**Allah azze ve celle şöyle buyurdu:** «Beni zikretmek, kendisini benden istemekten alıkoyan kişiye benden isteyenlerin istediklerinden çok daha üstün olanını veririm.»” (Buhârî, *et-Târîhu'l-Kebîr*; Bezzâr; Beyhakî)

وَرَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُو هَذَا الدُّعَاءَ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي جِدِّي وَهَزْلِي وَخَطَّئِي وَعَمْدِي، وَكُلُّ ذَلِكَ عِنْدِي، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخْرَجْتُ، وَمَا أَسْرَزْتُ وَمَا أَغْلَثْتُ، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي، أَنْتَ الْمُقْدِمُ، وَأَنْتَ الْمُؤْخِرُ، وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ».

Buhârî ve Müslim, İbn Abbâs (*Râdiyallâhu Anhümâ*)’dan rivayet ettiklerine göre: Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle dua ederdi: “**Ey Allah’ım!** Benim hatamı, bilgisizliğimi, (her) işimde israfımı ve benden daha iyi bilmekte olduğum kusurlarımı mağfiret eyle. **Ey Allah’ım!** Benim hatalarımı, kastımla ve bilgisizliğimle işlediklerimi, şakalarımı mağfiret eyle! Bunların hepsi bende vardır. **Ey Allah’ım!** Evvelden yaptığum, sonradan yapacağım, gizlediğim, açığa çıkardığım, benden daha iyi bildiğin bütün günahlarımı Sen mağfiret eyle! Öne geçiren ancak Sen’sin, sonraya bırakın da ancak Sen’sin. Sen her şeye gücü yetensin.

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ اغْسِلْ خَطَايَايَ بِمَاءِ الثَّلْجِ وَالْبَرَدِ، وَنَقِّ قَلْبِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَبَايْدَعْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ». رَوَاهُ أَحْمَدُ.

Âişe (*Radiyallâhu Teâlâ Anhâ*)’dan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurdu: “*Allah’ım hatalarımı kar ve dolu suyu ile yıka! Allah’ım beyaz elbiseyi pisliklerden arındırduğum gibi hataları kalbimden temizle! Benim ile hatalarımın arasını doğu ve batının uzaklıği kadar uzak eyle!*” (Ahmed b. Hanbel)

وَرَوَى أَبُو يَعْلَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَدْعُو فَيَقُولُ: «اللَّهُمَّ طَهِّرْنِي بِالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ وَالْمَاءِ الْبَارِدِ، اللَّهُمَّ طَهِّرْ قَلْبِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا طَهَّرْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَبَايْدَعْ بَيْنِي وَبَيْنَ ذُنُوبِي كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ، وَنَفْسٍ لَا تَشْبَعُ، وَدُعَاءً لَا يُسْمَعُ، وَعِلْمٌ لَا يَنْفَعُ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَوْلَاءِ الْأَزْبَعِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِيشَةً نَفِيَّةً - وَفِي رِوَايَةِ تَقِيَّةً -، وَمِيتَةً سَوِيَّةً، وَمَرَدًا غَيْرَ مُخْرِ وَلَا فَاضِحٍ».

Ebû Ya'lâ, Abdullah b. Ebî Evfâ (*Radiyallâhu Teâlâ Anh*)’tan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle dua ederdi: “*Allah’ım beni kar, dolu ve soğuk sular ile temizle, Allah’ım beyaz elbiseyi kirlerden arındırduğum gibi kalbimi de hatalardan arındır. Günahlarım ile benim aramı doğu ve batının uzaklıği şeklinde uzaklaştır. Allah’ım korkmayan kalpten, doymayan nefisten, icabet edilmeyen duadan, fayda vermeyen ilimden sana sağlanırım. Allah’ım bu dört tanesinden sana sağlanırım. Allah’ım senden temiz bir hayat, sıkıntı ve meşakkatsız bir ölüm, azap olunmadığım ve günahlarımın aşikâr olmadığı bir ahiret hayatı istiyorum.*” (Ahmed b. Hanbel)

وَرَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا حَزَبَةً أَمْرٌ قَالَ: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَكِيمُ الْعَظِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ» ثُمَّ يَدْعُونَ.

İmam Ahmed b. Hanbel, İbn Abbâs (*Radiyallâhu Teâlâ Anhümâ*)’dan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’in başına bir iş geldiğinde ilk olarak şunları söyler: “*Hikmet ve azamet sahibi olan Allah’tan başka ilâh yoktur. Arşın rabbi olan ve kerîm olan Allah’tan başka ilâh yoktur. Arşın rabbi olan ve azîm olan Allah’tan başka ilâh yoktur. Yerlerin, göklerin ve arşın Rabbi olan, Kerîm olan Allah’tan başka ilâh yoktur.*” Daha sonra dua ederdi.

وَرَوَى الطَّبرَانِيُّ بِرِجَالٍ ثَقَاتٍ عَنْ أَمْ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَدْعُو بِهُؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ: «اللَّهُمَّ أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَا شَيْءَ قَبْلَكَ، وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَا شَيْءَ بَعْدَكَ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ كُلِّ ذَبَابٍ نَاصِيَّهَا بِيَدِكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنِ الْإِثْمِ وَالْكَسْلِ، وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْغِنَى وَمِنْ فِتْنَةِ الْفَقْرِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنِ الْمَأْمُمِ وَالْمَغْرَمِ».

Taberânî, güvenilir râvilerle Ümmü seleme (*Radiyallâhu Teâlâ Anhâ*)’dan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) su cümlelerle dua ederdi: “*Allah’ım evvel olan sensin, senden önce hiçbir şey yoktur. Âhir olan da sensin, senden sonra hiçbir şey yoktur. Allah’ım ipi senin elinde olan bütün mahlukatın şerrinden sana sigınırım, tembellikten ve günah işlemekten de sana sigınırım, kabir azabından, zenginlik ve fakirlik fitnesinden, günah işlemekten ve borçlanmaktan da sana sigınırım.*”

وَقَدْ وَرَدَ فِي الْأَسَايِدِ الصَّحِيحَةِ اسْتِعَاذَةُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جَمِيعِ
أَحْوَالِهِ، وَمِنْ هَذِهِ الْأَحَادِيثِ:

Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in bütün hallerinde istiâze de bulunduguna dair sahîh hadisler vârid olmuştur. Bunlardan bir kısmını zikredelim:

«أَعُوذُ بِكُلِّمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ، وَشَرِّ عِبَادِهِ، وَهَمَزَاتِ
الشَّيَاطِينِ، وَأَنْ يَخْضُرُونِ». رَوَاهُ أَبُو شِيْعَةَ عَنِ ابْنِ عَمْرٍ.

“Allah’ın gazabından, azabından, kullarının şerrinden, şeytanların ayartmalarından ve yanına yaklaşmalarından Allah’ın tam kelimelerine sıgnırım.” (İbn Ebî Şeybe, İbn Ömer Radîyallâhu Anhümâ'dan rivayet etmiştir.)

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ الْعَجْزِ وَالْكَسْلِ، وَالْجُنُبِ، وَالْهَرَمِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ
فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ عَنْ أَنَّسٍ.

“Allah’ım acizlikten, tembellikten, korkaklıktan ve ihtiyarlıktan sana sıgnırım. Dirilerin ve ölülerin fitnesinden de sana sıgnırım. Kabir azabından da sana sanırım.” (Buhârî, Enes Radîyallâhu Anh'tan rivayet etmiştir.)

وروى الحارث، والبزار - سند حسن - عن أبي هريرة رضي الله تعالى عنه قال: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يدعوا يقول: «اللهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ
بِكَ مِنَ الصَّمَمِ وَالْبَكَمِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْمَأْمَمِ وَالْمَغْرَمِ»، زاد البزار: «وَأَعُوذُ
بِكَ مِنَ الْغَمِّ» يعني: الغرق، «وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَدْمِ،
وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ مَوْتِ الْجُوعِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخِيَانَةِ، فَإِنَّهَا بِسْتِ الْبِطَائَةِ».

Hâris ve Bezzâr, -hasen bir isnatla- Ebû Hüreyre (Radîyallâhu Teâlâ Anh)tan rivayet ettiklerine göre Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle dua ederdi: “Allah’ım sağır ve dilsiz olmaktan sana

siğınırmı. Günah işlemekten ve borçlanmaktan da sana siğınırmı. Gam ve kederli olmaktan, göçük altında kalmaktan, açlıktan ve ihanetten sana siğınırmı. O ne kötü bir huydur.”

وروى الطبراني - برجال الصحيح - عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: كانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَغُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ، وَأَغُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسْلِ، وَأَغُوذُ بِكَ مِنَ الْفُسُوْةِ وَالْغَفْلَةِ وَالْعَيْلَةِ وَالذِّلَّةِ وَالْمَسْكَنَةِ، وَأَغُوذُ بِكَ مِنَ الْفُسُوقِ وَالشِّقَاقِ وَالتِّفَاقِ وَالشُّفْعَةِ وَالرِّياءِ، وَأَغُوذُ بِكَ مِنَ الصَّبَمِ وَالْبَكَمِ، وَالْجُنُونِ وَالْجُذَامِ وَسَيِّئِ الأَسْقَامِ». وَكَذَلِكَ رَوَاهُ أَخْمَدُ، وَأَبُو دَاؤَدَ.

Taberânî, -sahih râvilerle- Ebû Hüreyre (*Râdiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle derdi: “*Allah’ım!* üzüntü ve kederden, acizlikten, tembellikten kasvetten, gafletten, fakirlikten ve yoksulluktan sana siğınırmı. *Allah’ım* fâsıkliktan, bölünüp parçalanmaktan, nifaktan, görsünler, duysunlar diye gösteriş yapmaktan, sağır ve dilsiz olmaktan, delilikten cüzzam ve kötü hastalıkardan sana siğınırmı.” (Ahmed b. Hanbel; Ebû Dâvûd)

أَدْبُهُ ﷺ فِي الدُّعَاءِ :

DUADAKİ EDEBİ

كانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُكثِّرُ مِنَ الدُّعَاءِ، وَيُرِغِّبُ فِيهِ، وَيَحْثُّ عَلَيْهِ، في مُنَاسَبَاتٍ مُتَعَدِّدَةٍ، وَذَلِكَ لِأَنَّ الدُّعَاءَ نَوْعٌ مِنَ الْعِبَادَةِ.

كَمَا جَاءَ فِي الْحَدِيثِ الَّذِي رَوَاهُ أَصْحَابُ السَّنَنِ وَصَحَّحَهُ التَّرْمِذِيُّ عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ». ثُمَّ قَرَأَ: ﴿ وَقَالَ رَبُّكُمْ أَدْعُونَ فِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْرِرُونَ عَنِ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَآخِرِينَ ﴾ أَيْ: ذَلِيلَنَ صَاغِرِينَ.

Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) çok dua eder ve farklı farklı münasebetlerle insanları dua etmeye çok teşvik ederdi. Çünkü dua ibadetin bir parçasıdır.

Sünen müelliflerinin rivayet edip Tirmizi'nin de sahîh hukmünü verdiği Nu'mân b. Beşîr (*Râdiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: **“Dua ibadetin ta kendisidir.”** Daha sonra da şu âyet-i kerîmeyi okumuştur: «Rabbiniz bana dua edin ki icabet edeyim dedi. Benim ibadetim den yüz çevirenler zelil ve hakir oldukları halde cehenneme gireceklerdir.»³

وَرَوَى التَّرمِذِيُّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ فُتحَ لَهُ بَابُ الدُّعَاءِ، فُتُحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الرَّحْمَةِ، وَمَا شَئْلَ اللَّهُ تَعَالَى شَيْئًا أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ أَنْ يُسَأَّلَ الْعَافِيَةَ...» الْحَدِيثُ.

Tirmizî, İbn Ömer (*Râdiyallâhu Anhümâ*)'dan rivayet ettiğine göre Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: **“Kime dua kapısı açıldıysa ona rahmet kapıları açılmıştır. Afiyeti istemekten daha sevimli olan hiçbir şey Allah'tan istenilmemiştir.”**

كَانَ ﷺ يَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي الدُّعَاءِ حَذْوَ مَنْكِبِيهِ.

Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) dua ederken ellerini dirsekleri hizasına kaldırırırdı.

وَقَدْ جَمَعَ النَّوْويُّ فِي «شَرِحِ الْمُهَذَّبِ» نَحْوًا مِنْ ثَلَاثَيْنَ حَدِيثًا فِي ذَلِكَ -أَيْ: فِي رَفْعِ يَدَيْهِ ﷺ فِي الدُّعَاءِ- مِنَ الصَّحِحَيْنِ وَغَيْرِهِمَا.

³ Mü'min Sûresi, 60.

İmam Nevevî “Mühezzeb” adlı kitabın şerhinde *Sahîhayn* ve diğer kitaplardan Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’in dua esnasında ellerini kaldırdığına dair 30 küsür rivayeti zikretmiştir.

وَعَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ حَيِّيٌ كَرِيمٌ، يَسْتَحِيٌ إِذَا رَفَعَ الرَّجُلُ إِلَيْهِ يَدَيْهِ أَنْ يَرْدُدْهُمَا صِفْرًا خَائِبَتِينِ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدُ وَالْتَّرمِذِيُّ وَحَسَنُهُ.

Selmân-ı Fârisî (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “**Allah Teâlâ diridir ve kerem sahibidir. Kulu ellerini kaldırıp (dua ettiğinde) o kulunu boş olarak döndürmekten haya eder.**” (Ebû Dâvûd ve Tirmizî rivayet etmişlerdir. Ayrıca Tirmizî hasen hükmünde olduğunu da söylemiştir.)

وَفِي صَحِيحِ الْبُخَارِيِّ: قَالَ أَبُو مُوسَى الْأَشْعَرِيُّ: دَعَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى رَأَيْتُ بِيَاضِ إِبْطَئِيهِ.

Sahîh-i Buhârî’de Ebû Mûsa el-Eş’arî (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet edildiğine göre: “Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) dua ederken ellerini kaldırdı hatta koltuk altındaki beyazlığı gördüm.”

وَرَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ وَالْتَّرمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَهُ، وَصَحَّحَهُ ابْنُ حِبَّانَ وَالْحَاكِمُ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ لَمْ يَسْأَلِ اللَّهَ يَعْضُبْ عَلَيْهِ».

İmam Ahmed, Tirmizî, İbn Mâce’nin rivayet edip İbn Hibbân ve Hâkim’in sahîh hükmünü verdiği Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet edilen bir hadis-i şerifte Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “**Allah Teâlâ’dan bir şey istemeyen kişiye Allah Teâlâ bugzeder.**”

وَفِي مُسْنَدِ أَحْمَدَ وَغَيْرِهِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَدْعُو بِدَعْوَةٍ لَنِسْنَسٍ فِيهَا إِثْمٌ وَلَا قَطْعَةٌ رَحِيمٌ، إِلَّا أَعْطَاهُ اللَّهُ بِهَا إِحْدَى ثَلَاثٍ: إِمَّا أَنْ يُعَجِّلَ لَهُ دَعْوَتَهُ، وَإِمَّا أَنْ يَدْخُرَهَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ، وَإِمَّا أَنْ يَصْرِفَ عَنْهُ مِنَ السُّوءِ مِثْلَهَا».

Ahmed b. Hanbel'in "Müsned" adlı kitabında ve diğer kitaplarda, Ebû Saîd (Râdiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “*Günah ve sila-i rahim bağlarımı koparmakla alaklı olmadığı sürece Müslümanın ettiği duaya Allah Teâlâ mutlaka şu 3 şeyden birisi ile karşılık verir; ya hemen duasını kabul eder veya duanın ahirete erteler veya da etmiş olduğu duanın karşılığında kendisinden bir kötülüğü uzaklaştırır.*”

وَكَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ فِي الدُّعَاءِ لَمْ يَحْطُهُمَا حَتَّى يَمْسَحَ بِهِمَا وَجْهَهُ. رَوَاهُ التَّرْمِذِيُّ وَالْحَاكِمُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ.

“Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) dua etmek için ellerini kaldırdığında elleriyle yüzünü mesh etmeden indirmezdi.” (Tirmizi ve Hâkim, İbn Ömer (Râdiyallâhu Anhümâ)’dan rivayet etmişlerdir.)

وَفِي مُسْنَدِ أَحْمَدَ عَنْ عُمَرِ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا أُنْزِلَتْ عَلَيْهِ عَشْرُ آيَاتٍ مِنْ أَوَّلِ سُورَةِ ﴿قَدَّافَة﴾ الْمُؤْمِنُونَ ﴾ قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: فَاسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ، وَرَفَعَ يَدَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ: «اللَّهُمَّ زِدْنَا وَلَا تَنْقِضْنَا، وَأَكْرِمْنَا وَلَا تُهْنِنَا، وَأَعْطِنَا وَلَا تَخْرِمنَا، وَآتِنَا وَلَا تُؤْثِرْنَا عَلَيْنَا، وَأَرْضِنَا وَأَرْضَ عَنَّا...». رَوَاهُ التَّرْمِذِيُّ.

Ahmed b. Hanbel'in "Müsned" adlı kitabında Ömer (Râdiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: “Mu'minûn sûresinin ilk 10 âyeti indiğinde Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) kibleye

yönelerek ellerini kaldırdı ve şöyle dua etti: “**Allah’ım bize vermiş olduğun nimetleri artır, azaltma, Allah’ım bize ikram eyle ve bizi zelil eyleme, Allah’ım bize nimetlerini ikram eyle ve bizi nimetlerinden mahrum etme, Allah’ım sen bizi tut bizi terk etme bizi kendinden razı eyle ve sende bizden razı ol.**” (Tirmizi)

تَهْجُّدٌ :

TEHECCÜD NAMAZI

Allah Teâlâ, Kur’ân-ı Kerîm’de şöyle buyurmaktadır:

﴿ وَمِنَ الْيَوْلِ فَتَهَجَّدُ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسَى أَن يَعْثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا ﴾

«Gecenin bir vaktinde kalkıp kendine mahsus nâfile bir ibadet olarak da namaz kıl ki, rabbin seni övülmüş bir makama yükselsin.»⁴

وَاللَّهُجُودُ تَرُكُ النَّوْمِ بِسَبِيلِ الْإِشْتِغَالِ بِالصَّلَاةِ.

Teheccüd: Namazla meşgul olmak suretiyle uykuyu terk etmek demektir.

رَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَيُّ
الْعَمَلِ كَانَ أَحَبَّ إِلَيَّ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَتْ: الدَّائِمُ. قُلْتُ:
مَتَى كَانَ يَقُومُ؟ قَالَتْ: إِذَا سَمِعَ الصَّارِخَ.

Buhârî ve Müslim, Mesrûk (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet ettiklerine göre: “Âîse (*Radiyallâhu Anhâ*)’ya: “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’in en sevdiği amel hangisidir?” diye sordum. Âîse (*Radiyallâhu Anhâ*): “Devamlı olandır.” buyurdu. Mesrûk (*Radiyallâhu Anh*): “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)ne zaman uykudan kalkardı?” diye sordum. Âîse (*Radiyallâhu Anhâ*): “Horoz sesini duyduğunda kalkardı.” dedi.

⁴ İsrâ Sûresi, 79.

وَالصَّارِخُ: الْدِيْكُ.

(الصَّارِخُ): Horoz demektir.

وَجَاءَ فِي «الصَّحِيحَيْنِ» عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، حِينَ يَقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ، يَقُولُ: مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ؟ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيهِ؟ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَعْفِرَ لَهُ حَتَّى يَنْقَحِرَ الْفَجْرُ». كَمَا فِي رِوَايَةِ مُسْلِمٍ.

Buhârî ve Müslim'de Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurdu: “*Rabbimiz Tebâreke ve Teâlâ her gece, gecenin son üçte biri kaldığında dünya semasına nüzul eder ve fecir doğana kadar* şöyle buyurur: ‘*Bana dua eden yok mu, duasını kabul edeyim! Benden isteyen yok mu, (istediğini) ona vereyim! Benden mağfiret isteyen yok mu, onu bağışlayayım.*’” (Müslim'in rivayeti de aynı şekildedir.)

قراءته وبِكائنةٌ ﷺ :

KUR'ÂN-I KERÎM OKUMASI VE AĞLAMASI

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: وَقَدْ شُيِّلَتْ عَنْ قِرَاءَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَإِذَا هِيَ تَنْعَثُ قِرَاءَةً مُفَسَّرَةً حَزْفًا حَزْفًا. رَوَاهُ التَّرمِذِيُّ وَأَبُو دَاؤِدَ.

Ümmü Seleme (*Radiyallâhu Anhâ*)'ya: "Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in Kur'an-ı Kerim okuyuşu nasıldır?" diye sorulduğunda şöyle cevap verdi: "Harfleri adeta tefsir edercesine harf harf okurdu." (Tirmizî; Ebû Dâvûd)

وَعَنْ قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قُلْتُ لِأَنَّسَ بْنِ مَالِكٍ كَيْفَ كَانَتْ قِرَاءَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: مَدًّا. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

وَالْمَدُّ: تَطْوِيلُ النَّفَسِ فِي حُرُوفِ الْمَدِ وَاللِّيْنِ، فَإِنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعْطِي الْحُرُوفَ حَقَّهَا.

Katâde (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Enes b. Mâlik (*Radiyallâhu Anh*)'a: "Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in kiraati nasıldı?" diye sordum." O da: "Uzundu" dedi. (Buhârî)

Med: Med ve lîn harflerinden sesini uzatmaktadır. Nitekim Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) her bir harfin hakkını verirdi.

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَيْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنْ قِرَاءَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكَانَ يُسْرِ بِالْقِرَاءَةِ أَمْ يَجْهَرُ؟ قَالَتْ: كُلُّ ذَلِكَ قَدْ كَانَ يَفْعُلُ، قَدْ كَانَ رُبَّمَا أَسَرَّ وَرُبَّمَا جَهَرَ، فَقُلْتُ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ فِي الْأَمْرِ سَعَةً. رَوَاهُ أَبُو دَاؤِدَ وَالْتَّرمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ.

Abdullah b. Ebî Kays (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: Âîse (*Radiyallâhu Anhâ*)'ya: "Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in kiraatini sordum, sesli mi okurdu yoksa sessiz mi okurdu?"

Âiše (Râdiyallâhu Anhâ): “Bunların tamamını zaman zaman yapardı, bazen sessiz okur bazen de sesli okurdu.” Bende dedim ki: “Her bir şeyde genişlik yaratan Allah'a hamdolsun.” (Ebû Dâvûd; Tirmîzî; Nesâî)

وَعَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ السَّخِيرِ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُصَلِّي وَلِجَوْفِهِ أَزِيزٌ كَأَزِيزِ الْمِرْجَلِ مِنَ الْبُكَاءِ. رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ.

Mutarrif b. Abdillâh b. eş-Sîhhîr, babasından rivayet ettiğine göre: “Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’ın yanına geldiğimde namaz kılıyordu ve gögsünden tencere kaynaması gibi ses geliyordu.” (Ahmed b. Hanbel; Ebû Dâvûd; Nesâî)

خُشُوعُهُ وَخَسْبَيْتُهُ ﷺ مِنَ اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى :

NOKSAN SİFATLARDAN MÜNEZZEH OLAN, YÜCE OLAN ALLAH'A KARŞI OLAN HUŞÛSU VE ONDAN KORKMASI

رَوَى ابْنُ حُزَيْمَةَ فِي «صَحِيحِهِ» عَنْ عَلَيِّ كَرَمِ اللَّهِ تَعَالَى وَجْهَهُ قَالَ: مَا كَانَ فِينَا فَارِسٌ يَوْمَ بَدْرٍ غَيْرُ الْمِقْدَادِ، وَلَقَدْ رَأَيْتُنَا وَمَا فِينَا إِلَّا نَائِمٌ، إِلَّا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَحْتَ شَجَرَةِ يُصَلِّي وَيَنْكِي، حَتَّى أَضْبَحَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

İbn Huzeyme “Sahîh” adlı eserinde Ali (Râdiyallâhu Anh)’tan rivayet ettiğine göre: “Bedir günü aramızda Mikdâd haricinde başka ath yoktu. Bir ara kendimize baktığında hepimizin uyuduğunu gördüm. Sadece Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) sabaha kadar bir ağaçın altında namaz kılıp ağlıyordu.”

وَرَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «قَارِبُوا، وَسَدِّدُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَنْ يَنْجُو أَحَدٌ مِنْكُمْ

بِعَمَلِهِ» وَفِي لُفْظٍ : «لَا يَدْخُلُ أَحَدٌ مِنْكُمُ الْجَنَّةَ بِعَمَلِهِ»، قَالُوا: وَلَا أَنْتَ؟ قَالَ: «وَلَا أَنَا، إِلَّا أَنْ يَغْمَدَنِي اللَّهُ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ».

Buhârî ve Müslim, Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Teâlâ Anh*)'tan rivayet ettiklerine göre: Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: ***Sizler doğru yolu tutun, ifrat etmeyin ve sizler (her hâl ve hareketinizde) itidalli olun. Ayrıca bilin ki, sizden hiçbirinizi asla kendi ameli kurtaramaz*** -başka bir rivayette: ***Sizden hiç kimse ameli ile cennete giremez***- Sahâbiler: "Yâ Resûlullâh! Seni de mi (amelin kurtaramaz)?" diye sordular. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*): ***Evet, beni de amelim kurtaramaz. Ancak Allah beni rahmetiyle ve fazıyla kuşatıp kollar.***" buyurdu.

وَرَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَنَعَ شَيْئًا فَرَخَّصَ فِيهِ، فَتَنَزَّهَ عَنْهُ قَوْمٌ، فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَخَطَبَ، فَحَمَدَ اللَّهَ، ثُمَّ قَالَ: «مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَتَنَزَّهُونَ عَنِ الشَّيْءِ أَضَنَّعُهُ؟ فَوَاللَّهِ إِنِّي لَا عُلِمْتُهُمْ بِاللَّهِ، وَأَشَدُّهُمْ لَهُ خَشْيَةً».

Buhârî ve Müslim, Câbir (*Radiyallâhu Teâlâ Anh*)'tan rivayet ettiklerine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) bir şey yapmış ve o hususta insanlara ruhsat vermişti. Bir topluluk da o işten çekindi ve ona yanaşmadılar. Onların bu çekinglenliği Peygamber Efendimize ulaşınca, hemen hutbeye çıkip Allah'a hamd ettikten sonra: ***Birtakım cemaatlere ne oluyor ki, benim yapmış olduğum işten çekiniyorlar? Allah'a yemin ederim ki, ben onların içerisindenden Allah'ı en iyi bileni ve Allah'a karşı saygısı en şiddetli olanıyımdır.***" buyurdu.

وَرَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ أَنْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: خَطَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُطْبَةً مَا سَمِعْتُ مِثْلَهَا قَطُّ، فَقَالَ: «لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ،

لَضَحْكُتُمْ قَلِيلًا، وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا. فَعَطَى أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وُجُوهَهُمْ لَهُمْ خَيْرٌ.

Buhârî ve Müslim, Enes (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet ettiklerine göre: “*Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* benim daha öncesinde hiç işitmediğim bir şekilde insanlara hutbe îrâd etti ve şöyle buyurdu:

“Şayet benim bildiklerimi siz de bilseydiniz elbette az güller ve çok ağlardınız.” Bunun üzerine Ashab-ı Kirâm yüzlerini kapatarak genizlerinden gelen bir sesle ağlamışlardır.

اسْتِغْفَارُهُ ﷺ :

İSTİĞFAR ETMESİ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي شُجُودِهِ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ، دِقَّةً وَجِلَّةً، أَوْلَهُ وَآخِرَهُ، سِرَّهُ وَعَلَانِيَّتَهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet edildigine göre: “*Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* secedede iken şöyle söylerdi: “**Allah’ım az veya çok, ilk veya son, gizli veya aşıkâr olan bütün günahlarımı bağışla.**” (Müslim)

وَرَوَى الْبَخَارِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «وَاللَّهِ إِنِّي لَا أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوْبُ إِلَيْهِ، فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً».

Buhârî’nin Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet ettiğine göre: *Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur: “**Allah'a yemin ederim ki, elbette ben günde yetmişen fazla Allah'tan beni bağışlamasını diler ve tövbe ederdim.**”

وَرَوَى مُسْلِمٌ عَنِ الْأَغْرِيْمُزَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّهُ لَيَعْنَى عَلَى قَلْبِي، وَإِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ فِي الْيَوْمِ مِائَةً مَرَّةً».

Müslim'in Eğär el-Müzenî (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre: Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: "***Muhakkak kalbime bir ağırlık geliyor da her gün yüz kere Allah'tan mağfiret istiyorum.***"

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ: إِنْ كُنَّا لَعَذُّ بِرِسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَجْلِسِ الْوَاحِدِ: «رَبِّ اغْفِرْ لِي، وَثُبِّ عَلَيَّ، إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَابُ الرَّحِيمُ» مِائَةً مَرَّةً. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَابْنُ حِبَّانٍ وَصَحَّحَهُ.

İbn Ömer (*Radiyallâhu Anhümâ*)'dan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'ın bir mecliste yüz kere şu istigfari yaptığıni saydık: "***Allah'ım beni bağışla, benim tövbemi kabul eyle, şüphesiz sen ziyade tövbeleri kabul eden ve ziyade merhamet sahibisin.***" (Ebû Dâvûd ve İbn Hibbân rivayet etmiştir. Ayrıca İbn Hibbân sahîh hukmünde olduğunu söylemiştir.)

وَقَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ قَبْلَ مَوْتِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوْبُ إِلَيْهِ» رَوَاهُ الشَّيْخَانِ.

Âişe (*Radiyallâhu Anhâ*) şöyle dedi: Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) vefat etmeden önce şu istigfari çok yapardı: "***Allah'ım seni noksan sıfatlardan tenzih ederim ve sana hamd ederim. Allah'ım beni bağışlamamı diler ve tövbe ederim.***" (Buhârî; Müslim)

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «طُوبَى لِمَنْ وُجِدَ فِي صَحِيفَتِهِ اسْتِغْفَارٌ كَثِيرٌ» رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهِ بِإِسْنَادِ الصَّحِيحِ وَالْبَيْهَقِيُّ.

Abdullah b. Büsr (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in şöyle dediğini işittim: "***Amel sahifesinde çokça istigfar bulunan kimseye müjdeler olsun.***" (İbn Mâce (sahih isnatla) ve Beyhakî)

البَابُ الثَّالِثُ

بِلَا غَنَمَةٍ

3. BAP

PEYGAMBER EFENDİMİZİN BELAĞATI

قُوَّةُ سَمْعِهِ وَبَصَرِهِ :

GÖRME VE DUYMASININ KUVVETLİ OLMASI

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا ثُمَّ انْصَرَفَ، فَقَالَ: «يَا فُلَانُ أَلَا تُحِسِّنُ صَلَاتَكَ؟ أَلَا يَنْظُرُ الْمُصَلِّي إِذَا صَلَّى كَيْفَ يُصَلِّي؟! فَإِنَّمَا يُصَلِّي لِنَفْسِهِ؟! إِنِّي وَاللَّهِ لَا بُصْرٌ مِنْ وَرَائِي كَمَا أَبْصَرُ مِنْ بَيْنَ يَدَيِّي» رواه مسلم.

Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildigine göre: *Bir gün Rasûlüllah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bize namaz kıldırdı. Namazdan ayrıldıktan sonra: "Ey Filan! namazını güzel kulsana. Hiç namaz kılan kimse nasıl namaz kıldığına bakmaz mı? Çünkü namazı ancak kendisi için kilar. Vallahi ben önumden nasıl görürsem arkamdan da öyle görmekteyim" buyurdular.* (Muslim)

وَعَنْ أَبِي ذِرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنِّي أَرَى مَا لَا تَرَوْنَ، وَأَسْمَعُ مَا لَا تَسْمَعُونَ، أَطَّى السَّمَاءَ، وَخُنَّقَ لَهَا أَنْ تَعْطَى، مَا فِيهَا مَوْضِعٌ أَرْتَعِ أَصَابِعَ إِلَّا وَفِيهِ مَلَكٌ وَأَضِيقَ جَبَّهَةَ اللَّهِ تَعَالَى سَاجِداً، وَاللَّهُ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِّكُتُمْ قَلِيلًا، وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا، وَلَخَرَجْتُمْ إِلَى الصُّعْدَادِ تَجَازُونَ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى». رواه الترمذى وأحمد.

Ebû Zer (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildigine göre: Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurdu: “**Ben sizin**

görmediklerinizi görüyor işitmediklerinizi işitiyorum. Gökyüzü çatırdadı ve çatırdamakta da haklı idi çünkü gökyüzünde dört parmaklık bile bir yer kalmamıştı ki secede eder vaziyette melekler orayı doldurmamış olsun vallahi benim bildiklerimi bilmış olsaydınız az güler ve çok ağlardınız, evlerinizden sokaklara dökülür ve Allah'a yalvarır yakarırdınız.” (Tirmizî, Ahmed b. Hanbel)

حَلَاوةٌ صَوْتِهِ ﷺ :

SESİNİN GÜZELLİĞİ

رَوَى التَّرْمِذِيُّ عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا إِلَّا حَسَنَ الْوَجْهَ حَسَنَ الصَّوْتِ، وَكَانَ نَبِيُّكُمْ أَحْسَنَهُمْ وَجْهًا وَأَحْسَنَهُمْ صَوْتًا.

Tirmizî, Enes (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre: “Allah Teâlâ ancak sesi ve yüzü güzel olan peygamberler göndermiştir. Sizin Peygamberiniz de yüzü ve sesi en güzel olandır.”

وَفِي «الصَّحِيفَتِينِ» عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْعِشَاءِ ﴿وَالثَّيْنَ وَالزَّيْتُونَ﴾ فَلَمْ أَسْمَعْ صَوْتًا أَحْسَنَ مِنْهُ.

Sahih Buhârî ve Sahih Müslim'de Berâ b. Âzib (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) yatsı namazında “Tîn” sûresini okudu ve ben ondan daha güzel bir ses işitmedim.”

حَلَاوَةُ مَنْطِقَةِ ﷺ :

TATLI KONUŞMASI

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْلَجَ الشَّتَّائِينِ، إِذَا تَكَلَّمَ رُؤَيَيْ كَالثُورِ يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ ثَنَائِيَاهُ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ»، وَالدَّارِمِيُّ، وَالطَّبَرَانِيُّ فِي «الْأَوْسَطِ».

İbn Abbâs (*Radiyallâhu Anhümâ*)'dan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in dişlerinin arası ayırtıldı. Konuştuğunda sanki dişlerinin arasından nur çıkıyor gibi gözükürdü." (Tirmizî, eş-Semâilü'l-Muhamediyye; Dârimî; Taberânî el-Mu'cemü'l-Evsat)

وَرَوَى أَبُو دَاؤِدَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ كَلَامُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضْلًا يَفْهَمُهُ كُلُّ مَنْ سَمِعَهُ.

Âişe (*Radiyallâhu Anhâ*)'dan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in konuşması herkesin anlayabileceği şekilde açık seçikti. Onu duyan herkes (*rahatlıkla ne konuştuğunu*) anlayabilirdi."

فَصَاحَةُ وَبَلَاغَةُ ﷺ :

FESÂHAT VE BELÂĞATI

قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: مَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْرُدُ الْحَدِيثَ كَسَرْدَكُمْ هَذَا، وَلَكِنَّهُ كَانَ يَتَكَلَّمُ بِكَلَامٍ يَبْيَنُ فَضْلِهِ، يَحْفَظُهُ مَنْ جَلَسَ إِلَيْهِ. أَخْرَجَهُ ابْنُ سَعْدٍ فِي «الطَّبَقَاتِ» وَأَصْلُ الْحَدِيثِ فِي الْبُخَارِيِّ وَمُسْلِمٍ.

Âişe (*Radiyallâhu Anhâ*) dedi ki: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in konuşması sizin konuşmanız gibi hızlı değildi. O konuştuğu

vakitte onunla oturan kişisinin anlayabileceği şekilde açık ve tane tane konuşurdu.”

(İbn Sa‘d “Tabakât” adlı eserde zikretmiştir. Hadisin aslı Buhârî ve Müslim’dedir.)

وَعَنْ أَنَّسٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعِيدُ الْكَلِمَةَ ثَلَاثًا، لِتَعْقِلَ عَنْهُ، وَإِذَا أَتَى قَوْمًا سَلَّمَ عَلَيْهِمْ ثَلَاثًا. أَخْرَجَهُ أَبُو الشَّيْخِ فِي «أَخْلَاقِ النَّبِيِّ وَآدَابِهِ» وَأَصْلُ الْحَدِيثِ أَخْرَجَهُ الْحَاكِمُ فِي «الْمُسْتَدْرَكِ» وَالْتِزْمِنِيُّ.

Enes (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) anlayabilmemiz için bir kelimeyi üç kere tekrar ederdi. Bir kavim kendisine geldiğinde onlara üç kere selam verirdi.”

(Bu hadisi Ebü’ş-Şeyh “Ahlâku’n-Nebî ve Âdâbuhû” adlı eserinde zikretmiştir. Hadisin aslı Hâkim’in “Müstedrek” adlı eserinde ve Tirmizî de zikredilmiştir.)

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا كَالْمَوْدِعِ فَقَالَ: «أَنَا مُحَمَّدُ النَّبِيُّ الْأَمِيُّ» - قَالَهَا ثَلَاثًا - وَلَا نَبِيٌّ بَعْدِي، أُوتِيتُ فَوَاتِحَ الْكَلِمِ، وَخَوَاتِمَهُ...». أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ.

Abdullah b. Ömer (*Radiyallâhu Anhümâ*)’dan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) bir gün bizim yanımıza gelerek sanki veda eder gibi şöyle buyurdu: “**Ben ümmi bir peygamber olan Muhammed’im.** (3 kere söyledi) **Benden sonra hiçbir Peygamber gelmeyecektir. Bana Cevâmi’u'l-kelim, Havâtimü'l-kelim ve Fevâtihi'u'l-kelim verildi.**” (Ahmed b. Hanbel)

وَفِي حَدِيثِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَهُوَ عَلَى الْمِئَرِ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي قَدْ أُعْطِيْتُ جَوَامِعَ الْكَلِمِ وَخَوَاتِيمَهُ،

وَاحْتُصِرْ لِي اخْتِصاراً، وَلَقَدْ أَتَيْتُكُمْ بِهَا - أَيِّ: الشَّرِيعَةَ - بِيَضَاءَ نَقِيَّةً، فَلَا تَهْوُكُوا، وَلَا يَضْرُنَّكُمُ الْمُتَهَوِّكُونَ».

أَورَدَ الْحَافِظُ ابْنُ كَثِيرٍ الْحَدِيثَ بِطُولِهِ مَعْزُواً لِأَيِّ يَعْلَى، ثُمَّ قَالَ: وَرَوَاهُ ابْنُ أَيِّ حَاتِمٍ وَلَهُ شَوَّاهِدُ، وَالْتَّهْوُكُ: التَّحْيِيرُ، أَوِ الدُّخُولُ فِي كُلِّ أَمْرٍ.

Ömer (*Radiyallâhu Anh*)'ın hadisinde: Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “*Ey insanlar bana ‘Cevâmi’u'l-Kelim’ ve ‘Fevâtihi'u'l-Kelim’ verildi. Ben size şeriatı tertemiz pas parlak olarak getirdim. Tereddütte kalmayın. Şüphe duyanlar size zarar vermesin.*”

(Hafız İbn Kesîr hadisin tamamını Ebû Ya'lâ'ya isnad ederek zikrettikten sonra şöyle demiştir: “İbn Ebî Hâtim de hadisi rivayet etmiştir. Ayrıca hadisin başka şahitleri de vardır.”)

(الْتَّهْوُكُ) kelimesi, “Şüphe duymak veya her bir işe girişmek” demektir.

أَدْبُهُ فِي الْكَلَامِ :

KONUŞMADAKİ EDEBİ

وَفِي «الصَّحِيحَيْنِ» عَنْ أَنَّسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ أَعَادَهَا ثَلَاثًا حَتَّى تُفْهَمَ عَنْهُ، وَإِذَا أَتَى عَلَى قَوْمٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ، سَلَّمَ عَلَيْهِمْ ثَلَاثًا، وَكَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَكَلَّمُ بِكَلَامٍ فَضْلٍ لَا هَزْرٌ وَلَا نَزْرٌ، وَيَكْرُهُ التَّزَهُرَةَ فِي الْكَلَامِ، وَالشَّدُّقَ بِهِ.

Sahîhayn'de Enes (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) konuştugunda anlaşılması için bir kelimeyi üç kez tekrarlardı. Bir topluluğun yanına geldiği vakit de onlara üç kez selam verirdi. Anlaşılr bir şekilde konuşur, kelami çok uzatmaz anlaşılmayacak derecede de kısaltmazdı. Konuştuğu sözü

insanları biktiracak kadar çok tekrar etmeyi ve kafiyeli konuşmak için kişinin kendisini zorlamasını hoş karşılamazdı.”

وَفِي سُنْنَةِ أَبِي دَاوُدَ وَالْتِرْمِذِيِّ بِالسَّنَدِ الْجَيِّدِ عَنْ أَبْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُعِظُّ الْبَلِيجَ مِنِ الرِّجَالِ: الَّذِي يَشَحَّلُ بِلِسَانِهِ كَمَا تَشَحَّلُ الْبَقَرُ بِلِسَانِهَا».»

قال ابن الأثير في «النهاية»: هو الذي يشدق في الكلام، ويفحّم به لسانه،
ويُلْفُه كَمَا تُلْفُ الْبَقَرَةُ الْكَلَامَ بِلِسَانِهَا لَفًا.

Ebû Dâvud ve Tirmizi'de ceyyid senet ile İbn Ömer (*Radiyallâhu Anhümâ*)'dan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: "**Allah Teâlâ erkeklerden, ineğin dilini otlara doladığı gibi dolayarak dilini evirip çevirerek ve ağzını doldura doldura konuşan hatibe bugzeder.**"

İbnü'l-Esîr, "en-Nihâye" adlı eserinde bu hatibi tarif ederken şu ifadeleri kullanmıştır: "Kafiyeli konuşmak için kendini zorlayan, konuşmasıyla övünen ve ineğin dilini otlara doladığı gibi dolayarak dilini evirip çevirerek konuşan kişidir."

ورَوَى مُسْلِمٌ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنْتُ أَصْلِي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَتْ صَلَاتُهُ قَضِيًّا، وَخُطْبَتُهُ قَضِيًّا -أَيْ: وَسَطًا.

Müslim, Câbir b. Semûra (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre: "Ben Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) ile namaz kılardım. Onun namazı da hutbesi de (uzunluk-kısalık bakımından) orta derecediydi."

ورَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُطِيلُ الْمُؤْعِظَةَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، إِنَّمَا هِيَ كَلِمَاتٌ يَسِيرَاتٌ.

Ebû Dâvûd, Câbir b. Semûra (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) cuma günleri vaazi uzun tutmadı sadece az kelimeler ile vaaz ederdi."

تَأْشِيرُ وَعْظِهِ ﷺ :

VAAZININ TESİRİ

رَوَى التِّرْمِذِيُّ عَنِ الْعَرْبَابِسِ بْنِ سَارِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ: وَعَظَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَوْعِظَةً وَجَلَّتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ، وَذَرَفَتْ مِنْهَا الْعَيْنُونُ.

Tirmizî, İrbâd b. Sâriye'den rivayet ettiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bizlere vaaz ettiğinde kalplerimiz ürperir, gözlerimizden yaşlar gelirdi."

وَرَوَى مُسْلِمٌ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَطَبَ اشْتَدَّ غَضْبُهُ، وَعَلَا صَوْتُهُ، وَاحْمَرَّتْ عَيْنَاهُ، كَانَهُ مُنْذُرٌ جَيْشٌ يَقُولُ: صَبَحَكُمْ وَمَسَاكُمْ.

Müslim'in rivayet ettiği hadiste Câbir (Râdiyallâhu Anh) şöyle buyurmuştur: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) hutbe okuduğunda gözleri kızarır, sesi yükselir ve hiddeti artardı. Hatta orduyu tehditte bulunarak: (düşman) akşam sabah size baskın yapacak diyen (ordu kumandani) gibi olurdu."

كَلَامَةُ فِي الشِّعْرِ ﷺ :

ŞİİR HAKKINDAKI KELAMI

عَنْ أَنَّسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ مَكَّةَ فِي عُمْرَةِ الْقَضَاءِ وَابْنُ رَوَاحَةَ يَمْشِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ:

خَلُوا بَنِي الْكُفَّارِ عَنْ سَبِيلِهِ، الْيَوْمَ نَصْرِبُكُمْ عَلَى تَنْزِيلِهِ،
ضَرْبًا يَزِيلُ الْهَمَّ عَنْ مَقِيلِهِ، وَيَدْهُلُ الْخَلِيلَ عَنْ خَلِيلِهِ.

فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: يَا ابْنَ رَوَاحَةَ بَيْنَ يَدَيِّ رَسُولِ اللَّهِ وَفِي حَرَمِ اللَّهِ تَقُولُ شِعْرًا، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «خَلَّ عَنْهُ يَا عُمَرُ فَلَهُ أَسْرَعُ فِيهِمْ مِنْ نَضْحِ النَّبْلِ». رَوَاهُ النَّسَائِيُّ وَالْتَّرمِذِيُّ.

Enes (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) kaza umresinde Mekke'ye girdi. Abdullah b. Revâha önünde yürüyor ve şöyle diyordu:

"Ey kafir oğulları çekilin O'nun yolundan,

Bugün ona gelen Kur'an gereğince boyunlarınızı vurabiliriz.

Öyle bir vuruş ki tüm başları yerinden yok eder.

Ve en yakın dostu dostuna unutturur."

Bunun üzerine Ömer ona: "Ey Revâha'nın oğlu Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in önünde ve Allah'ın haremindedeki şenlik mi söylüyorsun?" deyince: Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*): "**Ey Ömer bırak onu, çünkü onun şiirleri onlara okun tesirinden daha hızlıdır.**" buyurdu. (Nesâî ve Tirmizî)

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَضَعُ لِحَسَانَ بْنِ ثَابِتٍ مِنْبِرًا فِي الْمَسْجِدِ يَقُومُ عَلَيْهِ قَائِمًا يُفَاجِرُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ قَالَ: يُنَافِخُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَيَقُولُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُؤْتِيدُ حَسَانَ بِرْوَحَ الْقَدْسِ مَا يُنَافِخُ أَوْ يُفَاجِرُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ). رَوَاهُ أَبُو ذَوْدَ وَالْتَّرمِذِيُّ.

Âîşe (*Radiyallâhu Anhâ*)'dan rivayet edildiğine göre: "Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) mescitte Hassân b. Sabit'e bir minber koyar, Hassân'da bu minber üzerinde ayakta durarak Peygamber (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'ı destekleyici ve övücü şürler söylerdi. Resûlullah (s.a.v.)'de şöyle buyururdu: "Allah'ın peygamberini

övdüğü ve müdafaa ettiği sürece Hassân’ı Allah, Rûhu'l-Kudüs ile takviye etsin.” (Ebû Dâvûd ve Tirmizî)

يُنَافِحُ: يُدَافِعُ.

(يُنَافِحُ) müdafaa etmek anlamındadır.

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: قِيلَ لَهَا: هَلْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَمَثَّلُ بِشَيْءٍ مِّنَ الشِّعْرِ؟ قَالَتْ: كَانَ يَتَمَثَّلُ بِشِعْرِ ابْنِ رَوَاحَةَ، وَيَتَمَثَّلُ بِقَوْلِهِ: وَيَأْتِيَكَ بِالْأَخْبَارِ مَنْ لَمْ تُزَوِّدْ. رَوَاهُ التَّرْمِذِيُّ وَالسَّائِئِيُّ.

Âişe (Radyallâhu Anhâ)'dan rivayet edildiğine göre: Kendisine: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şiirden herhangi bir şey söyle miydi?" diye sorulduğunda şöyle cevap vermiştir: Ibn Revâha'nın şu şiirini söylerdi: "Ve azik vererek yollamadığın kimseler sana haberler getirir." (Tirmizî ve Nesâî)

مَذْكُورَةُ الْفَصَاحَةِ وَالْبَيَانِ:

FASÂHAT VE BEYANI MEDHETMESİ

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّهُ قَدِيمٌ رَجُلٌ مِنَ الْمَشْرِقِ فَخَطَبَ، فَعَجِبَ النَّاسُ لِبَيَانِهِمَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ مِنْ الْبَيَانِ لَسِحْرًا، أَوْ إِنَّ بَعْضَ الْبَيَانِ لَسِحْرٌ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

İbn Ömer Âişe (Radyallâhu Anhâ)'dan rivayet edildiğine göre: "(Medine)"nin doğu tarafından iki adam geldi de birer hutbe îrâd ettiler. Konuşmaları insanları çok etkiledi. Bunun üzerine Peygamber (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): "**Şüphesiz beyanda bir sihir vardır.**" -veya- "**Beyandan bir kısmı sihirdir** (yani insanı büyüleyicidir)." buyurdu. (Buhârî)

وَعَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ مِنَ الشِّعْرِ حِكْمَةً». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

Übey b. Ka'b (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “**Şüphesiz şiirde hikmet vardır.**” (Buhârî)

خطبة عليه السلام:

HUTBELERİ

أَسْنَدَ الْبَيْهَقِيُّ إِلَى أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ قَالَ: كَانَتْ أَوَّلُ خُطْبَةٍ خَطَبَهَا رَسُولُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَدِينَةِ أَنْ قَامَ فِيهِمْ، فَحَمَدَ اللَّهَ فَأَثْنَى عَلَيْهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ: «أَمَّا بَعْدُ: أَيُّهَا النَّاسُ - فَقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُمْ، تَغْلِمُنَّ وَاللَّهُ لَيَضْعَفَنَّ أَحَدُكُمْ، ثُمَّ لَيَدْعَنَّ غَنَمَةً لَيَسَ لَهَا رَاعٍ، ثُمَّ لَيَقُولَنَّ لَهُ رَبُّهُ - لَيَسَ لَهُ تَرْجُمَانٌ وَلَا حَاجِبٌ يَحْجُبُهُ دُونَهُ - أَلَمْ يَأْتِكَ رَسُولِي فَبَلَّغَكَ، وَآتَيْتَكَ مَالًا، وَأَفْضَلْتُ عَلَيْكَ، فَمَا قَدَّمْتَ لِنَفْسِكَ؟ فَيَنْظُرْ - أَيُّ:

الْعَبْدُ - يَمِينًا وَشِمَالًا فَلَا يَرَى شَيْئًا، ثُمَّ يَنْظُرْ قُدَّامَهُ فَلَا يَرَى غَيْرَ جَهَنَّمَ، فَمَنْ اسْتَطَاعَ أَنْ يَقِيِّ وَجْهَهُ مِنَ النَّارِ وَلَوْ بِشَقِّ تَمَرَّةٍ فَلَيَفْعَلُ، وَمَنْ لَمْ يَجِدْ فِي كَلِمَةٍ طَيِّبَةً؛ فَإِنَّ بِهَا تُجْزَى الْحَسَنَةُ عَشْرَ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِمِائَةٍ ضَعِيفٍ وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَعَلَى رَسُولِ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَّكَاتُهُ». أَوْرَدَهَا ابْنُ جَرِيرٍ وَابْنُ كَثِيرٍ.

Beyhakî'nin Ebû Seleme b. Abdirrahmân b. Avf'a isnad ettiğine göre: Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) Medine'deki ilk hutbesinde Allah'a hamd ve senâ ettilerden sonra söyle buyurdu:

“Ey insanlar! (Ahirette) kendiniz için hazırlık yapınız. Biliniz ki sizden biri hayrete düşecek ve koyunları çobansız bırakacak. Sonra Rabbi ona tercümansız ve aracısız olarak şöyle diyecek: ‘Sana Resûlüm gelip de emirlerimi tebliğ etmedi mi? Ben sana mal mülk verdim, pek çok iyiliklerde bulundum. Ya sen kendin için ahiret azağı olarak ne getirdin?’ Bu soruyayla karşılaşan şahıs sağına soluna bakacak ancak hiçbir şey göremeyecek. Öniine baktığında ise cehennemi görecek. Öyleyse yarım hurma ile dahi olsa cehennemden korunmaya çalışınız, onu da bulamayan güzel bir söyle kendisini kurtarmaya baksın. Zira bir hayır için on katından yedi yüz katına kadar sevap verilir. Allah’ın selamu, rahmeti ve bereketi üzerinize ve Allah’ın Resûlüünün üzerine olsun.” (İbn Cerîr; İbn Kesîr)

وَعَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَطَبَ احْمَرَّتْ عَيْنَاهُ، وَعَلَا صَوْتُهُ، وَاشْتَدَّ غَضَبُهُ، كَأَنَّهُ مُنْذَرٌ حَيْثُ يَقُولُ: «أَمَّا بَعْدُ، فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ، وَإِنَّ أَفْضَلَ الْهُدُى هُدُى مُحَمَّدٍ، وَشَرُّ الْأُمُورِ مُخْدَثَاتُهَا، وَكُلُّ مُخْدَثَةٍ بِدُعَةٍ، وَكُلُّ ۝ بِدُعَةٍ ضَلَالَةٌ وَكُلُّ ۝ ضَلَالٌ فِي النَّارِ، أَتَشْكُمُ السَّاعَةَ بَعْنَةً، بَعْثُتُ أَنَا وَالسَّاعَةُ هَكَذَا، صَبَّحَتْكُمُ السَّاعَةُ وَمَسَّكُمُ، أَنَا أَوْلَى بِكُلِّ مُؤْمِنٍ مِنْ نَفْسِهِ، مَنْ تَرَكَ مَالًا فَلِأَهْلِهِ، وَمَنْ تَرَكَ دِينًا أَوْ ضَيَاً: فَإِلَيَّ وَعَلَيَّ، وَأَنَا وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ». رَوَاهُ الْإِمَامُ أَحْمَدُ، وَمُسْلِمٌ، وَالنَّسَائِيُّ، وَأَبُو دَاوُدَ.

Câbir (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: *Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* hutbe okuduğunda gözleri kızarır, sesi yükselir ve hiddeti artardı. Hatta bir orduyu (düşman) akşam sabah size baskın yapacak diye korkutan (ordu kumandanı) gibi olur ve şöyle derdi: “*Bundan sonra* (malûmunuz olsun ki) *sözün en hayırlısı Allah’ın kitabıdır. Yolların en hayırlısı da Muhammed’ın yoludur. İşlerin en kötüsü, sonradan çıkarılanlardır. Sonradan çıkan her şey bidattır ve her bidat da dalâlettir. Her delâlette cehennemdedir. Kiyamet size ansızın gelir. Ben ve*

kıyamet şöyle gönderildik. Kıyamet size sabah akşam gelebilir. Ben her mümine kendi nefsinden daha ileriymim. Bir kimse (ölürken) mal bırakırsa o mal onun yakınlarına aittir. Fakat borç veya çoluk çocuk bırakırsa bana ait ve benim üzerimdir. Ben müminlerin velisiyim.” (İmam Ahmed; Muslim; Ebû Davûd; Nesâî)

سَعْةُ عِلْمِهِ فَلِلّٰهِ الْحُكْمُ

İLMİNİN GENİŞLİĞİ

ورَدَ فِي «الصَّحِيحَيْنِ» أَنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ أَتْقَاَكُمْ وَأَعْلَمُكُمْ بِاللَّهِ أَنَا».

Sahîhayn'de vârid olduğuna göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz sizin en takvalı olanınız ve Allah'ı en iyi bileniniz benim.”

وَجَاءَ فِي «الصَّحِيحَيْنِ»، وَاللَّفْظُ لِمُسْلِمٍ عَنْ أَنَّسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّاسَ سَأَلُوا نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى أَخْفَوْهُ بِالْمَسَأَلَةِ – أَيْ: أَكْثَرُهُمْ عَلَيْهِ الْأَسْئِلَةَ – فَخَرَجَ ذَاتَ يَوْمٍ فَصَعَدَ الْمِنْبَرَ فَقَالَ: «سَلُونِي – لَا تَسْأَلُونِي عَنْ شَيْءٍ إِلَّا يَعْلَمُهُ لَكُمْ». – وَفِي رِوَايَةِ: «إِلَّا أَخْبَرْتُكُمْ بِهِ مَا دُمْتُ فِي مَقَامِي هَذَا». فَلَمَّا سَمِعَ الْقَوْمُ أَرْمُوا – أَيْ: سَكَّتوْا – وَرَهِبُوا – أَيْ: خَافُوا – أَنْ يَكُونَ بَيْنَ يَدَيْ أَمْرِ قَدْ حَضَرَ، قَالَ أَنَّسٌ: فَجَعَلْتُ أَلْتَفِتُ يَمِينًا وَشِمَالًا فَإِذَا كُلُّ رَجُلٍ لَاقَ رَأْسَهُ فِي ثُوبِهِ يَنْكِي، فَأَنْشَأَ رَجُلٌ مِنَ الْمَسْجِدِ كَانَ يَلْأَحِي فَيَدْعُ لِغَيْرِ أَبِيهِ، فَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ مَنْ أَبِي؟ قَالَ: «أَبُوكَ حُذَافَةُ». ثُمَّ أَنْشَأَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقَالَ: رَضِينَا بِاللَّهِ رَبِّا، وَبِالإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا، عَائِدًا بِاللَّهِ مِنْ سُوءِ الْفِتْنَةِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ: «لَمْ أَرْ كَالْيُومْ قَطُّ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ، إِنِّي صُورَتْ لِي الْجَنَّةُ وَالنَّارُ فَرَأَيْتُهُمَا دُونَ هَذَا الْحَائِطِ».

Sahîhayn'de gelip lafzi İmam Müslim'e ait olan, Enes b. Malik (*Radiyallâhu Anh*)tan nakledilen bir rivayette: İnsanlar Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'e soru sormuşlar, o kadar ki, kendisine çok sormakta ısrar etmişlerdi. Derken bir gün Peygamber Efendimiz minibere çıkarak şöyle buyurdu: "**Sorun bana! Bana sorduğunuz her şeyi mutlaka size beyan edeceğim!**" Bir rivayette: "**Bu makamda olduğum sürece sorığınız soruları mutlaka size beyan edeceğim.**"

İnsanlar bunu işitince susmuşlar ve onun gelen bir şeyin önünde olmasından ürkmüşler. Enes (*Radiyallâhu Anh*): "Ben sağa sola bakmaya başladım. Bir de ne göreyim herkes elbiselerini başına dolamış ağlıyor." Derken kendisine sitem olunan ve babasından başkasına ait olduğu iddia edilen bir adam söze başladı: "Ey Allah'ın Peygamberi, benim babam kimdir?" dedi. Peygamber Efendimiz de: "**Senin baban Hüzâfe'dir.**" buyurdular.

Sonra Ömer b. Hattâb (*Radiyallâhu Anh*) söze başladı ve şöyle dedi: "Biz Rab olarak Allah'a, din olarak İslâm'a, Resûl olarak da Muhammed'e razi olduk. Kötü fitnelerden de Allah'a sığındık."

Bunun üzerine Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*): "**Hayır ve şer hususunda bugün gibisini hiç görmedim. Bana cennetle cehennem tasvir olundu da onları şu duvar olmadan gördüm.**" buyurdular.

قَلْبُهُ الشَّرِيفُ ﷺ :

ŞEREFLİ KALBİ

رَوَى مُسْلِمٌ وَغَيْرُهُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَاهُ جِبْرِيلُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَهُوَ يَلْعَبُ مَعَ الْغُلْمَانِ، فَأَخَذَهُ فَصَرَعَهُ فَشَقَّ عَنْ قَلْبِهِ، فَاسْتَخْرَجَ الْقُلْبَ، فَاسْتَخْرَجَ مِنْهُ عَلْقَةً، فَقَالَ: هَذَا حَظُّ الشَّيْطَانِ مِنْكَ، ثُمَّ غَسَلَهُ فِي طَسْتٍ مِنْ ذَهَبٍ بِمَاءِ زَمْزَمَ، ثُمَّ لَأَمَّهُ، ثُمَّ أَعَادَهُ فِي مَكَانِهِ، وَجَاءَ الْغُلْمَانُ يَسْعَوْنَ إِلَى أُمِّهِ، يَعْنِي: ظِئْرَةً -أَيْ مُرْضِعَةً- فَقَالُوا: إِنَّ مُحَمَّدًا قَدْ قُتِلَ، فَاسْتَقْبَلُوهُ وَهُوَ مُسْتَقْبِلُ الْلَّوْنِ -أَيْ مُتَعَبِّرُ الْلَّوْنِ-.

قَالَ أَنَسٌ: وَقَدْ كُنْتُ أَرَى أَثْرَ ذَلِكَ الْمِحْيَطِ فِي صَدْرِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

İman Müslim ve diğerleri Enes (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet ettiklerine göre: *Resûlullâh* (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) (küçüklüğünde) çocuklarınla oynarken Cibrîl (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) gelerek onu tutmuş ve yere yatırarak göğsünü yarmış, kalbini çıkararak ondan bir kan pihtısı almış ve Peygamber (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’e hitaben: “Şeytanın senden nasibi işte budur.” demiş. Sonra kalbini altın bir tasın içinde zemzem suyu ile yıkamış ve kapatmış sonra da yerine iade etmiş.

(Oradaki) çocuklar koşarak *Resûlullâh* (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’in annesine yani sütannesine gelerek: “Muhammed’i öldürdüler” demişler. Hemen onun yanına gittiklerinde onu rengi değişmiş bir halde bulmuşlar.

Enes (*Radiyallâhu Anh*): “Ben *Resûlullâh* (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’in göğsünde iğnenin eserini gördüm” demiş.

وَفِي «الصَّحِيفَتِينِ» عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنْ مَالِكِ بْنِ صَعْصَعَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدَّثَهُ عَنْ لَيْلَةِ أَسْرِيَ بِهِ: قَالَ: «بَيْتَمَا أَنَا فِي الْحَاطِيمِ، - وَرُبَّمَا قَالَ: فِي الْحِجْرِ - مُضْطَجِعًا إِذْ أَتَانِي آتٍ، فَشَقَّ مَا بَيْنَ هَذِهِ إِلَى هَذِهِ - يعنى ثَغْرَةَ نَحْرِهِ إِلَى شَعْرِتِهِ - فَاسْتَخْرَجَ قَلْبِي، ثُمَّ أُتْيَتُ بِطَسْتِ مِنْ ذَهَبٍ مَمْلُوءٍ إِيمَانًا - وَفِي رِوَايَةِ الْبُخَارِيِّ: بِطَسْتِ مُلِئِ حِكْمَةً وَإِيمَانًا - فَعُسِّلَ قَلْبِي، ثُمَّ حُشِيَ - أَيْ حُشِيَ إِيمَانًا وَحِكْمَةً - ثُمَّ أُعِيدَ».

Sahîhayn'de Enes (Râdiyallâhu Anh), Mâlik b. Sa'saa (Râdiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: Bize Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) yürütüldüğü geceden haber vererek şöyle anlattı: "Ben Hatîm'de uzanmış bulunduğum sırada -Râvî: Belki Peygamber 'el-Hîcîr'da bulunduğum sırada' buyurdu, demişti- bana gelen Cibrîl geldi de (gösgümü uzunlamasına) yardım ve kalbimi çikardı. Sonra bana içi iman dolu altından bir tas getirildi. - Buhârî'nin rivayetinde: içi iman ve hikmet dolu olan bir kap getirildi- Kalbim yıkandı. Sonra içine iman dolduruldu. Sonra (eski hâline) iade olundu."

سُكُونُهُ ﷺ :

SÜKÛTU

وَعَنْ سَيِّدِنَا الْحَسَنِ بْنِ عَلَيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: سَأَلَتْ خَالِي هَنْدَ بْنَ أَبِي هَالَةَ وَكَانَ وَصَافَا قُلْتُ: صِفْ لِي مَنْطِقَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مُتَوَاصِلُ الْأَحْزَانِ دَائِمُ الْفِكْرَةِ، لَيَسْتُ لَهُ رَاحَةٌ، طَوِيلُ السَّكْتِ، لَا يَتَكَلَّمُ فِي غَيْرِ حَاجَةٍ، يَفْتَسِحُ الْكَلَامُ وَيَخْتَمُهُ بِاَسْمِ اللَّهِ تَعَالَى، وَيَتَكَلَّمُ

بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ، كَلَامَةُ فَضْلٍ لَا فُضُولٌ وَلَا تَقْصِيرٌ. لَيْسَ بِالْجَافِي وَلَا
الْمُهِينِ، يَعْظِمُ النِّعْمَةَ وَإِنْ دَقَّتْ، لَا يَدْعُمُ مِنْهَا شَيْئًا، غَيْرَ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ يَدْعُ
ذَوَاقًا، وَلَا يَمْدُحُهُ، وَلَا تُغْضِبُهُ الدُّنْيَا وَمَا كَانَ مِنْهَا، فَإِذَا تُعَدِّي الْحَقَّ لَمْ
يَقُمْ لِغَضَبِهِ شَيْءٌ حَتَّى يَتَصَرَّ لَهُ، لَا يَغْضَبُ لِنَفْسِهِ وَلَا يَتَصَرَّ لَهَا، إِذَا أَشَارَ
أَشَارَ بِكَفِيهِ كُلِّهَا، وَإِذَا تَعَجَّبَ قَلْبَهَا، وَإِذَا تَحَدَّثَ اتَّصَلَ بِهَا، وَضَرَبَ
بِرَاحِتِهِ الْيَمْنَى بَطْنَ إِبْهَامِهِ الْيُسْرَى، وَإِذَا غَضِبَ أَغْرَضَ وَأَشَاخَ، جُلُّ
ضَحْكِهِ الْبَيْسِمُ، يَفْتَرُ عَنْ مِثْلِ حَبِّ الْعَمَامِ. رَوَاهُ التَّرمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Hasan b. Ali (*Radiyallâhu Anhümâ*)’dan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’in hakkıyla vasfına ârif olan dayım Hind b. Ebi Hâle’den şöyle bir istekte bulundum: “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’in konuşuklarında ne keyfiyette konuşuklarını bana vasifla!”

Hind buyurdu ki: “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) daima Allah Teâlâ’yi düşünür, ekseri süküt üzere olurdu. Ehli dünya gibi dünya ile istirahatları olmazdı. Susma zamamı, konuşma zamanından daha uzun idi. Gerekmedikçe konuşmaz, konuşmanın başında ve sonunda Allah’ın ismini zikrederdi. Konuşurken çok manaları, az laflar ile söylerdi. Kelamlarında meramını yerine getirmekten fazla veya noksan bir lafız yoktu. Hiçbir ferde eziyet etmez ve hiçbir ferdi takır etmezdi.

Her ne kadar az olsa bile mutlaka nimete tazim eder ve asla bir nimeti kötülemezdi. Yiyerek ve içeceğinin lezzetsizliği için zem ve güzelliği için methetmezdi. Dünya ve dünyadan olan şeyler onu kızdırmazdı. Dünyalı işler onu daraltmaz ve sıkmadı. Hak çığnendiğinde hakkı çığnenen kişiye hakkı verilene kadar kızmasına hiçbir şey engel olamazdı. Kendi nefsi hususunda bir kimseye kızmaz ve o kimseye intikam duygusu içinde olmazdı. Bir şeye işaret ettikleri vakit, mübarek elliyle işaret eder parmak ile işarette bulunmazdı. Bir şeye taaccüp ettiğinde, mübarek elini bulunduğu durumdan çevirirdi. (Yani taaccüp vaktinde mübarek avucu içi gök tarafına açık bulunsa, yer tarafını

çeviririrler ve mübarek ellerinin içi yer tarafına ise, gök tarafına çeviririrlerdi.). Konuştuğunda konuşmaları eliyle beraberdi. Sağ eliyle sol elinin baş parmağının iç tarafına vururdu. Bir kimseye kızdıkları vakit yüz çevirirdi. Genelde tebessüm şeklinde gülmserdi ve bu vakitte safi ve berrak inci taneleri gibi üst dişleri görünür idi.” (Tirmizî, eş-Şemâilü'l-Muhammediyye)

الْبَابُ الرَّابِعُ

أَخْلَاقُهُ

صَلَواتُ رَبِّي وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ

4. BAP

PEYGAMBER EFENDİMİZİN AHLAKI

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا أَنَّهَا سُئِلَتْ عَنْ خُلُقِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: كَانَ خُلُقُهُ الْفُرْقَانُ: يَغْضِبُ لِغَضَبِهِ، وَيَرْضِي لِرِضَاهُ.
رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَأَبُو دَاؤِدَ.

Âişe (*Radiyallâhu Anhâ*)’dan rivayet edildiğine göre: “Kendisine Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’in ahlaki sorulduğunda şöyle cevap verdi: “Onun ahlakı Kur’ân-ı Kerîm ahlakiydi. Kur’ân-ı Kerîm’in razi olduklarına razi olur, buğzettiklerine de buğzederdi.” (Müslim; Ebû Dâvûd)

وَرَوَى الْبَخَارِيُّ عَنْ أَنَّسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْسَنَ النَّاسِ وَجْهًا، وَأَخْسَنَهُمْ خُلُقًا.

Buhârî’nin Enes (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) insanların en güzel yüzlüsü ve en güzel ahlaklısı idi.”

حُسْنُ خُلُقِهِ ﷺ

PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜZEL AHLAKI

رَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ عَطَاءٍ بْنِ يَسَارٍ قَالَ: لَقِيَتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو بْنَ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، فَقُلْتُ: أَخْبِرْنِي عَنْ صِفَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي التَّوْرَاةِ، فَقَالَ: أَجْلُ إِنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَوْضُوفٌ فِي التَّوْرَاةِ بِعَغْضِ صِفَتِهِ فِي الْقُرْآنِ: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا﴾، وَحِزْرًا لِلْأُمَّيَّينَ، أَنْتَ عَبْدِي وَرَسُولي، سَمِّيَّتُكَ الْمُتَوَكِّلُ، لَيْسَ بِفَظٍّ وَلَا غَلِيلٍ، وَلَا صَحَّابٌ بِالْأَسْوَاقِ، وَلَا يَدْفَعُ السَّيِّئَةَ بِالسَّيِّئَةِ، وَلَكِنْ يَعْفُو وَيَغْفِرُ، وَلَنْ يَقْبِضَهُ اللَّهُ تَعَالَى حَتَّى يَقِيمَ بِهِ الْمِلَّةَ الْعَوْجَاءَ، بِأَنَّ يَقُولُوا: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَيَفْتَحُ بِهَا أَعْيُنًا عُمَيَّاً، وَآذَانًا ضَمَّاً، وَقُلُوبًا غُلْفًا.

Buhârî'nin rivayetine göre Atâ b. Yesâr şöyle dedi: Ben, Abdullah b. Amr b. Âs (*Radiyallâhu Teâlâ Anhümâ*) ile karşılaştım ve ona: "Sen bana Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'ın Tevrat'ta yazılı olan sıfatından haber ver" dedim. Abdullah b. Amr şöyle cevap verdi: *Evet, vallahi Resûlullâh Kur'an'daki sıfatlarının bazısıyla muhakkak Tevrat'ta vasıflandırılmıştır (ki söylediğim)*: "Ey Peygamber, biz seni hakikaten bir şâhid, bir müjdeci, bir korkutucu ve ümmîlere bir koruyucu olarak gönderdik. Sen elbette benim kulum ve Resûlümsün. Ben sana 'Mütevekkil' adını verdim. O kötü huylu, katı kalpli, çarşılarda bağıriп çağırın degildir. O kötülige kötülükle mukabele etmez, fakat o kötülüğü af ile, mağfiret ile karşılar. Allah eğrilmiş, sapmış olan milleti bu peygamber ile onları 'Lâ ilâhe Illallâh' demeleri suretiyle doğrultmadıkça, o peygamberin ruhunu asla kabzettmeyecektir. Allah birçok kör gözleri, birçok sağır kulakları, birçok kapalı kalpleri bu tevhîd kelimesiyle açacaktır."

وَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «بَعْثَتُ لِأَتْمِمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ». أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ وَالْبَزَّارُ وَالْبَخَارِيُّ «فِي الْأَدَبِ».

Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “**Ben güzel ahlaki tamamlamak üzere gönderildim.**” (Ahmed b. Hanbel, Bezzâr ve “el-Edebü'l-Müfred” adlı kitabında Buhârî bu hadisi rivayet etmiştir.)

وَعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ عِنْدَهُ رُجُلٌ بِهِ أَثْرٌ صَفْرَةٌ، قَالَ: وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَكَادُ يُوَاجِهُ أَحَدًا بِشَيْءٍ يَكْرَهُهُ، فَلَمَّا قَامَ قَالَ لِلنَّاسِ: «لَوْ قُلْتُمْ لَهُ يَدْعُ هَذِهِ الصَّفْرَةَ». أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Enes b. Mâlik (Râdiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in yanında üzerinde sarı bir elbise bulunan bir adam vardi. Enes b. Mâlik (Râdiyallâhu Anh): Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) kerih gördüğü bir şeye yönelmezdi. Adam kalktığı vakitte orada bulunan topluluğa şöyle dedi: “**Keşke ona söyleseydiniz de bu sarı elbiseyi giymeseydi.**” (Tirmizî, eş-Semâ'il.)

وَعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: خَدَمْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَشْرَ سِنِينَ، فَمَا قَالَ لِي أُفِّ قَطُّ، وَمَا قَالَ لِي لِشَيْءٍ صَنَعْتُهُ: لِمَ صَنَعْتَهُ، وَلَا لِشَيْءٍ تَرَكْتُهُ: لِمَ تَرَكْتَهُ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَحْسَنِ النَّاسِ خُلُقًا، وَلَا مَسِئَتُ خَرَّاً وَلَا حَرِيرًا قَطُّ، وَلَا شَيْئًا كَانَ أَلَيْنَ مِنْ كَفِّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَا شَمَمَتُ مِسْكًا قَطُّ، وَلَا عَطْرًا كَانَ أَطْيَبَ مِنْ عَرَقِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. أَخْرَجَهُ الْبَخَارِيُّ، وَمُسْلِمٌ، وَالْتِرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Enes b. Mâlik (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: “*Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*’in 10 sene hizmetinde bulundum bu süre zarfında bana bir kere bile öf demedi yapmış olduğum herhangi bir şeye niçin böyle yaptım demedim. Terk etmiş olduğum bir şeye de niçin bunu terk ettim demedim. O, insanların arasında en güzel ahlaka sahipti. O’nun elinden daha yumuşak olan hiçbir ipek ve pamuğa dokunmadım. Onun terinden daha güzel kokan hiçbir kokuyu ve miski koklamadım.” (Buhârî, Müslim, Tirmizî, eş-Şemâ’il)

وَعَنْ حَارِجَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ، قَالَ: دَخَلَ نَفْرَ عَلَى رَبِيعَ بْنِ ثَابِتٍ، فَقَالُوا لَهُ: حَدَّثْنَا أَحَادِيثُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: مَاذَا أُحَدِّثُكُمْ؟ كُنْتُ جَارًّا، فَكَانَ إِذَا نَزَلَ عَلَيْهِ الْوَحْيُ بَعَثَ إِلَيَّ فَكَبَثَتْ لَهُ، فَكُنْتُ إِذَا ذَكَرْنَا الدُّنْيَا ذَكَرَهَا مَعَنَا، وَإِذَا ذَكَرْنَا الْآخِرَةَ ذَكَرَهَا مَعَنَا، وَإِذَا ذَكَرْنَا الطَّعَامَ ذَكَرَهَا مَعَنَا، فَكُلُّ هَذَا أُحَدِّثُكُمْ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Hârice b. Zeyd b. Sâbit (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: Bir topluluk kendisinin yanına gelerek “bizlere *Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*'in hadislerini anlat size neylerden bahsederdim” diye sordular. O da şöyle cevap verdi: “Ben *Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*'in komşusu idim vahiy indiğinde bana gönderir ve ben de o inen vahyi yazardım biz dünyadan bahsettiğimiz de O da bizimle beraber dünyadan bahseder ahiretten konuştugumuzda bizimle beraber ahiretten konuşur yemekten bahsettiğimiz de bizimle beraber yemekten bahsederdim. Bunların tamamını *Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*'den size anlatıyorum.” (Tirmizî, eş-Şemâ’il)

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: لَمْ يَكُنْ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَيِّئًا، وَلَا فَحْشَاً، وَلَا لَعَنًا، كَانَ يَقُولُ لِأَحْدَنَا عِنْدَ الْمَعْتَبِ: «مَا لَهُ تَرَبَّ جَبِينُهُ».

الْمَعْتَبِ: الْعِتَابُ وَاللُّؤْمُ.

تَرِبَ جَيْنَةً: أَصَابَةُ التُّرَابِ وَلَصِقَ بِهِ.

Buhârî'nin rivayet ettiğine göre Enes b. Mâlik (*Râdiyallâhu Anh*) şöyle buyurmuştur: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) sövüçü, aşırı söz ve harekette bulunan ve lanet eden değildi. O bizden birini ayıpladığında sadece '**Ona ne oldu? Alnı toprak olası!**' derdi."

(المَعْتَبِيَةُ): Azarlamak ve ayıplamak, demektir.

(تَرِبَ جَيْنَةً): Alına toprak deşsin/yapışsin, demektir.

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَا رَأَيْتُ رَجُلًا اتَّقَمَ أَذْنَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَحَى رَأْسَهُ عَنْهُ، حَتَّى يَكُونَ الرَّجُلُ هُوَ الَّذِي يَنْزِغُ، وَمَا رَأَيْتُ رَجُلًا أَخَذَ بِيَدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَرَكَ يَدَهُ، حَتَّى يَكُونَ الرَّجُلُ هُوَ الَّذِي يَنْزَعُ.

Ebû Dâvûd'un rivayet ettiğine göre Enes (*Râdiyallâhu Anh*) şöyle buyurmuştur: "(Gizlice bir derdini açmak üzere) ağını Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'ın kulağına yaklaştıran hiçbir adam görmedim ki o adam başını uzaklaştırmadıkça Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) başını (ondan) uzaklaştırmış olsun. Yine Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'ın elini tutan hiçbir adam görmedim ki o adam Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in elini bırakmadıkça Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) elini bırakmış olsun."

وَرَوَى مُسْلِمٌ عَنْ مُعاوِيَةَ بْنِ الْحَكَمِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: يَئِنَا أَنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الصَّلَاةِ إِذْ عَطَسَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ فَقُلْتُ: يَرِحْمُكَ اللَّهُ، فَحَدَّدَنِي الْقَوْمُ بِأَبْصَارِهِمْ، قُلْتُ: وَإِنَّكَ لَأَمَاهٌ، مَا لَهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيَّ، قَالَ: فَضَرَبَ الْقَوْمُ بِأَيْدِيهِمْ عَلَى أَفْخَادِهِمْ. قَالَ: فَلَمَّا رَأَيْتُهُمْ يُسَكِّنُونِي سَكَّتُ، فَلَمَّا سَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ صَلَاتِهِ

دَعَانِي، فَلَأَبِي هُوَ وَأَمِي، مَا رَأَيْتُ مُعَلِّمًا قَبْلَهُ، وَلَا بَعْدَهُ أَحَسَنَ تَعْلِيمًا مِنْهُ، وَاللَّهُ مَا ضَرَبَنِي، وَلَا سَبَّنِي، وَلَكِنْ قَالَ: «إِنَّ صَلَاتَكَ هَذِهِ لَا يَصْلُحُ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ كَلَامِ النَّاسِ، إِنَّمَا هِيَ التَّسْبِيحُ وَالْتَّكْبِيرُ وَتِلَاؤُهُ الْقُرْآنِ».

Müslim'in, Muâviye b. Hakem (*Radyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre: "Bir defa ben Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ile namaz kılarken cemaatten birisi hapşırıldı. Ben hemen 'yerhamükallâh!' (Allah sana rahmet eylesin!) dedim. Cemaat bana fena fena baktılar. Ben: 'Vay başıma gelenler! Onlara ne oluyor ki bana bakıyorlar.' dedim. Bunun üzerine elli ile uyuklarına vurmaya başladılar. Bunların beni susturmaya çalışıklarını görünce sustum. Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) namazı bitirince beni yanına çağırdı. Annem babam ona feda olsun! Ne ondan önce ne de sonra Peygamber (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) kadar güzel öğreten hiçbir muallim görmedim. Vallahi beni ne azarladı ne dövdü ne de sövdü. Sadece: 'Şu namaz var ya onun içinde insan sözünden hiçbir şey konuşmak caiz değildir. O ancak tesbih, tekbir ve Kur'an okumaktan ibarettir.' dedi."

وَفِي «صَحِيحِ مُسْلِمٍ» عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي حَدِيثِ نُؤْمِنُهُمْ عَنْ صَلَاةِ الْفَجْرِ، وَقَدْ عَطَشُوا وَتَكَابُوا عَلَى الْمَاءِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَحَسِنُوا الْمَلَأَ كُلُّكُمْ سَيِّرَوْيَ»: فَفَعَلُوا. قَالَ أَبُو قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: وَأَنَا أَشَقِّهِمْ حَتَّىٰ مَا بَقِيَ غَيْرِي وَغَيْرُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ لِي: «اشْرِبْ»، فَقُلْتُ: لَا أَشْرِبُ حَتَّىٰ تَشْرِبَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ: «إِنَّ سَاقِي الْقَوْمَ آخِرُهُمْ شُرْبًا». قَالَ: فَشَرِبْتُ وَشَرِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Sahîh-i Muslim adlı eserde sabah namazında uyuyakalmaları ile alakalı Ebû Katâde (*Radyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: *Sahâbe-i Kirâm* iyice susamışlardı. Suyu gördüklerinde hemen başına

toplardılar. Bunu üzerine Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: “**Birbirinize güzel davranışın, hepiniz suya kanacaksınız.**” Sahâbe-i Kirâm hemen O'nun dediğini yaptılar. Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) dökmeye ben de su vermeye devam ettim. Nihayet Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ile ikimizden başka kimse kalmayınca bana dönerek: “**Hadi iç**” buyurdu. Ben de “Sen içmeden ben içmem ey Allah’ın Rasûlü” dedim. Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): “**Şüphesiz bir kavmin sâkisi suyu en son içendir**” buyurdu. Bunun üzerine ben içtim benden sonra da Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) içti.

مَرْأَةُ وَضِيْخَكُهُ وَتَبَسُّمُهُ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ŞAKA YAPMASI, GÜLMESİ VE TEBESSÜM ETMESİ

رَوَى التِّرْمِذِيُّ عَنْ أَبِي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ كَانَ اسْمُهُ زَاهِرًا، وَكَانَ يَهْدِي إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَدِيَّةً مِنْ الْبَادِيَةِ، فَيَجْهَرُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ إِلَى الْبَادِيَةِ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ زَاهِرًا بَادِيَّتَنَا وَنَحْنُ حَاضِرُوهُ».

وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحِبُّهُ، وَكَانَ زَاهِرٌ رَجُلًا دَمِيًّا، فَأَتَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا وَهُوَ يَبِعُ مَتَاعَةً، فَاحْتَضَنَهُ مِنْ خَلْفِهِ وَهُوَ لَا يُئْصِرُهُ، فَقَالَ زَاهِرٌ: مَنْ هَذَا؟ أَرْسَلْنِي، فَالْتَّمَتَ زَاهِرٌ فَعَرَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَجَعَلَ لَا يَأْلُو مَا أَلْصَقَ ظَهْرَهُ بِصَدْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَجَعَلَ حِينَ عَرَفَهُ، فَجَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ يَشْتَرِي هَذَا الْعَبْدَ؟»، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِذَا وَاللَّهُ تَجِدُنِي كَاسِدًا، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَكِنْ عِنْدَ اللَّهِ لَسْتَ بِكَاسِدٍ» أَوْ قَالَ: «أَنْتَ عِنْدَ اللَّهِ عَالٍ».

Tirmizi'nin Enes (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre: "Çöl ehinden olan Zâhir adlı bir zat, çölden hediyelerle birlikte Resûlullah Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'e gelirdi. Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) de ayrılacağı zaman onun ihtiyaçlarını tedarik ederdi. Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): "**Zâhir bizim çölümüzdür, biz de onun şehriyiz**" buyururdu."

Zâhir sert yapılı ve biraz da yakışıklı olmayan bir adam olmasına rağmen onu severdi. Bir gün Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem), ürünlerini sattığı sirada Zâhir'e yaklaşmış ve arkadan ona sarılmıştı; Zâhir arkasına dönemiyor, kim olduğunu göremiyordu. "Bırak gideyim, kimsin sen?" dedi. Fakat arkasına döndüğünde Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'i görünce sırtını Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in göğsüne yasladi. Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): "**Kim bir köle satın alacak?**" dedi. Zâhir; "Ey Allah'ın Resülü! Allah için işe yaramaz bu mal!" deyince, Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle cevap vermişti: "**Hayır, Allah katında sen işe yaramaz değilsin**" veya şöyle dedi: "**Hayır, Allah indinde, senin değerin yüksektir.**"

وَفِي الصَّحِيفَيْنِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: إِنَّ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيَخَالِطُنَا -أَيُّ: لَيَلَا طِفْنَا وَيَمَازِخُنَا -حَتَّى يَقُولَ لِأَخْ لِي: «يَا أَبَا عَمِيرٍ مَا فَعَلَ النُّغَيْرِ».

Sahîhayn'de Enes (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bizimle şakalaşirdi. Hatta bir gün benim kardeşime: "**Ey Ebû Umeyr, Kuşçağız ne oldu?**" dedi.

وَرَوَى التَّرِمِذِيُّ عَنِ الْحَسِينِ الْبَصْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَتْعَزُ عَجُوزَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْ يُدْخِلَنِي الْجَنَّةَ، فَقَالَ: «يَا أُمَّ فُلَانِ إِنَّ الْجَنَّةَ لَا يَدْخُلُهَا عَجُوزٌ»، قَالَ: فَوَلَّتْ -أَيُّ: ذَهَبَتْ- وَهِيَ تَبَكِي، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَخْبِرُوهَا أَنَّهَا لَا تَدْخُلُهَا وَهِيَ عَجُوزٌ»،

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ: ﴿ إِنَّ اَنْشَانَهُنَّ اِمْشَاءٌ ۚ ۲۵ ۖ بَعْلَتُهُنَّ اَبْكَارًا ۶﴾ عَرَبًا اَتَرَا

[٣٧-٣٥]. الواقعـة: [٣٧]

Tirmizi'nin Hasan-ı Basrî (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre, "Bir gün yaşlı bir kadın Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in yanına geldi ve 'Ya Resûlellâh! Allah'ın beni cennete koyması için bana dua et!' dedi. Peygamber Efendimiz: "**Yâ Ümme Fûlân, Şu bir gerçek ki yaşlılar cennete gitmezler.**" buyurdu. Bunun üzerine kadın ağlayarak çıkıştı. Kadın gitince, Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): "**Gidin ona söyleyin ki, kendisi yaşlı haliyle cennete girmez. Nitelikim Allah Teâlâ şöyle buyurdu:** «Biz o kadınları, yepyeni bir yaratılışla yarattık. Böylece onları bakire kızlar kıldıktı.»" [Vâki'a Sûresi, 35-37]

وَأَمَّا مَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ مِنَ النَّهْيِ عَنِ الْمِزَاحِ كَمَا فِي سُنْنَ التَّرْمِذِيِّ عَنِ
ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «لَا
تُمَارِ أَخَاكَ وَلَا تُمَازِحْهُ، وَلَا تَعِدْهُ مَوْعِدًا فَتُخْلِفْهُ»: فَهَذَا النَّهْيُ مَحْمُولٌ
عَلَى الْإِفْرَاطِ فِي الْمِزَاحِ، لِمَا فِي ذَلِكَ مِنَ الشُّغْلِ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ تَعَالَى، أَوْ
عَنِ التَّفْكِيرِ فِي مُهِمَّاتِ الدِّينِ، وَلِمَا فِيهِ مِنْ قَسْوَةِ الْقُلُوبِ بِكَثْرَةِ الصِّحْنِ
بَلْ إِنَّ كَثْرَةَ الْمِزَاحِ تُورِثُ الْعَدَاوَةَ وَالْأَذَى وَالْحِقدَةَ، وَجَرَاءَةَ الصَّغِيرِ عَلَى
الْكِبِيرِ.

Sünen-i Tirmizi'de İbn Abbas (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edilen "**Kardeşinle tartışmaya girme, onunla kirici şekilde şakalaşma ve yerine getiremeyeceğin sözü ona verme.**" hadisine gelince buradaki nehiy şakalaşmakta aşırıya gitmek hakkındadır. Çünkü bu kişiyi Allah Teâlâ'nın zikrinden veya dinin mühim meselelerinden alıkoyar. Ayrıca çok gülmek de kalbin kasvetine sebeptir. Çok şaka yapmak belki düşmanlık, eziyet ve kine sebep olur ve böylece küçük büyüğüne karşı çüretkâr olur.

وَفِي سُنَّةِ أَبِي دَاوُدَ وَالْتِرْمِذِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لَا يَأْخُذَنَّ أَحَدُكُمْ مَتَاعَ أَخِيهِ لَا عِبَادًا وَلَا جَادًا وَمَنْ أَخَذَ عَصَا أَخِيهِ فَلْيُرْدَهَا».

Ebû Dâvûd ve Tirmizî'nin "Sünen" adlı eserlerinde Abdullah b. Sâib, babasından, o da dedesinden rivayet ettiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: "**Sizden biriniz kardeşinin herhangi bir malını şaka ve ciddî olarak almasın. Kim kardeşinin asasını alırsa onu iade etsin.**"

عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَا حَجَبَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُنْذُ أَسْلَمْتُ، وَلَا رَأَيْتُ إِلَّا تَبَسَّمَ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

Cerîr b. Abdullâh (Râdiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: "Müslüman olduğum günden beri Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) beni kapıdan çevirmemi. Beni her gördüğünde mutlaka gülümserdi." (Tirmizî)

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُ عَنْ هِنْدِ بْنِ أَبِي هَالَّةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي حَدِيثِهِ يَصِفُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ فِيهِ: جُلُّ ضَحْكِهِ التَّبَسُّمُ، يُفْتَرُ عَنْ مِثْلِ حَبِّ الْعَمَامِ.

حَبُّ الْعَمَامِ وَهُوَ الْبَرْدُ فِي الْبَيْاضِ وَالصَّفَاءِ وَالْبَرِيقِ.

Tirmizî ve diğerlerinin Hind b. Ebî Hâle (Râdiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre kendisi Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'i vasilarken şöyle derdi: "Genelde tebessüm şeklinde gülümserdi ve bu vakitte safi ve berrak inci taneleri gibi üst dişleri görünür idi."

(حَبُّ الْعَمَامِ): Beyazlık, parlaklık ve berraklık hususunda inci gibi anlamındadır.

ورَوَى الْإِمَامُ أَخْمَدُ فِي («مُسْنَدِهِ») عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: جَاءَتْ سَلْمَى امْرَأَةُ أَبِي رَافِعٍ مَوْلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَيْ: عَتِيقَةَ - تَسْتَأْذِنُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَبِي رَافِعٍ وَقَالَتْ: إِنَّهُ يَضْرِبُنِي. فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا لَكَ وَلَهَا؟»، قَالَ: تُؤْذِنِي يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «بِمَاذَا آذَيْتِهِ يَا سَلْمَى؟»، قَالَتْ: مَا آذَيْتُهُ بِشَيْءٍ، وَلَكِنْهُ أَخْدَثَ وَهُوَ يَصْلِي فَقُلْتُ لَهُ: يَا أَبَا رَافِعٍ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ أَمَرَ الْمُسْلِمِينَ إِذَا خَرَجَ مِنْ أَحَدِهِمْ رِيحٌ أَنْ يَتَوَضَّأَ، فَقَامَ يَضْرِبُنِي، فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَضْحَكُ وَيَقُولُ: «يَا أَبَا رَافِعٍ لَمْ تَأْمُرْكَ إِلَّا بِخَيْرٍ».

İمام Ahmed b. Hanbel, "Müsned" adlı eserinde Âişe (Radyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiğine göre: "Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in azatlığı olan Ebû Râfi'in hanımı Selmâ (Radyallâhu Anhâ) Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'den izin isteyerek kocasının kendisine vurduğunu söyleyerek onu şikayet etti. Bunun üzerine Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) Ebû Râfi'ye: "**Senin ile onun durumu nedir?**" diye sordu. O da: "(Hanımımı kastederek) o bana eziyet ediyor" dedi. Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bu sefer Selmâ (Radyallâhu Anhâ)'ya dönerek: "**Ey Selmâ ne ile ona eziyet ediyorsun?**" diye sordu. Selmâ (Radyallâhu Anhâ) şöyle cevap verdi: "Vallahi ben ona eziyet etmedim. Sadece namaz kılarken yellendi. Ben de ona: 'Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) (yellenme neticesinde) kendilerinden koku çıktığında Müslümanlara abdest almalarını emretti' dedim. O da kalktı bana vurdu." Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) gülmüş ve Ebû Râfi'ye, "**Eşin sana iyiliği tavsiye etti**" buyurmuştur.

وَسُئِلَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: هَلْ كَانَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَضْحَكُونَ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، وَإِنَّ الْإِيمَانَ فِي قُلُوبِهِمْ أَمْثَالُ الْجِبَالِ، وَرُبَّمَا قَالَ: وَإِنَّ الْإِيمَانَ فِي قُلُوبِهِمْ أَعْظَمُ مِنَ الْجِبَالِ.

İbn Ömer (Radiyallâhu Anhümâ) kendisine: “Peygamberimizin sahâbîleri güler miydi?” diye sorulduğunu şöyle cevap verdi: “Evet, onların kalplerindeki iman dağlar gibi idi -başka bir rivayette “onların kalplerindeki iman dağlardan bile büyüktü.”-

وَأَمَّا الضِّحْكُ الْمُتَهَيِّئُ عَنْهُ شَرْعًا: فَهُوَ مَا كَانَ مِنْ بَابِ السُّحْرِيَّةِ بِالنَّاسِ وَأَنْتِقَاصِهِمْ، أَوْ فِيهِ اتِّهَاءُ لِحُرُمَاتِ الدِّينِ أَوِ الْمُسْلِمِينَ، أَوْ مَا كَانَ كَثِيرًا، لِأَنَّ كَثْرَةَ الضِّحْكِ تُمِيتُ الْقُلُوبَ.

Şeran nehyedilen gülmeye gelince, İnsanlarla alay etme ve onları küçük görme maksadıyla veya dinin ve Müslümanların saygınığını zedeleyen veya haddinden fazla gülmek nehyedilmektedir. Nitekim çok gülmek kalbi öldürür.

سَلَامٌ وَمُصَافَحَةٌ ﷺ وَرَدْهُ التَّحِيَّةُ بِأَخْسَنِ مِنْهَا وَبِسَامَةٌ وَطَلاقَةٌ وَجَهَهُ:

PEYGAMBER EFENDİMİZİN SELAM VERMESİ, MUSAFAHALAŞMASI, SELAMA VERİLENDEN DAHA GÜZEL BİR ŞEKİLDE MUKABELEDE BULUNMASI VE GÜLER YÜZLÜ OLMASI

عَنْ سَلَمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَعَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ»، ثُمَّ أَتَى آخَرُ فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَعَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ»

الْحَدِيثُ.

Selmân-ı Fârisî (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: *Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)*'in yanına bir adam gelip 'Ey Allah'ın Resûlü, selam senin üzerine olsun' dedi. *Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)* de: "**Allah'ın selamı ve rahmeti senin üzerine olsun**" dedi. Sonra başka bir adam geldiğinde 'Allah'ın selamı ve bereketi senin üzerine olsun *Ey Allah'ın Resûlü*' dedi. *Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)* ise: "**Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi senin üzerine olsun**" dedi.

وَعَنْ عَلِيٍّ كَرَمُ اللَّهُ وَجْهُهُ قَالَ: اسْتَأْذِنْ عَمَّارَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَرَفَ صَوْتَهُ فَقَالَ: «مَرْحَبًا بِالطَّيِّبِ الْمُطَيَّبِ». رَوَاهُ التَّرمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَهَ.

Ali (*Kerremallâhu Vechehû*)'den rivayet edildiğine göre: "Ammâr, bir gün *Peygamber Efendimizin* huzuruna girmek için izin istediğiinde *Peygamber Efendimiz* onu sesinden tanıarak şöyle dedi: "**Merhaba ey güzel ve güzelleştirilmiş adam.**" (Tirmizi; İbn Mâce)

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: أَفْبَلْتُ فَاطِمَةً تَمْشِيَ كَأَنَّ مِشْيَهَا مِشْيَةً النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَرْحَبًا بِابْنَتِي»، ثُمَّ أَجْلَسَهَا عَنْ يَمِينِهِ أَوْ شِمَالِهِ. رَوَاهُ الْبَخَارِيُّ (في الأَدْبِ الْمُفَرَّدِ).

Âişe (*Radiyallâhu Anhâ*)'dan rivayet edildiğine göre: "Fâtima (*Radiyallâhu Anhâ*) yürüyerek geliyordu. Onun yürüyüşü *Peygamber efendimiz Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*'in yürüyüşüne benziyordu. Bunu gören *Peygamber efendimiz*: '**Hoş geldin kızım**' dedi ve onu sağ veya sol tarafına oturtturdu." (İmam Buhârî, el-Edebü'l-Müfred)

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكُنْ أَحَدٌ يَأْخُذُ بِيَدِهِ فَيَتَنَزَّعُ يَدُهُ حَتَّى يَكُونَ الرَّجُلُ هُوَ الَّذِي يُؤْسِلُهُ، وَلَمْ يَكُنْ يُرِي رُكْبَتِيهِ -أَوْ رَكْبَتَهُ- خَارِجًا عَنْ رُكْبَةِ جَلِيسِهِ، وَلَمْ يَكُنْ أَحَدٌ يُصَافِحُهُ

إِلَّا أَقْبَلَ عَلَيْهِ بِوْجَهِهِ، ثُمَّ لَمْ يَضْرِفْهُ عَنْهُ حَتَّى يَفْرُغَ مِنْ كَلَامِهِ. رَوَاهُ الْبَزَّارُ
وَالطَّبَرَانِيُّ بِإِسْنَادِ حَسَنٍ وَابْنُ سَعْدٍ «فِي الطَّبَقَاتِ».

Ebû Hüreyre (Râdiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) musafahalaştığı zaman adam elini çekinceye kadar O, mübarek elini adamın elinden çekmezdi, O’nun mübarek dizleri de yanında oturan adamın dizlerinden ileride görülmemiştir. (Yolda) bir adama rastlayıp da onunla konuştuğu zaman, adam dönüp gidinceye kadar Peygamber (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) mübarek yüzünü ondan çevirmezdi.” (Bezzâr ve Taberânî hasen bir isnatla ve İbn Sa’d “et-Tabakât” adlı eserinde zikretmiştir.)

وَعَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ الْمُسْلِمَ إِذَا لَقِيَ أَخَاهُ فَأَخْذَ بِيَدِهِ تَحَاثَّتْ عَنْهُمَا ذُنُوبُهُمَا كَمَا يَتَحَاثَّ الْوَرْقُ عَنِ الشَّجَرَةِ الْيَابِسَةِ فِي يَوْمِ رِيحٍ عَاصِفٍ وَإِلَّا غُفرَ لَهُمَا وَلَوْ كَانَتْ ذُنُوبُهُمَا مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ». رَوَاهُ الطَّبَرَانِيُّ بِإِسْنَادِ حَسَنٍ.

Selâmân el-Fârisî (Râdiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “Müslüman kardeşi ile karşılaşıp onun elini tuttuğunda, rüzgârlı bir günde yaprakları kurumuş bir ağaçtan yaprakların düşmesi gibi bu iki Müslümanın da günahları dökülüür. Denizlerin köpükleri gibi olsa bile günahları affolunur.” (Taberânî, hasen bir isnatla rivayet etmiştir.)

وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ وَصَحَّحَهُ، وَالبَّيْهَقِيُّ عَنْ هِنْدَ بْنِ أَبِي هَالَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ وَعَنْ أُمِّهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْدَأُ مِنْ لَقِيَةِ بِالسَّلَامِ.

Tirmîzî’nin sahîh hükmünü vererek ve Beyhakî’nin Hind b. Ebî Hâle’den (Râdiyallâhu Teâlâ Anhü ve An Ümmihî) yaptıkları bir rivayete göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) karşılaştığı kişiye hemen selam verirdi.”

وَرَوَى الْبَزَّارُ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَتَاهُ الْوَحْيُ، أَوْ وَعَظَ قُلْتُ: نَذِيرٌ قَوْمٌ أَتَاهُمُ الْعَذَابُ، فَإِذَا ذَهَبَ عَنْهُ ذَلِكَ رَأْيَتُهُ أَطْلَقَ النَّاسِ وَجْهًا، وَأَكْثَرُهُمْ ضَحْكًا، وَأَخْسَنُهُمْ بُشْرًا.

Bezzâr'ın hasen bir isnatla Câbir (*Radiyallâhu Anh*)'tan yaptığı bir rivayette: "Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'e vahiy geldiğinde veya vaaz ettiğinde: 'Sanki O kavmine azap gelen bir peygamber gibidir' derdim. Bu hal gittiğinde ise insanlara karşı güler yüzlü olur, en çok neşeli olanı ve tebessüm edeni o oluverirdi."

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا لَمَّا سُئِلَتْ: كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَلَأَ فِي بَيْتِهِ؟ فَقَالَتْ: كَانَ أَلْيَنَ النَّاسِ، بَسَاماً ضَحَّاكًا، لَمْ يُرَ قَطُّ مَادًّا رِجْلَيْهِ بَيْنَ أَصْبَاحَيْهِ. رَوَاهُ ابْنُ سَعْدٍ فِي «الْطَّبَقَاتِ».

Âîşe (*Radiyallâhu Anhâ*)'ya: "Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) evde olduğunda nasıl davranışındır?" diye sorulduğunda şöyle cevap verdi: "İnsanların en yumuşak davranışını odur, tebessüm eder, güler, ashabı arasında ayaklarını uzattığı hiç görülmemiştir." (İbn Sa'd, *Tabakât*)

حِلْمَهُ وَعَفْوُهُ ﷺ:

PEYGAMBER EFENDİMİZİN YUMUŞAK HUYLULUĞU VE AFFETMESİ

رَوَى الشَّيْخَانِ وَأَبُو دَاوُدَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: مَا خُتِّرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَيْنَ أَمْرَيْنِ إِلَّا أَخَذَ أَيْسَرَهُمَا مَا لَمْ يَكُنْ إِلَّمًا، فَإِنْ كَانَ إِلَّمًا كَانَ أَبْعَدَ النَّاسِ مِنْهُ، وَمَا انتَقَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِنَفْسِهِ إِلَّا أَنْ تُنْتَهَكَ حُرْمَةُ اللَّهِ، فَيَنْتَقِمُ اللَّهُ.

Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvûd'un Âîşe (*Radiyallâhu Anhâ*)'dan rivayet ettiklerine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) iki iş hususunda muhayyer kilindiğinde günah olmadığı sürece mutlaka en kolay oları seçerdi, günaha karşı insanlar içerisinde en uzak duran o idi, kendi nefsi için yapılan hiçbir şeye karşılık vermemiştir. Fakat Allah Teâlâ'nın kuralları çiğnendiğinde hemen karşılık verirdi."

وَلَقَدِ اتَّسَعَ حِلْمَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِجَمِيعِ خَلْقِ اللَّهِ تَعَالَى، حَتَّى لِأَعْدَائِهِ الَّذِينَ آذُوهُ.

فَلَمَّا كَانَتْ غَزْوَةُ أُحُدٍ وَكُسِّرَتْ رُبَاعِيَّةُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَجَرَحَ فِي شَفَتِهِ السُّفْلَى، وَشُجَّ فِي جَبَهَتِهِ الشَّرِيفَةِ حَتَّى سَالَ مِنْهُ الدَّمُ، فَجَعَلَ يُتَشَفَّهُ لِئَلَّا يَنْتَلَ عَلَى الْأَرْضِ وَيَقُولُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَلَوْ وَقَعَ مِنْهُ شَيْءٌ عَلَى الْأَرْضِ لَنَزَلَ عَلَيْهِمُ الْعَذَابُ مِنَ السَّمَاءِ». وَلَقَدْ شَقَ ذَلِكَ عَلَى الصَّحَابَةِ فَقَالُوا: لَوْ دَعَوْتَ عَلَيْهِمْ، فَقَالَ: «إِنَّمَا لَمْ أُبَعِّثْ لَعَانًا، وَلَكِنْ بَعَثْتُ دَاعِيَا وَرَحْمَةً، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِقَوْمِي – وَفِي رِوَايَةِ: اللَّهُمَّ اهْدِ قَوْمِي – فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ». رَوَاهُ ابْنُ حَجَرٍ فِي «فَتْحِ الْبَارِي».

Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in hilmi o kadar genişti ki bütün mahlukata karşı hatta kendisine eziyet eden düşmanlarına bile karşı yumuşak huylu davranışlarıydı.

Uhud gazvesinde peygamber efendimizin dişleri kırılıp alt dudağı yarıldığında ve alnından yaralanıp kan aktığında yere düşmemesi için kanları temizlerken şöyle diyordu: **“Şayet bir damla kan yere düşerse elbette semadan onlar üzerine azap inerdi.”** Ashâb-ı kirâm'a bu durum ağır gelerek şöyle dediler: "Onlar aleyhine dua etseydin keşke yâ Resûlullah" Bunun üzerine Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: **“Ben lanet edici olarak değil, dua edici ve rahmet olarak gönderildim. Allah’ım kavmini mağfiret eyle - bir rivayette Allah’ım kavmîme hidayet ver.- Çünkü onlar bilmiyorlar.”** (İbn Hacer, *Fethu'l-Bâri*)

وَقَدْ وَرَدَ عَنْ زَيْدِ بْنِ سَعْنَةَ أَنَّهُ قَالَ: لَمْ يَئِقْ مِنْ عَلَامَاتِ الْبُتُّوَةِ إِلَّا وَقَدْ عَرَفْتُهُ فِي وَجْهِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ نَظَرْتُ إِلَيْهِ، إِلَّا اشْتَيَّنِ لَمْ أَخْبِرْهُمَا فِيهِ: يَسِيقُ حِلْمَهُ جَهْلَهُ، وَلَا تَرِيدُهُ شِدَّةُ الْجَهْلِ عَلَيْهِ إِلَّا حِلْمًا.
 قَالَ زَيْدُ بْنُ سَعْنَةَ: فَكُنْتُ أَتَلَطَّفُ لَهُ - أَيُّ: لِمُحَمَّدٍ - لِأَنَّ أَخَالِطَهُ، فَأَعْرَفَ حِلْمَهُ وَجَهْلَهُ، فَابْتَعَثْتُ - أَيُّ: اشْتَرَيْتُ - مِنْهُ تَمْرًا إِلَى أَجَلٍ فَأَعْطَيْتُهُ الشَّمْنَ - وَفِي رِوَايَةِ أَبِي نُعَيْمٍ: فَأَعْطَاهُ زَيْدٌ قَبْلَ إِسْلَامِهِ ثَمَانِينَ مِثْقَالًا ذَهَبًا عَلَى تَمْرٍ مَعْلُومٍ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ. فَلَمَّا كَانَ قَبْلَ مَجِيبِي الْأَجَلِ بِيَوْمَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةِ، أَتَيْتُ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْذَتُ بِمَجَامِعِ قَمِيصِهِ، وَرِدَاؤُهُ عَلَى عُنْقِهِ، وَنَظَرْتُ إِلَيْهِ بِوَجْهٍ غَلِيلٍ، ثُمَّ قُلْتُ: أَلَا تَقْضِيَنِي يَا مُحَمَّدُ حَقِّي؟ فَوَاللَّهِ إِنَّكُمْ يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ مُطْلُّ. فَقَالَ عُمَرُ: أَيُّ عَدُوَّ اللَّهِ تَقُولُ لِرَسُولِ اللَّهِ مَا أَسْمَعُ؟ فَوَاللَّهِ لَوْلَا مَا أَحَادِرُ فَوْتَهُ لَضَرَبْتُ بِسَيِّفِي رَأْسَكَ! قَالَ: وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْظُرُ إِلَى عُمَرَ بِسُكُونٍ وَتُؤَدِّهِ وَتَبَسِّمُ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَا وَهُوَ - أَيُّ: أَنَا وَزَيْدٌ - كُنَّا أَخْوَحَ إِلَى

غَيْرِ هَذَا مِنْكَ يَا عُمَرُ: أَنْ تَأْمَرَنِي بِحُسْنِ الْأَدَاءِ، وَتَأْمَرَهُ بِحُسْنِ التَّبَاعَةِ» أَيْ: الْمُطَالَبَةِ، ثُمَّ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اذْهَبْ يَا عُمَرْ فَاقْضِيهِ حَقَّهُ وَزِدْهُ عِشْرِينَ صَاعًا مَكَانَ مَا رُغْنَتْهُ»، أَيْ: مُقَابِلَ فَرَعَاهِ، فَفَعَلَ ذَلِكَ عُمَرُ، قَالَ زَيْدٌ: فَقُلْتُ: يَا عُمَرْ كُلُّ عَلَامَاتِ النُّبُوَّةِ قَدْ عَرَفْتُهَا فِي وَجْهِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ نَظَرْتُ إِلَيْهِ، إِلَّا اثْنَتَيْنِ لَمْ أَخْبِرْهُمَا: يَسِيقُ حَلْمُهُ جَهْلَهُ، وَلَا تَزِيدُهُ شِدَّةُ الْجَهْلِ عَلَيْهِ إِلَّا حَلْمًا، فَقَدْ اخْتَبَرْتُهُ بِهِمَا، فَاسْهَدْ يَا عُمَرْ أَنِّي قَدْ رَضِيْتُ بِاللَّهِ رَبِّا، وَبِالإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيًّا.

قَالَ فِي «شَرْحِ الْمَوَاهِبِ»: رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ الطَّبَرَانِيُّ، وَابْنُ حِبَّانٍ، وَالْحَاكِمُ، وَالْبَيْهَقِيُّ، وَأَبُو الشَّيْخِ، وَغَيْرُهُمَا بِرِجَالٍ ثَقَاتٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ عَنْ زَيْدِ ابْنِ سَعْنَةَ.

Zeyd b. Sa‘ne’den vârid olduğuna göre: “*Muhammed’ın yüzüne bakar bakmaz peygamberlik alâmeti olarak bilinen ne varsa hepsini onda gördüm*” Ancak iki özellik vardı ki, henüz onları test edebilme imkânı bulamamıştım. Bu iki özellik şunlardı: Yumuşaklığını katılığın öbündedir, kendisine karşı cahilce davranışlsa bile affedilicilikle karşılık verir. Bunun üzerine belli miktarda hurmayı, belli miktarda parayla, belli zamanda teslim almak üzere anlaştık. Ben parayı teslim ettim.

Ebû Nuaym’ın rivayetinde: “*Daha Müslüman olmadan önce 80 miskal altını belli bir miktar hurmayı belli bir zamanda almak üzere Resûlullah'a verdim. Borcun vadesinin bitimine birkaç gün kala, tekrar Resûlullah'ın yanına gidip yakasından tutup şiddetle sarstım. Öfke ile söyle dedim: “Hakkımı ödesene ey Muhammed! Neden hakkımı vermiyorsun Vallahi Abdülmuttalib oğullarının borçlarını ödeme konusunda gevşek davranışırlar.”*

Bunu duyan Ömer (*Radiyallâhu Anh*): “*Ey Allah’ın düşmanı bu duyduklarımı sen Allah’ın Rasûlüne mi söylüyorsun? Vallahi ben ondan*

*çekinmeseydim elbette kılıcımla başımı vururdum.” Bu arada Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) Ömer (Râdiyallâhu Anh)’a bakıyor ve hiçbir kızgınlık göstergesi olmadan sakin bir şekilde tebessüm ediyordu. Biraz bekledikten sonra Ömer’e şöyle buyurdu: “**Ey Ömer! Bana da bu adama da farklı davranışın gereklidir. Bana şunu demeliyidin: Ey Allah’ın Resulü zamanı gelmese de borcunu öde. Bu adama da alacağımı güzelce iste demen gereklidir. Al, bu adamı götür. Ona borcunu öde. Ayrıca onu korkuttuğun için de 20 sepet hurmayı fazladan ver, gönlünü al.**”*

Ömer (Râdiyallâhu Anh), Zeyd b. Sa’ne’yi alıp götürdü. Alacağı olan hürmaları verdi. Zeyd şöyle dedi: “*Ey Ömer! Ben Resûlullâh’ı inceledim takip ettim. Bütün peygamberlik özelliklerin onda olduğunu gördüm. Ama iki özelliğini henüz görmemiştim. Bu özellikler her türlü cahilliğe karşı yumuşaklığının devam etmesi ve toleransını, affediciliğini yitirmemesiydi. Ben bu sıfatların da O’nda olduğunu açıkça gördüm. Ey Ömer! Şu andan itibaren Allah’ı Rab, İslam’ı din, Muhammed’i (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) Peygamber olarak kabul ettim.*”

(“el-Mevâhibü'l-Ledünniye” adlı eserin şerhinde dendığıne göre: Bu hadisi Taberânî, İbn Hibbân, Hâkim, Beyhakî, Ebü’ş-Şeyh ve diğerleri güvenilir râvilerle Abdullah b. Selâm’dan rivayet etmişlerdir.)

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا ثُمَّ قَالَ: فَقُمْنَا حِينَ قَامَ، فَظَرَبْنَا إِلَى أَعْرَابِيٍّ قَدْ أَذْرَكَهُ فَجَذَبَهُ - وَفِي رِوَايَةٍ: فَجَبَدَهُ - بِرِدَائِهِ جَبَدَهُ شَدِيدَةً، فَحَمَرَ رَقْبَتَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَيْ: صَارَ فِيهَا حُمْرَةٌ مِنْ أَثْرِ الْجَذَبِ - وَكَانَ رِدَاءُ خَشِنًا، فَالْتَّفَتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْأَعْرَابِيِّ فَقَالَ لَهُ الْأَعْرَابِيُّ: احْمِلْنِي عَلَى بَعِيرِي هَذِينِ - أَيْ: حَمِلْهُمَا طَعَامًا - مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي عِنْدَكَ، فَإِنَّكَ لَا تَحْمِلُنِي مِنْ مَالِكَ وَلَا مِنْ مَالِ أَبِيكَ!

فَقَالَ لَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا، وَأَشْتَغِفُ اللَّهَ» أَيْ: لَا أَحْمِلُكَ مِنْ مَالِي وَلَا مَالِ أَبِيكَ.

وَفِي رِوَايَةِ الْبَيْهَقِيِّ : فَسَكَتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ : «الْمَالُ مَالُ اللَّهِ، وَأَنَا عَبْدُهُ، لَا، وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ، لَا أَخْمِلُكَ حَتَّى تُقِيدَنِي مِنْ جَبْدِتِكَ الَّتِي جَبَدْتَنِي» ، فَقَالَ لَهُ الْأَعْرَابِيُّ : وَاللَّهِ لَا أُقِيدُكَهَا، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «لَمْ؟» ، فَقَالَ لَهُ الْأَعْرَابِيُّ : لِأَنَّكَ لَا تُكَافِئُ بِالسَّيِّئَةِ السَّيِّئَةَ، فَضَحِّكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا - وَهُوَ عُمَرٌ كَمَا فِي رِوَايَةِ - فَقَالَ لَهُ : «اَخْمِلْ لَهُ عَلَى بَعِيرِيْهِ هَذَيْنِ : عَلَى بَعِيرِ تَمَرًا، وَعَلَى الْآخَرِ شَعِيرًا» .

Ebû Dâvûd, Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayetle ettiğine göre: *Bir gün Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bizimle sohbet etti.* (*Sohbet sona erip de*) ayağa kalkınca (*kendisiyle beraber*) *biz de kalktık.* (*Bizden ayrıldıktan*) bir süre sonra, bir bedevinin kendisine yetişip elbiselerini çekerek boynunu kızarttığını gördük. Elbiseleri de sert idi. Bunun üzerine Hz. Peygamber, bedeviye doğru döndü. Bedevi de kendisine: (*Şu yükleri*) benim için, *şu iki devemin* üzerine yükletiver. Kendi malından ya da babanın malından yükletecek değilisin ya! dedi. *Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)* de: “***Hayır,estağfirüllâh, elbette kendi malımdan ya da babamın malımdan yükletecek değilim.***” dedi.

Beyhakî'nin rivayetinde ise söyledir: *Bunun üzerine Resûlüllâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bir müddet sustuktan sonra şöyle dedi: “***Mal Allah'in malı ben ise onun kölesiym. Hayır, Estağfirullâh beni bırakmadıkça sana bu yükleri yükletmeyeceğim.****

” Bedevî: “*Vallahî bırakmayacağım*” dedi. *Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)*: “***Niçin?***” diye sordu. Bedevî: “*Çünkü sen kötülüğe kötülükle karşılık vermezsin*” dedi. Bunun üzerine Resûlüllâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) güldü ve bir adamı çağırıp -*Bir rivayette bu kişi Hz. Ömer'dir.- ona:* “***Bir bineğine hurma diğerine de arpa yükle***” buyurdu.

غَضَبَهُ اللَّهُ تَعَالَى:

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ALLAH İÇİN KIZMASI

جَاءَ فِي حَدِيثٍ هِنْدَ بْنِ أَبِي هَالَةَ الَّذِي رَوَاهُ التَّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُ يَصِفُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تُغْضِبُ الدُّنْيَا وَمَا كَانَ لَهَا، فَإِذَا تُغْرِضَ لِلْحَقِّ لَمْ يَعْرِفْهُ أَحَدٌ، وَلَمْ يَقُمْ لِغَضَبِهِ شَيْءٌ حَتَّى يَتَصَرَّ لَهُ، لَا يَغْضَبُ لِنَفْسِهِ، وَلَا يَتَصَرَّ لَهَا ... الْحَدِيثُ.

Tirmizî ve diğerlerinin Hind b. Ebî Hâle (*Râdiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiklerine göre kendisi Peygamber Efendimiz (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'ı vasiplarken şöyle derdi: "Dünya ve dünyadan olan şeyler onu kızdırmazdı. Dünya işler onu daraltmaz ve sıkmadı. Hak çığnendiğinde hakkı çığnenen kişiye hakkı verilene kadar kızmasına hiçbir şey engel olamadı. Kendi nefsi hususunda bir kimseye kızmaz ve o kimseye intikam duygusu içinde olmazdı..."

وَفِي الصَّحِيحَيْنِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَفِي الْبَيْتِ قِرَامٌ - أَيْ: سِتْرٌ - فِيهِ صُورَ، فَتَلَوَنَ وَجْهَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَيْ: مِنَ الْغَضَبِ - ثُمَّ تَنَوَّلَ السِّتْرُ فَهَتَّكَهُ، قَالَتْ: وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مِنْ أَشَدِ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُصَوِّرُونَ هَذِهِ الصُّورَ».

Sahih Buhari ve Müslim'in Âîşe (*Râdiyallâhu Anhâ*)'dan rivayet ettiklerine göre: *Peygamber* (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) yanına girdi. Evde üzerinde suretler bulunan bir perde vardı. *Peygamber* (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) onu görünce yüzünün rengi değişti. Sonra o perdeyi uzanıp aldı ve onu yırttı. Sonra da: "**Kiyamet günü azabın en şiddetli olan işte bu resimleri yapan kimseleredir**" buyurdu.

وَفِي «الصَّحِيحَيْنِ» وَغَيْرِهِمَا عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَتَى رَجُلٌ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي لَا تَأْخُرُ عَنْ صَلَاةِ الْغَدَاءِ

مِنْ أَجْلِ فَلَانِ، مِمَّا يُطِيلُ بِنَا -أَيْنِ: يُطِيلُ الصَّلَاةَ بِنَا- قَالَ أَبُو مَسْعُودٍ: فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَطُّ أَشَدَّ عَضَبًا فِي مَوْعِظَةٍ مِنْهُ يَوْمَئِذٍ.

Sahih Buhârî ve Sahih Müslîm'de Ebû Mes'ûd (*Râdiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettilerine göre: *Bir adam Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)*'e geldi ve: *Falan kimse bize namaz kıldırırken o kadar uzatıyor ki, vallahi sabah namazına gitmekten (adetâ) geri kalyorum*' dedi. Ebû Mes'ûd dedi ki: *'Ben Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'i hiçbir vaazında o günde kadar öfkeli görmedim.*

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ قُرْيَاشًا أَهَمَّهُمْ شَأنُ الْمَرْأَةِ الَّتِي سَرَقَتْ فِي عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي غَرْوَةِ الْفَتْحِ، فَقَالُوا: مَنْ يُكَلِّمُ فِيهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَقَالُوا: وَمَنْ يَجْتَرِئُ عَلَيْهِ إِلَّا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ، حِبُّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَتَيَ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَكَلَمَهُ فِيهَا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ، فَتَلَوَّنَ وَجْهُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «أَتَشْفَعُ فِي حَدِّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ؟» فَقَالَ لَهُ أُسَامَةُ: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَلَمَّا كَانَ الْعَشِيُّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاخْتَطَبَ فَأَثْنَى عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ، ثُمَّ قَالَ: «أَمَا بَعْدُ، فَإِنَّمَا أَهْلُكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ، أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقُ فِيهِمُ الْشَّرِيفُ تَرْكُوهُ، وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الْمُضِيِّفُ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ، وَإِنِّي، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَرَقَتْ لَقَطَعْتُ يَدَهَا» ثُمَّ أَمَرَ بِتِلْكَ الْمَرْأَةِ الَّتِي سَرَقَتْ فَقُطِعَتْ يَدُهَا. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

Peygamber Efendimiz (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'in hanımı Âîşe (*Râdiyallâhu Anhâ*)'dan rivayet edildiğine göre: "Peygamber (*Sallallâhü*

Aleyhi ve Sellem) zamanında Fetih gazvesinde hırsızlık eden kadının durumu Kureyş'i üzmiş ve Bunun hakkında Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ile kim konuşacak? demişler. (Bazları): 'Buna ancak Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in habibi Üsâme cesaret edebilir' demişler. Bunun üzerine kadın Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'e getirilerek onun hakkında kendileri ile Üsâme (Râdiyallâhu Anh) konuştu ve Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in yüzünün rengi değişti ve şöyle dedi: **"Allah'in hadlerinden bir hadd hakkında şefaat mı ediyorsun?"** Bunun üzerine Üsâme kendilerine: 'Eṣṭaqfirullâh, yâ Resûlullâh!' dedi. Akşam olunca Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ayağa kalkarak hutbe okudu. Allah'a gerektiği gibi senada bulunduktan sonra şunları söyledi: **"Bundan sonra, Allah sizden öncekileri ancak şunun için helak etmiştir ki, onlar aralarından şerefli biri hırsızlık ederse onu bırakırlar, zayıf olan hırsızlık yapsa üzerine had cezasını uygularlardı. Hiç şüphesiz ben nefsim yedi kudretinde bulunan Allah'a yemin olsun ki, Muhammed'in kuzı Fâtima da hırsızlık etse mutlaka elini keserdim!"** Bundan sonra emir buyurmuş ve hırsızlık eden o kadının eli kesilmiştir. (Müslim)

إِلَّا أَنْ شِدَّةَ غَضَبِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ تُخْرِجْهُ عَنِ الْحَقِّ وَصَوَابِ
الْقَوْلِ وَالْعَمَلِ.

Fakat gazabının şiddeti onu doğru söz söylemekten ve hakkı uygulamaktan çıkartmamıştır.

رَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: كُنْتُ أَكْتُبُ كُلَّ شَيْءٍ أَسْمَعْهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُرِيدُ حِفْظَهُ، فَنَهَيْتُنِي قَرِئُشُ وَقَالُوا: أَتَكْتُبُ كُلَّ شَيْءٍ تَسْمَعُهُ - أَيُّ: مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، بَشَرٌ يَتَكَلَّمُ فِي الْغَضَبِ وَالرِّضَا! فَأَمْسَكْتُ عَنِ الْكِتَابَةِ، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَوْمَأْتُ بِأَصْبَعِهِ إِلَيْهِ -

أَيْنِ: فَمِهِ - فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اكْتُبْ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا يَخْرُجُ مِنْهُ إِلَّا حَقٌّ». [١]

Ebû Dâvûd, Abdullah b. Ömer (*Radiyallâhu Anhümâ*)'dan rivayet ettiğine göre: "Ben, muhafaza etme düşüncesiyle Resûlullah (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'den işittiklerimin hepsini yazıyorum. Kureyş'den bazıları: 'Resûlullah (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) öfkeli halinde de sakin halinde de konuşan bir insan iken sen ondan duyduğunu yazıyor musun?' diyerek beni bundan menettiler. Ben de yazmaktan vazgeçtim ve bu durumu Resûlullah (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'e anlattım. Parmağıyla ağızına işaret ederek: "**Sen yaz, varlığım elinde olan Allah'a yemin olsun ki bundan haktan başkası çekmaz**" buyurdu.

تَوَاضُعُهُ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN TEVAZUSU

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَعُودُ الْمَرِيضَ وَيَشْهَدُ الْجَنَازَةَ وَيَزْكُبُ الْحِمَارَ وَيُجِيبُ دَعْوَةَ الْعَبْدِ، وَكَانَ يَوْمَ بَنِي قُرَيْظَةَ عَلَى حِمَارٍ مَخْطُومٍ بِحَبْلٍ مِنْ لِيفٍ عَلَيْهِ إِكَافٌ لِيفٍ. رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَهَ.

إِكَافُ: بَرْدَعَةُ الْحِمَارِ، وَهِيَ مَا يُوَضَعُ عَلَى ظَهِيرِهِ لِيُزْكَبَ عَلَيْهِ.

Enes (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullah (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) hastayı ziyaret eder, cenazede bulunur, eşege bile biner, bir kölenin davetine bile icabet eden (bir alçak gönüllülüğe sahipti). Hatta Benî Kurayza günü yuları ve semeri hurma lisi ve ipten örülülmüş bir eşege binmişti." (Tirmizî; İbn Mâce)

(إِكَافُ): Eşek semeri, eşeğin üstüne binebilmek için sırtına konan şey, demektir.

وَعَنْ أَنَّسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُدْعَى إِلَى حُبْزِ الشَّعِيرِ وَالْإِهَالَةِ السَّيْنَحَةِ فَيَجِيبُ، وَلَقَدْ كَانَتْ لَهُ دِرْعٌ عِنْدَ يَهُودِيٍّ، فَمَا وَجَدَ مَا يَفْكَهَا حَتَّى مَاتَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ.

Aynı şekilde Enes (*Radiyallâhu Anh*)tan rivayet edildiğine göre: “*Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)* arpa ekmeği ve rengi ile kokusu değişmiş bir yağı yemek için davet edildiğinde o davete icabet ederdi. Yahudi'nin birisinde zırhı vardı da vefat edinceye kadar onu alacak miktarı bulamadı.” (Buhârî)

وَعَنْ عَمْرَةَ: قِيلَ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: مَاذَا كَانَ يَعْمَلُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِهِ؟ قَالَتْ: كَانَ بَشَرًا مِنَ الْبَشَرِ، يَفْلِي ثَوْبَهُ، وَيَحْلِبُ شَانَةً وَيَخْدِمُ نَفْسَهُ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ «فِي الْأَدَبِ»، وَالْبَرْمَذِيُّ «فِي الشَّمَائِلِ».
يَفْلِي ثَوْبَهُ: يُلْتَقِطُ الشَّيْءَ الْمُؤْذِي مِنَ التَّوْبِ.

Amra'dan rivayet edildiğine göre Âiše (*Radiyallâhu Anhâ*)ya: *Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)*'in evinde neler yaptığı sorulduğunda şöyle cevap verdi: “O da diğer insanlardan bir insan gibi elbiselerini temizler, koyununu sağar ve kendi işlerini görürdü.” (Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred*; Tirmizî, *es-Şemâilü'l-Muhamediyye*)

(يَفْلِي ثَوْبَهُ): Elbiseden eziyen veren şeyi (kiri) almak, demektir.

وَرَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ أَنَّسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَكَانَ فِي عَقْلِهَا شَيْءٌ - فَقَالَتْ: إِنَّ لِي إِلَيْكَ حَاجَةً، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اجْلِسِي فِي أَيِّ سِكَّكٍ - أَيِّ: طُرُقٍ - الْمَدِينَةِ شِئْتِ، أَجْلِسْ إِلَيْكِ حَتَّى أَقْضِي حَاجَتَكِ». أَجْلِسْ إِلَيْكِ حَتَّى أَقْضِي حَاجَتَكِ».

Buhârî ve Müslim, Enes (*Radiyallâhu Anh*)tan rivayet ettilerine göre: Bir kadın *Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)*'e gelerek: “Ey Allah'ın Resülü, benim sana (arz etmem gereken) bir ihtiyacım var” dedi. *Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)* ona: “Medine sokaklarından arzu ettiğin sokağa otur. (Senin bu maruzatını dinlemek

ve ihtiyacını temin etmek üzere) seninle birlikte ben de oturacağım” buyurdu.

وَرَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ وَغَيْرُهُ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فِي حَجَّةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَى السِّقَايَةَ فَقَالَ: «اْسْقُونِي»، فَقَالُوا: إِنَّ هَذَا يَخُوضُهُ النَّاسُ، وَلَكِنَّا نَأْتَيْكَ بِهِ مِنَ الْبَيْتِ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا حَاجَةَ لِي فِيهِ، اْسْقُونِي مِمَّا يَشَرِّبُ النَّاسُ...».

İmâm Ahmed b. Hanbel ve diğerleri İbn Abbâs (Râdiyallâhu Anhümâ)’dan rivayet ettiklerine göre: ‘Resûlullâh (Sallallâhiü Aleyhi ve Sellem) su dağıtılan sebil mahalline geldi ve su istedi. ‘Ey Allah’ın elçisi! Halk, buradaki suya ellerini sokuyorlar’ dediler. Biz sana evden getirelim dediler. Resûlullâh (Sallallâhiü Aleyhi ve Sellem): “**Ona ihtiyaç yok, siz bana işte halkın içtiği bu sudan verin!**” buyurdu

وَجَاءَ فِي سُنْنَ التَّرْمِذِيِّ وَأَبِي دَاؤِدَ وَغَيْرِهِمَا أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ اسْتَأْذَنَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْعُمْرَةِ، فَأَذِنَ لَهُ وَقَالَ لَهُ: «يَا أَخِي يَا عُمَرُ أَشْرِكْنِي بِدُعَائِكَ - وَفِي رِوَايَةٍ: لَا تَنْسِنِي مِنْ دُعَائِكَ».

Sünen-i Tirmizî ve Sünen-i Ebî Dâvûd’da rivayet edildiğine göre: Ömer (Râdiyallâhu Anh) umre yapmak için izin istediğiinde ona şöyle dedi: “**Ey kardeşim Ömer, Beni de dualarına ortak eyle** -diğer rivayette **beni dualarında unutma-.**”

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَقْبَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ خَيْرٍ، وَإِنِّي لَرَدِيفُ أَبِي طَلْحَةَ وَهُوَ يَسِيرُ وَيَغْضُضُ نِسَاءَ رَشُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَدِيفُ رَشُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ عَثَرَتِ النَّاقَةُ، فَقُلْتُ: الْمَرْأَةُ -أَيُّ: وَقَعَتِ الْمَرْأَةُ أَعِيُّثُونَا- فَنَزَّلْتُ، فَقَالَ رَشُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّهَا أَمْكُمْ» فَشَدَّدْتُ الرَّخْلَ، وَرَكِبَ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا دَنَا -أَوْ رَأَى الْمَدِينَةَ- قَالَ: «آتِيُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ، لِرَبِّنَا حَامِدُونَ».

Buhârî, Enes (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'ın maiyyetinde Hayber'den dönüyorduk. Ben Ebû Talha'nın bineğinin arka tarafına binmiştim. O yol ahyordu. Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'in hanımlarından biri de Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'in bineği üzerinde arka tarafına binmişti. Birden Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'in dişi binek devesi, ayağı sürücüp tökezledi. (*Resûlullâh Sallallâhü Aleyhi ve Sellem ile Safiyye (Radiyallâhu Anhâ), ikisi birden düştüler.*) Ben: "(Kadın düştü!) Kadını koruyun! dedim ve hemen binekten yere indim. Bu sırada Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'in: "**Bu kadın** (*yânî Safiyye bintu Huyey*) **annenizdir!**" diye seslendi. Ben hemen devenin semerim sıkıca bağladım, Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) de deveye bindi (ve yola devam ettik). Nihayet Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) Medine'ye yaklaşınca -yahut Medine'yi görünce-: "**Bizler dönüçüleriz, günahlardan tövbe edicileriz, Rabbimize ibadet edicileriz ve ancak O'na hamt edicileriz**" sözlerini söyledi.

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ عَلَى صِبَيَانٍ، فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

Buhârî Enes (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) çocukların yanlarına gittiğinde onlara selam verirdi." (Muslim)

حَيَاةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN HAYASI

رَوَى الشَّيْخَانِ، وَابْنُ مَاجَهَ عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَشَدَّ حَيَاءً مِنَ الْعَذْرَاءِ فِي خِدْرِهَا، وَكَانَ إِذَا كَرِهَ شَيْئًا عَرَفَنَا فِي وَجْهِهِ».

Buhârî, Müslim ve İbn Mâce, Ebû Saîd el-Hudrî (*Radiyallâhu Anh*)'tan şöyle rivayette bulunmuşlardır: "Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) haya yönünden kendi köşesinde oturan bakır kızdan daha çok utangaç idi. İstemediği bir şeyi gördüğü zaman biz O'nun yüzünden tanır, anlardık"

وَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْحَيَاءُ لَا يَأْتِي إِلَّا بِخَيْرٍ» كَمَا فِي الْبُخَارِيِّ

Buhârî'de olduğu gibi Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: "**Haya ancak hayır getirir.**"

وَقَدْ بَلَغَ مِنْ حَيَاءِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ لَمْ يُوَاجِهْ أَحَدًا بِمَا يَكْرُهُ، بَلْ يُعَرِّضُ بِذَلِكَ، أَوْ يَأْمُرُ بَعْضَ الصَّحَابَةِ مِنْ يُصَارِخُ بِذَلِكَ الرَّجُلَ الْمُقْصِرَ.

Haya etmesi o dereceye ulaşmıştı ki hiçbir insana asık suratla bakmamıştır. Muhababının hoşuna gitmeyen bir şeyi ona direk değil dokundurarak söyle veya ashâb-ı kiramdan ona açıkça söyleyecek birine söylemesini emrederdi.

رَوَى أَبُو دَاوُدَ وَالْتَّرمِذِيُّ وَغَيْرُهُمَا عَنْ أَنَّسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُوَاجِهْ أَحَدًا فِي وَجْهِهِ بِشَيْءٍ يَكْرُهُ، فَدَخَلَ عَلَيْهِ يَوْمًا رَجُلٌ وَعَلَيْهِ أَثْرٌ صُفْرَةٌ، فَلَمَّا قَامَ قَالَ لِأَصْحَابِهِ: «لَوْ أَمْرَתُمْ هَذَا أَنْ يَغْسِلَ هَذِهِ الصُّفْرَةَ».

Enes b. Mâlik (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: *Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'in yanında üzerinde sarı bir elbise bulunan bir adamvardı.* *Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) kerih gördüğü bir şeye yönelmezdi.* Adam kalktığı vakitte orada bulunan

topluluğa şöyle dedi: “**Keşke ona söyleseydiniz de bu sarılığı yıkasaydı.**”

ورَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا بَلَغَهُ عَنِ الرَّجُلِ شَيْءٌ لَمْ يَقُلْ: مَا بَالُ فُلَانٍ، وَلَكِنْ يَقُولُ: مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَقُولُونَ كَذَا وَكَذَا.

Ebû Dâvûd, Âîşe (Râdiyâllâhu Anhâ)’dan rivayet ettiğine göre: *Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)* kendisine bir kimseden (*hoşa gitmeyen*) bir söz erişecek olursa (*onun ismini anmış olmamak* için); “*Falan (isimli) kişiye ne oluyor?*” demezi **“Bu insanlara ne oluyor ki böyle böyle konuşuyorlar?”** derdi.

ورَوَى التَّرْمِذِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَرَادَ الْحَاجَةَ لَمْ يَرْفَعْ ثُوبَهُ حَتَّى يَدْنُو مِنَ الْأَرْضِ.

Tirmizî ve Ebû Dâvûd, Enes (Râdiyâllâhu Anh)’tan rivayet ettiklerine göre: “*Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)*, (*Hela*) ihtiyacını gidermek istediğiinde yere yaklaşmadıkça elbiselerini kaldırmadı.”

كمال لطفه ﷺ مع السائل :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN SORU SORANA SON DERECE NAZİK DAVRANMASI

رَوَى الْإِمَامُ مُسْلِمٌ عَنْ أَبِي رِفَاعَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: انْتَهِيَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَخْطُبُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، رَجُلٌ غَرِيبٌ، جَاءَ يَسْأَلُ عَنْ دِينِهِ، لَا يَدْرِي مَا دِينُهُ؟

قَالَ: فَأَقْبَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَرَكَ خُطْبَتَهُ حَتَّى انْتَهَى إِلَيَّ، فَأَتَيْتَهُ بِكُرْسِيِّهِ، صَبَّتْ قَوَائِمُهُ حَدِيدًا، فَقَعَدَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَجَعَلَ يَعْلَمُنِي مِمَّا عَلِمَ اللَّهُ، ثُمَّ أَتَى خُطْبَتَهُ، فَأَتَمَ آخِرَهَا.

İmam Müslim'in Ebû Rifâ'a (Râdiyâllâhu Anh)’tan rivayet ettiğine göre: “*Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)*’in yanına vardığında hutbe okuyordu. Kendisine: ‘Yâ Resûlallâh! dinini sormaya

gelmiş ve dininin ne olduğunu bilmeyen bir gariban bir adamım' dedim. Bunun üzerine Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bana döndü ve hutbesini bırakarak yanına kadar geldi. Kendisine bir sandalye getirdiler. Ayakları demirdendi. Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bu sandalyenin üzerine oturarak, Allah'ın kendisine öğretmiş olduğu bilgilerden bana da öğretmeye başladı. Sonra tekrar hutbesine dönerek, onu sonuna kadar tamamladı."

وَرَوَى الْبَخَارِيُّ عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ، دَخَلَ رَجُلٌ عَلَى حَمْلٍ، فَأَنْاخَهُ فِي الْمَسْجِدِ ثُمَّ عَقَّلَهُ، ثُمَّ قَالَ لَهُمْ: أَيُّكُمْ مُحَمَّدٌ؟ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُتَكَبِّرٌ بَيْنَ ظَهَرَائِيهِمْ، فَقُلْنَا: هَذَا الرَّجُلُ الْأَبَيِضُ الْمُتَكَبِّرُ، فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ: ابْنَ عَبْدِ الْمُطَلِّبِ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قَدْ أَجَبْتُكَ»، فَقَالَ الرَّجُلُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي سَأَلُكَ فَمُشَدِّدٌ عَلَيْكَ فِي الْمَسْأَلَةِ، فَلَا تَجِدُ عَلَيَّ فِي نَفْسِكَ، فَقَالَ لَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «سَلْ عَمًا بَدَا لَكَ» فَقَالَ: أَسْأَلُكَ بِرِبِّكَ وَرَبِّ مَنْ قَبْلَكَ، آللَّهُ أَرْسَلَكَ إِلَى النَّاسِ كُلِّهِمْ؟، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ نَعَمْ».

وَفِي رِوَايَةِ مُسْلِمٍ: قَالَ الرَّجُلُ: فَمَنْ خَلَقَ السَّمَاءَ؟ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُ»، قَالَ: فَمَنْ خَلَقَ الْأَرْضَ؟ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُ»، قَالَ: فَمَنْ نَصَبَ هَذِهِ الْجِبَالَ؟ وَجَعَلَ فِيهَا مَا جَعَلَ؟ - أَيْ: مِنَ الْمَنَافِعِ - قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُ»، قَالَ: فِي الَّذِي خَلَقَ السَّمَاءَ، وَخَلَقَ الْأَرْضَ، وَنَصَبَ الْجِبَالَ، وَجَعَلَ فِيهَا مَا جَعَلَ: آللَّهُ أَرْسَلَكَ؟ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ نَعَمْ»، قَالَ: أَنْشُدُكَ بِاللَّهِ، آللَّهُ أَمْرَكَ أَنْ تَصُومَ هَذَا الشَّهْرَ مِنَ السَّنَةِ؟ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ نَعَمْ»، قَالَ: أَنْشُدُكَ بِاللَّهِ، آللَّهُ أَمْرَكَ أَنْ تَأْخُذَ الصَّدَقَةَ مِنْ أَغْنِيَائِنَا فَتَقْسِمُهَا عَلَى فُقَرَائِنَا؟

فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ نَعَمْ».

وَفِي رِوَايَةِ مُسْلِمٍ: وَسَأَلَهُ عَنِ الْحَجَّ أَيْضًا، ثُمَّ قَالَ الرَّجُلُ: آمَتُ بِمَا جِئْتَ بِهِ، وَأَنَا رَسُولٌ مَّنْ وَرَأَيْتِ مِنْ قَوْمٍ، وَأَنَا ضِيَامُ بْنُ شَعْلَةَ أَخُو بَنِي سَعْدٍ بْنِ بَكْرٍ.

Buhârî'nin Enes (*Radiyallâhû Anh*)'tan rivayet ettiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) ile birlikte oturduğumuz sırada deve üstünde bir kimse gelip, devesini mescide çökerdikten sonra bağladı. Ondan sonra: 'Hanginiz Muhammed'dir?' diye sordu. Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) sahâbileri arasında dayanmış oturuyordu. Biz de: 'İşte, dayanmış olan şu beyaz kimsedir' dedik. O zât: 'Ey Abdü'l-Muttalib'in oğlu!' diye hitap etti. Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*): '**Seni dinliyorum**' buyurdu. O zât: 'Ben sana bazı şeyler soracağım, amma soracaklarım pek ağırdır, gönlün benden incinmesin' dedi. Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*): '**Aklına geleni sor**' buyurdu. O zât: 'Senin ve senden evvelkilerin Rabbi aşkına (söyle), Allah mı seni bütün insanlara gönderdi?' dedi. Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*): '**Ey Allah'ım, evet**' buyurdu.

Müslim'in rivayetinde, O zât: 'Gökyüzünü kim yaratmıştır?' dedi. Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*): '**Allah (yaratmıştır)**' buyurdu. O zât: 'Yeryüzünü kim yarattı?' dedi. Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*): '**Allah (yaratmıştır)**' buyurdu. O zât: 'Gökleri, yerleri yaratan, dağları diken ve dilediğini yapan Allah aşkına seni Allah mı gönderdi?' dedi. Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*): '**Ey Allah'ım, evet**' buyurdu. O zât: 'Allah aşkına (söyle), senenin şu malum ayında oruç tutmamızı sana Allah mı emretti?' dedi. Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*): '**Ey Allah'ım, evet**' buyurdu. O zât: 'Allah aşkına şu sadakayı zenginlerimizden alıp da fakirlerimize dağıtmayı sana Allah mı emretti?' dedi. Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*): '**Ey Allah'ım, evet**' buyurdu.

Müslim'in rivayetinde zât aynı şekilde hac hususunda da soru sordu. Sonra o zât: 'Sen ne getirdin ise ben ona iman ettim. Kavmimin geride kalanlarına da elçi benim. Ben, Sa'd b. Bekr oğullarının kardeşi Dümâm b. Sa'lebe'yim' dedi."

وَفِي رِوَايَةٍ أَنَّ أَسْمَاءَ بُنْتَ يَزِيدَ بْنِ السَّكِينِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا أَتَتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: إِنِّي رَسُولُ مَنْ وَرَائِي مِنْ جَمَاعَةِ نِسَاءِ الْمُسْلِمِينَ، كُلُّهُنَّ يَقُولُنِي، وَعَلَى مِثْلِ رَأْيِي: إِنَّ اللَّهَ بَعَثَكَ إِلَى الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ، فَامْئُنْ بِكَ وَاتَّبِعْنَاكَ، وَنَحْنُ مَعْشَرَ النِّسَاءِ مَقْصُورَاتٍ مُحَدَّراتٍ، قَوَاعِدُ بَيْوتِ، وَإِنَّ الرِّجَالَ فُضِّلُوا بِالْجُمُعَاتِ وَشَهُودِ الْجَنَائزِ وَالْجِهَادِ، وَإِذَا خَرَجُوا لِلْجِهَادِ حَفِظُنَا لَهُمْ أَمْوَالَهُمْ، وَرَبَّيْنَا أُولَادَهُمْ، أَفَنْشَارِكُهُمْ فِي الْأَجْرِ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟

فَالْتَّفَتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِوَجْهِهِ إِلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «هَلْ سَمِعْتُمْ مَقَالَةً امْرَأَةً أَخْسَنَ سُؤَالًا عَنْ دِينِهَا مِنْ هَذِهِ؟» فَقَالُوا: بَلِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اَنْصَرِفِي يَا أَسْمَاءَ وَأَعْلَمِي مَنْ وَرَأَتِكِ مِنَ النِّسَاءِ أَنَّ حُسْنَ تَبَّاعَ إِحْدَاهُنَّ لِزُرْقَجَهَا، وَطَلَبَهَا لِمَرْضَاتِهِ، وَاتَّبَاعَهَا لِمُوافَقَتِهِ، يَعْدِلُ كُلُّ مَا ذَكَرْتِ لِلرِّجَالِ»، فَانْصَرَفَتْ أَسْمَاءُ وَهِيَ تُهَلِّلُ وَتُكَبِّرُ، اسْتِبْشَارًا بِمَا قَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. رَوَاهُ ابْنُ عَبْدِ الْبَرِّ فِي «الْإِسْتِيعَابِ».

Bir rivayette Esmâ bint Yezîd bint es-Seken (Râdiyallâhu Anhâ) Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in huzuruna gelerek şöyle dedi: "Ben, Müslüman kadınlar cemaatinin size gönderdiği temsilciyim. Onlar aynı benimle aynı görüşte olup benimle aynı şeyi söylüyorlar. Şüphe yok ki, Allah Teâlâ sizi erkek ve kadınların hepsine Peygamber göndermiş, biz de sana ve senin Rabbine iman etmişizdir. Biz kadınlar evlerimizde oturmakta, beylerimizin meşru isteklerini yerine getirmekteyiz. Erkekler ise cuma namazı kılmak ve cemaate devam etmek, hastaları ziyaret etmek ve cenazelere katılmak suretiyle, bizden üstün kılındılar. Onlar cihat mak-sadiyla yola çıktığı vakit, biz onların mallarını korur ve çocuklarını büyütürüz. Bütün bu hizmetlerimizle biz, erkeklerin kazandığı hayra ortak olacak mıyz?" Resûlullâh (Sallallâhü

Aleyhi ve Sellem), Esmâ (Radiyallâhu Anhâ)'nın konuşmasını dinledikten sonra yanındaki sahâbilere, 'Siz dînî bir sual soran kadınlar içerisinde bundan daha güzel konuşan birini işittiniz mi?' diye sordu. Onlar da: 'Hayır ya Resûlillâh' dediler Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) de: 'Ey Esma, dinle ve temsilci olarak geldiğin kadınlarla da anlat! Eğer bir kadın, kocasıyla iyi geçinir ve onun rızasını kazanırsa, bu saydığın faziletli amellerin hepsinde aynı sevabı elde eder.' buyurdu. Esmâ (Radiyallâhu Anhâ) Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in bu cevabından sonra tekbir getirerek sevinç içinde oradan ayrıldı. (İbn Abdülber, *el-İstîâb*)

مُلَاطَفَةُ ﷺ لِلصَّبِيَانِ وَمُلَاعَبَتُهُ لَهُمْ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ÇOCUKLARA KARŞI ŞEFKATİ VE ONLARLA OYUN OYNAMASI

رَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ بِإِسْنَادِ حَسَنٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَضْطُفُ عَبْدَ اللَّهِ وَعَبْدَ اللَّهِ وَكَثِيرًا بْنَيَ الْعَبَّاسِ، ثُمَّ يَقُولُ: «مَنْ سَبَقَ إِلَيَّ فَلَهُ كَذَا وَكَذَا» قَالَ: فَيَسِّقُونَ إِلَيْهِ فَيَقْعُونَ عَلَى ظَهِيرِهِ وَصَدْرِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَيَقْبِلُهُمْ وَيَلْتَرُهُمْ.

İmam Ahmed b. Hanbel Hasen bir isnat ile Abdullah b. Hâris (Radyallâhu Anh)'tan şöyle rivayet etmiştir: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) amcası Abbas'in oğulları Abdullah, Ubeydullah ve diğerlerini aynı hızaya dizer ve: 'Kim beni geçerse ona şöyle hediyeler vardır' diyerek onlarla yarışındı. Onlar geçtiğinde Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in sırtına ve omuzlarına çıkarlardı o da onlara sarılır ve öperdi."

وَفِي زَوَائِدِ ابْنِ حِبَّانِ عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَزُورُ الْأَنْصَارَ، وَيَسْلِمُ عَلَى صَبَيَّاهُمْ، وَيَمْسَحُ رُؤُوسَهُمْ.

İbn Hibbân'ın zevâidinde Enes (Radyallâhu Anh)'tan şöyle rivayet edilmiştir: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ensârı ziyaret eder, çocuklara selam verir ve onların başlarını okşardı."

ورَوَى الْبُخَارِيُّ فِي «الْأَدْبِ الْمُفَرَّدِ» وَالْطَّبَرَانِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعَ أَذْنَايَ هَاتَانِ، وَبَصَرَ عَيْنَايَ هَاتَانِ، رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْدَى يَدِيهِ جَمِيعًا بِكَفَيِ الْحَسَنِ أَوِ الْحُسَيْنِ، وَقَدَمَيْهِ عَلَى قَدَمِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَرَسُولُ اللَّهِ يَقُولُ: «إِرْقَةٌ» قَالَ: فَرَقَيِ الْغَلَامَ حَتَّى وَضَعَ قَدَمَيْهِ عَلَى صَدْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «افْتَحْ فَاكَ» ثُمَّ قَبَلَهُ، ثُمَّ قَالَ: «اللَّهُمَّ أَحِبْهُ، فَإِنِّي أُحِبُّهُ».

Buhârî “el-Edebü'l-Müfred” adlı kitabında ve Taberânî Ebû Hüreyre (Râdiyallâhu Anh)’tan şöyle rivayet etmişlerdir: Bu kulaklarım işitti ve bu gözlerim gördü ki Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) Hasan veya Hüseyni elinden tutmuş ayakları kendi ayağı üzerindeyken: “**Hadi tirman bakalim**” der, bunun üzerine çocuk tırmalı en sonunda ayaklarını Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in omuzuna koymuştu. Sonra peygamber efendimiz onu öpmüş ve şöyle demiştir: “**Allah'ım ben onu seviyorum sen de onu sev.**”

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ ثُلُقِيَّا بِالصِّيَانِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ، قَالَ: وَإِنَّهُ قَدِمَ مَرَّةً مِنْ سَفَرِهِ فَسُبِّقَ بِي إِلَيْهِ، فَحَمَلَنِي بَيْنَ يَدَيْهِ، ثُمَّ جَيَءَ بِأَحَدِ ابْنَيِ فَاطِمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، إِمَّا الْحَسَنِ أَوِ الْحُسَيْنِ، فَأَرْدَفَهُ خَلْفَهُ، فَدَخَلْنَا الْمَدِينَةَ ثَلَاثَةً عَلَى دَابَّةٍ. وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ لِابْنِ الزُّبَيرِ: أَتَذَكَّرُ إِذْ لَقِينَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَا وَأَنْتَ وَابْنُ عَبَّاسٍ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، قَالَ: فَحَمَلْنَا وَتَرَكَ.

Abdullah b. Ca'fer (Râdiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) seferden geldiği vakit ehl-i beytinden birtakım çocuklar tarafından karşılaşırıldı. Bir defa bir seferden geldi de herkesten önce beni karşılamaya götürdüler. O da beni önüne aldı. Sonra Fâtima (Râdiyallâhu Anhâ)’nın iki oğlundan biri getirildi. Onu da arkasına aldı. Böylece Medine’ye bir hayvan üzerinde üç kişi olarak girdik.”

Abdullah b. Ca'fer (*Radiyallâhu Anh*), İbn Zübeyr (*Radiyallâhu Anh*)'a: "Hatırlar misin hani ben, sen ve İbn Abbâs, Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'i karşılamıştık" demiş. O da: "Evet, Bizi hayvanına bindirdi de seni bırakmıştır."

مُلَاطَّفَتُهُ لِجُفَاءِ الْأَعْرَابِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN BEDEVİLERE KARŞI OLAN ŞEFKATİ

جاءَ فِي «الصَّحِيحَيْنِ» عَنْ أَنَّسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَشَيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِ بُزْدٌ - أَيْ: ثُوبٌ - نَجْرَانِي غَلِظُ الْحَاسِيَةِ، فَأَذْرَكَهُ أَعْرَابِيٌّ فَجَبَذَهُ - أَيْ: جَذَبَ الثُّوبَ - جَبَذَهُ شَدِيدَةً، حَتَّى نَظَرُتُ إِلَى صَفْحَةِ عَنْقِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ أَثْرَ فِيهِ - أَيْ: فِي عَنْقِهِ - حَاسِيَةُ الْبُزْدِ، مِنْ شِدَّةِ جَبَذَتِهِ، ثُمَّ قَالَ - الْأَعْرَابِيُّ - يَا مُحَمَّدُ: مُزْ لِي مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي عِنْدَكَ.

فَالْتَّفَتَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَضَحِّكَ، ثُمَّ أَمَرَ لَهُ بِعَطَاءٍ.

Sahîhayn'de Enes (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Ben (bir keresinde) Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'in beraberinde yürüyordum. Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'in üzerinde Necrân dokumalarından kalın kenarlı bir ridâ bulunuyordu. Bir bedevî Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'e yetişti de ridâsını şiddetle çekti. O sırada ben Peygamber'in boynu ile iki omuzu arasına baktım da bedevînin ridâyi şiddetle çekmesinden dolayı, ridânin kalın kenarı Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'in boynunda iz bırakmış olduğunu gördüm. Bundan sonra bedevî, Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'e: 'Yanında bulunan Allah'ın malından bana bir şey verilmesini emret' dedi. Bunun üzerine Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) bedeviye doğru baktı ve güldü, sonra bu bedeviye biraz (dünyalik) verilmesini emretti.

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ أَعْرَابِيًا جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَعِينُهُ فِي شَيْءٍ - فَأَعْطَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

شَيْئًا ثُمَّ قَالَ لَهُ: «أَحْسَنْتُ إِلَيْكَ؟» فَقَالَ الْأَعْرَابِيُّ: لَا، وَلَا أَجْمَلْتَ، فَغَضِبَ بَعْضُ الْمُسْلِمِينَ وَهُمُوا أَنْ يَقُومُوا إِلَيْهِ - فَأَشَارَ رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْهِمْ أَنْ كُفُوا، فَلَمَّا قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبَلَغَ إِلَى مَنْزِلِهِ دَعَا الْأَعْرَابِيَّ إِلَى الْبَيْتِ، فَقَالَ: «إِنَّمَا جِئْنَا تَسْأَلَنَا فَأَعْطِنَاكَ، فَقُلْتَ مَا قُلْتَ» فَرَأَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا وَقَالَ: «أَحْسَنْتُ إِلَيْكَ؟» فَقَالَ الْأَعْرَابِيُّ: نَعَمْ، فَجَزَاكَ اللَّهُ مِنْ أَهْلٍ وَعَشِيرَةٍ خَيْرًا. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّكَ جِئْنَا فَسَأَلْنَا فَأَعْطَيْنَاكَ، فَقُلْتَ مَا قُلْتَ، وَفِي نَفْسِ أَصْحَابِيِّ عَلَيْكَ مِنْ ذَلِكَ شَيْءٌ، فَإِذَا جِئْتَ فَقُلْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ مَا قُلْتَ بَيْنَ يَدَيِّ حَتَّى يَذْهَبَ عَنْ صُدُورِهِمْ»، قَالَ: نَعَمْ، فَلَمَّا جَاءَ الْأَعْرَابِيَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «إِنَّ صَاحِبَكُمْ كَانَ جَاءَنَا فَسَأَلْنَا فَأَعْطَيْنَاهُ، فَقَالَ مَا قَالَ، وَإِنَّا قَدْ دَعَوْنَاهُ فَأَعْطَيْنَاهُ، فَرَعِمَ اللَّهُ قَدْ رَضِيَ، كَذَلِكَ يَا أَعْرَابِيُّ؟»، فَقَالَ الْأَعْرَابِيُّ: نَعَمْ جَزَاكَ اللَّهُ مِنْ أَهْلٍ وَعَشِيرَةٍ خَيْرًا، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ مَثِيلِي وَمَثِيلَ هَذَا الْأَعْرَابِيِّ كَمَثِيلِ رَجُلٍ كَانَتْ لَهُ نَاقَةٌ، فَشَرَدَتْ عَلَيْهِ، فَاتَّبَعَهَا النَّاسُ، فَلَمْ يَرِيدُوهَا إِلَّا نُفُورًا، فَقَالَ لَهُمْ صَاحِبُ النَّاقَةِ: خَلُوا بَيْنِي وَبَيْنِ نَاقَتي، فَأَنَا أَرْفَقُ بِهَا، وَأَنَا أَغْلَمُ بِهَا، فَتَوَجَّهَ إِلَيْهَا - صَاحِبَهَا - وَأَخْذَ لَهَا مِنْ قُشَّامِ الْأَرْضِ - أَيْ: مِنْ نَباتِ الْأَرْضِ - وَدَعَاهَا حَتَّى جَاءَتْ وَاسْتَجَابَتْ، وَشَدَّ عَلَيْهَا رَحْلَهَا؛ وَإِنِّي لَوْ أَطْعَثُكُمْ حَيْثُ قَالَ مَا قَالَ لَدَخَلَ النَّارِ». رَوَاهُ ابْنُ كَثِيرٍ فِي «تَفْسِيرِهِ»، وَابْنُ حَيْثَمٍ فِي «صَحِيحِهِ»، وَابْنُ الْجَوْزِيِّ فِي «الْوَفَاءِ» وَالْهَمَشِمِيِّ وَالْبَزَّارُ، وَابْنُ حِيَانٍ فِي «صَحِيقِهِ»، وَابْنُ الْجَوْزِيِّ فِي «الْوَفَاءِ» وَالْهَمَشِمِيِّ فِي «المَجْمَعِ».

Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre; "Bir bedevi bir hususta kendine yardımcı olmasını istemek üzere Resûlullâh

(Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'e gelmişti. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ona bir miktar bir şey verdi. Sonra: **'Sana iyilik ettim mi?'** diye sordu. Bedevi: **'Hayır güzel yapmadın'** dedi. Müslümanlardan bazıı öfkelenip ona karşı gelmeye çalıştalar. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) onlara bırakmalarını işaret etti. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) kalkıp evine vardığında bedeviyi eve çağırdı ve ona: **'Muhakkak sen bize geldin, bizden istedin ve biz de sana verdik sen ise söylediğin şu sözü söyledin'** buyurdu. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ona bir miktar daha verdikten sonra: **'Sana iyilik ettim mi?'** diye sordu. Bedevi: 'Evet Allah Teâlâ seni hayırlı aşiret ve aile ile mükâfatlandırırsın' dedi.

Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): **'Muhakkak sen bize geldin, bizden istedin ve biz de sana verdik, sen de söylediğin sözlerini söyledin. Ashabımın gönüllerinde sana karşı bundan dolayı bir öfke meydana gelmiştir. Sen geldiğin zaman onların önünde benim önemde söylediğini söyle ki onların kalplerindeki öfke gitsin'** buyurdu. Adam; 'Tamam' dedi. Bedevi tekrar meclise geldiğinde Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): **'Muhakkak ki arkadaşınız bize gelmiş, istemiş ve biz de ona vermiştık. O ise söylediğini söylemiş ve biz de onu çağırıp ona vermiştık. O razı olduğunu sanıyor. Ey bedevi öyle mi?'** buyurdu. Bedevi: 'Evet, Allah Teâlâ seni hayırlı akrabalarla mükâfatlandırırsın' dedi. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: **'Benim ve şu bedevinin misali, bir adam gibidir ki onun bir deveyi vardır ve o kaçmıştır. İnsanlar devenin peşine düşerler. Ancak sadece onun kaçmasını arttırlar. Devenin sahibi onlara der ki: 'Devemle aramı serbest bırakın. Muhakkak ki ben ona karşı daha yumuşagım ve onu en iyi bilenim.' Deveye yönelir ve yerden bir miktar toz alıp deveşini çağırır. Deva gelir ve isteğine (çağrısına) icabet eder. O kişi de yükünü devenin üzerine yükler. Daha önce söylediğini dediğinde şayet ben de size uysaydım muhakkak ki cehenneme girerdi.'** (İbn Kesîr, Tefsîri'l-Kur'âni'l-Azîm; Bezzâr, Müsned; İbn Hibbân, Sahih; İbnü'l Cevzî, el-Vefâ; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid)

كَرْمُهُ وَسَخَاوَهُ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN CÖMERTLİĞİ VE ELİNİN AÇIKLIĞI

قَالَ أَنَّسٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْسَنَ النَّاسِ، وَأَجْوَدَ النَّاسِ، وَأَشْجَعَ النَّاسِ. رَوَاهُ الشَّيْخَانِ.

Enes (*Radyallâhu Anh*) şöyle buyurdu: “*Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)* insanların en güzel, en cömerdi ve en cesur olanı idi.” (Buhârî; Müslim)

ورَوَى مُسْلِمٌ عَنْ أَنَّسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَا شَيَّئَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا إِلَّا أَعْطَاهُ، فَجَاءَ رَجُلٌ فَأَعْطَاهُ غَنَّمًا بَيْنَ جَبَلَيْنِ، فَرَجَعَ إِلَيْ قَوْمِهِ فَقَالَ: يَا قَوْمَ أَسْلِمُوا، فَإِنَّ مُحَمَّدًا يُعْطِي عَطَاءً مَنْ لَا يَخَافُ الْفَقْرَ.

Müslim, Enes (*Radyallâhu Anh*)’tan rivayet ettiğine göre: “*Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)*’den bir şey istendiyse onu mutlaka vermiştir. Kendisine bir adam geldi de ona iki dağ arası koyun verdi. Bunun üzerine adam kavmine dönerek: ‘Ey kavmim, Müslüman olun! Çünkü Muhammed öyle ihsanda bulunuyor ki, fakirlikten korkmuyor’ dedi.”

ورَوَى التِّرمِذِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ أُمَيَّةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ: لَقَدْ أَعْطَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَعْطَانِي، وَإِنَّهُ لَأَبْغَضُ النَّاسِ إِلَيَّ، فَمَا بَرَحَ يُعْطِينِي حَتَّى إِنَّهُ لَأَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ.

Tirmizî, Saîd b. Müseyyeb’den o da Safvân b. Ümeyye (*Radyallâhu Anh*)’tan rivayet ettiğine göre: “*Muhakkak ki Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)* bana verdigini verdi. Ama kendisi bana insanlar içerisinde kendisine en çok buzżettiğim idi. Bana vermekte devam etti. Nihayet bana insanların en sevimlisi oldu.”

ورَوَى التِّرمِذِيُّ أَنَّ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُمِّلَ إِلَيْهِ تِسْعَوْنَ أَلْفِ دِرْهَمٍ وَوُضِعَتْ عَلَى حَصِيرٍ، ثُمَّ قَامَ إِلَيْهَا يُقَسِّمُهَا، فَمَا رَدَّ سَائِلًا حَتَّى فَرَغَ مِنْهَا.

Tirmizî'nin rivayet ettiğine göre: "Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'e doksan bin dirhem getirilip hasır üzerine konuldu. Sonra onları taksim etmeye başladı ve o miktar bitene kadar isteyen her kişiye verdi."

وَرَوَى ابْنُ مَاجَهَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ : مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَكُلُّ صَدَقَةً إِلَى غَيْرِ نَفْسِهِ ، حَتَّى يَكُونَ هُوَ الَّذِي يَضْعُفُهَا فِي يَدِ السَّائِلِ .

Ibn Mâce, Âîse (Râdiyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiğine göre Âîse (Râdiyallâhu Anhâ) şöyle demiştir: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) vereceği sadakayı başkasına tevdi etmez bizzat kendisi gidip muhtaç olan kişinin eline verirdi."

كَمَا رَوَى التِّرمِذِيُّ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : مَا سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا قَطُّ فَقَالَ : لَا .

Tirmizî'nin Câbir (Râdiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiği gibi: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) kendisinden istenilen hiçbir şeye hayır demezdi."

وَفِي «الصَّحِيفَتِيْنِ» عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجْوَدُ النَّاسِ ، وَكَانَ أَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ ، حِينَ يُلْقَاهُ جِبْرِيلُ ، وَكَانَ - جِبْرِيلُ - يُلْقَاهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ فَيَدَارِسُهُ الْقُرْآنَ ، فَلَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجْوَدُ النَّاسِ بِالْخَيْرِ مِنَ الرِّيحِ الْمُرْسَلَةِ .

Sahîhayn'de İbn Abbâs (Râdiyallâhu Anh)'tan şöyle rivayet edilmiştir: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) insanların en cămert olamı idi. En cămert olduğu zaman da ramazanda idi ki (bu ay) Cibrîl'in kendisiyle buluştuğu zaman idi. Cibrîl, ramazanın her gecesinde Peygamber ile buluşur ve onunla Kur'ân-ı Kerîm'i müdârese ve müzâkere ederdi. Elbette Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) hayır dağıtmakta, esmesi maniaya uğramayan rüzgârdan daha cămert idi."

ورَوَى التِّرمِذِيُّ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَجُلًا أَتَى إِلَيْهِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ أَنْ يُعْطِيهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا عِنْدِي شَيْءٌ، وَلَكِنِ ابْتَغْ عَلَيَّ، فَإِذَا جَاءَنِي شَيْءٌ قَضَيْتُهُ». فَقَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ أَعْطَيْتَهُ! فَمَا كَلَّفَكَ اللَّهُ مَا لَا تَقْدِرُ عَلَيْهِ، فَكَرِهَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَوْلَ عُمَرَ، فَقَالَ رَجُلٌ مِّنَ الْأَنْصَارِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْفَقْ وَلَا تَخْفِ مِنْ ذِي الْعَرْشِ إِقْلَالًا، فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَعَرِفَ فِي وَجْهِهِ الْبِشْرُ بِقَوْلِ الْأَنْصَارِيِّ، ثُمَّ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «بِهَذَا أُمِرْتُ».

Tirmizî, Ömer b. Hattâb (Râdiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: "Bir adam Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'e gelerek bir şeyler istedi. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): 'Yanımda sana verebileceğim bir şey yok. Sen istediğimi satın al, aldigin kimseler bana geldiğinde ben alındıklarını onlara öderim.' dedi. Ömer (Râdiyallâhu Anh): 'Ya Resûlullâh, Sen ona bu yetkiyi veriyorsun fakat Allah Teâlâ seni bununla mükellef tutmadı.' dedi. Bu söz Peygamber Efendimiz (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in hoşuna gitmedi. Bunun üzerine Ensar'dan bir adam şöyle dedi: 'Ya Resûlullâh, Sen infakta bulun, Arşın sahibi olan zatin azaltmasından korkma'. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) yüzüne sevinç alameti belirerek tebessüm etmiş ve şöyle demiştir: 'Ben zaten bununla emrolundum.'

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: إِنَّ نَاسًا مِنَ الْأَنْصَارِ سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعْطَاهُمْ، ثُمَّ سَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ، ثُمَّ سَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ حَتَّى نَفَدَ مَا عِنْدَهُ، فَقَالَ: «مَا يَكُونُ عِنْدِي مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ أَدْخِرَهُ عَنْكُمْ، وَمَنْ يَسْتَغْفِفْ يَعْفُهُ اللَّهُ، وَمَنْ يَسْتَعْنِ يُعْنِيهِ اللَّهُ، وَمَنْ يَتَصَبَّرْ يُصَبِّرْهُ اللَّهُ، وَمَا أَعْطِيَ أَحَدٌ عَطَاءً هُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَوْسَعُ مِنَ الصَّبَرِ». رَوَاهُ الْبِسْتَةُ.

Ebû Saîd_eI-Hudrî (Râdiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: Ensâr'dan bazı kimseler, Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'den (sadaka) istediler. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) de onlara

verdi. Sonra bunlar yine istediler. Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) yine verdi. Nihayet yanındaki mal tükendi. Akabinde Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: “**Sadaka malından yanında mevcut olan şeyleri sizlerden asla saklamam. Kim (dilemekten) sakınmak isterse, Allah o kimseyi ifsetli kilar. Kim (halktan) istığna ederse, Allah onu zengin kilar. Kim sabretmek isterse, Allah ona sabır ihsan eder. Hiçbir kimseye sabırdan daha hayırlı ve sabırdan daha geniş hiçbir nimet verilmemiştir.**” (Kütüb-i Sitte ashabının tamamı bu hadisi rivayet etmiştir.)

وَرَوَى ابْنُ عَدِيٍّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَوْ أَنَّ لِي مِثْلُ جَبَالٍ تِهَامَةَ ذَهَبًا لَقَسْمَتُهُ بَيْنَكُمْ، ثُمَّ لَا تَجِدُونِي كَذُوبًا وَلَا بَخِيلًا».

İbn Adî, Abdullah b. Ömer (Râdiyallâhu Anhümâ)’dan rivayet ettiğine göre Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “**Sayet benim Tihâme dağıları gibi altınım olsaydı elbette onu sizin aranızda paylaştırdım. Sonra siz beni yalancı ve cimri bulmazsınız.**”

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّهُ يَئِنَّمَا هُوَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَمَعَهُ النَّاسُ، مُقْبِلًا مِنْ حُثَينٍ عَلِقْتُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْأَعْرَابَ يَسْأَلُونَهُ، حَتَّى اضْطَرَرُوهُ إِلَيْ سَمْرَةَ فَخَطَفَتْ رِدَاءُهُ، فَوَقَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «أَعْطُونِي رِدَائِي، فَلَوْ كَانَ لِي عَدْدٌ هُذِهِ الْعِضَّةِ نَعَمًا لَقَسْمَتُهُ عَلَيْكُمْ لَا بَخِيلًا، وَلَا كَذَابًا، وَلَا جَبَانًا».

الْعِضَّةُ: شَجَرَةُ شَوْكٍ.

Buhârî, Cübeyr b. Mut'im (Râdiyallâhu Teâlâ Anhümâ)’dan rivayet ettiğine göre: Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) beraberindeki insanlarla Huneyn gazvesinden dönerken bedeviler Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’e yapışarak ondan (bir şeyle) istediler. Ta ki onu bir ağacın yanına kadar sıkıştırlar ve (canını acıtarak) ridasını

çekip aldilar. Bunun üzerine Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): “*Ey İnsanlar, ridamı bana veriniz, Vallâhi şu ağaçlar kadar ganimet olsa elbette onu size dağıtacağım. Ben yalancı, cimri ve korkak değilim.*”

(العَصَمَة): Dikenli ağaç, demektir.

شَجَاعَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN CESARETİ

وَكَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اعْتَرَتِ الصَّحَابَةُ الْمَخَاوِفَ، أَسْرَعَ بِنَفْسِهِ إِلَى كَشْفِهَا وَإِزْالَتِهَا.

Sahâbîler korku ve tehlikelere maruz kaldığında ilk olarak Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) o tehlikeyi araştırmak ve ortadan kaldırmak için sürat ederdi.

قَالَ أَنَسٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْسَنَ النَّاسِ، وَأَجْوَدَ النَّاسِ، وَأَشْجَعَ النَّاسِ، وَلَقَدْ فَزَعَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ ذَاتَ لَيْلَةٍ، فَانْطَلَقَ نَاسٌ قَبْلَ الصَّوْتِ، فَتَلَقَّاهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَاجِعًا، وَقَدْ سَبَقُوهُمْ إِلَى الصَّوْتِ، وَاسْتَبَرَأَ الْخَبَرُ عَلَى فَرِسِّ لَأْبِي طَلْحَةَ عُزْيِّي، وَالسَّيْفُ فِي عُنْقِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَقُولُ : «لَنْ تُرَاغُوا». رَوَاهُ الشَّيْخَانِ.

وَفِي رِوَايَةٍ: أَنَّ الْفَرَسَ كَانَ يَبْطُؤُ -أَيْ: لَا يُسْرِعُ- فَلَمَّا رَكِبَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَارَ سَرِيعًا، وَقَالَ: «وَجَدْنَاهُ بَخْرًا». أَيْ: سَرِيعُ الْجَرِي.

Enes (Râdiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: “Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) insanların en güzeli, en cömert ve en cesur olanı idi. Bir gece Medine ehli (duydukları bir sesten dolayı) korkuya kapılmışlar ve sesin geldiği yöne doğru bazı insanlar yöneldiklerinde Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in o yönden döndüğünü ve kendilerini karşıladıgmı gördüler. Daha onlardan önce o sesin geldiği

yere gitmişti. Ebû Talha'nın atına egersiz bir şekilde binip boynunda kılıcı asılı olduğu halde olayı araştırmış ve şöyle diyordu: “**Korkmayın!**” (Buhârî; Müslim)

Bir rivayette: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in bindiği ataslında hızlı koşamıyordu. Ne zaman ki Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bindi hızlı koşmaya başladı ve Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) onun hakkında şöyle buyurdu: “Onu (hızlı koşma hususunda) deniz (gibi) bulduk.”

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: مَا رَأَيْتُ أَشْجَعَ وَلَا أَجْوَدَ وَلَا أَرْضَى مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. رَوَاهُ أَحْمَدُ وَغَيْرُهُ.

İbn Ömer (Râdiyallâhu Teâlâ Anhümâ)’dan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’den daha çok insanların yardımına koşan, ondan daha cömert olan ve ondan daha çok razi olunan hiç kimse görmedim.” (Ahmed b. Hanbel ve diğerleri rivayet etmiştir.)

وَرَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ، وَابْنُ مَاجَهَ عَنْ عَلَيِّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: كُنَّا إِذَا حَمِيَ الْبَأْسُ وَلَقِيَ الْقَوْمَ الْقَوْمَ، اتَّقَيْنَا بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَمَا يَكُونُ مِنَّا أَحَدٌ أَذْنَى مِنَ الْقَوْمِ مِنْهُ.

İmam Ahmed ve İbn Mâce, Ali (Râdiyallâhu Anh)’tan şöyle rivayet etmişlerdir: “Savaş kizişip askerler birbirine girdiğinde biz Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’e sığınırdık. İçerimizde Ondan daha fazla düşmana yaklaşan kimse olmazdı.”

وَرُوِيَ عَنْهُ أَيْضًا قَالَ: لَمَّا حَضَرَ الْبَأْسُ يَوْمَ بَدْرٍ اتَّقَيْنَا بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَكَانَ مِنْ أَشَدِ النَّاسِ، مَا كَانَ -أَوْ لَمْ يَكُنْ- أَحَدٌ أَقْرَبَ إِلَى الْمُشْرِكِينَ مِنْهُ. رواه أحمد.

Yine Ali (Râdiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: “Bedir gününde bizler müşriklerden (çekinerek) Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’e sığındık. O gün insanların en cesaretli olanı O idi, Ondan daha fazla da düşmana yaklaşan olmadı.” (Ahmed b. Hanbel)

وَرَوَى مُسْلِمٌ، وَابْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَالْبَيْهَقِيُّ فِي «الدَّلَائِلِ» عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، سَأَلَهُ رَجُلٌ مِنْ قَيْمَنِ: أَفَرَزْتُمْ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُثَيْنٍ؟ فَقَالَ الْبَرَاءُ: وَلَكِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَغْرِ، كَانَتْ هَوَازِنُ نَاسًا رُمَادًا، وَإِنَّا لَمَّا حَمَلْنَا عَلَيْهِمْ انْكَشَفُوا، وَأَكْبَيْنَا عَلَى الْغَنَائمِ، فَاسْتَقْبَلُونَا بِالسِّهَامِ، وَلَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى بَعْلَتِهِ الْبَيْضَاءِ، وَإِنَّ أَبَا سُفْيَانَ بْنَ الْحَارِثَ أَخِذَ بِلِجَامِهَا، وَهُوَ يَقُولُ: «أَنَا النَّبِيُّ لَا كَذِبٌ، أَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ».

Müslim, İbn Ebî Şeybe ve “Delâlü'n-Nübûvve” adlı eserinde Beyhakî'nin rivayet ettiğlerine göre: “Kays kabileinden bir kimse Berâ b. Âzib (Râdiyallâhu Anh)'a: ‘Sizler Huneyn günü Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in yanından kaçınız mı?’ diye sordu. O da: ‘Evet, biz kaçtık) lâkin Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) kaçmadı. Hevâzin halkı iyi ok atan bir kabileydi. Biz onlarla karşılaşınca, onların üzerine atıldık. Onlar hemen bozuldular. Bunun üzerine Müslümanlar ganimetler üzerine yöneldiler. Hevâzin kabilesi ise (bundan istifade ederek) bizi oklarla karşıladılar. (Biz kaçtık)fakat Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) kaçmadı. O’nu pek iyi gördüm ki, O beyaz katırının üzerinde (korkusuz duruyordu), Ebû Süfyân da katırın gemini tutuyordu. Bu sirada Peygamber: ‘**Ben Peygamber'im yalan yok, ben Abdu'l-Muttalib'in oğluyum**' diyordu.”

وَهَذَا مَا يَكُونُ فِي غَایَةِ مِنَ الشَّجَاعَةِ التَّامَّةِ، لِأَنَّهُ فِي مِثْلِ هَذَا الْيَوْمِ فِي حَوْمَةِ الْوَغْيِ، وَقَدْ انْكَشَفَ عَنْهُ جَيْشُهُ، وَهُوَ مَعَ هَذَا مَعَ بَعْلَةٍ لَيْسَتْ لِلْجَزِيِّ، وَلَا تَصْلُحُ لِكَرِّ وَلَا فَرِّ وَلَا هَرَبٍ، وَهُوَ مَعَ ذَلِكَ يُرْكُضُهَا إِلَى وُجُوهِهِمْ، وَيُئْوِهُ بِاسْمِهِ، لِيَعْرَفَهُ مَنْ لَيْسَ يَعْرِفُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

حَوْمَةُ الْوَغْيِ: سَاحَةُ الْمَعْرَكَةِ.

Bu anlatılanlar tam bir cesaret örneğidir. Çünkü böyle bir günde savaş meydanında askerlerinin de yanında bulunmadığı bir sirada dönmek veya hücum etmeye elverişli olmayan bir katır üzerinde iken geri dönmemiş

aksine onların üzerlerine yürümüş ve ismini de bilmeyenlerin de bilmesi için söylemekten çekinmemiştir.

(حُوْمَةُ الْوَغْيِ): Savaş meydanı, demektir.

وَفِي «صَحِيحِ مُسْلِمٍ» أَنَّ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ كَانَ يَقُولُ: السُّجَاجُ هُوَ الَّذِي يَقْرُبُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَنَا الْعَدُوُّ - أَيْ: مِنَ الْمُسْلِمِينَ عِنْدَ الْمُقَاتَلَةِ - لِقُرْبِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْعَدُوِّ - أَيْ: فِي شِدَّةِ الْمَعَارِكِ - .

Sahih Muslim'de Berâ b. Âzib (*Radiyallâhu Anh*)'tan şöyle rivayet edilmiştir: "(Müslümanlardan) en cesareti olan kişi düşmanla karşılaşma esnasında *Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)*'in savaşın şiddetli anında düşmana karşı yaklaşıp durduğu yere kadar gidebilirdi."

وَلَقَدْ شَتَّى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُيَّنِ، وَثَبَّتْ قُلُوبَ الصَّحَابَةِ، وَتَقَدَّمَ نَحْوَ صُفُوفِ الْعَدُوِّ، وَهُوَ عَلَى بَعْلَتِهِ، غَيْرِ مُبَالِ وَلَا هَيَابِ، وَيَقُولُ بِكُلِّ جُزْءٍ وَثَبَاتٍ:

أَنَا النَّبِيُّ لَا كَذِبُ أَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ

Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) Huneyn savaşında yerinde durmuş (geri dönmemişti) ve böylece Müslümanların da kalbine sebat gelmesine sebep oldu. "**Ben Peygamber'im yalan yok, ben Abdu'l-Muttalib'in oğluyum**" diyerek korkusuzca düşman saflarına yönelmiştir.

خُشْنُ عِشْرَتِهِ ﷺ وَابْسَاطُهُ مَعَ أَهْلِهِ وَرَزْوْ جَاتِهِ:

PEYGAMBER EFENDİMİZİN AİLESİ VE HANIMLARI ILE NEŞELİ VE GÜZEL GEÇİMİ

رَوَى التَّرمِذِيُّ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ، وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي» وَزَادَ ابْنُ عَسَاكِرٍ فِي رِوَايَتِهِ: «مَا أَكْرَمَ النِّسَاءَ إِلَّا كَرِيمٌ، وَلَا أَهَانَهُنَّ إِلَّا لَئِيمٌ».

Tirmizi, Âişe (*Radiyallâhu Anhâ*)’dan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “**Sizin en hayırlarınız ailelerine karşı en hayırlı olanlarınızdır.**” İbn Asâkir rivayetinde şu ilaveyi eklemiştir: “**Ancak kerem sahibi olanlar hanımlarına ikram ederler. Hanımlarını hor görenler ise rezil kimselerdir.**”

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ مِنْ أَكْمَلِ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا، وَأَطْفَهُمْ بِأَهْلِهِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

Âisce (*Radiyallâhu Anhâ*)’dan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “**İmanı en kâmil olan kişi ahlaki en güzel olan ve ailesine karşı en nazik davranışan kişidir.**” (Tirmizî)

وَرَوَى الْحَاكِمُ - وَقَالَ صَحِيحُ الْإِسْنَادِ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِلنِّسَاءِ».

Hâkim -isnadı sahihtir- dediği bir rivayette İbn Abbâs (*Radiyallâhu Anhümâ*)’dan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “**Sizin en hayırlı olanlarınız hanımlarınıza karşı en hayırlı olanlarınızdır.**”

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا: أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا، وَخِيَارُكُمْ خِيَارُكُمْ لِنِسَائِهِمْ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَسْنٌ صَحِيقٌ.

Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “**Mü'minlerden imanı en kâmil olanı ahlaki en güzel olandır. En hayırlı olanınız da hanımlarınıza karşı en hayırlı olanınızdır.**” (Tirmizî rivayet edip hasen, sahîh bir hadistir demiştir.)

ورَوَى ابْنُ سَعْدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا سُئِلَتْ: كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَلَا فِي بَيْتِهِ؟ فَقَالَتْ: كَانَ أَلْيَنَ النَّاسِ، بَسَّامًا ضَحَّاكًا، لَمْ يُرِّ قَطُّ مَادًّا رِجْلَيْهِ بَيْنَ أَصْحَابِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

İbn Sa‘d, Âişe (Radyallâhu Anhâ)’dan rivayet ettiğine göre kendisine: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) evinde tek kaldığında nasıl olurdu?” diye sorulduğunda şöyle cevap vermiştir: “İnsanların en yumuşak davranışları idi, tebessüm eder ve gülerdi. Ashabının arasında ayaklarını uzattığı hiç görülmemiştir (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem).”

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ عَنِ الْأَسْوَدِ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: مَا كَانَ النَّبِيُّ يَضْنَعُ فِي أَهْلِهِ؟ فَقَالَتْ: كَانَ فِي مِهْنَةِ أَهْلِهِ، فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ.

Buhârî, Esved (Radyallâhu Anh)’tan rivayet ettiğine göre: Âişe (Radyallâhu Anhâ)’ya: “Peygamber (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) evinde ne yapardı?” diye sordum. O da şöyle cevap verdi: “O, ailesinin işiyle meşgul olurdu, namaz vakti geldiğinde ise namaza giderdi.”

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: خَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ وَأَنَا جَارِيَةٌ -أَيْ: حَدِيثَةُ السِّنِّ- لَمْ أَحْمِلِ الْلَّحْمَ وَلَمْ أَبْدُنْ، فَقَالَ لِلنَّاسِ: «تَقَدَّمُوا» فَتَقَدَّمُوا، ثُمَّ قَالَ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: «تَعَالَى حَتَّى أَسَابِقُكِ» فَسَابَقْتُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَبَقْتُهُ.

فَسَكَتَ عَنِي، حَتَّى حَمَلْتُ الْلَّحْمَ وَبَدْنِتُ وَسَمِنْتُ، فَخَرَجْتُ مَعَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تَقَدَّمُوا» فَتَقَدَّمُوا، ثُمَّ قَالَ: «تَعَالَى أَسَابِقُكِ»، قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: فَسَبَقْنِي، فَجَعَلَ يَضْحَكُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيَقُولُ: «هَذِهِ بِتْلُكُ». رَوَاهُ أَبُو دَاؤِدَ وَأَحْمَدُ.

Âiše (*Radiyallâhu Anhâ*)’dan rivayet edildiğine göre: “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) ile beraber bazı seferlere giderdim. O zaman daha yaşam küçüktü. (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) ashabına: “**Siz ilerleyin**” dedikten sonra Âiše (*Radiyallâhu Anhâ*)’ya: “**Hadi gel seninle yarışalım**” dedi ve yarışık ve ben onu geçtim. Daha sonraları yaşam büyüdüktен sonra yine bazı seferlere Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) ile beraber çıktım. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) ashabına: “**Siz ilerleyin**” dedikten sonra bana: “**Hadi gel seninle tekrar yarışalım**” dedi. Biz yarışık ve o beni geçti ve gülerek: “**Bu o yarışın karşılığydı**” dedi.” (Ebû Dâvûd; Ahmed b. Hanbel)

وَرَوَى مُسْلِمٌ فِي «صَحِيحِهِ» عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاِصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ: اسْتَأْذَنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدَهُ نِسَاءٌ مِّنْ قُرَيْشٍ يُكَلِّمُنَّهُ وَيُسْتَكْثِرُنَّهُ، عَالِيَّةٌ أَصْمَوَاتُهُنَّ، فَلَمَّا اسْتَأْذَنَ عُمَرُ قُمْنَ يَنْتَدِرُنَ الْحِجَابَ، فَأَذِنَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَدَخَلَ، وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَضْحَكُ، فَقَالَ عُمَرُ: أَضْحَكَ اللَّهَ سِنَّكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟

فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَجِبْتُ مِنْ هُؤُلَاءِ الْلَّاتِي كُنَّ عِنْدِي، فَلَمَّا سَمِعْتُ صَوْتَكَ ابْتَدَرْنَ الْحِجَابَ»، فَقَالَ عُمَرُ: فَأَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَحَدُّ أَنْ يَهْبِنَ، ثُمَّ قَالَ عُمَرُ: أَيْ عَدُوَاتٍ أَنْفَسْهُنَّ أَتَهْبِنِي وَلَا تَهْبِنَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟! قُلْنَ: نَعَمْ أَنْتَ أَغْلَظُ وَأَفْظُ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا لَقِيَكَ الشَّيْطَانُ قَطُّ سَالِكًا فَجَأً إِلَّا وَسَلَكَ فَجَأً فَجِّكَ».

Müslim “Sahih” adlı kitabında Sa’d b. Ebî Vakkâs (*Radiyallâhu Anh*)’tan şöyle rivayet etmiştir: Ömer (*Radiyallâhu Anh*), Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’in yanına girmek için izin istedi. O’nun yanında Kureyş’ten birtakım kadınlar vardı. Kendisi ile yüksek sesle konuşuyorlar ve ondan çok şeyler istiyorlardı. Ömer (*Radiyallâhu Anh*)

*izin isteyince kalkarak hicaba koştular. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) de ona izin verdi. Ömer (Râdiyallâhu Anh) girdiğinde Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) gülüyordu. Ömer (Râdiyallâhu Anh): “Allah seni devamlı güldürsin Yâ Resûlallâh” dedi. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): “**Şu benim yanımda olan kadınlarla şaştım, senin sesini işitince hicaba koştular**” dedi. Ömer (Râdiyallâhu Anh): “Yâ Resûlallâh, Onların çekinmesine sen daha lâyiksin!” dedi. Sonra (kadınlara dönerek): “Ey nefislerinin düşmanları, Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’den çekinmiyorsunuz da benden mi çekiniyorsunuz? dedi. Kadınlar: “Evet, (Sen Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’den) daha sert ve haşinsin” dediler. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): “**Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a yemin olsun ki, şeytan sana bir yolda rastlamış olsa, mutlaka senin gittiğin yoldan başkasına yönelirdi.**” buyurdular.*

رَحْمَتُهُ وَشَفَقَتُهُ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN RAHMET VE ŞEFKATİ

رَوَى الْإِمَامُ الْبُخَارِيُّ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا مِنْ مُؤْمِنٍ إِلَّا وَأَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، اقْرُءُوا إِنْ شِئْتُمْ: ﴿الَّتِي أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ﴾ [الأحزاب: ٦]، فَأَيْمًا مُؤْمِنٌ تَرَكَ مَالًا فَلَيْرِثُهُ عَصَبَتُهُ مَنْ كَانُوا، فَإِنْ تَرَكَ دِينًا، أَوْ ضَيَاعًا فَلَيَأْتِيَنِي فَأَنَا مَوْلَاهُ». أَيْ أُسْرَةً أَوْ لَادًا صِغَارًا.

İمام Buhârî (*Rahimehullâh*), Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “**Muhakkak ki ben her bir mü'mine dünya ve ahiret işlerinde daha yakınımdır. İsterseniz (delil için) şu ayeti okuyunuz:** «O Peygamber, mü'minlere öz nefislerinden daha yakındır.» [Ahzâb Sûresi, 6] (*Bundan böyle*) *herhangi bir mü'min ölüür de mal bırakırsa, bu mala kim olurlarsa olsunlar onun asabesi varis olsun. Herhangi bir mü'min de borç yahut (fakir bir) aile bırakırsa, o da bana gelsin, ben onun velisiyim.*”

(ضياعاً): Yani küçük aile bireyleri.

وَفِي رِوَايَةِ أَحْمَدَ عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَنَا أَوْلَى بِكُلِّ مُؤْمِنٍ مِنْ نَفْسِهِ، فَأَيْمًا رَجُلٌ مَاتَ وَتَرَكَ دِينًا فَإِلَيَّ، وَمَنْ تَرَكَ مَالًا فَهُوَ لِوَرَثَتِهِ».

Ahmed b. Hanbel, Câbir (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “**Ben mü'minlere kendi nefislerinden daha evlâyım. Hangi adam vefat edip geride bir borç bırakırsa o bana aittir. Kimde ifade ettikten sonra geriye bir mal bırakırsa o mal onun varislerine aittir.**”

وجاء في «صحيح مسلم» رحمة الله تعالى، عن ثوبان رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «إِنَّ اللَّهَ زَوَى لِي الْأَرْضَ فَرَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَعَارِبَهَا، وَإِنَّ مُلْكَ أُمَّتِي سَيِّئَلَعْ مَا زُوِيَ لِي مِنْهَا، وَأُعْطِيَتِ الْكَثِيرَيْنِ الْأَخْمَرَ وَالْأَبْيَضَ، وَإِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي لِأُمَّتِي أَنْ لَا يَهْلِكَهَا بِسَنَةٍ عَامَّةٍ، وَأَنْ لَا يُسْلِطَ عَلَيْهِمْ عَدُواً مِنْ سَوْى أَنفُسِهِمْ، فَيَسْتَبِّغَ بَيْضَتَهُمْ، وَإِنَّ رَبِّي قَالَ: يَا مُحَمَّدُ إِنِّي إِذَا قَضَيْتُ قَضَاءَ فِيْنَهُ لَا يُرْدُ، وَإِنِّي أَعْطَيْتُكَ لِأُمَّتِكَ أَنْ لَا أَهْلِكَهُمْ بِسَنَةٍ عَامَّةٍ، وَأَنْ لَا أُسْلِطَ عَلَيْهِمْ عَدُواً مِنْ سَوْى أَنفُسِهِمْ يَسْتَبِّغُ بَيْضَتَهُمْ، وَلَوِ اجْتَمَعَ عَلَيْهِمْ مَنْ بِأَقْطَارِهَا -أَوْ قَالَ مَنْ بَيْنَ أَقْطَارِهَا - حَتَّى يَكُونَ بَعْضُهُمْ يَهْلِكُ بَعْضًا، وَيَسْبِي بَعْضُهُمْ بَعْضًا». بِسَنَةٍ عَامَّةٍ: أَيْ بِقَحْطِ عَامٍ.

Sahîh Müslîm'de Sevbân (Râdiyallâhu Anh)'tan rivayet edildigine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: "Allah Teâlâ benim için yer yüzünü dürüp topladı ben de doğusunu ve batısını gördüm. Şüphesiz benim ümmetimin hükümlanlığı, dünyadan benim için dürülüp toparlanan yere kadar ulaşacak. Ayrıca bana kırmızı ve beyaz olan iki hazine verdi. Ben, Rabbim'den ümmetim için, onları genel bir kılıkla helak etmemesini, onlara nefislerinden başka bir düşman musallat edip de köklerini kazımamasını istedim. Rabbim ise bana şöyle dedi: «Yâ Muhammed! Şüphesiz ben bir şeyi takdir ettiğim zaman, artık o geri çevrilmez. Ben, onları genel bir kılıkla helak etmeyeceğim. Onlar aleyhine dünyanın dört bucağından toplansalar bile, köklerini kazısın diye, başlarına kendilerinden başka bir düşmanı musallat etmem. Ta ki, birbirlerini helak etsinler ve birbirlerini esir etsinler.»"

(بِسَنَةٍ عَامَّةٍ): Genel bir kılık, demektir.

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَرَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَلَاقَ قَوْلَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي إِبْرَاهِيمَ [عَلَيْهِ السَّلَامُ] ﴿رَبِّ إِنَّمَنَ أَضَلَّنَ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ فَمَنْ تَعْنِي فَإِنَّهُ مِنِّي...﴾ الْآيَةُ [إِبْرَاهِيمٌ: ٣٦]. وَقَالَ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ: ﴿إِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ [المائدة: ١١٨]. فَرَفَعَ يَدِيهِ وَقَالَ: «اللَّهُمَّ أَمْتَنِي، أَمْتَنِي» وَبَكَى، فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: يَا جِبْرِيلُ؛ اذْهَبْ إِلَى مُحَمَّدٍ - وَرَبُّكَ أَعْلَمُ - فَسَلِّمْ مَا يُنْكِيَكَ؟ فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ، فَسَأَلَهُ، فَأَخْبَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَا قَالَ - وَرَبُّكَ أَعْلَمُ - فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: يَا جِبْرِيلُ؛ اذْهَبْ إِلَى مُحَمَّدٍ، فَقُلْ: إِنَّا سَنُّرْضِيكَ فِي أَمْتَنِكَ، وَلَا نُسُوْؤُكَ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

Abdullah b. Amr (*Radiyallâhu Anhümâ*)’dan rivayet edildigine göre Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) Allah (*Azze ve Celle*)’nin İbrahim (*Aleyhisselâm*) hakkındaki şu ayetini okumuş: «**Yarabbi şüphesiz ki onlar insanlardan birçoklarını baştan çıkardılar. Bundan sonra bana kim tabi olursa o bendendir...**» [İbrahim Sûresi, 36] İsâ (*Aleyhisselâm*) da: «**Eğer onlara azap edersen şüphesiz ki onlar senin kullarındır. Şayet mağfiret buyurursan Aziz ve Hakim olan Allah da yalnız sensin.**» [Mâide Sûresi, 118] kavlini okuyarak ellerini kaldırılmış ve: «**Yarabbi ümmetim, ümmetim.**» diye dua etmiş ve ağlamıştır. Bunun üzerine Allah (*Azze ve Celle*): «**Ya Cibrîl! Muhammed'e git -Rabbin onun niye ağladığını daha iyi bildiği halde- ona niye ağlıyorsun, diye sor**» demiş. Cibrîl (*Aleyhisselâm*) da ona gelerek sormuş. Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) -halbuki Allah onun ne söylediğini daha iyi bildiği halde kendisinin söylediğini ona haber vermiş. Nihayet Allah Teâlâ: «**Ya Cibrîl! git Muhammed'e şunu söyle: Biz ümmetin hakkında seni razi edeceğiz ve seni üzmeyeceğiz!**» buyurmuştur. (Muslim)

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ أُمَّتِي كَمَثَلِ رَجُلٍ اشْتَوْقَدَ نَارًا، فَجَعَلَتِ الدَّرَابِ

وَالْفَرَاشُ يَقْعُنَ فِيهِ، فَأَنَا آخِذُ بِحُجَّرِكُمْ، وَأَتُّهُمْ تَقْحَمُونَ فِيهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ،
وَاللَّفْظُ لِمُسْلِمٍ.

Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “*Benim ve sizin durumunuz; ateş yakıp da ateşine circir böcekleri ve kelebekler düşmeye başlayınca, onlara engel olmaya çalışan adamın durumuna benzer. Ben sizi ateşten korumak için kuşaklarımızdan tutuyorum, siz ise benim elimden kurtulmaya, ateşe girmeye çalışıyorsunuz.*” (Müttefekun Alyh. Lafiz Muslim'e aittir.)

وعن عائشة رضي الله تعالى عنها قالت: يا رسول الله، هل أتي عالئك يوم كان أشد من يوم أحد؟ فقال: «...وكان أشد ما لقيت منهم يوم العقبة، إذ عزضت نفسي على ابن عبد ياليل بن كلالي، فلم يجبني إلى ما أردت، فانطلقت وأنا مهموم على وجهي، فلم أستيق إلا بقرن الثعالب، فرفعت رأسي؛ فإذا أنا بسحابة قد أظللني، فنظرت فإذا فيها جبريل، فناداني، فقال: إن الله عز وجل قد سمع قول قومك لك وما زدوا عليك، وقد بعث إليك ملك الجناب ليتأمره بما شئت فيهم، قال: فناداني ملك الجناب، وسلم علي، ثم قال: يا محمد، إن الله قد سمع قول قومك لك، وأنا ملك الجناب، وقد بعثني ربكم إليك ليتأمرني بأمرك، مما شئت؟ إن شئت أن أطبق عليهم الأحسنة» [يعني: جعلني مكة] فقال له رسول الله صلى الله عليه وسلم: «بل أرجو أن يخرج الله من أصلابهم من يعبد الله وحده، لا يشرك به شيئاً». متفق عليه.

Aîse (*Radiyallâhu Anhâ*)'dan rivayet edildiğine göre kendisi Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'e: “*Sana Uhud gününden daha şiddetli olan bir gün erişti mi?*” diye sordu. Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) de: “*Yemin olsun ki kavmin Kureyş'ten gelen birçok zorluklarla karşılaştım. Fakat onlardan Akabe günü*

karşılaştığım zorluk hepsinden şiddetli idi. Şöyle ki: Ben hayatımın korunmasını Abdi Kulâl'in oğlu İbn Abdi Yâlîl'e teklif ettiğim zaman o benim dileğime cevap vermemiştir. Ben de kederli ve hayretli bir hâlde yüzümün doğrusuna (Mekke'ye) yönelmiştim. Bu hayretim Karnu's-Seâlib mevkiine kadar devam etti. Burada başımı kaldırıp (semaya) baktığumda beni gölgelendirmekte olan bir bulut gördüm. Buluta baktığumda bunun içinde Cibrîl bulunduğuunu gördüm. Cibrîl bana şöyle nida etti: "Allah, kavminin Sen'in hakkında dediklerini ve Seni (korumayı) reddettiklerini muhakkak işitti. Ve Allah sana şu dağlar meleğini gönderdi. Kavmin hakkında ne dilerSEN ona emredebilirsin" dedi. Bunun üzerine dağlar meleği bana nida edip selâm verdi. Sonra: "Yâ Muhammed! Allah, kavminin Sen'in hakkında dediklerini işitti. Ben dağlar meleğiyim. Sen ne istersen emrine yapmam için beni sana gönderdi. Eğer (Ebû Kubays ile Kuaykân denilen) şu iki yalçın dağı Mekkeliler üzerine kapaklamamı istersen (onu da emret)" dedi. Buna karşı kendisi Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): "Hayır, ben Allah'ın bu (müsriklerin) sulblerinden yalnız Allah'a ibadet eden ve Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayan bir nesil çıkartmasını arzu ederim" dedi. (Müttefekun Aleyh)

رَحْمَةُ اللَّهِ بِالْأَهْلِ وَالْعِيَالِ:

PEYGAMBER EFENDİMİZİN AİLE FERTLERİNE KARŞI OLAN MERHAMETİ

رَوَى مُسْلِمٌ فِي «صَحِيحِهِ» عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَا رَأَيْتُ أَحَدًا كَانَ أَرْحَمَ بِالْعِيَالِ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: كَانَ إِبْرَاهِيمُ مُسْتَرْضِيًّا لَهُ فِي عَوَالِي الْمَدِينَةِ، فَكَانَ يَنْطَلِقُ وَنَحْنُ مَعْهُ، فَيَدْخُلُ الْبَيْتَ وَإِنَّهُ لَيَدْخُنُ - أَيْ: يَغْلُو مِنْهُ الدُّخَانُ - وَكَانَ ظِئْرَهُ قَيْنَا، فَيَأْخُذُهُ - أَيْ: فَيَأْخُذُ النَّيْلَيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ابْنَهُ إِبْرَاهِيمَ الْمُسْتَرْضِيَّ - فَيَقَبِّلُهُ ثُمَّ يَرْجِعُ.

Müslim "Sahîh" adlı kitabında Amr b. Saîd'den o da Enes (Râdiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: "Ailesine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve

Sellem)'den daha fazla merhamet eden bir kimse görmedim. İbrahim Medine'nin üst taraflarında süt anneye verilmişti. Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ve biz beraberinde olmak üzere gider o eve girerdi. Ev tüterdi -duman çıkardı- İbrahim'in süt babası demirci idi. Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) oğlu İbrahim'i alır, öper sonra dönerdi."

قالَ عَمْرُو: فَلَمَّا تُوفِيَ إِبْرَاهِيمُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ إِبْرَاهِيمَ ابْنِي، وَإِنَّهُ مَاتَ فِي الشَّدْيِ، -أَيْ: فِي سِنِ رَضَاعِ التَّدْبِي- وَإِنَّ لَهُ لَظَّرْفَيْنِ -أَيْ: مُرْضِعَتَيْنِ- تُكَمِّلَانِ رَضَاعَةً فِي الْجَنَّةِ» أَيْ: يُتَمَّانِ لَهُ رَضَاعَ سَتَّيْنِ، فَإِنَّهُ تُوفِيَ وَلَهُ سِتَّةَ عَشَرَ شَهْرًا أَوْ سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا. اهـ. مِنْ «شَرْحِ النَّوْرِيِّ». وَفَسَرَ الْقَيْنَ فِي «النِّهَايَةِ» بِأَنَّهُ: الْحَدَادُ وَالصَّاغُونُ.

Amr dedi ki: Peygamber Efendimizin (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) oğlu İbrahim vefat ettiğinde şöyle dedi: "*Oğlum İbrahim süt emecek yaşıta iken vefat etti. Onun iki tane süt annesi vardır, cennette onun süt emmesini tamamlayacaklardır.*" Yani iki yıllık süt emmesini tamamlayacaklardır. Çünkü İbrahim 16 veya 17 aylık iken vefat etmiştir. (Nevevi Şerhi)

kelimesi "en-Nihâye" isimli eserde demirci, mücevher ustası olarak tefsir edilmiştir

وَمِنْ رَحْمَتِهِ بِأَهْلِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّهُ كَانَ يُعَاوِنُهُمْ فِي الْأُمُورِ الْبَيْتِيَّةِ، قَالَ الْأَنْسَوْدُ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: مَا كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْنَعُ فِي أَهْلِهِ؟ فَقَالَتْ: كَانَ فِي مِهْنَةِ أَهْلِهِ، فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ. رَوَاهُ الْبَخَارِيُّ.

Ev işlerinde onlara yardımcı olması O'nun ailesine merhamet ve şefkatı olarak örnek gösterilir. Esved (*Radiyallâhu Anh*): Âîşe (*Radiyallâhu Anhâ*)'ya: "Peygamber (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) evinde ne yapardı?" diye sordum. O da şöyle cevap verdi: "O, ailesinin işiyle meşgul olurdu, namaz vakti geldiğinde ise namaza giderdi." (Buhârî)

وَفِي مُسْنَدِ أَحْمَدَ وَغَيْرِهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخِيطُ ثَوْبَهُ، وَيَحْصِفُ نَعْلَهُ، وَيَعْمَلُ مَا يَعْمَلُ الرِّجَالُ فِي يُؤْتِهِمْ.

Ahmed b. Hanbel'in "Müsned" adlı kitabı ve diğerlerinin rivayetlerinde Âîşe (Râdiyallâhu Anhâ)’dan şöyle rivayet edilmiştir: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) kendi elbiselerini diker, ayakkabısını onarır ve erkeklerin evlerinde yaptıkları işleri yapardı."

رَحْمَتُهُ ﷺ بِالصَّبِيَّانِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ÇOCUKLARA KARŞI OLAN MERHAMETİ

رَوَى الشَّيْخَانِ وَغَيْرُهُمَا عَنْ أَنَّسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنِّي لَا دُخُلُّ فِي الصَّلَاةِ أُرِيدُ إِطَالَتَهَا، فَأَسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِيِّ فَأَتَجَوَّزُ فِي صَلَاتِي، مِمَّا أَعْلَمُ مِنْ شِدَّةِ وَجْدِ أُمِّهِ».

Buhârî, Müslim ve diğerleri Enes (Râdiyallâhu Anh)’tan rivayet ettiklerine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “*Ben namazı uzatmak isteğiyle namaza giriyyorum, derken bir çocuk ağlamasını işitiyyorum, çocuğun ağlamasından annesinin hissedeceğini şiddetli üzüntüyü bilmekte olduğumdan, hemen namazımda hafifletme yapıyorum.*”

وَمِنْ رَحْمَتِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالصَّبِيَّانِ: أَنَّهُ كَانَ يَمْسَحُ رُؤُوسَهُمْ وَيُقْبِلُهُمْ: كَمَا جَاءَ فِي «الصَّحِيفَةِ» عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَبْلَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ ابْنَيْ عَلِيٍّ، وَعِنْدَهُ الْأَقْرَعُ بْنُ حَابِّيْسِ التَّمِيمِيِّ، فَقَالَ الْأَقْرَعُ: إِنَّ لِي عَشْرَةً مَا قَبْلُتُ مِنْهُمْ أَحَدًا قَطُّ! فَنَظَرَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ: «مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يُرْحَمُ».

Çocukların başlarını okşaması ve onları öpmesi peygamber efendimizin onlara karşı göstermiş olduğu şefkat örneklerindendir. Sahih Buhârî ve Sahih Müslim'de rivayetlerinde Âîşe (*Radiyallâhu Anhâ*)'dan şöyle rivayet edilmiştir: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) Ali (*Radiyallâhu Anh*)'in oğulları Hasan ve Hüseyin'i öptü. O sırada yanında *Ekra'* b. *Haris et-Temimi* vardı ve şöyle dedi: "Benim on tane çocuğum var ama ben bugüne kadar hiçbirini öpmedim" Bunun üzerine Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) ona doğru bakarak şöyle dedi: "**Merhamet etmeyene merhamet edilmez**"

وَفِي «الصَّحِيفَةِ الْمُكَبَّرَةِ» عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: جَاءَ أَغْرَابِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنْكُمْ تُقْبِلُونَ الصِّبَيَانَ وَمَا نُقْبِلُهُمْ! فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَوْ أَمْلِكُ لَكَ أَنْ نَزَعَ اللَّهُ الرَّحْمَةَ مِنْ قَلْبِكَ؟».

Sahih Buhârî ve Müslim'de Âîşe (*Radiyallâhu Anhâ*)'dan şöyle rivayet edilmiştir: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'e bir bedevî geldi ve: "(Yâ Resûlullâh) Sizler çocukları öper misiniz? Biz çocuklarımıza öpüp okşamayız" dedi. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*): "**Allah senin gönlünden merhamet ve şefkati çekip çıkarmışsa ben senin için neye malik olabilirim ki?**" diye cevap verdi.

وَرَوَى الشَّيْخَانِ وَالتَّرمِذِيُّ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْحَسَنُ عَلَى عَاتِقِهِ يَقُولُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَحِبُّهُ فَأَحِبْهُ».«

Buhârî, Müslim ve Tirmîzî, Berâ' (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiklerine göre: Bir keresinde Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'ın sırtında Hasan varken gördüm de şöyle diyordu: "**Allah'ım ben onu seviyorum sen de sev.**"

وَرَوَى التَّرمِذِيُّ عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ أَهْلٍ بَيْتِكَ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ»، وَكَانَ يَقُولُ لِفَاطِمَةَ: «ادْعِي لِي ابْنَيِ» فَيَسْمُهُمَا وَيَضْمُهُمَا إِلَيْهِ.

Tirmizî, Enes (*Radiyallâhu Anh*)'tan şöyle rivayet etmiştir: "Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'e ehl-i beytinden kimler sana daha sevimilidir?" diye soruldu. Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*): '**Hasan ve Hüseyin**' diye cevap verdi. Fâtima (*Radiyallâhu Anhâ*)'ya: '**Oğullarımı çağır**' der ve onları koklayarak bağırına basardı."

وَرَوْيَ الطَّبَرَانِيُّ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أُتِيَ بِبَاكُورَةَ الشَّمْرَةِ - أَيْ: أَوْلَاهَا - وَضَعَهَا عَلَى عَيْنِيهِ ثُمَّ عَلَى شَفَتِيهِ وَقَالَ: «اللَّهُمَّ كَمَا أَرَيْتَنَا أَوْلَهَا فَأَرِنَا آخِرَهُ» ثُمَّ يُعْطِيهِ مَنْ يَكُونُ عِنْدَهُ مِنَ الصَّيْبَانِ. رَوَاهُ ابْنُ السَّنْدِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَقَالَ الْحَافِظُ الْهَيْثِمِيُّ: رَوَاهُ الطَّبَرَانِيُّ فِي الْكَبِيرِ وَالصَّغِيرِ وَرِجَالُ الصَّغِيرِ رِجَالُ

الصَّحِيحِ.

Taberânî, İbn Abbâs (*Radiyallâhu Anhümâ*)'dan şöyle rivayet etmiştir: "Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'e meyvelerden ilk olamı getirildiği vakitte onun gözlerinin üstüne daha sonra dudaklarının üstüne koyar ve şöyle derdi: '**Allah'ım evvelini gösterdiğin gibi bize sonunu da göster.**' daha sonra o meyveyi yanında bulunan çocuklara verirdi."

(Bu hadisi İbn Sünnî, Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet etmiştir. Heysemî'nin dedigine göre İmam Taberânî bu rivayeti "el-Mu'cemül-Kebîr" ve "el-Mu'cemü's-Sağîr" adlı eserlerinde zikretmiş ve "el-Mu'cemü's-Sağîr" kitabındaki râvîlerin sahîh râvîler olduğunu söylemiştir.)

رَحْمَتُهُ ﷺ وَدَفْعُ عَيْنِيهِ لِفِرَاقِ وَلَدِهِ إِبْرَاهِيمَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN MERHAMETİ VE OĞLU İBRAHİM'İN AYRILMASINDAN DOLAYI GÖZUNDEN YAŞ GELMESİ

عَنْ أَنَّسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَى ابْنِهِ إِبْرَاهِيمَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَهُوَ يَجُودُ بِنَفْسِهِ - أَيْ: فِي حَالَةِ الْإِحْتِضَارِ -

فَجَعَلْتَ عَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَذَرِّفَانِ - تَذَمَّعَانِ -، فَقَالَ لَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ: وَأَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ! فَقَالَ: «يَا ابْنَ عَوْفٍ إِنَّهَا رَحْمَةٌ» ثُمَّ أَتَبَعَهَا بِأَخْرَى فَقَالَ: «إِنَّ الْعَيْنَ تَذَمَّعُ، وَالْقَلْبُ يَحْزُنُ، وَلَا نَقُولُ إِلَّا مَا يُرِضِي رَبَّنَا، وَإِنَّا لِفِرَاقِكَ يَا إِبْرَاهِيمَ لَمَحْزُونُونَ» رَوَاهُ الْبَخَارِيُّ، وَرَوَى بَعْضُهُ مُسْلِمٌ.

Enes (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) oğlu *İbrahim*'in son anlarında yanına girdiğinde onu son nefesini teslim ederken buldu ve bunun üzerine gözlerinden yaşlar akmaya başladı. Abdurrahman b. Avf (*Radiyallâhu Anh*): "Sende mi ya Resûlullâh?" dedi. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*): "**Ey ibn Avf, bu rahmettir**" dedikten sonra şunları söyledi: "**Göz ağlar, kalp hüzünlenir fakat biz sadece Rabbimizin razi olduğu şeyleri söyleyiz. Ey İbrahim senin ayrılmışından dolayı biz gerçekten çok mahzumuz.**" (Buhârî, bir kısmını da Müslim rivayet etmiştir.)

وَعَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رُفِعَ إِلَيْهِ ابْنُ ابْتِيهِ وَهُوَ فِي الْمَوْتِ، فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،

فَقَالَ لَهُ سَعْدٌ: مَا هَذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: «هَذِهِ رَحْمَةٌ جَعَلَهَا اللَّهُ تَعَالَى فِي قُلُوبِ عِبَادِهِ، وَإِنَّمَا يَرِحُمُ اللَّهُ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحْمَاءَ» مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Üsâme b. Zeyd (*Radiyallâhu Anhümâ*)'dan şöyle rivayet edilmiştir: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'e kızının oğlu vefat etmek üzere iken getirildiğinde Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'ın göz yaşıları akmaya başladı. Bu olayı gören Sa'd (*Radiyallâhu Anh*): "Nedir bu hal Ya Resûlullâh?" dedi. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) ise şöyle cevap verdi: "**Bu Allah Teâlâ'nın müminlerin kalplerine vermiş olduğu bir rahmettir Allah Teâlâ kullarından ancak merhametli olanlara merhamet eder**" (Buhârî; Müslim)

رَحْمَتُهُ وَبِكَائُهُ لِمَرْضٍ أَوْ مَوْتٍ أَصْحَابِهِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ASHÂB-I KİRÂMDAN VEFAT EDENLERE VEYA HASTA OLANLARA KARŞI MERHAMETİ VE AĞLAMASI

وَرَدَ فِي «الصَّحِيحَيْنِ» عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَادَ سَعْدَ بْنَ عَبَادَةَ وَمَعَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ وَسَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، فَبَكَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا رَأَى الْقَوْمَ بُكَاءَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَكُوا، فَقَالَ: أَلَا تَسْمَعُونَ؟ إِنَّ اللَّهَ لَا يُعَذِّبُ بِدَمْعِ الْعَيْنِ، وَلَا بِخُزْنِ الْقُلُبِ، وَلَكِنْ يُعَذِّبُ بِهَذَا أَوْ يَرْحُمُ وَأَشَارَ إِلَى لِسَانِهِ.

Sahih Buhârî ve Müslim'de vârid olduğuna göre İbn Ömer (*Radiyallâhu Anhümâ*)'dan şöyle rivayet edilmiştir: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) yanında Abdurrahmân b. Avf, Sa'd b. Ebî Vakkâs ve Abdullah b. Mes'ûd (*Radiyallâhu Anhüm*) ile beraber Sa'd b. Ubâde (*Radiyallâhu Anh*)'ı ziyaret ederken ağlamaya başladı. Yanındakiler Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'ın ağladığını görünce onlar da ağlamaya başladı. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurdu: "*İşitmez misiniz ki Allah Teâlâ gözden yaş akması ve kalbin de hüzünlenmesinden dolayı azap etmez. Fakat şununla azap eder veya rahmet eder*" buyurdu ve dilini işaret etti.

وَرَوَى التَّرمِذِيُّ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْلَ عُثْمَانَ بْنَ مَظْعُونٍ وَهُوَ مَيِّتٌ، وَهُوَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبْكِي.

Tirmizî, Âîşe (*Radiyallâhu Anhâ*)'dan şöyle rivayet etmiştir: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*), Osmân b. Maz'ûn (*Radiyallâhu Anh*) vefat ettiğinde ağlayarak onu öpmüştü."

رَحْمَةُ اللَّهِ بِالْمَسَاكِينِ وَالضُّعْفَاءِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN FAKİR VE YOKSULLARA KARŞI OLAN MERHAMETİ

رَوَى الْبَخَارِيُّ عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: إِنْ كَانَتِ الْأُمَّةُ - أَيِّ: الْمَمْلُوكَةُ - لَتَأْخُذُ بِيَدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَنْطَلِقُ بِهِ حَيْثُ شَاءَتْ. وَفِي رِوَايَةِ أَحْمَدَ: فَتَنْطَلِقُ بِهِ فِي حَاجَتِهَا - أَيِّ: لِيَقْضِي لَهَا حَاجَتَهَا مِنْ شِرَاءٍ طَعَامٍ أَوْ مَتَاعٍ وَنَحْوِ ذَلِكَ.

Buhârî, Enes (*Radiyallâhu Anh*)'tan şöyle rivayet etmiştir: "Mülk altında bulunan bir cariye gelip Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'den (yardım isteyip) elinden tutsa Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) onunla dilediği yere giderdi."

Ahmed b. Hanbel'in rivayetinde: "Onun yiyecek veya herhangi bir şeyi satın alma gibi ihtiyacını karşılamak için gider ve ona yardım ederdi."

وَرَوَى النَّسَائِيُّ عَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَا يَأْنُفُ - أَيِّ: لَا يَتَكَبَّرُ - أَنْ يَمْشِي مَعَ الْأَرْمَلَةِ وَالْمُسْكِنِ، فَيَقْضِي لَهُمَا الْحَاجَةَ.

Nesâî, İbn Ebî Evfâ (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) yaşlılarla ve yoksullarla yürümek hususunda kibirli davranışmaz, onlarla yürür ve onların ihtiyaçlarını karşıları."

رَحْمَةُ اللَّهِ بِالْيَتَمِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN FAKİR VE YETİME KARŞI OLAN MERHAMETİ

رَوَى الْبَخَارِيُّ وَغَيْرُهُ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَا وَكَافِلُ الْيَتَمِ فِي الْجَنَّةِ هُكْذَا» وَأَشَارَ بِالسَّبَابَةِ وَالْوُسْطَى وَفَرَّجَ بَيْنَهُمَا.

Buhârî ve diğerlerinin Sehl b. Sa'd (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiklerine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*): “**Ben ve yetime sahip çıkan kol kanat geren kişi cennette aynen söyleyiz**” dedikten sonra işaret parmağını ve orta parmağını göstererek aralarına ayırmıştır.

وَرَوَى ابْنُ مَاجَهَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «خَيْرٌ بَيْتٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ يُحْسَنُ إِلَيْهِ، وَشَرٌّ بَيْتٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ يُسَاءُ إِلَيْهِ».

Ibn Mâce'nin Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “**Müslümanların evlerinin içinden en hayırlı ev kendisine güzel davranışları bir yetimin bulunduğu evdir. En şerli ev ise kendisine kötü davranışları bir yetimin bulunduğu evdir.**”

وَذَكَرَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضْلَ الْمَرْأَةِ الَّتِي مَاتَ زَوْجُهَا، فَحَبَسَتْ نَفْسَهَا عَلَى تَرْبِيَةِ أُولَادِهَا وَلَمْ تَتَزَوَّجْ: فَفِي سُنْنِ أَبِي دَاوُدَ عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ الْأَشْجَعِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَنَا وَامْرَأَةٌ سَفَعَاءُ الْخَدَّيْنِ كَهَاتَيْنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ -الْوُسْطَى وَالسَّبَابَةِ -أَمْرَأَةٌ آمَثَ مِنْ زَوْجِهَا ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالٍ، حَبَسَتْ نَفْسَهَا عَلَى يَتَامَاهَا حَتَّى بَانُوا أَوْ مَانُوا».

سَفْعَاءُ الْخَدَّيْنِ: أَيْ سَوْدَاءُ الْخَدَّيْنِ مِنْ عَدَمِ الزَّوَاجِ وَالاِهْتِمَامِ بِنَفْسِهَا.

Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) kocası vefat edip kendisini çocukların terbiyesine adayan ve evlenmeyen kadının fazileti hakkında şunları zikretmiştir;

Ebû Dâvud'un "Sünen" adlı eserinde Afv b. Mâlik el-Eşcaî (Râdiyallâhu Anh)tan rivayet ettiğine göre Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: "**Asil ve güzel olduğu halde kocasından dul kalıp da yetim çocukları için ayrılmaya kadar yahut da ölünceye kadar kendini alıkoyan yanakları kararan kadınla Ben kiyamet gününde şu ikisi gibiyiz**" demiş, **orta parmağıyla şehadet parmağına işaret etmiştir.**

(**سَفْعَاءُ الْخَدَّيْنِ**) Evlenmeyip kendisine ihtimam göstermemesinden dolayı yanakları kararan demektir.

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا شَكَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَسْوَةً قَلْبِهِ، فَقَالَ لَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَمْسَحْ رَأْسَ الْيَتِيمِ، وَأَطْعِمِ الْمِسْكِينَ» رَوَاهُ أَحْمَدُ، قَالَ الْحَافِظُ الْمُنْذِرِيُّ: وَرِجَالُهُ رِجَالٌ

الصَّحِيحُ.

Ebû Hüreyre (Râdiyallâhu Anh)tan rivayet edildiğine göre: "Bir adam Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'e kalbinin kasvetinden dolayı şikayette bulunmuştu. Bunun üzerine Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle dedi: "**Bir yetimin başını okşa ve yoksullara yedir**" (Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. Hafız Münzirî de bu rivayetin râvilerinin sahîh râvîler olduğunu söylemiştir.)

رَحْمَةُ ﷺ بِالْحَيَّانِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN HAYVANLARA KARŞI OLAN MERHAMETİ

رَوَى أَبُو دَاؤِدَ وَابْنُ حُزَيْمَةَ فِي صَحِيحِهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ الْحَنْظَلِيَّةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِبَعِيرٍ قَدْ لَحِقَ ظَهُورُهُ بِبَطْنِهِ -

أَيْ: ضَمِرَ مِنْ شِدَّةِ الْجُوعِ - فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اتَّقُوا اللَّهَ فِي هَذِهِ الْبَهَائِمِ، فَإِذَا كَبُوْهَا صَالِحَةٌ، وَكُلُّوْهَا صَالِحَةٌ».

Ebû Dâvûd ve "Sahih" adlı eserinde İbn Huzeyme, Sehl b. el-Hanzaliyye (Râdiyâllâhu Anh)’tan rivayet ettiğlerine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) açlıktan karnı sırtına yapışmış bir deveye rastladı da: "Bu dilsiz hayvanlar hakkında Allah'tan korkunuz onlara elverişli hallerde bininiz ve elverişli hallerinde onları yiyiniz" buyurdu.

وَرَوَى الْإِمَامُ أَخْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: أَرَدَفَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَلْفَهُ ذَاتَ يَوْمٍ، فَدَخَلَ حَائِطًا - أَيْ: بُشْتَانًا - لِرَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ، فَإِذَا فِيهِ جَمْلٌ، فَلَمَّا رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَنَّ - الْجَمْلُ - وَدَرَقْتُ عَيْنَاهُ، فَأَتَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَسَحَ ذِفْرَاهُ - مَوْضِعَ الْأُذْنَيْنِ مِنْ مُؤَخِّرِ الرَّأْسِ - فَسَكَّ الْجَمْلُ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ رَبُّ - أَيْ: صَاحِبُ - هَذَا الْجَمْلِ؟ لِمَنْ هَذَا الْجَمْلُ؟»، فَجَاءَ فَتَّى مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ لَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَفَلَا تَتَّقِيَ اللَّهُ فِي هَذِهِ الْبِهِيمَةِ الَّتِي مَلَكَ اللَّهُ إِبَاهَا؟، فَإِنَّهُ شَكَا إِلَيَّ أَنَّكَ تُجِيعُ وَتُدْبِيْهِ» أَيْ: تُتَبِّعُهُ مِنْ كَثْرَةِ الْعَمَلِ عَلَيْهِ وَاسْتِعْمَالِهِ فَوْقَ طَاقَتِهِ.

İmam Ahmed b. Hanbel ve Ebû Dâvûd, Abdullah b. Ca'fer (Râdiyâllâhu Anhümâ)’dan rivayet ettiğlerine göre: "Bir gün Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) beni hayvanının terkisine alımıstı. Ensar'dan birinin bahçe duvarının yanına geldik. Orada bir deve duruyordu. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) devenin inlediğini duydu. Bunun üzerine devenin yanına gitti ve gözlerinin yaşı dolmuş olduğunu görünce hayvanın başını okşadı. Devenin iniltisi kesilmişti. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): "Bu devenin sahibi kim, bu deve kimin?" diye sordu. Ensar'dan bir genç gelerek, "Benimdir Yâ Resûlallâh!" diye cevap verdi. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): "Allah'ın sana bahsettiği bu hayvan hakkında Allah'tan korkmaz misin? Bak o bana seni şikayet ediyor, sen onu aç bırakıp ona eziyet ediyormușsun." buyurdu.

(وَتُدْبِيْهُ): Yani çok çalıştırarak ve takatinden fazla yük yükleyerek onu yoruyorsun.

وَفِي مُسْنَدِ الْإِمَامِ أَحْمَدَ عَنْ أَنَّسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَى قَوْمٍ وَهُمْ وُقُوفٌ عَلَى دَوَابٍ لَهُمْ وَرَواحِلٍ، فَقَالَ لَهُمْ: «اْرْكِبُوهَا سَالِمَةً وَدَعْوُهَا سَالِمَةً، وَلَا تَتَّخِذُوهَا كَرَاسِيًّا لِأَحَادِيثِكُمْ فِي الطُّرُقِ وَالْأَسْوَاقِ، فَرُبَّ مَرْكُوبَةٍ خَيْرٌ مِنْ رَاكِبَهَا، وَأَكْثُرُ ذِكْرِ اللَّهِ مِنْهُ». وَعَزَّاهُ فِي الْجَامِعِ الصَّغِيرِ إِلَى الْمُسْنَدِ وَأَبِي يَعْلَى وَالطَّبَرَانِيِّ وَمُسْتَدِرَكِ الْحَاكِمِ رَامِيًّا لِصِحَّتِهِ.

İmam Ahmed b. Hanbel “Müsned” adlı eserinde Enes (*Radyallâhu Anh*)’tan şöyle rivayet etmiştir: “*Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* bineklerinin üzerinde bekleyen bir topluluğun yanına vardığında onlara şöyle seslendi: “*onlara düzgün bir şekilde binip ininiz. Sizden hiçbiriniz onları sokaklarda ve yollarda konuşmak için bir kürsü edinmesin. Nice kendisi üzerine binilenler vardır ki binenlerden daha hayırlıdır ve onlardan daha fazla Allah (Celle Celâlühü)’nü zikrederler.*”

Bu rivayet “el-Câmi’u’s-Sağîr” adlı eserde sahil olduğuuna işaret edilmek üzere Ahmed b. Hanbel’in “Müsned” adlı eserine, Ebû Ya’lâ, Taberânî ve Hâkim’in “Müstedrek” adlı eserine dayandırılmıştır.

وَفِي سُنْنِ النَّسَائِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ قَتلِ الصِّفَدَعِ وَقَالَ: «نَقِيقُهَا تَسْبِيْخٌ».

Sünen-i Nesâî’de Abdullah b. Amr (*Radiyallâhu Anhümâ*)’dan rivayet edildiğine göre: *Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* kurbağanın öldürmesinin nehyetmiş ve şöyle söylemiştir: “**Onun ötmesi tesbihtir.**”

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «دَخَلَتِ امْرَأَةُ النَّارِ فِي هِرَّةٍ رَبَطَتْهَا، فَلَمْ تُطْعِمْهَا وَلَمْ تَدْعُهَا تَأْكُلْ مِنْ خَشَائِشِ الْأَرْضِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَغَيْرُهُ.

İbn Ömer (*Radiyallâhu Anhümâ*)’dan rivayet edildiğine göre Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) söyle buyurmuştur: “**Bir kadın, eve hapsettiği bir kedi yüzünden cehenneme gitti. Kediyi hapsederek yiyecek vermemiş, yeryüzünün haşeratından yemeye de salmamıştı.**” (Buhârî ve diğerleri.)

وَفِي سُنْنِ أَبِي دَاؤِدَ وَالتِّرْمِذِيِّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ التَّحْرِيشِ بَيْنَ الْبَهَائِمِ.

Ebû Dâvûd ve Tirmizî’nin *Sünen*’lerinde ibn Abbâs (*Radiyallâhu Anhümâ*)’dan rivayet ettiklerine göre: “Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) hayvanların birbirlerine karşı kışkırtılmasını yasaklamıştır.”

وَرَوَى ابْنُ حِبَّانَ فِي صَحِيحِهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «دَنَا رَجُلٌ إِلَيْهِ بِثْرٌ فَشَرِبَ مِنْهَا، وَعَلَى الْبِثْرِ كَلْبٌ يَلْهَثُ - أَيْ: مِنْ شِدَّةِ الْعَطَشِ - فَرَجَمَهُ؛ فَتَرَعَّ أَحَدُ خُفَيْفَةِ فَسَقَاهُ - فَشَكَرَ اللَّهُ تَعَالَى لَهُ فَأَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ»، كَذَا فِي التَّرْغِيبِ، قَالَ: وَرَوَاهُ مَالِكُ وَالْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ وَأَبُو دَاؤِدَ أَطْوَلَ مِنْ هَذَا.

İbn Hibbân “*Sahîh*” adlı eserinde Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)’tan söyle rivayet etmiştir: “*Bir adam yolda yürürkten susadı ve susuzluğu arttı. Derken bir kuyuya rastladı. İçine inip susuzluğunu giderdi. Çıkınca susuzluktan soluyup toprağı yemekte olan bir köpek gördü. Adam kendine: ‘Bu köpük de benim gibi susamış.’ deyip tekrar kuyuya inip, mestini çıkarttktan su ile doldurup ağızıyla tutarak dışarı çıktı ve köpeği suladı. Allah onun bu davranışından memnun kaldı ve onu cennete soktu.*” (*et-Tergîb ve’t-Terhîb*’de de böyledir. Münzirî der ki: “Bu hadisi Mâlik, Buhârî ve Müslim rivayet etmiştir. Ebû Dâvûd’un rivayeti ise daha uzundur.”)

وَعِنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ رَجُلًا أَصْبَحَ شَاهًةً وَهُوَ يُحِدُّ شَفَرَتَهُ أَيْ: سِكِينَةً - فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَتَرِيدُ أَنْ تُمْيِّثَهَا مَرْتَأِيْنِ؟ هَلَّا أَخَدْدُتَ شَفَرَتَكَ قَبْلَ أَنْ تُضْجِعَهَا». رَوَاهُ الطَّبَرَانِيُّ وَالْحَاكِمُ وَقَالَ صَاحِحٌ عَلَى شَرْطِ الْبُخَارِيِّ.

İbn Abbâs (*Radiyallâhu Anhümâ*)'dan rivayet edildiğine göre: Bir adam kesmek için koyununu yere yatırmış ve başlamış bıçağını bilemeye, bunu gören Peygamber Efendimiz: “**Onu ikinci kez mi öldürmek istiyorsun. Onu yatarmadan bıçağımı bileseydin ya**” demiş. (Taberânî ve Hâkim rivayet etmiş ve Hâkim, “Buhârî'nin şartı üzere sahihtir” demiştir.)

رَحْمَةُ اللَّهِ بِالظَّيْوَرِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN KUŞLARA KARŞI OLAN MERHAMETİ

جَاءَ فِي سُنَّةِ أَبِي دَاؤِدَ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَانْطَلَقَ لِحَاجَتِهِ، فَرَأَيْنَا حُمَرَةً مَعَهَا فَرْخَانَ، فَأَخَذْنَا فَرْخَيْهَا، فَجَاءَتِ الْحُمَرَةُ فَجَعَلَتْ تُغْرِشُ، فَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «مَنْ فَجَعَ هَذِهِ بِوَلَدِنِيهَا؟ رُدُوا وَلَدِنِيهَا إِلَيْهَا».

Sünen-i Ebî Dâvûd'da Abdullâh b. Mes'ûd (*Radiyallâhu Anh*)'tan şöyle rivayet edilmiştir: “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) ile bir seferde idik, bir ihtiyacından dolayı uzaklaşmıştık. O sırada iki tane yavrusuyla birlikte bir kaya kuşu gördük ve yavrularını yakaladık. Bunun üzerine (anne) kuş gelip kanatlarını (onların üzerine) germeye başladı. Derken Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) geldi ve: ‘**Bunu yavrularıyla üzen kimdir? Onları kendisine geri veriniz!**’ buyurdu.”

وَرَأَى قَرْيَةَ نَمْلٍ - أَيْ: مُجْتَمِعَ نَمْلٍ - قَدْ حَرَّفَنَاها، فَقَالَ: «مَنْ حَرَّقَ هَذِهِ؟»، قُلْنَا: نَحْنُ،

قَالَ: «إِنَّهُ لَا يَنْبَغِي أَنْ يُعَذَّبَ بِالنَّارِ إِلَّا رَبُّ النَّارِ».

Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bizim yakmış olduğumuz bir karınca yuvasını gördü ve: “**Bunu kim yaktı**” diye sordu. Biz de: “Biz (yaktık)” dedik. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): “**Ateşle cezalandırmak, ateşin yaratıcısından başka hiçbir kimse için uygun değildir,**” buyurdu.

وَرَوَى النَّسَائِيُّ وَابْنُ حِبْرٍ فِي صَحِيحِهِ عَنِ الشَّرِيدِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ قَتَلَ عَصْفُورًا عَجَّ إِلَى اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، يَقُولُ: يَا رَبِّ إِنَّنِي قَتَلْتُ عَبْدًا وَلَمْ يَقْتُلْنِي مَنْفَعَةً».

Nesâî ve “Sahîh” adlı eserinde İbn Hibbân, eş-Şerîd (Râdiyallâhu Anh)’tan rivayet ettiklerine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’i şöyle derken işittim: “**Kim boş yere bir kuş öldürerek olursa, O kuş kuyamet günü yüce Allah’ın huzuruna gelerek söyle der: ‘Rabbim! Filan kişi beni gereksiz yere öldürdü, herhangi bir fayda için öldürmedi.’**”

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا مِنْ إِنْسَانٍ يَقْتُلُ عَصْفُورًا فَمَا فَوْقَهَا بِغَيْرِ حَقِّهِ إِلَّا يَسْأَلُهُ اللَّهُ عَنْهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ»، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا حَقُّهَا؟ قَالَ: «حَقُّهَا أَنْ تَذَبَّحَهَا فَتَأْكُلَهَا وَلَا تَقْطَعَ رَأْسَهَا فَتَرْمِي بِهِ». قَالَ فِي التَّرْغِيبِ: رَوَاهُ النَّسَائِيُّ وَالْحَاكِمُ وَقَالَ: صَحِيحُ الْإِسْنَادِ.

İbn Ömer (Râdiyallâhu Anhümâ)’dan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): “**Bir kuş öldürüp de hakkını vermeyen kimse, kuyamet gününde ondan mesul olacaktır.**” “Kuşun hakkı nedir ya Resûlullâh!” diye soruklarına buyurdu ki: “**Onu boğazlayıp yemesi ve sadece başını kesip atmamasıdır.**” (Nesâî ve Hâkim rivayet etmiş ve Hâkim isnadının sahîh olduğunu söylemiştir.)

وَرَوَى أَبُو دَاؤِدَ وَالْحَاكِمُ، عَنْ أُمِّ كُرْزِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، أَنَّ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَقِرُّوا الطَّيْرَ عَلَى مَكِينَاتِهَا» - جَمْعُ مَكِينَةٍ - أَيْ: أَقِرُّوهَا فِي أَوْكَارِهَا، فَلَا تُنْفِرُوهَا عَنْ بَيْضِهَا، وَلَا تُزْعِجُوهَا، وَلَا تَتَعَرَّضُوا لَهَا.

Ebû Dâvûd ve Hâkim, Ümmû Kürz (*Râdiyallâhu Anhâ*)’dan rivayet ettiklerine göre: Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurdu: “**Kuşları yuvalarında** (kendi hallerine) **bırakınız.**” Yani onları sıkıştırıp, rahatsız etmeyin, onlara dokunmayın ve yumurtalarından uzaklaştmayın.

رَحْمَةُ اللَّهِ بِالْأُمَّةِ أَجْمَعِينَ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ÜMMETİN TAMAMINA KARŞI OLAN MERHAMETİ

قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَلَيْكُم مِنَ الْأَعْمَالِ مَا تُطِيقُونَ، فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَمْلُكُ حَتَّى تَمْلُوا، وَإِنَّ أَحَبَ الْأَعْمَالِ إِلَيَّ اللَّهُ مَا دُوِّنَ عَلَيْهِ وَإِنْ قَلَ». مُتَفَقُ عَلَيْهِ.

Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “**Amellerden gücünüzüün yettiğini yapın. Çünkü siz bıkmadıkça, Allah da size asla bıkmış muamelesi yapmaz. Allah yanında amelin en makbulü, az da olsa devamlı olarak işlenilen ameldir.**” (Müttefekun Aleyh.)

وَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «حَيَا تِي خَيْرٌ لَكُمْ، وَوَفَاتِي خَيْرٌ لَكُمْ؛ تُغَرِّضُ عَلَيَّ أَعْمَالَكُمْ، فَمَا رَأَيْتُ مِنْ خَيْرٍ حَمِدْتُ اللَّهَ عَلَيْهِ، وَمَا رَأَيْتُ مِنْ شَرٍ اسْتَغْفَرْتُ اللَّهَ لَكُمْ». رَوَاهُ الْبَزَارُ، وَقَالَ الْهَيْثَمِيُّ: رِجَالُهُ رِجَالُ الصَّحِيحِ، وَجَوَادُ الْحَافِظِ الْعِرَاقِيُّ إِسْنَادُهُ، وَصَحَّحَهُ السُّيُوْطِيُّ وَالْقَسْطَلَانِيُّ وَالْخَفَاجِيُّ وَمُلَّا عَلَيُّ الْقَارِيُّ.

Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “**Benim yaşamam sizin için hayırlıdır. Vefat etmem de hayırlıdır. Amelleriniz bana arz olunacaktır; hayır olarak gördüklerime karşı Allah'a hamd ederim, şer olarak gördüklerime karşı da Allah'tan sizin için mağfiret dilerim.**”

(Bezzâr rivayet etmiş, Heysemî söyle demiştir: “Râvîler sahîh hadislerin râvîlerindendir.” Hafız Irâkî, hadisin isnadını tashih etmiştir.

Suyûti, Kastallânî, Hafâcî ve Molla Aliyyü'l-Kârî hadisin sahîh olduğunu söylemişlerdir.)

وَمِنْ مَظَاہِرِ تِلْكَ الرَّحْمَةِ أَنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَأْمُرْ أُمَّتَهُ بِمَا يَشْتَقُ عَلَيْهَا، كَقَوْلِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْلَا أَنْ أَشَقَّ عَلَى أُمَّتِي لَأُمْرَتُهُمْ بِالسَّيْوَالِكِ عِنْدَ كُلِّ صَلَّةٍ». الْحَدِيثُ مُتَقَّعٌ عَلَيْهِ. وَلَهُ الْفَاظُ مُتَعَدِّدَةٌ.

Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in ümmetine karşı merhametinin emarelerinden birisi de onlara ağır gelen şeyle onları mükemmel tutmamıştır. Nitelik Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “*Eğer ümmetim üzerine ağır geleceğinden korkmasaydım her namaz vakti misvak kullanmalarını emrederdim.*” (Muttefekun Aleyh, Hadis farklı lafızlarla da rivayet edilmiştir)

وَقَوْلِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْلَا أَنْ أَشَقَّ عَلَى الْمُسْلِمِينَ مَا قَعَدْتُ خِلَافَ سَرِيَّةِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَبْدَا...». أَخْرَجَهُ النَّسَائِيُّ، وَابْنُ مَاجَهِ.

Yine Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “*Eğer Müslümanlara zor gelmesinden korkmasaydım, Allah yolunda gaza eden bir seriyyenin ardından ebediyen oturmazdım...*” (Nesâî; İbn Mâce)

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: هَلْ كُثُرْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «مَا أَهْلَكَكَ؟» قَالَ: وَقَعْتُ عَلَى امْرَأَتِي فِي رَمَضَانَ، قَالَ: «هَلْ تَجِدُ مَا تَعْتَقِّدُ رَقَبَةً؟» قَالَ: لَا، قَالَ: «فَهَلْ تَجِدُ مَا تَسْتَطِعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ؟» قَالَ: لَا، قَالَ: «فَهَلْ تَجِدُ مَا تُطْعِمُ سِتِّينَ مِسْكِينًا؟» قَالَ: لَا، قَالَ: ثُمَّ جَلَسَ، فَأَتَيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَرَقٍ فِيهِ تَمْرٌ، وَهُوَ الزَّبِيلُ، فَقَالَ: «تَصَدَّقْ بِهَذَا»، قَالَ: أَفْقَرَ مِنَّا؟ فَمَا بَيْنَ لَابَيْهَا أَهْلُ بَيْتٍ أَحْوَجُ إِلَيْهِ مِنَّا، فَضَحِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى بَدَتْ أَنْيَابُهُ، ثُمَّ قَالَ: «اذْهَبْ، فَأَطْعِمْهُ أَهْلَكَ». مُتَقَّعٌ عَلَيْهِ.

Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivâyete edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'e bir adam geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü ben helak oldum" dedi. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*): **"Seni helak eden şey nedir dedir?"** buyurdular. Adamda: "Ramazan ayında oruçlu iken hanımımıza yaklaştım" dedi. Bunun üzerine Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*): **"Bir köleyi hürriyetine kavuşturabilir misin?"** buyurdular. Adam: "Hayır" dedi. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*): **"Peş peşe iki ay oruç tutabilir misin?"** buyurdular. Adam yine "Hayır" dedi. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*): **"Altmış fakiri sabah ve akşam doyurabilir misin?"** deyince, Adam yine "Hayır" cevabını verdi. Sonra adam oturdu. Bu arada Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'e büyük bir kap dolusu hurma getirildi. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*): **"Bu hormaları al götür ve sadaka olarak dağıt"** buyurdu. Adam: "Medine'nin iki taşlığı arasında bizden fakiri yok ki" deyince Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) azi dişleri gözükünceye kadar güldüler ve şöyle buyurdular: **"O hormaları al götür çoluk çocuğuna yedir."** (Müttefekun Aleyh)

وَمِنْ مَظَاهِرِ تِلْكَ الرَّحْمَةِ: أَنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا سُئِلَ عَنْ شَيْءٍ قُدْمًا
أَوْ أُخْرَ مِنْ أَعْمَالِ يَوْمِ النَّحْرِ فِي الْحَجَّ، إِلَّا قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
«أَفْعُلْ وَلَا حَرَجَ».

Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in ümmetine karşı olan merhametinin emarelerinden birisi de hac zamanında erken yapılan veya geç kalınan hiçbir şey sorulmamış ki ona **"Yap, günah yok"** şeklinde cevap vermiş olmasın.

فَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَفَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ بِمَنْيَى لِلنَّاسِ يَسْأَلُونَهُ، فَجَاءَ
رَجُلٌ فَقَالَ: لَمْ أَشْعُرُ فَحَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَذْبَحَ، فَقَالَ: «إِذْبَحْ وَلَا حَرَجَ» فَجَاءَ
آخَرُ فَقَالَ: لَمْ أَشْعُرُ فَنَحَرْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِي، فَقَالَ: «أَرْمْ وَلَا حَرَجَ» فَمَا
سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ شَيْءٍ قُدْمًا وَلَا أُخْرَ إِلَّا قَالَ: «أَفْعُلْ
وَلَا حَرَجَ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Abdullah b. Amr b. el-Âs (*Radiyallâhu Teâlâ Anhümâ*)'dan rivayet edildiğine göre: *Resûlullâh* (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) veda haccında, insanlar sorup öğrensinler diye, Mina'da durdu. Yanına biri gelip: "Bilemedim de kurban kesmeden önce tiraş oldum" dedi. *Resûlullâh* (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*): "**Kurbanını kes, günahı yok**" buyurdu. Diğerini gelip: "Bilemedim de taş atmadan evvel kurban kestim" dedi. *Resûlullâh* (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*): "**Taşı at, günahı yok**" buyurdu. Peygamber'e (o gün taş atmak, kurban kesmek, tiraş olmak, tavaf etmek gibi hac işlerinden) öne geçirilmiş veya geriye bırakılmış hiçbir şey sorulmadı ki, cevabında: "Yap, günahı yok" buyurmasın. (Müttefekun Aleyh)

وَمِنْ مَظَاهِرِ تِلْكَ الرَّحْمَةِ نَهِيَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّحَابَةَ الَّذِينَ زَجَرُوا
الْأَغْرَابِيَّ الَّذِي بَالَ فِي الْمَسْجِدِ.

Yine ümmetine karşı merhametinin emarelerinden bir diğerini de mescide bevleden bedeviyi engellemeye çalışan ashabını yaptıklarından nehyetmesidir.

فَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَامَ أَغْرَابِيٌّ فَبَالَ فِي الْمَسْجِدِ،
فَثَارَ إِلَيْهِ النَّاسُ لِيَقْعُوا بِهِ، فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
«دَعْوَةُ، وَأَهْرِيقُوا عَلَى بَوْلِهِ ذُنُوبًا مِنْ مَاءٍ -أَوْ سَجْلًا مِنْ مَاءٍ- فَإِنَّمَا بُعْثِنُ
مُبَشِّرِينَ [وَفِي رِوَايَةِ: مُبَشِّرِينَ] وَلَمْ تُبَعْثُنُوا مُعَسِّرِينَ». مُتَقَوْقَعٌ عَلَيْهِ.

Şöyle ki, Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Bedevinin biri mescide beylitmeye başladı. Sahâbiler O adamin üzerine engellemek için koştular. Bunun üzerine *Resûlullâh* (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*): '**Onu bırakın, idrar yaptığı yere bir kova su dökün. Siz İslam ümmeti olarak, müjdeleyici** (bir rivayette; kolaylaştırıcı) **olarak gönderildiniz zorlaştırıcı değil**' buyurdular." (Müttefekun Aleyh)

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: أُتِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
بِسَكْرَانٍ، فَأَمَرَ بِضَرِبِهِ، فَمِنَّا مَنْ يَضْرِبُهُ بِيَدِهِ، وَمِنَّا مَنْ يَضْرِبُهُ بِنَعْلِهِ، وَمِنَّا مَنْ
يَضْرِبُهُ بِشُوَبِهِ، فَلَمَّا انْصَرَفَ؛ قَالَ رَجُلٌ: مَا لَهُ، أَخْزَاهُ اللَّهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَكُونُوا عَوْنَ الشَّيْطَانِ عَلَى أَخِيكُمْ». رَوَاهُ الْبَخَارِيُّ.

Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'e sarhoş bir adam getirildi ve onun dövülmesini emretti. Artık bizden kimimiz onu eliyle dövüyor, kimimiz ayakkabısıyla dövüyor, kimimiz de elbiseleriyle dövüyordu. Dövme işi bitince içimizden bir adam: 'Buna ne oluyor! Allah bunu zelil kilsin!' dedi. Bunun üzerine Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*): '**Kardeşinizin aleyhinde şeytanın yardımıcıları olmayınız**' buyurdu." (Buhârî)

لِيْنُ جَانِبِهِ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN YUMUŞAK HUYLULUĞU

عَنْ أَنَّسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَشَدِ النَّاسِ لُطْفًا، وَاللَّهُ مَا كَانَ يَمْتَنِعُ فِي غَدَاءٍ بَارِدَةٍ مِنْ عَنْدِهِ وَلَا مِنْ أَمْمَةِ وَلَا صَبِّيَ أَنْ يَأْتِيهِ بِالْمَاءِ، فَيَغْسِلُ وَجْهَهُ وَذِرَاعَيْهِ، وَمَا سَأَلَهُ سَائِلٌ قَطُّ إِلَّا أَضْغَى إِلَيْهِ أَذْنَهُ، فَلَمْ يَتَصَرَّفْ حَتَّى يَكُونَ هُوَ الَّذِي يَتَصَرَّفُ عَنْهُ، وَمَا تَنَوَّلَ أَحَدٌ بِيَدِهِ إِلَّا نَاوَلَهُ إِيَّاهَا، فَلَمْ يَنْزَعْ حَتَّى يَكُونَ هُوَ الَّذِي يَنْزَعُهَا مِنْهُ.
أَخْرَجَهُ أَبُو نُعَيْمٍ فِي «الدَّلَائِلِ».

Enes (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) insanların en şiddetli lütfus sahibi idi. Soğuk sabah günlerinde herhangi bir köle, cariye veya çocuk tarafından getirilen suyu kullanmaktan imtina etmez, ellerini ve yüzünü yikardı. Soru sorana kulak verir, o arkasını dönüp gitmeden kendisi arkasını dönmezdi. El uzatana elini uzatır, o kişi elini çekmedikçe o da elini çekmezdi." (Ebû Nu‘aym, *Delâili’n-Nübûvve*)

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: مَا خَيْرٌ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ أَمْرَيْنِ إِلَّا أَخَذَ أَيْسَرَهُمَا مَا لَمْ يَكُنْ إِثْمًا، فَإِنْ كَانَ إِثْمًا كَانَ أَبْعَدَ النَّاسَ مِنْهُ، وَمَا اتَّقَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِنَفْسِهِ إِلَّا أَنْ تُتَهَّكَ حُرْمَةُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، فَيَتَقَمَ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

Âîşe (*Radiyallâhu Anhâ*)'dan rivayet ettiklerine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) iki iş hususunda muhayyer kılındığında günah olmadığı sürece mutlaka en kolay olanı seçerdi, günaha karşı insanlar içerisinde en uzak duran o idi, kendi nefsi için yapılan hiçbir şeye karşılık vermemiştir. Fakat Allah Teâlâ'nın kuralları çiğnendiğinde hemen karşılık verirdi." (Buhârî; Müslüm)

وَعَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ: مَا ضَرَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ امْرَأَةَ قَطُّ، وَلَا ضَرَبَ بِيَدِهِ شَيْئًا قَطُّ إِلَّا أَنْ يُجَاهِدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَمَا نَيَّلَ مِنْهُ شَيْءٌ فَأَنْتَقَمْ لِنَفْسِهِ مِنْ صَاحِبِهِ، إِلَّا أَنْ تُتَهَّكَ مَحَارِمُ اللَّهِ فَيَنْتَقِمْ. أَخْرَجَهُ ابْنُ سَعْدٍ فِي «الْطَّبَقَاتِ»، وَالْبُخَارِيُّ فِي «الْأَدَبِ»، وَمُسْلِمٌ، وَالْتَّرمِذِيُّ.

Ümmü'l-Mü'minîn Âîşe (*Râdiyallâhu Anhâ*)'dan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) hiçbir kadına asla vurmamıştır. Allah (*Azze ve Celle*) yolunda cihat etmek dışında eliyle hiçbir şeye vurmamıştır. Kendi nefsi için kedine yapılan hiçbir şeye karşılık vermemiştir. Fakat Allah'ın kuralları çiğnendiğinde (hemen karşılık vermiştir)."

(Bu rivayeti, İbn Sa'd, "et-Tabakât" adlı eserinde, Buhârî "el-Edebü'l-Müfred" adlı eserinde ve Müslim ile Tirmizî tahrîc etmişlerdir.)

وَرَوَى التَّرمِذِيُّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ إِذَا وَصَفَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: أَجَوْدُ النَّاسِ صَدْرًا، وَأَضَدَّهُمْ لَهْجَةً، وَأَلْيَهُمْ عَرِيَّكَةً، وَأَكْرَمُهُمْ عِشْرَةً... الْحَدِيثُ.

Tirmizî, Ali (*Râdiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre kendisi Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'i şu şekilde vasifliyordu: "İnsanların gönlü en zengin olani idi. Lehçesi en doğru, tabiatı en yumuşak ve insanlarla muşereti en ikramlı olanydı..."

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ: لَمْ يَكُنْ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاحِشاً وَلَا مُنْفَحِشاً، وَكَانَ يَقُولُ: «إِنَّ مِنْ خَيَارِكُمْ أَحَاسِنُكُمْ أَخْلَاقًا».

Buhârî, İbn Ömer (*Râdiyallâhu Anhümâ*)'dan şöyle rivayet etmiştir: "Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*), ne doğuştan ne de sonradan kaba ve sert karakterli değildi. O şöyle derdi: "Sizin en hayırlı ve iyi olanlarınız ahlaklı en güzel olanlarınızdır."

مُعَالَمَتُهُ لِأَصْحَابِهِ فِي سَائِرِ أَخْوَاهُمْ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN DİĞER HALLERDE ASHABINA KARŞI OLAN MUAMELESİ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكُنْ أَحَدٌ يَأْخُذُ بِيَدِهِ فَيَشْتَرُغَ يَدَهُ حَتَّى يَكُونَ الرَّجُلُ هُوَ الَّذِي يُؤْسِلُهُ، وَلَمْ يَكُنْ يُرَى رُكْبَتَهُ – أَوْ رُكْبَتَهُ – خَارِجًا عَنْ رُكْبَتِهِ جَلِيسِهِ، وَلَمْ يَكُنْ أَحَدٌ يُصَافِحُهُ إِلَّا أَقْبَلَ عَلَيْهِ بِوْجْهِهِ، ثُمَّ لَمْ يَضْرِفْهُ عَنْهُ حَتَّى يَفْرَغَ مِنْ كَلَامِهِ. رَوَاهُ الْبَزَارُ وَالطَّبَرَانِيُّ بِإِسْنَادِ حَسَنٍ.

Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) musafahalaşığı zaman karşısındaki elini çekinceye kadar O, mübarek elini adamın elinden çekmezdi, O'nun mübarek dizleri de yanında oturan adamın dizlerinden ileride görülmemiştir. (*Yolda*) bir adama rastlayıp da onunla konuştuğu zaman, adam dönüp gidinceye kadar Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) mübarek yüzünü ondan çevirmezdi." (Bezzâr ve Taberânî hasen bir isnatla rivayet etmişlerdir.)

وَعَنْ أَنَّسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ امْرَأَةً كَانَ فِي عَقْلِهَا شَيْءٌ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي إِلَيْكَ حَاجَةً، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أُمَّ فَلَانِ حُذِي فِي أَيِّ طَرِيقٍ شَتَّى، قُومِي فِيهِ حَتَّى أَقُومَ مَعَكِ، فَحَلَّا مَعَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنَاجِيَهَا حَتَّى قَضَتْ حَاجَتَهَا». رَوَاهُ أَبُو نُعَيْمٍ فِي ((الدَّلَائِلِ)).

Enes (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Aklında bir halel olan bir kadın Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'e gelerek: 'Ey Allah'ın Resûlü, benim sana (arz etmem gereken) bir ihtiyacım var' dedi. Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) ona: 'Ey Falanın annesi, (Medine) sokaklarından arzu ettiğin sokağa otur. Senin bu maruzatını dinlemek ve ihtiyacını temin etmek üzere seninle birlikte ben de oturacağım' buyurdu ve onunla oturup ilgilendi, ihtiyacını karşıladı." (Ebû Nu'aym, *Delâilü'n-Nübûve*)

ورَوَى الْبَزَّارُ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَتَاهُ الْوَحْيَ، أَوْ وَعْظًا، قُلْتُ: نَذِيرٌ قَوْمٌ أَتَاهُمُ الْعَذَابُ، فَإِذَا ذَهَبَ عَنْهُ ذُلْكَ رَأْيَتَهُ أَطْلَقَ النَّاسَ وَجْهًا، وَأَكْثَرُهُمْ ضِحْكًا، وَأَخْسَنُهُمْ بُشْرًا.

Bezzâr'in hasen bir isnatla Câbir (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'e vahiy geldiğinde veya vaaz ettiğinde: 'Sanki O, kavmine azabin geldiği bir peygamber gibidir' derdin. Bu hal gittiğinde ise insanlara karşı en güler yüzlü olur, en çok neşeli olamı ve tebessüm edeni o oluverirdi."

وَفِي «الصَّحِيحَيْنِ» عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، لَمَّا قَدِمَ وَفْدُ عَبْدِ الْقَيْسِ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُمْ: «مَرْحَبًا بِالْوَفْدِ، غَيْرَ خَرَائِيٍّ وَلَا نَدَامِيٍّ...»، الْحَدِيثُ.

Sahîh Buhârî ve Sahîh Müslîm'de İbn Abbâs (*Radiyallâhu Anhümâ*)'dan rivayet edildiğine göre: *Abdu'l-Kays* heyeti Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'in huzuruna geldiği zaman onlara: "**Horlanmayanlar ve pişman da olmayanlar olarak gelmiş bulunan heyete merhaba** (yani hoş geldiniz)..." buyurdu.

وَقَالَ لِعِكْرِمَةَ بْنِ أَبِي جَهْلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «مَرْحَبًا بِالرَّاكِبِ الْمُهَاجِرِ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) İkrime b. Ebî Cehil (*Radiyallâhu Anh*) hakkında şöyle buyurmuştur: "**Hicret eden biniciye merhaba.**" (Tirmizi)

وَقَالَتْ أُمُّ هَانِيٍّ: ذَهَبْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَغْتَسِلُ، فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ، فَقَالَ: «مَنْ هَذِهِ؟» قُلْتُ: أُمُّ هَانِيٍّ، فَقَالَ: «مَرْحَبًا بِأُمِّ هَانِيٍّ». رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

Ümmü Hâni (*Radiyallâhu Anhâ*): "Ben Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'in yanına geldim, o vakitte abdest alıyordu. Selam

verdiğimde: “**Kimdir o?**” diye sordu. Ben de: “Ümmü Hâni” dedim. O da bana “**Merhaba Ümmü Hâni**” dedi.” (Tirmizî)

وَعَنْ عَلِيٍّ كَرَمُ اللَّهُ وَجْهُهُ قَالَ: اسْتَأْذِنَ عَمَّارٌ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَرَفَ صَوْتَهُ فَقَالَ: «مَرْحَبًا بِالظَّيِّبِ الْمُطَيِّبِ». رَوَاهُ التَّرمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَهَ.

Ali (*Kerremallâhu Vechehû*)’den rivayet edildiğine göre: Ammâr bir gün *Peygamber Efendimizin huzuruna girmek* için *izin istediginde* *Peygamber Efendimiz* onu sesinden tanıarak şöyle dedi: “**Merhaba ey güzel ve güzelleştirilmiş adam.**” (Tirmizî; İbn Mâce)

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: أَقْبَلْتُ فَاطِمَةُ تَمْشِيَ كَأَنَّ مِشْيَهَا مِشْيَهُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَرْحَبًا بِابْنَتِي» ثُمَّ أَجْلَسَهَا عَنْ يَمِينِهِ أَوْ سِمَالِهِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ فِي «الْأَدَبِ الْمُفَرِّدِ».

Âişe (*Radiyallâhu Anhâ*)’dan rivayet edildiğine göre: “Fâtima (*Radiyallâhu Anhâ*) yürüyerek geliyordu. Onun yürüyüşü *Peygamber efendimiz Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*’in yürüyüşüne benziyordu. Bunu gören *Peygamber efendimiz*: “**Hoş geldin kızım**” dedi ve onu sağ veya sol tarafına oturtturdu.” (Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred*)

وَأَخْرَجَ الْإِمَامُ أَحْمَدُ مِنْ حَدِيثِ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَلْقَى الرَّجُلَ فَيَقُولُ: «يَا فُلَانُ كَيْفَ أَنْتَ؟» فَيَقُولُ: بِخَيْرٍ أَحَمَدُ اللَّهَ، فَيَقُولُ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «جَعَلَكَ اللَّهُ بِخَيْرٍ».

İmam Ahmed b. Hanbel, Enes (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet ettiğine göre: *Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)* bir adamla karşılaşığında ona: “**Ey Falan kişi, nasılsın?**” diye sorardı. Adam da: “İyiyim, Allah'a hamd ederim” derdi. Bunun üzerine *Peygamber Efendimiz*: “**Allah seni iyilikte daim kilsin**” derdi.

وروى أبو يعلى بإسناد حسن عن ابن عباس رضي الله عنهمَا قال: جاء رجُلٌ إلى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ: كَيْفَ أَصْبَحْتَ؟ فَقَالَ: «بِخَيْرٍ مِنْ قَوْمٍ لَمْ يَعُودُوا مَرِيضًا، وَلَمْ يَشْهُدُوا جَنَازَةً!»

Ebû Ya'lâ, hasen bir isnadla İbn Abbâs (*Radiyallâhu Anhümâ*)'dan rivayet ettiğine göre: *Bir adam Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)*'e gelerek şöyle sordu: "Nasıl sabahladım?" Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): "**Bir cenazede bulunmayan ve bir hastayı ziyaret etmeyen kimselerden daha hayırlı olarak (sabahladım).**" buyurdu.

وَأَخْرَجَ الطَّبَرَانِيُّ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِرِجُلٍ: «كَيْفَ أَصْبَحْتَ يَا فُلَانُ؟»، فَقَالَ: أَخْمَدُ اللَّهَ إِلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ لَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ذَلِكَ الَّذِي أَرْدَثْتَهُ مِنْكَ».

Taberânî, hasen bir isnad ile İbn Ömer (*Radiyallâhu Anhümâ*)'dan şöyle rivayet etmiştir: Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bir adama: "**Nasıl sabahladın ey falan kişi?**" diye sordu. Adam da: "Senden dolayı Allah'a hamd ediyorum" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): "**İşte senden istedigim buydu**" dedi.

وروى مُسلمٌ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ قَالَ: قُلْتُ لِجَابِرِ بْنِ سَمْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَكُنْتَ تُتَجَالِسُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَقَالَ جَابِرٌ: نَعَمْ كَثِيرًا، كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَقُومُ مِنْ مُصَلَّاهُ الَّذِي يُصَلِّي فِيهِ الصُّبْحَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ، فَإِذَا طَلَعَتْ قَامَ، وَكَانُوا يَتَحَدَّثُونَ فَيَأْخُذُونَ فِي أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ فَيَضْحَكُونَ، وَيَبَسَّمُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Müslim, Simâk b. Harb (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre: Câbir b. Semûra'ya: "Sen Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ile beraber oturur muydun?" diye sordum. Câbir: "Evet (Hem de) çok! Resûlullah Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) sabah namazını kıldıği yerden, güneş doğuncaya kadar kalkmazdı. Güneş doğduğu zaman kalkardı. (Bu müddet zarfında) ashabı ile konuşurlardı. Bazen

câhiliye devri işlerine dalarlar da ashâb güler; Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) de tebessüm buyururdu.” dedi.

وَعَنْ أَنَّسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنْتُ أَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِ بُزُودٌ نَجْرَانِي غَلِظُ الْحَاشِيَةِ، فَأَذْرَكَهُ أَغْرَابِي فَجَبَذَهُ جَبَذَهُ شَدِيدَةً، حَتَّى نَظَرْتُ إِلَى صَفْحَةِ عَنْقِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ أَثْرَتْ بِهِ حَاشِيَةُ الرِّدَاءِ مِنْ شِدَّةِ جَبَذَتِهِ، ثُمَّ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ: مُرْ لِي مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي عِنْدَكَ، فَالْتَّفَتَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضَحَكَ، وَأَمْرَ لَهُ بِعَطَاءٍ. رَوَاهُ أَبُو نُعَيْمٍ «فِي الدَّلَائِلِ».

Enes (Radiyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre: “Ben (bir keresinde) Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in beraberinde yürüyordum. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in üzerinde Necrân dokumalarından kalın kenarlı bir ridâ bulunuyordu. Bir bedevî Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'e yetişti de ridâsını şiddetle çekti. O sırada ben Peygamber'in boynu ile iki omuzu arasına baktım da bedevînin ridâyi şiddetle çekmesinden dolayı, ridânnın kalın kenarı Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in boynunda iz bırakmış olduğunu gördüm. Bundan sonra bedevî, Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'e: ‘Yanında bulunan Allah'ın malından bana bir şey verilmesini emret’ dedi. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) bedeviye doğru baktı ve güldü, sonra bu bedeviye biraz (dünyalik) verilmesini emretti.” (Ebû Nuaym, ed-Delâil)

وَرَوَى التَّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُ عَنْ هِنْدَ بْنِ أَبِي هَالَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فِي حَدِيثٍ وَصَفِيهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَفِيهِ: كَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَفَقَّدُ أَصْحَابَهُ، وَيَسْأَلُ النَّاسَ عَمَّا فِي النَّاسِ.

Tirmizî ve diğerleri Peygamber Efendimizin vasıfları ile alakalı Hind b. Ebî Hâle (Radiyallâhu Anh)'tan yaptıkları rivayete göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ashabını kontrol eder ve insanların her türlü sıkıntısını sorardı.”

وَرَوْى أَبُو يَعْلَى عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا فَقَدَ الرَّجُلَ مِنْ إِخْرَانِهِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ سَأَلَ عَنْهُ، فَإِنْ كَانَ غَائِبًا دَعَاهُ، وَإِنْ كَانَ شَاهِدًا -أَيْ: حَاضِرًا فِي الْبَلْدِ- زَارَهُ، وَإِنْ كَانَ مَرِيضًا عَادَهُ.

Ebû Ya'lâ, Enes (Râdiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ashabından bir kişiyi 3 gün göremezse onu sorardı. Eğer şehir dışında ise onu çağırır, eğer şehirde ise onu ziyaret eder, eğer hasta ise hasta ziyareti yapardı."

وَرَوْى الشَّيْخَانِ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنِّي لَا عِرْفٌ أَصْوَاتَ رُفَقَةِ الْأَشْعَرِيَّينَ بِاللَّيْلِ حِينَ يَدْخُلُونَ، وَأَعِرْفُ مَنَازِلَهُمْ مِنْ أَصْوَاتِهِمْ بِالْقُرْآنِ بِاللَّيْلِ، وَإِنْ كُنْتُ لَمْ أَرَ مَنَازِلَهُمْ حِينَ نَزَلُوا بِالنَّهَارِ». رُفَقَةُ الْأَشْعَرِيَّينَ: وَهُمْ قِيلَةٌ مِنَ الْيَمِنِ.

Buhârî ve Müslim, Ebû Mûsâ el-Eş'arî (Râdiyallâhu Anh)'tan rivayet ettilerine göre: Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: "Ben geceleyin evlerine girerken Eş'arî yolcuların Kur'ân seslerini pek âlâ bilirim. Her ne kadar gündüzleri evlerine indikleri vakit evlerini görmemiş olsam da geceleyin Kur'ân okuyan seslerinden onların evlerini de bilirim."

(رُفَقَةُ الْأَشْعَرِيَّينَ): Yemende bir kabile.

وَرَوْى أَبُو ذَاؤْدَ وَالْتَّرْمِذِيُّ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ لَيْلَةً فَإِذَا هُوَ بِأَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يُصَلِّي، يَخْفِضُ مِنْ صَوْتِهِ -أَيْ: بِالْقِرَاءَةِ-، وَمَرَّ بِعُمَرَ بْنِ الْخَطَابِ وَهُوَ يُصَلِّي رَافِعًا -بِالْقِرَاءَةِ- فَلَمَّا اجْتَمَعَا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أَبَا بَكْرٍ مَرَزُثُ بِكَ وَأَنْتَ تُصَلِّي تَخْفِضُ صَوْتَكَ» -أَيْ: بِالْقِرَاءَةِ-، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: قَدْ أَسْمَعْتُ مَنْ نَاجَيْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ: «ارْفِعْ مِنْ صَوْتِكَ شَيْئًا»، وَقَالَ لِعُمَرَ: «مَرَزُثُ بِكَ وَأَنْتَ تُصَلِّي رَافِعًا صَوْتَكَ»، فَقَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ

اللَّهُ أَوْقَطُ الْوَسْنَانَ، وَأَطْرُدُ الشَّيْطَانَ، فَقَالَ لَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اَخْفِضْ شَيْئًا».

Ebû Dâvûd ve Tirmizî, Ebû Katâde (*Râdiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiklerine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) bir gece (dışarı) çıktı. (Yolu) kısık bir sesle namaz kılmakta olan Ebû Bekir'e uğrayıverdi. Bir de Ömer b. Hattâb'a uğradı. O da namazı yüksek sesle kılmakta idi. İkisi de Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'ın yanında bir araya gelince, Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*): "**Ey Ebû Bekr, ben sana uğradım, sen sesini kısarak namaz kılıyordun (niçin böyle yapıyorsun?)**" buyurdu. O da: "Ey Allah'ın Resulü, ben (sesimi) kendisine münâcâtta bulduğum zata iştittiriyorum" diye cevap verdi Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) Ömer (*Râdiyallâhu Anh*)'a şöyle buyurdu: "**Sana uğramıştim. Sen de yüksek sesle namaz kılıyordun! Niçin böyle yapıyorsun?**" O da (şöyleden) cevap verdi: "Uyuklamakta olan kimseyi uyandırmak ve şeytani kovmak için (böyle yapıyorum)." Bunun üzerine Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) Ebû Bekir (*Râdiyallâhu Anh*)'a: "**Ey Ebû Bekr, sesini biraz yükselt!**" buyurdu. Ömer (*Râdiyallâhu Anh*)'a ise: "**Sesini biraz kıs**" dedi.

وَفِي رَوَايَةِ لَأْبِي دَاؤِدَ: قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَقَدْ سَمِعْتُكَ يَا بِلَالَ وَأَنْتَ تَقْرَأُ مِنْ هَذِهِ السُّورَةِ، وَمِنْ هَذِهِ السُّورَةِ!»، فَقَالَ بِلَالٌ: كَلَامٌ طَيِّبٌ يَجْمَعُ اللَّهُ بَعْضَهُ إِلَى بَعْضٍ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُلُّكُمْ قَدْ أَصَابَ».

Ebû Dâvûd'da yer alan bir diğer rivayette Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: "**Ey Bilal, sen de biraz şu sûreden, biraz da bu sûreden okuyordun.**" Bilâl (*Râdiyallâhu Anh*) ise: "Kur'an-ı Kerim, tatlî bir kelâmdir. Allah onun bir kısmını bir kısmıyla beraber benim dilimde bir araya getiriyor" diye cevap verdi. Bunun üzerine Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: "**Hepiniz de doğru hareket ettiniz.**"

وَعَنْ أَبِي سَعِيدِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: اعْتَكَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ، فَسَمِعَهُمْ يَجْهَرُونَ بِالْقِرَاءَةِ، فَكَشَفَ السِّتْرَ وَقَالَ: «أَلَا

إِنَّ كُلَّكُمْ مُنَاجِيٌّ رَبَّهُ، فَلَا يُؤْذِيَنَّ بَعْضُكُمْ بَعْضًا، وَلَا يَرْفَعَ بَعْضُكُمْ عَلَى
بَعْضٍ فِي الْقِرَاءَةِ»، أَوْ قَالَ: «فِي الصَّلَاةِ». رَوَاهُ أَبُو دَاؤِدَ، وَالْتَّرمِذِيُّ
وَغَيْرُهُمَا.

Ebû Saîd (*Râdiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) mescitte ittifaka girmiştir. Sesli (*Kur'ân*) okumakta olan halkı işitince perdeyi açtı ve: "**Dikkatli olun her biriniz Rabbine münâcâtta bulunuyor. Bazınız bazınızı rahatsız etmesin.** (*Kur'ân*) **okurken veya namazda bazınız (sesini) bazınızın (sesi) üzerine çıkarmasın.**" buyurdu. (Ebû Dâvûd; Tirmizî ve diğerleri)

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
كَانَ يُكْثِرُ زِيَارَةَ الْأَنْصَارِ، خَاصَّةً وَعَامَّةً، فَكَانَ إِذَا رَأَى خَاصَّةً أَتَى الرَّجُلَ
فِي مَنْزِلِهِ، وَإِذَا رَأَى عَامَّةً أَتَى الْمَسْجِدَ.
قالَ فِي «مَجْمَعِ الزَّوَائِدِ»: رَوَاهُ أَخْمَدُ.

Abdullah b. Kays (*Râdiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) Ensar'ı hususi ve umumi olarak çokça ziyaret ederdi. Hususi olarak ziyaret ettiğinde o kişinin evine gider, umumi olarak ziyaret ettiğinde ise mescide giderdi. (Heysemî "Mecma'u'z-Zevâid" adlı eserinde bu hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etti demiştir.)

وَرَوَى التَّرمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ عَنْ أَنَّسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْوُرُ الْأَنْصَارَ، وَيُسَلِّمُ عَلَى صِبِّيَّانِهِمْ، وَيَمْسَحُ
رُؤُوسَهُمْ.

Tirmizî ve Nesâî, Enes (*Râdiyallâhu Anh*)'tan şöyle rivayet etmişlerdir: "Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) ensarı ziyaret eder, çocuklara selam verir ve onların başlarını okşardı."

وروى الحاكم والبيهقي في «الشعب» عن عائشة رضي الله عنها قالت: جاءت عجوز إلى النبي صلى الله عليه وسلم فقال: «كيف أثمن؟ كيف حاكمكم؟ كيف أثمن بعذنا؟»، فقالت: بخیر بابی أنت وأمی يا رسول الله، فلما خرجن قلت: يا رسول الله! تقبل على هذه العجوز هذا الإقبال؟ فقال: «يا عائشة إنها كانت تأتينا زماناً خديجة، وإن حسن العهد من الإيمان».

Hâkim ve “Şu‘abü'l-Îmân” adlı eserinde Beyhakî, Âîşe (Radyallâhu Anhâ)’dan rivayet ettiklerine göre: “Bir gün yaşlı bir hanım geldi. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ona: ‘Nasılsınız, haliniz nasıl, bizden sonra durumunuz nasıl?’ diye sorular sordu. Yaşı hanım: ‘Anam babam sana feda olsun iyiylim Yâ Resûlüllâh’ dedi. Yaşı kadın gittikten sonra Âîşe (Radyallâhu Anhâ) merak ederek, ‘Bu yaşlı hanımı niçin böyle karşıladınız?’ diye sordu. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ise: ‘Ey Âîşe o, Hatice’nin zamanında bize gelip giderdi. Şüphesiz ahde güzel bir şekilde vefa göstermek imandandır.’ diyerek cevap verdi.”

وروى البخاري في «الأدب المفرد» عن أبي الطفيل رضي الله عنه قال: رأيت النبي صلى الله عليه وسلم يقسم لحاما بالجعرانة، وأننا يومئذ علام أحمل عضو البعير، فآتته امرأة فبسط لها صلى الله عليه وسلم رداءه، قلت: من هذه؟ قيل: هذه أمة التي أزضعتها - أي: هي السيدة حليمة السعدية رضي الله عنها.

Buhârî “el-Edebü'l-Müfred” adlı eserinde Ebu't-Tufeyl (Radyallâhu Anhâ)’tan rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ise Ci'râne'de et dağıtırken gördüm. Ben o zaman küçük bir çocuktum elimde de deve kemiği taşıyordum. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’ın yanına bir kadın geldi ve Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) oturması için ridasını yere serdi. Kim bu kadın dediğimde bana: ‘O süt annesi’ dediler. (Yani Benî Sa'd kabilesinden Halime Radyallâhu Anhâ’dır.)”

ورَوَى أَبُو دَاوُدَ أَنَّ أَبَا النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الرَّضَاعَةِ، أَتَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَضَعَ لَهُ بَغْضَ ثُوبِهِ، فَقَعَدَ عَلَيْهِ، ثُمَّ أَفْبَلَ أُمَّةً - مِنَ الرَّضَاعَةِ - فَوَضَعَ لَهَا شِقَّ ثُوبِهِ مِنْ جَانِبِهِ الْآخَرِ، فَجَلَسَ عَلَيْهِ، ثُمَّ أَفْبَلَ أَخْوَةً مِنَ الرَّضَاعَةِ، فَقَامَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَجْلَسَهُ بَيْنَ يَدَيْهِ.

Ebû Dâvûd'un rivayet ettiğine göre: "(Bir gün) Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) otururken süt babası gelmiş, bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) onun için elbiselerinin bir ucunu yere sermiş, o da üzerine oturmuş, sonra süt annesi gelmiş, (bu sefer de) elbiselerinin öbür tarafını yırtıp onun altına sermiş, o da bunun üzerine oturmuş, sonra süt erkek kardeşi çakagelmiş, Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) onun için ayağa kalkmış ve onu önüne oturtmuştur."

مُجَالِسَتُهُ لِلْضُّعَفَاءِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN FAKİRLERLE BERABER OTURMASI

عَنْ سَهْلِ بْنِ حُيَيْفَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِي ضُعَفَاءَ الْمُسْلِمِينَ، وَيَعْوُدُ مَرْضَاهُمْ، وَيَشَهِدُ جَنَائِزَهُمْ.

رَوَاهُ الطَّبَرَانِيُّ، وَأَبُو يَعْلَى، وَالْحَاكِمُ.

Sehl b. Huneyf (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) Müslümanların zayıf olanlarının yanına gider, hastalarını ziyaret eder ve cenazelerine iştirak ederdi." (Taberânî; Ebû Ya'lâ; Hâkim)

وَعَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَتِ الْمُؤْلَفَةُ الْقُلُوبِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَيْنَةُ بْنُ حَصْنٍ وَالْأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ، وَذَوْرُوفُهُمْ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ لَوْ جَلَسْتَ فِي صَدْرِ الْمَجْلِسِ وَنَحْنِيْتَ عَنَّا هُؤُلَاءِ وَأَرْوَاحَ جُبَابِهِمْ يَغْنُونَ سَلْمَانَ وَأَبَا ذَرٍ وَفُقَراءَ الْمُسْلِمِينَ، وَكَانَتْ عَلَيْهِمْ جُبَابُ الصُّوفِ، لَمْ يَكُنْ عَلَيْهِمْ غَيْرُهَا، جَلَسْنَا إِلَيْكَ وَحَادَثْنَاكَ وَأَخْدَنَا عَنْكَ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿ وَاتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ كِتَابٍ رَبِّكَ لَا مُبَدِّلٌ لِكَلِمَتِهِ، وَلَنْ يَحْدُدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ۚ وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْقَدْوَةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُمْ ۚ ۷۲﴾ [الكهف: ۲۷-۲۸] حَتَّى بَلَغَ ﴿ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا ۚ ۷۳﴾ [الكهف: ۲۹] يَتَهَدَّدُهُمْ بِالنَّارِ، فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَلْتَمِسُهُمْ حَتَّى إِذَا أَصَابَهُمْ فِي مُؤَخَّرِ الْمَسْجِدِ

يَذْكُرُونَ اللَّهَ تَعَالَى، قَالَ: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يُمْتَنِي حَتَّى أَمْرَنِي أَنْ أَضْبِرَ نَفْسِي مَعَ رِجَالٍ مِنْ أُمَّتِي، مَعَكُمُ الْمَحْيَا وَمَعَكُمُ الْمَمَاتُ». رَوَاهُ الْإِمَامُ الْوَاحِدِيُّ فِي «أَسْبَابِ التَّزْوِيل».

Selmân el-Fârisî (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Müellefe-i Kulûb'tan olan Uyeyne b. Hâris ve Ekra'b. Hâbis Peygamber efendimiz (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'in yanına gelip: 'Ey Allah'ın Rasûlü sen meclisin başında otursan ve bunları ve elbiselerindeki kokuları bizden uzaklaştırın da seninle öyle oturup konuşşak.' diyerek Selmân, Ebû Zer ve diğer fakir Müslümanları kastettiler, nitekim onlar başka elbiseleri olmadığı için yünden elbiseler giyerlerdi. Bunun üzerine Allah Teâlâ: «**Rabbinin kitabından sana vahyedilene oku!** Onun kelimelerini değiştirecek hiç kimse yoktur. Ondan başka bir sığınak da bulamazsun. Rızasını dileyerek sabah akşam rablerine dua edenlerle olmak için elinden gelen çabayı göster. Dünya hayatının çekiciliğine meylederek gözlerini onlardan çevirme! Bizi anmaktan kalbini gafil kıldığımız, kötü arzularına uymuş ve işi gücü aşırılık olan kimseye boyun eğme! Ve de ki: Gerçek, rabbinizden gelendir. Artık dileyen iman etsin dileyen inkâr etsin. Biz, zalimler için alevleri kendilerini çeveçevre kuşatan bir ateş hazırladık.» [Kehf Sûresi 27-28-29] âyetlerini indirmiş ve onları ateş ile tehdit etmiştir. Bu âyet inince, Resûlullah (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) hemen kalkıp, ofakir sahâbîlerini aramaya koyuldu ve onları mescidin arka taraflarında Allah'ı zikrederken buldu. Bunun üzerine: '*Canımı almadan önce, ümmetimden bu insanlarla beraber bulunmaya sabretmemi emreden Allah'a hamdolsun! Artık hayatım da ölümüm de sizinle beraberdir*' buyurdu." (İmâm Vâhidî, *Esbâbü'n-Nüzûl*)

وَعَنْ أَنَّسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَارَ أَهْلَ بَيْتِ مِنَ الْأَنْصَارِ، فَطَعِمَ عِنْدَهُمْ طَعَاماً، فَلَمَّا خَرَجَ -أَيْ: لَمَّا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ- أَمَرَ بِمَكَانٍ مِنَ الْبَيْتِ فَنُضِحَ لَهُ عَلَى بِسَاطٍ، فَصَلَّى عَلَيْهِ، وَدَعَا لَهُمْ. أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ فِي «الْأَدَبِ الْمُفَرِّد».

Enes bin Mâlik (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullah (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*), Ensar'dan bir ev halkını ziyaret etti de onlar yanında yemek yedi. (Evden) çıkışacağı zaman, evin

bir tarafında namaz kılmak için bir yer (hazırlanmasını) emretti. Peygamber için bir yaygı üzerine su serpildikten (ve temizlendikten) sonra, üzerinde namaz kıldı ve onlara dua etti.” (Buhârî, el-Edebü'l-Müfred)

وَرَوَى الْحَاكِمُ فِي «الْمُسْتَدْرِكِ» عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ - رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ - قَالَ: كُنْتُ أَنَا وَأَبُو هُرَيْرَةَ وَآخَرُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: ادْعُوا فَدَعَوْتُ أَنَا وَصَاحِبِي، وَأَمِنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ دَعَا أَبُو هُرَيْرَةَ - رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ - فَقَالَ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِثْلَ مَا سَأَلَكَ صَاحِبِي، وَأَسْأَلُكَ عِلْمًا لَا يُنْسَى» فَأَمِنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقُلْنَا: وَنَحْنُ كَذِلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «سَبِّقُكُمَا الْغَلَامُ الدَّوْسِيُّ».

Hâkim, “Müstedrek” adlı eserinde Zeyd b. Sâbit (*Radyallâhu Anh*)’tan rivayet ettiğine göre: “Ben, Ebû Hüreyre ve diğer bir kişi ile birlikte Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)’in huzurunda idik. Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): ‘**Dua edin**’ buyurdu. Ben ve arkadaşım dua ettik. Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) de ‘**âmin**’ dedi. Sonra Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*) şöyle dua etti: ‘Allah’ım senden bu kardeşlerimin istediklerinin aynısını istiyorum bir de unutulmayacak bir ilim istiyorum’ dedi. Peygamber efendimiz onun duasına da ‘**âmin**’ dedi. Bizde hemen: ‘Bizde aynı şekilde ya Resûlullah’ dedik. Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) ise: ‘**Devs kabilelerinden olan bu genç sizî geçti**’ dedi.”

مُعَامَلَتُهُ ﷺ لِلْخُدُمِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN HİZMETÇİLERE KARŞI OLAN MUAMELESİ

جاء في «الصحيحين» عن أنس رضي الله عنه قال: خدمت النبي صلى الله عليه وسلم - وفي رواية أحمد: في السفر والحضر - عشر سنين - وفي رواية لمسلم: تسع سنين - فما قال لي أفي قط، ولا قال لشئ صنعته: لم صنعته؟ ولا لشيء تركته: لم تركته.

Buhârî ve Müslim'de Enes (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'ın -Ahmed b. Hanbel'in rivayetinde seferde ve sefer dışında- 10 sene -Müslim'in rivayetinde 9 sene- hizmetinde bulundum. Bu süre zarfında bana bir kere bile öf demedi. Yapmış olduğum herhangi bir şeye niçin böyle yaptın demedi, terk etmiş olduğum hiçbir şeye de niçin bunu terk ettin demedi."

وَفِي رِوَايَةِ أَبِي نُعَيْمٍ: قَالَ أَنَّسًا: فَمَا سَبَّبَنِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَطُّ، وَلَا
ضَرَبَنِي مِنْ ضَرْبَةٍ، وَلَا اتَّهَرَنِي، وَلَا عَبَسَ فِي وَجْهِي، وَلَا أَمْرَ فِي أَمْرٍ
فَتَوَانَيْتُ فِيهِ فَعَاتَبَنِي عَلَيْهِ، فَإِنْ عَاتَبَنِي عَلَيْهِ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِهِ قَالَ: «دُعْوَةُ لَوْ
قُدْرَ شَيْءٍ كَانَ».

Ebû Nuaym'ın rivayetinde Enes (*Radiyallâhu Anh*) şöyle buyurmuştur: Asla bana kötü söz söylemedi, kesinlikle bana vurmadi, emrettiği bir şey hususta gevşek daransam da beni hiç azarlamadı, bana hiç suratını asmadı. Ailesinden biri beni azarlamaya kalktığında ise şöyle derdi: "Bırakın onu, Takdir edilen şey olur."

وَعَنِ الْمَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى قَالَ: لَقِيتُ أَبَا ذَرًّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى
عَنْهُ بِالرَّبَّذَةِ، وَعَلَيْهِ حُلَّةٌ وَعَلَى غَلَامِهِ حُلَّةٌ، فَسَأَلَهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ: إِنِّي
سَابَبَتُ رَجُلًا فَعَيَّرْتُهُ بِأُمِّهِ، فَقَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أَبَا ذَرِّ,
أَعَيَّرْتَهُ بِأُمِّهِ؟ إِنَّكَ امْرُؤٌ فِي كَجَاهِيلَةٍ، إِخْرَأْنُكُمْ خَوْلُكُمْ، جَعَلَهُمُ اللَّهُ تَعَظِّ
أَيْدِيكُمْ، فَمَنْ كَانَ أَخْوَهُ تَعْتَزِّيْدَهُ؛ فَلَيُطْعِمْهُمْ مِمَّا يَأْكُلُ، وَلَيُلِبِّسْهُمْ مِمَّا يَلْبِسُ،
وَلَا تُكَلِّفُوهُمْ مَا يَغْلِبُهُمْ، فَإِنْ كَلَّفْتُمُوهُمْ فَأَعْيَنُوهُمْ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Ma'rûr b. Süveyd (*Rahimehullâhu Teâlâ*)'dan rivayet edildiğine göre: "Ben Rebeze'de Ebû Zer ile karşılaştım. Bir takımlık kumaşın yarısı kendisinin, yarısı kölesinin sırtında bulunuyordu. Ben kendisine böyle birer yarı parçanın her ikisinin sırtında ayrı ayrı bulunmasını sebebini sordum. Bunun üzerine Ebû Zer şöyle anlattı: 'Ben bir kere bir adamla görüşmüştüm de onu annesinden dolayı ayıplamıştım. Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) bana: 'Yâ Ebâ Zer! Onu sen annesinden dolayı mı ayıpliyorsun? Demek ki sen, içinde henüz Cahiliyet (ahlâkı) bulunan bir kimsesin. Hizmetçileriniz

sizin öyle kardeşlerinizdir ki, Allah onları sizin ellerinizin altına emanet etmiştir. Her kimin eli altında kardeşi bulunursa, ona yediğinden yedirsin, giydiğinden giydırsın. Onlara güçleri yetmeyecek zahmetli bir iş yüklemeyiniz. Şayet yüklerseniz, onlara yardım ediniz' buyurdu." (Müttefekun Aleyh)

وَعَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: كُنْتُ أَضْرِبُ غَلَامًا عَبْدًا لِي بِالسُّوْطِ، فَسَمِعْتُ مِنْ خَلْفِي صَوْتًا: «اغْلِمْ أَبَا مَسْعُودٍ؛ اللَّهُ أَقْدَرُ عَلَيْكَ مِنْكَ عَلَيْهِ» فَالْتَّفَتُ فَإِذَا هُوَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ؛ هُوَ حُرُّ لِوَجْهِ اللَّهِ، فَقَالَ: «أَمَا لَوْلَمْ تَفْعَلْ لِلْفَحْثَكَ النَّارَ، أَفَ لِمَسْتَكَ النَّارُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

Ebû Mes'ûd el-Ensârî (*Râdiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: Bir köleme kirbaçla dövüyordum. Birden arkamdan bir ses işitti: "Bilmiş ol ey Ebâ Mes'ûd! Allah senin üzerine, senin bu köle üzerine olan kudretinden daha muktedirdir." diyordu. (Ben Öfke ile bu sesi anlayamadım) bana yaklaşınca bir de baktım ki Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) imiş. Ben de: 'Ey Allah'ın Resulü! Allah için artık o hürdür' dedim. Bunun üzerine Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurdu: "Şayet böyle yapmasaydın elbette ateş sana dokunacaktı." (Muslim)

زُهْدٌ ﴿٤﴾

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ZÜHD HAYATI

رَوَى الشَّيْخَانِ وَأَبُو الْحَسَنِ بْنِ الصَّحَّافِ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِذَا هُوَ مُتَّكِئٌ عَلَى رُمَالٍ حَصِيرٍ قَدْ أَثْرَ فِي جَنِيهِ، فَرَفَعْتُ رَأْسِي فِي الْبَيْتِ، فَوَاللَّهِ مَا رَأَيْتُ فِيهِ شَيْئًا يَرُدُّ الْبَصَرَ، إِلَّا أُهْبَطْتُ ثَلَاثَةُ مُعَلَّقَةٍ، وَضَبْرَةٌ مِنْ شَعِيرٍ، فَهَمَلْتُ عَيْنَاهُ عُمَرَ، فَقَالَ: مَا لَكَ؟ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْتَ صَفْوَةُ اللَّهِ مِنْ خَلْقِهِ، وَكِسْرَى وَقِينَصُرُ فِيمَا هُمَا فِيهِ؟ فَجَلَسَ مُحْمَرًا وَجْهُهُ، فَقَالَ: «أَفَيْ

شَكِّ أَنْتَ يَا ابْنَ الْحَطَابِ؟ ثُمَّ قَالَ: أُولَئِكَ قَوْمٌ عَجِلَتْ لَهُمْ طِيَافُهُمْ فِي حَيَاةِهِمُ الدُّنْيَا، أَمَا تَرَضِي أَنْ تَكُونَ لَهُمُ الدُّنْيَا وَلَنَا الْآخِرَةُ؟»، قُلْتُ: بَلِي، يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَأَحْمَدُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ، زَادَ أَبُو الْحَسَنِ بْنِ الصَّحَافِ: يَا عُمَرُ لَوْ شَاءَ أَنْ يُسَيِّرَ الْجِبَالَ الرَّاسِيَاتِ مَعِي ذَهَبًا لَسَارَتْ.

Buhârî, Müslim ve Ebu'l-Hasen ed-Dahhâk, Ömer b. el-Hattâb (*Radyallâhu Teâlâ Anh*)'tan rivayet ettilerine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) yanına girdiğimde bir hasır üzerine dayanmış ve yan tarafında hasırın izi olduğunu gördüm. Başımı kaldırıp etrafa baktığında bir sa'miktari bir avuç arpa ve asıl 3 parça deriden başka dikkat çeken bir şey yoktu. Bunun üzerine Ömer (*Radyallâhu Teâlâ Anh*)'nın gözleri dolup ağlamaya başladı. Peygamber Efendimiz ona: '**Ne oldu sana?**' deyince şöyle cevap verdi: 'Ey Allah'ın Resûlü sen Allah tarafından mahlukat içerisindeki özel seçildin. Kısra ile Kayser neler içinde yaşıyorlar. Peygamber Efendimiz gözleri kızarmış bir şekilde yerinden doğrulup oturmuş ve şöyle demiştir: '**Sen şüphe içerisinde misin ey Hattâb'in oğlu? Onlar iyi amellerinin karşılığı kendilerine dünya hayatında peşin verilen bir kavimdirler. İstemez misin ki dünya onların ahiret ise bizim olsun.**' Ben de: 'İsterim Ya Resûlüllâh, Aziz ve Celil olan Allah'a hamdederim' dedim."

Ebu'l-Hasen b. ed-Dahhâk şu ilaveyi rivayet etmiştir: "**Allah bu yüksek dağları benim yanında yürüyen bir altın yapmayı murat etse elbette yapardı.**"

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ وَغَيْرُهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: خَرَجَ أَبُو بَكْرٍ فِي الْهَاجِرَةِ إِلَى الْمَسْجِدِ فَسَمِعَ بِذَلِكَ عُمَرُ فَخَرَجَ، فَقَالَ: يَا أَبَا بَكْرٍ مَا أَخْرَجَكَ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ؟ قَالَ: لَا، وَاللَّهِ مَا أَخْرَجَنِي إِلَّا الْجُوعُ، فَقَالَ: أَنَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، مَا أَخْرَجَنِي غَيْرُهُ، فَيَئِنَّمَا هُمَا كَذِيلَكَ إِذْ خَرَجَ عَلَيْهِمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «مَا أَخْرَجَكُمَا مِنْ بَيْوَتِكُمَا هَذِهِ السَّاعَةُ؟» فَقَالَا: الْجُوعُ، فَقَالَ: «أَنَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا أَخْرَجَنِي غَيْرُهُ»،

فَقَامُوا، فَانْطَلَقُوا حَتَّىٰ أَتَوْ بَابَ أَبِي أَئْيُوبَ الْأَنْصَارِيِّ، فَذَكَرَ الْحَدِيثَ فِي إِتْيَانِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ بْنَتِ أَبِي أَئْيُوبَ وَدَبْحَهِ لَهُمْ شَاءَ، وَطَبَخَهِ لَهَا، قَالَ: فَأَخْذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الشَّاءِ، وَوَضَعَهُ عَلَى رَغِيفٍ، وَقَالَ: «يَا أَبَا أَئْيُوبَ أَبْلِغْ هَذَا فَاطِمَةَ، فَإِنَّهَا لَمْ تُصِبْ مِثْلَ هَذَا مُنْذُ أَيَّامِ».

Buhârî ve diğerleri İbn Abbâs (*Râdiyallâhu Anhümâ*)’dan rivayet ettiklerine göre: *Bir gün öğle sicağında Ebû Bekir evinden çıkarak mescide yöneldi. Bunu duyan Ömer de evinden çıkarak: “Ey Ebû Bekir, seni bu saatte evinden çıkaran şey nedir?” diye sordu. Ebû Bekir: “Vallahi beni açlıktan başka bir şey evimden çıkarmamıştır” dedi. Bunun üzerine Ömer de: “Nefsim yed-i kudretinde olan Zat'a yemin ederim ki beni de ondan başkası çıkartmamıştır” dedi.* O esnada Peygamber Efendimiz de çıkış onları görünce: **“Bu saatte sizi evlerinizden çıkaran şey nedir?”** diye sordu. Onlar da: “Açlık” dediler. *Peygamber Efendimiz de: “Vallahi beni de açlıktan başka bir şey evimden çıkarmamıştır” dedi. Hep beraber Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin evine geldiler ve niçin geldiklerini anlattılar. Ebû Eyyûb el-Ensârî ise hemen onlar için bir koyun kesmiş, pişirmiş ve önlerine koymuştu. Peygamber Efendimiz etten bir parça alarak ekmeğin üstüne koymuş ve şöyle demişti: “Ey Ebû Eyyûb bunu Fâtîma'ya götür. Zira o günlerdir böyle bir şey yemedi.”*

وَرَوَى التِّرمِذِيُّ، وَأَحْمَدُ عَنْ أَبِي أُمَّامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَرَضَ عَلَيِّ رَبِّي بَطْحَاءَ مَكَّةَ ذَهَبًا، فَقُلْتُ: لَا يَا رَبِّ، وَلِكِنْ أَشْبَعُ يَوْمًا، وَأَجُوعُ يَوْمًا، أَوْ قَالَ: ثَلَاثًا، أَوْ نَحْوَ هَذَا، فَإِذَا جُعْتَ تَضَرَّعْتُ إِلَيْكَ وَذَكَرْتُكَ وَإِذَا شَبَعْتُ شَكَرْتُكَ وَحَمِدْتُكَ».

Tirmîzî ve Ahmed b. Hanbel’in Ebû Ümâme (*Râdiyallâhu Anh*)’tan rivayet ettiklerine göre Resûlüllâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuşlardır: **“Rabbim Mekke’nin vadilerini bana altın olarak arz etti, fakat ben ‘hayır ya rabbi, ben bir gün doyar, bir gün aç kalırım. (Râvî: ya da ‘üç gün’ veyahut buna yakın bir rakam söyledi.) Açı kaldığında sana yalvarır ve seni zikrederim; doyduğumda ise sana şükreder ve hamd ederim.”**

وَرَوَى التِّرمِذِيُّ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى حَصِيرٍ، قَدْ أَثَرَ الشَّرِيطُ فِي جَنْبِهِ، فَقُلْتُ: لَوْ نِمْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَى مَا هُوَ أَلَيْنَ مِنْ هَذَا، فَقَالَ: «مَا لِي وَلِلْدُنْيَا، إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ الدُّنْيَا كَمَثَلِ رَاكِبٍ مَرَّ بِأَرْضِ فَلَلِهِ، فَرَأَى شَجَرَةً، فَاسْتَظَلَّ تَحْتَهَا، ثُمَّ رَاحَ وَتَرَكَهَا».

Tirmizî, İbn Mes'ûd (*Râdiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre: "Bir gün Resûlullah (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'in huzuruna girdim hasır üzerinde uzanıyordu. Onu böyle görünce: 'Ey Allah'ın Resûlü keşke bundan daha yumuşak bir şey üzerinde uyursanız' dedim. Peygamber Efendimiz: 'Ben kim, dünya kim. Dünya ile benim misalim, boş bir araziye gelip orada bulduğu bir ağaç altında gölgelenen sonra da orayı terk edip giden yolcunun misali gibidir' buyurdu."

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ أَبِي ذِرٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: كُنْتُ أَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي صُرَّةِ الْمَدِينَةِ فَاسْتَقْبَلْنَا أَحُدًا، فَقَالَ: «يَا أَبَا ذِرٍّ»، قُلْتُ: لَبَيِّكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «مَا يَسُرُّنِي أَنْ عِنْدِي مِثْلُ أَخِدِ ذَهَبًا، تَمْضِي عَلَيِّ ثَلَاثَةٌ، وَعِنْدِي مِنْهُ دِينَارٌ، إِلَّا شَيْئًا أَرْضُدُهُ لِدِينِي، إِلَّا أَنْ أَقُولَ فِي عِبَادِ اللَّهِ هَكَذَا، وَهَكَذَا». وَرُوِيَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ نَحْوُهُ.

Buhârî'nin Ebû Zer (*Râdiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre: Resûlullah (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) ile beraber yürüürken Uhud Dağı'ni görünce: "**Ey Ebû Zer!**" dedi. Ben de: "Buyur ya Resûlullah" dedim. Sonra Peygamber Efendimiz (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*): "**Uhud Dağı'nın benim için altın olmasını, ondan bir dinarın 3 günden fazla yanımıda beklemesini arzu etmem. Ancak borç ödemek için hazırladığım 1 Dinar müstesna. Ancak Allah'ın kollarına söyle söyle demem müstesna.**" Bu rivayetin bir benzeri Ebû Hüreyre (*Râdiyallâhu Anh*)'tan rivayet edilmiştir.

عَدْلُهُ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ADALETİ

رَوَى الشَّيْخَانِ - وَاللَّفْظُ لِبُخَارِيِّ - عَنْ عُرْوَةَ، أَنَّ امْرَأَةً سَرَقَتْ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةِ الْفَتْحِ، فَفَزَعَ قَوْمُهَا إِلَى أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَسْتَشْفِعُونَهُ، قَالَ عُرْوَةُ: فَلَمَّا كَلَمَهُ أُسَامَةُ فِيهَا تَلَوَّنَ وَجْهُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَيُّ: مِنْ شَدَّةِ الْعَصَبِ - وَقَالَ - لِأُسَامَةَ - : «أَتَكَلَّمُنِي فِي حَدِّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ تَعَالَى؟!»، فَقَالَ أُسَامَةُ: اسْتَعْفِرُ لِي يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَلَمَّا كَانَ الْعَشِيُّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطِيبًا فَأَثْنَى عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ: «أَمَا بَعْدُ: فَإِنَّمَا هَلَكَ النَّاسُ - أَيُّ: قَبْلَكُمْ فِي الْأُمَمِ الْمَاضِيَّةِ - أَنَّهُمْ إِذَا سَرَقُوا فِيهِمُ الْشَّرِيفُ تَرْكُوهُ، وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الْضَّعِيفُ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ! وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَرَقَتْ لَقْطَعَتْ يَدَهَا»، ثُمَّ أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِتِلْكَ الْمَرْأَةِ فَقُطِعَتْ يَدُهَا، فَحَسِنَتْ تَوْبَتْهَا بَعْدَ ذَلِكَ وَتَرَوَّجَتْ، قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: كَانَتْ تَأْتِي بَعْدَ ذَلِكَ فَأَرْفَعَ حَاجَتَهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Buhârî ve Müslim, Urve (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiklerine göre -Hadisin lafzi Buhârî'ye aittir:- Peygamber (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) zamanında Fetih gazvesinde bir kadın hırsızlık yapmıştır. O kadın hakkında Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) ile konuşmak için Üsâme (*Radiyallâhu Anh*)'a gelerek onun Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) ile konuşmasını istediler. Üsâme (*Radiyallâhu Anh*) konuştuğunda Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)'ın yüzünün rengi değişti ve şöyle dedi: “**Allah'ın hadlerinden bir had hakkında şefaat mı ediyorsun?**” Bunun üzerine Üsâme kendilerine: “Ya Resûlullâh, benim için istigâfar et” dedi. Akşam olunca Resûlullâh (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) ayağa kalkarak hutbe okudu. Allah'a gerektiği gibi senada bulunduktan sonra şunları söyledi: “**Bundan**

sonra, Allah sizden önce geçmiş ümmetlerdeki insanları ancak şunun için helak etmiştir ki, onlar aralarından şerefli biri hırsızlık ederse onu bırakırlar, zayıf olan hırsızlık yapsa üzerine had cezasını uygularlardı. Hiç şüphesiz ben nefsim yedi kudretinde bulunan Allah'a yemin olsun ki, Muhammed'in kızı Fâtima da hırsızlık etse mutlaka elini keserdim!" Bundan sonra emir buyurmuş ve hırsızlık eden o kadının eli kesilmiştir. Daha sonra o kadın güzel bir şekilde tövbe etmiş (ve tövbesinde de sebat göstermiş) daha sonra da evlenmiştir. Âîşe (Râdiyâllâhu Anhâ) o kadın hakkında şöyle demiştir: "Zaman zaman Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'in huzuruna gelir, sıkıntısını ve ihtiyacını söylerdi."

وَرَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي حَدْرَدِ الْأَسْلَمِيِّ، أَنَّهُ كَانَ لِيَهُودِيٍّ عَلَيْهِ أَرْبَعَةُ دَرَاهِمٍ، فَاسْتَعْذَى عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَهُ: «اْدْفُعْ إِلَيْهِ حَقَّهُ»، فَقَالَ: لَا أَجِدُ - فَأَعَادَهَا - عَلَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - ثَلَاثًا - أَيُّ: يَقُولُ لَهُ اْدْفُعْ إِلَيْهِ حَقَّهُ -، قَالَ: وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَالَ ثَلَاثًا لَمْ يُرَاجِعْ، فَخَرَجَ ابْنُ أَبِي حَدْرَدِ إِلَى السُّوقِ، فَتَرَعَ عِمَامَتَهُ فَاتَّرَزَ بِهَا، وَدَفَعَ إِلَيْهِ الْبُرْدَ الَّذِي كَانَ مُتَّرِزاً بِهِ، فَبَاعَهُ بِأَرْبَعَةِ دَرَاهِمٍ فَدَفَعَهَا إِلَيْهِ - أَيُّ: إِلَى الْيَهُودِيِّ - فَمَرَّتْ عَجُوزٌ فَسَأَلَتْهُ - أَيُّ: سَأَلَتِ ابْنَ أَبِي حَدْرَدِ - عَنْ حَالِهِ، فَأَخْبَرَهَا - بِحَاجَتِهِ - فَدَفَعَتْ لَهُ بُرْدًا كَانَ عَلَيْهَا.

Ahmed b. Hanbel, Abdullah b. Ebî Hadred el-Eslemî'den rivayet ettiğine göre: Kendisinin bir Yahudi'ye 4 dirhem borcum vardı. O Yahudi de onu Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)'e şikayet etti. Resûlullâh (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem): "**Ona borcunu öde**" dedi. O da: "Verilebilecek hiçbir şey bulamıyorum" dedi. Peygamber Efendimiz bu sözünü 3 kez tekrarladı. O, bir şeyi 3 kere söyledi mi artık o konuda ısrar edilmezdi. Daha sonra Abdullah b. Ebî Hadred dışarı çıkıp doğrulara pazaraya gitti. Sirtında kürk başında da bir sarık vardı. Sarığını çıkarıp beline bağladı. Sirtındaki kürkü çıkararak onu 4 dirheme sattı ve bununla borcunu ödedi. O sıradan oradan geçen yaşlı bir kadının yanına

gelerek: "Nedir bu halin?" diye sordu. O da olan biteni anlattı. Bunun üzerinde kadında üzerinde bulunan kürkü çıkarıp ona verdi.

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ قَالَ: حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ عَنْ رَجُلٍ مِنَ الْعَرَبِ قَالَ: زَحِمْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ، وَفِي رِجْلِي نَعْلٌ كَثِيفَةٌ، فَوَطَئْتُ بِهَا عَلَى رِجْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَفَخَنِي نَفْحَةً بِسْوَطٍ فِي يَدِهِ، وَقَالَ: «بِسْمِ اللَّهِ أَوْ جَعْتَنِي»، فَبَثَثْتُ لَائِمًا نَفْسِي، أَقُولُ: أَوْجَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: فَبِثَثْتُ بِلَيْلَةً كَمَا يَعْلَمُ اللَّهُ، فَلَمَّا أَصْبَحْنَا إِذَا بِرِجْلٍ يَقُولُ: أَئِنْ فُلَانْ؟ قَالَ: فَقُلْتُ: هَذَا وَاللَّهُ الَّذِي كَانَ مِنِّي بِالْأَمْسِ، فَانْطَلَقْتُ، وَأَنَا مُتَحَوْفٌ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّكَ وَطَئْتَ بِنَعْلِكَ عَلَى رِجْلِي بِالْأَمْسِ فَأَوْجَعْتَنِي، فَنَفَخْتُكَ نَفْحَةً بِالسْوَطِ فَهَذِهِ ثَمَانُونَ نَعْجَةً فَخُذْهَا بِهَا» رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ.

Muhammed b. İshâk dedi ki: Bana Abdullah b. Ebî Bekr, Arap bir adamdan rivâyet etti (ki bu adam) şöyle demiştir: Huneyn savaşında, ayağında kalın bir pabuç var iken Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ile sıkıştim ve Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in ayağına bastım. Bunun üzerine: "**Bismillah! Acittin beni!**" buyurarak, elindeki bir kirbaç ile bana şöyle hafifçe vurdu. (Adam) dedi ki bundan dolayı; "Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'i acittim!" deyip kendi kendimi kinayarak geceyi geçirdim. Bu şekilde, Allah'ın bildiği gibi, (zor) bir gece geçirdim. Sabahlığımızda bir de ne göreyim. Bir adam; "Falan nerede?" diye (beni araştırıyor). (O zaman) kendi kendime şöyle dedim: "Bu, vallahi, dün benim yüzümden olan şey (meselesi)." Neyse hemen, korka korka gittim. Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bana şöyle buyurdu: "**Sen dün pabucunla ayağıma basmış, beni acitmisin. Ben de kirbaçla sana söyle hafifçe vurmuştum. İşte şu 80 koyun. Ona karşılık bunları al.**" (Dârimî)

وَرَوَى أَبُو الْحَسَنِ بْنِ الصَّحَّافِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ الْخُزَاعِيِّ قَالَ: طَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا فِي بَطْنِهِ، إِمَّا بِقَضِيبٍ، أَوْ

بِسْوَالٍ، قَالَ: أَوْجَعْتَنِي، فَأَقْدِنِي، فَأَعْطَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعُودَ الَّذِي كَانَ مَعَهُ، ثُمَّ قَالَ: «اسْتَقْدُ»، فَقَبَّلَ بَطْنَهُ وَقَالَ: بَلْ أَعْفُوا عَنْكَ، لَعَلَّكَ أَنْ تُشْفَعَ فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ. وَرَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي «السُّنْنَ الْكُبْرَى».

Ebu'l-Hasen b. ed-Dahhâk, Abdurrahmân b. Cübeyr el-Huzâî'den rivayet ettiğine göre: *Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* bir adamın karnına değnek veya misvakla vurunca adam: "Canımı acittin" dedi. Bunun üzerine *Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* yanında bulunan değneği ona uzatarak kendisine vurmasını istedi. Adam ise peygamber efendimiz in karnını öptü ve şöyle dedi: "Ben vazgeçtim ya Resûlüllâh umulur ki sen bana ahirette şefaat edersin." (Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ)

مَهَابَتُهُ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN HEYBETİ

قَالَ الشَّيْخُ عَبْدُ اللَّهِ سِرَاجُ الدِّينِ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَظِيمُ الْمَهَابَةِ، قَدْ تَوَجَّهَ اللَّهُ تَعَالَى تَاجُ الْعِزَّةِ وَالْكَرَامَةِ، وَكَسَاهُ حُلْمَةَ الْفَخَامَةِ.

رَوَى التَّرْمِذِيُّ وَغَيْرُهُ مِنْ حَدِيثِ هِنْدِ ابْنِ أَبِي هَالَةَ، يَصِفُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخْمًا مُفَخْمًا يَتَلَاءَلُ وَجْهُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَلَاءُلُ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَذْرِ.

Seyh Abdullah Sirâcüddîn (*Allah Teâlâ rahmet etsin*) dedi ki: *Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* heybetli idi. Allah Teâlâ izzet ve asalet tacını ona ikram etmiş, azamet elbiselerini ona giydirmiştir.

Tirmizî ve diğerleri Hind b. Ebî Hâle'den Peygamber Efendimizi vasiflenan şu hadisi rivayet etmişlerdir; "*Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* kendi nefsinde heybetli ve azametli olduğu gibi onu gören herkes de heybet ve azamet sahibi olduğunu söylerdi. Yüzü ayın on dördüncü gecesinde dolunayın parladığı gibi parlardı."

وَقَالَ سَيِّدُنَا عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي وَصْفِهِ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ رَأَاهُ بِدِيهَةً هَابَهُ، وَمَنْ حَالَطَهُ مَغْرِفَةً أَحَبَهُ. رَوَاهُ التَّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ».

Ali (*Radiyallâhu Anh*) şöyle buyurmuştur: “Onu ilk gören çekinir, beraber yaşayarak onu tanıyan ise onu severdi.” (Tirmizî, eş-Şemâilü'l-Muhammediyye)

وَرَوَى مُسْلِمٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: صَحِّبْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صُحبَةً طَوِيلَةً، وَسَمِعْتُ مِنْهُ أَحَادِيثَ كَثِيرَةً، وَحَفِظْتُ عَنْهُ أَلْفَ مَثَلٍ، وَمَعَ ذَلِكَ مَا مَلَأْتُ عَيْنَيَ مِنْهُ قَطُّ، حَيَاءً مِنْهُ وَتَعْظِيمًا لَهُ، وَلَوْ قِيلَ لِي صِفَةٌ لَمَّا قَدَرْتُ.

Müslim, Abdullah b. Amr (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre: “*Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* ile çok uzun zaman beraber yaşadım. Ondan birçok hadis işittim. Ondan bin mesel ezberledim. Bunlarla beraber ona olan hayam ve taziminden dolayı ona doya doya bakamadım. Şayet bana O'nun özelliklerini anlat dense buna güç yetiremem.”

وَرَوَى ابْنُ مَاجَهَ، وَالْحَاكِمُ عَنْ أَبِي مَسْعُودِ الْبَدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ فَقَامَ بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَخَذَتْهُ رِعْدَةٌ شَدِيدَةٌ وَمَهَابَةٌ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «هَوْنُ عَلَيْكَ، فَأَنَا لَنْتُ بِمَلِكٍ وَلَا جَبَارٍ، وَإِنَّمَا أَنَا ابْنُ امْرَأَةٍ مِنْ قُرَيْشٍ، كَانَتْ تَأْكُلُ الْقَدِيدَ بِمَكَّةَ»، فَنَطَقَ الرَّجُلُ بِحَاجَتِهِ فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي أُوحِيَ إِلَيَّ أَنْ تَوَاضَعُوا، أَلَا فَتَوَاضَعُوا حَتَّى لَا يَتَغَيِّرَ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ، وَلَا يَفْخُرُ أَحَدٌ، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا».

Ibn Mâce ve Hâkim, Ebû Mes'ûd el-Bedrî (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiklerine göre: *Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*'in huzuruna bir adam geldi ve *Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*'in heybetinden titremeye başladı. Bunu gören Peygamber Efendimiz: “**Sakin ol! Ben bir melik veya zorba değilim, ben Mekke'de kurutulmuş et yiyen bir kadının oğluyum.**” dedi. Adam ihtiyacını

söyledikten sonra *Peygamber Efendimiz* ayağa kalkarak şunları söyledi: “*Ey İnsanlar! Bana vahyolundu ki, birbirinize karşı tevazulu olun. Tevazulu olun ki sizden biriniz diğerine zulmetmesin, kimse kimseye karşı övünmesin. Ey Allah’ın kulları kardeş olunuz.*”

وَرَوَى ابْنُ حِبَّانَ وَالْحَاكِمُ وَصَحَّحَهُ وَأَقَرَّهُ الْذَّهَبِيُّ، عَنْ ابْنِ بُرْيَدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كُنَّا إِذَا قَعَدْنَا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ تَرْتَفَعْ رُؤُوسُنَا إِلَيْهِ إِعْظَامًا لَهُ.

İbn Hibbân ve Hâkim'in rivayet edip Hâkim'in sahih saydığı ve Zehebî'nin de ikrar ettiği bir rivayette İbn Büreyde babasından şöyle rivayet etmiştir: “Biz Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'ın huzurunda oturduğumuzda ona olan saygımdan dolayı başımızı kaldırımadık.”

وَرَوَى الْبَزَارُ، وَالْحَاكِمُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ لَمْ يَرْفَعْ أَحَدٌ مِنْ إِلَيْهِ رَأْسَهُ غَيْرَ أَبِيهِ بَكْرٍ وَعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، فَإِنَّهُمَا كَانَا يَبْتَسِمَانِ إِلَيْهِ، وَيَبْتَسِمُ إِلَيْهِمَا.

Bezzâr ve Hâkim'in Enes (*Râdiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettilerine göre: “Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) mescide girdiğinde Ebû Bekir ve Ömer'in dışında bizden hiç kimse başını kaldırımadı. Sadece onlar başlarını kaldırır Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'e tebessüm ederler, O da onlara tebessüm ederdi.”

وَرَوَى الْحَاكِمُ وَصَحَّحَهُ وَأَقَرَّهُ الْذَّهَبِيُّ، عَنْ سَلْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ فِي عِصَابَةٍ يَذْكُرُونَ اللَّهَ تَعَالَى، فَمَرَّ بِهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامَ بَعْضُهُمْ، فَجَاءَ نَحْوَهُمْ قَاصِدًا، حَتَّى دَنَا مِنْهُمْ، فَكَفَّوْا عَنِ الْحَدِيثِ إِعْظَامًا لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Hâkim'in rivayet edip sahih saydığı ve Zehebî'nin de ikrar ettiği Selmân (*Râdiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: “Zikirle meşgul olan bir grupla beraber iken Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) yanlarına

gelmiş ve bazıları hemen ayağa kalkmıştı. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bilerek onların yanına iyice yaklaşmıştır. Onlar Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'e tazimden dolayı konuşmaktan imtina ettiler.”

وَرَوَى الشَّيْخَانِ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدِ اتَّقِيَّتْ عَلَيْهِ الْمَهَابَةُ.

Buhârî ve Müslim'in İbn Mes'ûd (Râdiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'e heybet verildi.”

إِكْرَامُهُ لِلضَّيْوْفِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN MİSAFİRLERE KARŞI OLAN İKRAMI

عَنْ شِهَابِ بْنِ عَبَادٍ أَنَّهُ سَمِعَ بَعْضَ وَفْدِ عَبْدِ الْقَيْسِ وَهُمْ يَقُولُونَ: قَدِمْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَشْتَدَّ فَرَحُهُمْ -أَيْ: الصَّحَابَةِ- فَلَمَّا انتَهَيْنَا إِلَى الْقَوْمِ أَوْسَعُوا لَنَا، فَرَحِبَ بِنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَدَعَا لَنَا، ثُمَّ نَظَرَ إِلَيْنَا فَقَالَ: «مَنْ سَيِّدُكُمْ وَزَعِيمُكُمْ؟» فَأَشْرَنَا جَمِيعًا إِلَى الْمُنْذِرِ بْنِ عَائِدٍ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَهُدَا الْأَشْجُ؟» فَكَانَ أَوَّلَ يَوْمٍ وُضِعَ عَلَيْهِ هَذَا الْاسْمُ لِضَرْبَةٍ كَانَتْ بِوْجِهِهِ بِحَافِرِ حِمَارٍ، قُلْنَا: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ - فَتَخَلَّفَ بَعْدَ الْقَوْمِ، فَعَقَلَ رَوَاحِلَهُمْ، وَضَمَّ مَتَاعَهُمْ، ثُمَّ أَخْرَجَ عَيْتَةً فَالْقَى عَنْهُ ثِيَابَ السَّفَرِ، وَلَيْسَ مِنْ صَالِحِ شَيْءٍ، ثُمَّ أَقْبَلَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ بَسَطَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رِجْلَهُ وَاتَّكَأَ، فَلَمَّا دَنَا مِنْهُ الْأَشْجُ أَوْسَعَ الْقَوْمَ لَهُ وَقَالُوا: هُنَّا يَا أَشْجُ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاسْتَوَى قَاعِدًا وَقَبَضَ رِجْلَهُ: «هُنَّا يَا أَشْجُ» فَقَعَدَ عَنْ يَمِينِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَرَحِبَ بِهِ وَأَلْطَفَهُ، وَسَأَلَهُ عَنْ بِلَادِهِمْ، وَسَمِيَ لَهُ قَرْيَةً قَرْيَةً: الصَّفَا وَالْمُשَقَّرُ وَغَيْرُ ذَلِكِ مِنْ قُرْىَ هَجَرَ، فَقَالَ: بِأَيِّ وَأَمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ لَأَنْتَ أَعْلَمُ بِأَسْمَاءِ قُرَانَا مِنَّا! فَقَالَ: «إِنِّي وَطِئْتُ بِلَادَكُمْ، وَفُسِحَ لِي فِيهَا»، قَالَ: ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى الْأَنْصَارِ فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ، أَكْرِمُوا إِخْرَانَكُمْ فَإِنَّهُمْ أَشْبَاهُكُمْ فِي الإِسْلَامِ، أَشْبَهُهُمْ شَيْءٌ بِكُمْ أَشْعَارًا وَأَبْشَارًا، أَشْلَمُوهُمْ طَائِعِينَ غَيْرَ مُكْرَهِينَ وَلَا مُؤْثِرِينَ إِذْ أَبْيَ قَوْمٌ أَنْ يُسْلِمُوا حَتَّى قُتِلُوا»، قَالَ: فَلَمَّا أَضْبَحُوا، قَالَ:

«كَيْفَ رَأَيْتُمْ كَرَامَةَ إِخْرَانِكُمْ لَكُمْ وَضِيَافَتَهُمْ إِيَّاكُمْ؟»، قَالُوا: حَيْرٌ إِخْرَانٍ ،
أَلَا نَوْا فُرْشَنَا ، وَأَطَابُوا مَطْعَمَنَا ، وَبَاتُوا وَأَصْبَحُوا يُعَلِّمُونَا كِتَابَ رَبِّنَا تَبَارَكَ
وَتَعَالَى ، وَسُنَّةَ نَبِيِّنَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَأَعْجَبَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ وَفَرَحَ بِهَا .

رواه الحافظ المتندری وقال: هذا الحديث بطوله رواه أحمد بإسنادٍ
صحيحٍ.

العينية: ما يجعل المسافر فيه الشدّاب.

Şihâb b. Ubbâd'dan rivayet edildiğine göre kendisi Abd-i Kays kabileinden gelen bazı elçilerden işittiğine göre onlar şöyle diyordu: *Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*'in yanına geldik ve *ashab-ı kiram* çok sevindiler. Onların yanına geldiğimizde bize yer gösterdiler biz de oturduk. Peygamber Efendimiz ile selamlaşıp duasını aldıkta sonra bize bakarak şöyle sordu: "**Reisiniz kim?**" Biz de hep beraber Münzir b. 'Âiz'i işaret ettik. Peygamber Efendimiz: "**Bu Eşec olan** (alnında veya başında büyük bir yara olan) **mi?**" dedi. Bir eşek toynağını yüzüne vurmasından sebep Eşec isminin kendisine kullanıldığı ilk gündü. Biz de: "Evet Yâ Resûlullâh" dedik. O, kavminden geride kalmış, bineklerini bağlamış ve yiyeceklerini toparlamıştı. Sonra heybesinden temiz elbiseleri çıkartarak üzerindeki seferde giydiği elbiselerle değiştirdikten sonra Peygamber Efendimizin huzuruna yöneldi. Mescide geldiğinde orada bulunanlar yer açarak onu buyur ettiler. Peygamber Efendimiz de yaslandığı yerden doğrularak: "**Buraya buyur ey Eşec!**" dedi. Peygamber efendimizin sağ tarafına oturdu. Efendimiz onu hoş karşılamış ve onunla muhabbet etmeye başlamıştı. Ona geldikleri bölgede bulunan *Safâ*, *Muşakkâr* gibi şehirleri isimlerini tek tek sayarak sormuştur. Bunun üzerine Eşec: "Anam babam sana feda olsun Yâ Resûlullâh! Sen bizim şehirlerimizi bizden daha iyi biliyorsun." dedi. Peygamber Efendimiz: "**Ben sizin beldelerinize geldim ve oralarda dolaştım**" dedi.

Daha sonra Ensar'a dönerek: "**Ey Ensar Topluluğu!**
Kardeşlerinize ikramda bulunun. Onlar Müslüman olmakta size benzemektedirler. Şiar olarak da görünüş olarak da size benzemektedirler. Onlar istemeyerek veya bir musibet neticesinde değil isteyerek Müslüman olmuşlardır. Nitekim

Müslüman olmaktan yüz çeviren bir kavim öldürülmüşti.” Sabah olduğunda Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) onlara: “**Kardeşlerinizin size ikram ve ziyafetini nasıl buldunuz?**” diye sordu. Onlar da: “Onlar ne hayırlı kardeşlerdir, bize yataklarımızı serdiler, yemekleriyle bizi hoşnut ettiler, sabah akşam Rabbimizin kitabı ve Peygamberimizin sünnetini bize öğretmek için çalıstılar.” dediler. Bu cevap Peygamber Efendimizi çok sevindirmiştir.

(Hâfız Münzirî: “Bu hadisin tamamı sahîh isnad ile Ahmed b. Hanbel tarafından rivayet edilmiştir.” dedi.)

(العَيْنَةُ): Misafirin içine elbiselerini koyduğu heybe.

وَرَوَى الْحَاكِمُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ بَعْضَ بُيُوتِهِ، فَدَخَلَ عَلَيْهِ أَصْحَابُهُ، حَتَّى غَصَّ الْمَجْلِسُ بِأَهْلِهِ وَامْتَلَأَ، فَجَاءَ حَرِيرُ الْبَجْلِيُّ فَلَمْ يَجِدْ مَكَانًا، فَقَعَدَ عَلَى الْبَابِ، فَنَزَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رِدَاءَهُ وَالْقَاهِ إِلَيْهِ، فَأَخَذَهُ حَرِيرُ فَالْقَاهُ عَلَى وَجْهِهِ وَجَعَلَ يُقَبِّلُهُ وَيُبَكِّيُّ، وَرَمَى بِهِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ: مَا كُنْتُ لَأَجْلِسَ عَلَى ثُوبِكَ، أَكْرَمَكَ اللَّهُ كَمَا أَكْرَمْتَنِي، فَنَظَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمِينًا وَشِمَالًا وَقَالَ: «إِذَا أَتَكُمْ كَرِيمٌ قَوْمٌ فَأَكْرِمُوهُ».

Hâkim'in rivayet ettiğine göre: Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bir gün evlerinden birine girmiştir. Girdiği eve ashâb-ı kirâm da geldi hatta ev hincahınç doldu. Sonradan gelen Cerîr el-Becelî yer bulamayınca kapının önüne oturdu. Bunu gören Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ridasını çıkartıp ona uzattı. Ridayı alan Cerîr onu yüzüne sürüp öperken kendini tutamayarak ağlamaya başladı. Ridayı tekrar geri uzatarak şöyle dedi: “Ben senin elbisenin üzerine oturamam Ya Resûlullah, sen bana ikram ettiğin gibi Allah da sana ikram etsin.” Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) sağına ve soluna bakarak şöyle dedi: “Size bir kavmin büyüğü ve değerlisi geldiğinde ona değer verim, ikram edin.”

وَعَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَمَّا دَخَلَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْرَى إِلَيْهِ وِسَادَةً، فَقَالَ عَدِيُّ: أَشْهُدُ أَنَّكَ لَا تَبْغِي عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا، وَأَسْلَمَ عَدِيُّ بْنُ حَاتِمٍ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَتَاكُمْ كَرِيمٌ قَوْمٌ فَأَكْرِمُوهُ». رَوَاهُ الْعَسْكَرِيُّ بِسَنَدٍ ضَعِيفٍ كَمَا فِي «الْمَقَاصِدُ الْحَسَنَةُ» وَ«كَشْفُ الْخَفَاءِ».

Adî b. Hâtim (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in yanına girdiğinde kendisine yastık uzatmış. Bunun üzerine Adî b. Hâtim: "Yeryüzünde büyülüklük taslamayıp, bozgunculuk çıkarma muradında olmadığında şahitlik ederim." diyerek Müslüman olmuştur. Sonra Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: "**Size bir kavmin büyüğü ve değerlisi geldiğinde ona değer verim, ikram edin.**"

(“el-Mekâsidü'l-Hasene” ve “Keşfü'l-Hafâ” isimli kitaplarda olduğu gibi Askerî bu rivayeti zayıf bir senedle rivayet etmiştir.)

تَعَامِلُهُ ﷺ مَعَ النِّسَاءِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN KADINLARA KARŞI OLAN MUAMELESİ

رَوَى أَبُو دَاؤِدَ وَالطَّيَالِسِيُّ وَالإِمَامُ أَحْمَدُ وَابْنُ عَسَاطِرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْجَدَلِيِّ -رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى- قَالَ: قُلْتُ لِعَائِشَةَ - رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا- : كَيْفَ كَانَ خُلُقُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَهْلِهِ، قَالَتْ: كَانَ أَحْسَنَ النَّاسِ خُلُقًا، لَمْ يَكُنْ فَاحِشًا وَلَا مُتَفَحِّشًا، وَلَا سَخَابًا فِي الْأَسْوَاقِ، وَلَا يَجْزِئُ بِالسَّيِّئَةِ مِثْلَهَا، وَلَكِنْ يَغْفُو وَيَضْفَخُ.

سَخَابًا: الصَّيَّاحُ.

Ebû Dâvûd, et-Tayâlisî, İmam Ahmed b. Hanbel ve İbn Asâkir, Ebû Abdillah el-Cedelî (*Rahimehullâh*)'tan rivayet ettiklerine göre: Âise

(Radyallâhu Anhâ)'ya: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in ailesine karşı ahlaki nasıldı?" diye sordum. O da şöyle cevap verdi: "Kaba saba biri değildi, çarşı ve pazarda insanlarla tartışıp münikaşa etmez, kötülükle kötülükle karşılık vermez; affeder ve hoş görüülü davranışları."¹

(سَخَابًا): Bağırııp çağırılan, demektir.

وَعَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا فِي ذِكْرِهِ لِحَجَّ النَّبِيِّ الْكَرِيمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَفِيهِ قَوْلُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي خُطْبَةِ حَجَّةِ الْوَدَاعِ: «فَاتَّقُوا اللَّهَ فِي النِّسَاءِ، فَإِنَّكُمْ أَخْذَتُمُوهُنَّ بِأَمَانِ اللَّهِ، وَاسْتَحْلِلُّهُنَّ فُرُوجَهُنَّ بِكَلِمَةِ اللَّهِ، وَلَكُمْ عَلَيْهِنَّ أَنْ لَا يُؤْطِئُنَّ فَرْشَكُمْ أَحَدًا تَكْرَهُونَهُ، فَإِنْ فَعَلْنَ ذَلِكَ فَاضْرِبُوهُنَّ ضَرِبًا غَيْرَ مُبَرِّحٍ، وَلَهُنَّ عَلَيْكُمْ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَغْرُوفِ...». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.
لَا يُؤْطِئُنَّ: لَا يَدْخُلُنَّ بَيْوتَكُمْ.

Câbir b. Abdullah (Radyallâhu Teâlâ Anhümâ) Peygamber Efendimizin haccından ve veda haccındaki verdiği hutbeden bahsederken Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in şu sözlerini aktarmıştır: "Kadınlar hakkında Allah'tan korkunuz. Siz onları Allah'ın emaneti olarak aldınız. Allah'ın kelimesiyle onları kendinize helal kıldınız. Döşeklerinize, sevmediğiniz bir kimseye ayak bastırmamaları sizin onlar üzerindeki hakkınızdır. Bunu yaparlarsa, onlara zarar vermemek şartıyla vurun. Onların sizin üzerindeki hakkı da yiyeceklerini ve giyeceklerini maruf şekilde vermenizdir..." (Muslim)

(لَا يُؤْطِئُنَ): Evlerinize girmemeleri, demektir.

- وَرَوَى أَبُو دَاؤِدَ وَالنَّسَائِيُّ وَابْنُ مَاجَهَ عَنْ عَائِشَةَ - رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا - قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْسِمُ بَيْنَ نِسَائِهِ فَيَعْدِلُ،

فَيَقُولُ: «اللَّهُمَّ هَذَا قَسْبِيٌ فِيمَا أَمْلَكَ، فَلَا تَلْمِنِي فِيمَا تَمْلِكُ وَلَا أَمْلِكُ»
يعني القلب.

Ebû Dâvûd, Nesâî ve İbn Mâce, Âîşe (*Radiyallâhu Anhâ*)’dan rivayet ettiklerine göre: *Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* hanımları arasında adaletli bir şekilde taksim yapar ve şöyle derdi: “**Allah’ım bu benim elimden gelen taksimdir**, (kalbini kastederek) **benim elimde olmayıp senin elinde olan şeyden dolayı bana levmetme!**”

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ كَانَتْ لَهُ امْرَأَتَانِ، فَمَا مَعَ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى؛ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاحْدُ شِقْيَهِ سَاقِطٌ». رَوَاهُ أَحْمَدُ، وَالْأَرْبَعَةُ.

Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “**İki hanımı olup da ikisinden birine meyledip diğerini bırakan kişi kuyamet gününde bir tarafı düşük olarak gelecektir.**” (Ahmed b. Hanbel ve Sünen-i Erba'a)

وَرَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ سَفَرًا وَفِي لَفْظٍ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ أَفْرَغَ بَيْنَ نِسَائِهِ فَأَيْتَهُنَّ خَرَجَ سَهْمَهَا خَرَجَ بِهَا مَعَهُ، زَادَ الْبُخَارِيُّ: وَكَانَ يَقْسِمُ لِكُلِّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ يَوْمَهَا وَلَيْلَتَهَا، عَิَّرَ أَنَّ سَوْدَةَ بْنَتَ زَمْعَةَ وَهَبْتَ بْنَتَ يَوْمَهَا وَلَيْلَتَهَا لِعَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَبَتَّغِي بِذِلِّكَ رِضا الرَّسُولِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Buhârî ve Müslim, Âîşe (*Radiyallâhu Anhâ*)’dan rivayet ettiklerine göre: “*Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* seferi irade ettiğinde -bir lafzda: (sefere) çıkmayı irade ettiğinde- hanımları arasında kura çekerdi. Kime kura çıkarsa onunla beraber sefere giderdi.”

Buhari'nin rivayetinde ilave olarak şu vardır; “*Her bir hanımı için bir gece ve bir şeklinde taksim yapardı. Sadece Sevde bint Zem'a*

(Radyallâhu Anhâ) hariç, çünkü o Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in rızasını talep ederek hakkını Âîşe (Radyallâhu Anhâ)'ya vermişti.”

وَرَوَى الطَّبَرَانِيُّ بِسَنْدٍ حَسَنٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ - رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ - قَالَ: كَانَ زِئْجٌ يَلْعَبُونَ بِالْمَدِينَةِ فَوَضَعَتْ عَائِشَةُ مَنْكِبَهَا عَلَى مَنْكِبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَعَلَتْ تَنْظُرُ إِلَيْهِمْ.

قال في «مجمع الزوائد»: رواه الطبراني وقال: إسناده حسن.

Taberânî “hasen” derecesinde olan bir senedle Amr b. Hureys (Radyallâhu Anhâ)'tan rivayet ettiğine göre: “Habeşliler Medine'de oyun oynuyorlardı. Âîşe (Radyallâhu Anhâ) omuzunu Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in omuzu üzerine koymuş ve oyun oynayanları seyretmişti.”

(“Mecma‘u’z-Zevâid” adlı eserde: “Bu hadis Taberânî tarafından rivayet edilmiştir ve isnadı hasendir” denmiştir.)

—

وَرَوَى الطَّحاوِيُّ فِي «شِرْحِ مُشكِّلِ الْأَثَارِ» عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّهَا جَاءَتْ بِطَعَامٍ فِي صَحْفَةٍ لَهَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابِهِ، وَجَاءَتْ عَائِشَةُ مُلْتَقَةً بِكِسَاءٍ وَمَعَهَا فِهْرُ، فَلَقَتِ الصَّحْفَةَ، فَجَمَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ فَلْقَيِ الصَّحْفَةِ وَقَالَ: «كُلُوا، غَارِثُ أُمُّكُمْ» مَرَّتَيْنِ. ثُمَّ أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَحْفَةَ عَائِشَةَ، فَبَعَثَ بِهَا إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ، وَأَعْطَى صَحْفَةَ أُمِّ سَلَمَةَ لِعَائِشَةَ.

فِهْرُ: حَجَرٌ.

وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِ عَائِشَةَ.

Tahâvî'nin *Şerhu Müskili'l-Âsâr*'da Ümmü Seleme (Radyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiğine göre: Ümmü Seleme (Radyallâhu Anhâ), Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ve ashabına bir kap içerisinde yemek getirmiştir. Âîşe (Radyallâhu Anhâ) yanında bir taşla elbiselerine

bürünmüş olduğu halde geldi ve kabı parçaladı. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) kalkıp kirilan kabin parçalarını topladı ve iki kez “**Yiyin, anneniz kiskandı**” dedi. Sonra Âîse (*Radiyallâhu Anhâ*)’nın kaplarından birini alarak Ümmü Seleme (*Radiyallâhu Anhâ*)’ya gönderdi. Ümmü Seleme (*Radiyallâhu Anhâ*)’nın (kirilan) kabı(nı) da Âîse (*Radiyallâhu Anhâ*)’ya verdi.”

(فَهُرْ): Taş, demektir.

Bu esnada Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*), Âîse (*Radiyallâhu Anhâ*)’nın evinde idi.

وَعَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ حَيْنَدَةَ بْنِ حَيْنَدَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا حَقُّ زَوْجَةِ أَحَدِنَا عَلَيْهِ؟ قَالَ: «أَنْ تُطْعِمَهَا إِذَا طَعِمْتَ، وَتَكْسُوهَا إِذَا اكْتَسَيْتَ، وَلَا تَضْرِبِ الْوَجْهَ، وَلَا تُتَبَّعِ، وَلَا تَهْجُرِ إِلَّا فِي الْبَيْتِ». رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَبُو دَاؤَدَ وَالنَّسَائِيُّ وَابْنُ مَاجَهَ وَالْبَغْوَيُّ وَالْيَنْهَقَيُّ وَالْطَّبَرَانَيُّ وَابْنُ أَبِي الدُّنْيَا وَصَحَّحَهُ ابْنُ حِبَّانَ وَالْحَاكِمُ وَأَفَرَهُ الذَّهَبِيُّ.

Muâviye b. Hayde (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet edildiğine göre: “Ya Resûlullâh, bizim birimizin üzerinde, zevcesinin hakkı nedir?” diye sorduğumda şöyle cevap verdi: “**Yediğin zaman ona da yedirmen, giyindiğin zaman onu da giydirmendir**, (sakin) *yüze vurma*, (onu) *kötüleme*, evin dışında (onu) *terk etme*.” (Ahmed b. Hanbel, Ebû Dâvûd, Nesâî, İbn Mâce, Beğavî, Beyhakî, Taberânî, İbn Ebi'd-Dünyâ rivayet etmiştir. İbn Hibbân ve Hâkim sahîh hükmünü vermiş, Zehebî de ikrar etmiştir.)

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا، وَخِيَارُكُمْ خِيَارُكُمْ لِنِسَائِهِمْ». رَوَاهُ أَحْمَدُ وَابْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَأَبُو دَاؤَدَ.

Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “**İmanı en kâmil olan mü'min ahlakı en güzel olandır ve sizin en hayırlı olanlarınız hanımlarına karşı en hayırlı olanlarınızdır.**”

(Ahmed b. Hanbel; İbn Ebî Şeybe; Ebû Dâvûd)

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ، وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي». رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهُ وَالطَّحاوِيُّ وَصَحَّحَهُ ابْنُ حِبَّانٍ وَالْحَاكِمُ وَأَقَرَّهُ الذَّهَبِيُّ.

Abdullah b. Abbâs (*Radiyallâhu Teâlâ Anhümâ*)’dan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “**Sizin en hayırlı olanınız ailesine karşı en hayırlı olanınızdır. Ben ailesine karşı en hayırlı olanınızım.**” (İbn Mâce ve Tahâvî rivayet etmiş, İbn Hibbân ve Hâkim sahîh hükmünü vermiş, Zehebî de ikrar etmiştir.)

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «... وَأَنْتُوْضُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا، فَإِنَّهُنَّ حُلْقُنَّ مِنْ ضِلَّعٍ، وَإِنَّ أَغْوَجَ شَيْءٍ فِي الضِّلَّعِ أَغْلَاهُ، فَإِنْ دَهْبَتْ تُقِيمَةً كَسْرَتْهُ، وَإِنْ تَرْكَتْ لَهُ نَمْ يَزَّلْ أَغْوَجَ، فَأَنْتُوْضُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا». مُتَقَوْلَهُ: أَيْ طَلَاقُهَا. (وَكَسْرُهَا: أَيْ طَلَاقُهَا).

Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “...**Kadınlar hakkında birbirinize hayır tavsiye ediniz! Çünkü onlar kaburga kemiğinden yaratılmışlardır. Bu kemiğin en eğri kısmı en üst tarafıdır. Eğer sen eğri kemiği doğrultmaya gidersen, onu kurarsın. Onu kendi hâline bırakırsan, daima eğri kalır. Onun için sizler birbirinize kadınlar hakkında daima hayır tavsiye ediniz**” (Müttefekun Aleyh)

(وَكَسْرُهَا) kelimesi: Onu boşamak anlamındadır.

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يُفْرِكُ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً، إِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِيَ مِنْهَا آخَر» أَوْ قَالَ: «غَيْرُهُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.
لَا يُفْرِكُ: لَا يُغْضِبُ

Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “**Hiçbir mü'min erkek bir mü'mine hanıma buğzetmesin; (çünkü) onun bir huyunu beğenmezse başka bir huyunu beğenir.**” veya “**diğer huyunu beğenir.**” buyurdu. (Müslim)

أَمَانَتُهُ وَصِدْقُهُ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN DOĞRU VE GÜVENİLİR OLMASI

قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ: كَانَ يُسَمَّى الْأَمِينَ بِمَا جَمَعَ اللَّهُ فِيهِ مِنِ الْأَخْلَاقِ الصَّالِحةِ،

وَلَمَّا اخْتَلَفَتْ قُرَيْشٌ وَتَحَازَّبْتُ عِنْدِ بَنَاءِ الْكَعْبَةِ فِيمَنْ يَضْعُفُ الْحَجَرُ حَكَمُوا أَوَّلَ دَاخِلٍ عَلَيْهِمْ، فَإِذَا بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَاهِلًا، وَذَلِكَ قَبْلَ نُبُوَّتِهِ؛ فَقَالُوا: هَذَا الْأَمِينُ قَدْ رَضِيَّنَا بِهِ. أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ، وَالْحَاكِمُ وَصَحَّحَهُ.

İbn İshâk şöyle dedi: “Allah Teala'nın kendisinde toplamış olduğu sâlik ahlaklar sebebiyle kendisi ‘Emin’ diye isimlendirilirdi.”

Kureyşliler Kabe'yi bina ederken Hacerü'l-Esved'i koyma esnasında ihtilafa düşmüşler ve tartışmaya başlamışlardı. En sonunda yanlarına gelen ilk kişiyi aralarında hakem tayin etmek üzere anlaşıp beklemeye başladılar. Bir zaman sonra bir de baktılar ki Peygamber Efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) yanlarına geliyor -bunlar nübûvvetten önce yaşanmıştı- ve dediler ki: “Bu Muhammed'dır, O Emin'dir, muhakkak ki biz ondan razıyız.” (Ahmed b. Hanbel ve Hâkim rivayet etmiş ayrıca Hâkim sahîh hükmünü vermiştir.)

وَعَنِ الرَّبِيعِ بْنِ خُثْيَمِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَانَ يَسْتَحَاكُمُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ قَبْلَ إِلَّا سَلَامٌ. أَخْرَجَهُ ابْنُ سَعْدٍ فِي الطَّبَقَاتِ.

Rebî‘ b. Huseym'den rivayet edildiğine göre: “*İslamiyet'ten önce cahiliye devrinde de Peygamber Efendimize hüküm vermesi için dânilârlırdı.*” (İbn Sa‘d, et-Tabakâtü'l-Kübrâ)

وَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَاللَّهُ أَنِّي لَأَمِينٌ فِي السَّمَاوَاتِ أَمِينٌ فِي الْأَرْضِ». أَخْرَجَهُ ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ.

Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Vallahi, ben gökyüzünde de yeryüzünde de Emin’im.”** (İbn Ebî Şeybe)

وَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ أَبَا جَهْلٍ قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّا لَا نُكَذِّبُكَ، وَلَكِنْ نُكَذِّبُ بِمَا جِئْتَ بِهِ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلَكِنَّ الظَّالِمِينَ يَعِيشُونَ مُحَمَّدَ وَهُمْ يَجْحُدُونَ﴾ [الأنعام: ٣٣]. أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ وَصَحَّحَهُ الْحَاكِمُ.

Ali (Radyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre Ebû Cehil Peygamber Efendimize şöyle dedi: "Biz seni yalanlamıyoruz, biz senin getirdiklerini yalanlıyoruz." Bunun üzerine En'âm sûresi 33. âyet nâzil oldu. **«Aslında onlar seni yalanlamıyorlar; fakat o zalimler açıkça Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorlar.»** (Tirmizî rivayet etmiş, Hâkim sahîh hükmünü vermiştir.)

وَقِيلَ: إِنَّ الْأَخْنَسَ بْنَ شَرِيقٍ لَقَيَ أَبَا جَهْلٍ يَوْمَ بَدْرٍ، فَقَالَ لَهُ: يَا أَبَا الْحَكْمَ! لَيْسَ هُنَا غَيْرِي وَغَيْرِكَ يَسْمَعُ كَلَامَنَا، ثُخِرِنِي عَنْ مُحَمَّدٍ؛ صَادِقٌ هُوَ أَمْ كَاذِبٌ؟ فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ: وَاللَّهُ أَنَّ مُحَمَّداً لَصَادِقٌ، وَمَا كَذَبَ مُحَمَّدٌ قَطُّ.

رَوَاهُ الطَّبَرِيُّ وَابْنُ كَثِيرٍ فِي تَفْسِيرِهِمَا.

Denildiğine göre Ahnes b. Şerîk, bedir savaşında Ebû Cehil ile karşılaşmış ve ona: "Ey Ebu'l-Hakem şu an yanımızda senden ve benden başka konuşmamızı işitecek kimse yok. Söyle bana Muhammed doğru mu söylüyor? yoksa yalancı mı?" diye sormuş. Ebû Cehil: "Vallahi Muhammed doğru söylüyor, bizden hiçbiri Muhammed'i yalanlamamıştır." demiş. (İbn Kesîr ve Taberî Tefsîr'lerinde rivayet etmişlerdir.)

وَقَالَ النَّضْرُ بْنُ الْحَارِثِ لِقُرَيْشٍ: قَدْ كَانَ مُحَمَّدٌ فِيکُمْ غَلَامًا حَدَّثًا، أَرْضَاكُمْ فِيکُمْ، وَأَصْدَقَكُمْ حَدِيثًا، وَأَعْظَمَكُمْ أَمَانَةً، حَتَّى إِذَا رَأَيْتُمْ فِي

صُدْغِيَّهُ الشَّيْبُ، وَجَاءَكُمْ بِمَا جَاءَكُمْ بِهِ قُلْتُمْ: سَاحِرٌ، لَا، وَاللَّهِ مَا هُوَ بِسَاحِرٍ. رَوَى الْقِصَّةَ ابْنُ هِشَامٍ فِي «السِّيَرَةِ» وَالْبَيْهَقِيُّ فِي «الدَّلَائِلِ».

Nâdr b. Hâris Kureyş'e şöyle seslendi: "Muhammed aranızda geç bir delikanlı idi, en çok razi olduğunuz kişi, en doğru söyleyeniniz ve sizin içinde en çok güvenilir kişiydi. Ta ki şakaklarında yaşlılık alameti olan beyazhıklar göründü. Sonra Allah Teala'nın verdiklerini size getirince ona sihirbaz dediniz. Vallahi o sihirbaz değildir." (Bu kissayı İbn Hisâm "es-Sîre" adlı kitabında ve Beyhakî "Delâ'ilü'n-Nübüvve" adlı kitabında rivayet etmiştir.)

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ [الشعراء: ٢١٤]. خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى صَعَدَ الصَّفَا، فَهَتَّفَ: يَا صَبَا حَادِه، فَقَالُوا: مَنْ هَذَا؟ فَاجْتَمَعُوا إِلَيْهِ، فَقَالَ: «أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخْبِرْتُكُمْ أَنَّ حَيَّلًا بِالْوَادِي تُرِيدُ أَنْ تُغَيِّرَ عَلَيْكُمْ أَكْثُرَمْ مُصَدِّقَيْ؟ قَالُوا: نَعَمْ، مَا جَرَبْنَا عَلَيْكَ إِلَّا صِدْقًا!! قَالَ: فَإِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدِي عَذَابٌ شَدِيدٌ».

İbn Abbâs (Râdiyallâhu Anhümâ)’dan rivayet edildiğine göre: «**Yakın akrabانı da uyar.**» âyet-i kerîmesi nâzil olunca Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) safâ tepesine çıkıp şöyle haykırdı: “**Baskın var**” Sevilen, güvenilen birisi olduğu için çağrıyu duyan yakın akrabaları “Kimdir bu? diyerek hemen oraya koşmuşlardı. Topluluk merakla neler olacağını beklemeye koyulmuştu ki, Peygamber (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) söze başladı: “**Ne dersiniz, size şu dağın arkasında** (sizinle savaşmak üzere) **athilar bekliyor diye haber versem bana inanır musunuz?**” Onlar, “Biz senden hiç yalan işitmeyeceğiz.” demişlerdi. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem), “**Öyle ise yakında gelecek çok çetin bir azap öncesinde sizi uyarıyorum.**”

وَفِي رِوَايَةٍ قَالَ لَهُمْ: «أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخْبِرْتُكُمْ أَنَّ حَيَّلًا تَحْرُجُ مِنْ سَفْحٍ هَذَا الْجَبَلِ أَكْثُرَمْ مُصَدِّقَيْ؟» قَالُوا: مَا جَرَبْنَا عَلَيْكَ كَذِبًا!! قَالَ: «فَإِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدِي عَذَابٌ شَدِيدٌ». أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ.

Başka bir rivayette Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) onlara şöyle seslendi: “**Ne dersiniz? Ben size ‘Şu dağın arkasından birtakım atlar çıkacak’ diye haber versem, sizler beni doğrular musunuz?**” buyurdu. Onlar: “Biz sende bir yalan tecrübe etmedik, dediler.” Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): “**Öyleyse ben sizlere şiddetli bir azabın öncesinde sizi uyarıyorum**” buyurdu. (Buhârî)

وَمِنْ ذُلِكَ قَوْلُ خَدِيجَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فِي قِصَّةِ بَدْءِ الْوَحْيِ حَيْثُ قَالَتْ لَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهِيَ الْخَيْرَةُ بِهِ: «كَلَّا، أَبْشِرْ، فَوَاللَّهِ لَا يُخْزِيَكَ اللَّهُ أَبْدَا، فَوَاللَّهِ إِنَّكَ لَتَصِلُ الرَّوْحَمَ، وَتَضْدُقُ الْحَدِيثَ، وَتَخْمِلُ الْكُلَّ، وَتَكْسِبُ الْمَغْدُومَ، وَتَقْرِي الضَّيْفَ، وَتَعْيَّنُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ...». مُنْتَقِّ عَلَيْهِ.

Hatice (Râdiyallâhu Anhâ)’nın vahyin başlaması esnasında peygamber efendimize söylediğì şù sözler de bu kambilendir: “Öyle deme, sevin, Allah'a yemin ederim ki, Allah Seni hiçbir vakit utandırmaz. Allah'a yemin ediyorum ki, Sen sila-i rahim yaparsın, sözü dosdoğru söylersin, (işini görmekten âciz olanların) ağırlığını yüklenirsin, fakire verir, konuğa yemek yedirir ağırlarsın, hak yolunda meydana gelen hâdiseler ve mühim işlerde halka yardım edersin.” (Müttefekun Aleyh)

وَمِنْ أَقْوَالِ الصَّحَابَةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ عَنْ صِدْقِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مَا كَانَ يُعَيِّرُ عَنْهُ ابْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي هَذَا الْحَالِ كَقَوْلِهِ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ: «إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمِعُ خَلْقَهُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَزْبَعِينَ يَوْمًا، ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ...». الْحَدِيثُ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

Sahâbe-i kirâmin Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in doğruluğu hakkındaki bazı sözleri;

İbn Mes’ûd (Râdiyallâhu Anh) rivayetinde bunu ifade ettiği gibi: Sâdık-ı Masdûk olan (yani kendisi doğru olan ve Allah tarafından doğrulanın) Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bize şöyle haber verdi: “**Şüphesiz sizden biri yaratılışını annesinin karnında 40 günden tamamlar, sonra 40 gün kan pihtısı halinde kalır, sonra yine 40 gün et parçası halinde kalır.....**” (Buhârî)

وَكَذَا كَانَ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، كَفَوْلِهِ: سَمِعْتُ أَبَا الْقَاسِمِ الصَّادِقَ الْمَضْدُوقَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَاحِبَ هَذِهِ الْحُجْرَةِ يَقُولُ: «لَا تُثْرِغُ الرَّحْمَةَ إِلَّا مِنْ شَقِيقٍ». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، وَالْتِرْمِذِيُّ.

Aynı şekilde Ebû Hüreyre (*Râdiyâllâhu Anh*) da şöyle derdi: Sâdîk-1 Masdûk olan (yani kendisi doğru olan ve Allah tarafından doğrulanın) ve şu hücrenin sahibi olan Ebu'l-Kâsim'ın şöyle dediğini işittim: “**Rahmet ancak şaki olandan sökülp alınır.**” (Ebû Dâvûd; Tirmizî)

حِفْظُهُ لِلْوَدِ وَحُسْنُ عَهْدِهِ ﷺ

PEYGAMBER EFENDİMİZİN DOSTLUĞUNU MUHAFAZA ETMESİ VE AHDE VEFALI DAVRANMASI

أَخْرَجَ الْبُخَارِيُّ فِي «صَحِيحِهِ»: عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: مَا غَرَّتْ عَلَى امْرَأَةٍ مَا غَرَّتْ عَلَى خَدِيجَةَ، وَلَقَدْ هَلَكَتْ - أَيْ: مَاتَتْ - قَبْلَ أَنْ يَتَزَوَّجَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِثَلَاثِ سِنِينَ، لِمَا كُنْتُ أَشْمَعَهُ يَذْكُرُهَا - أَيْ: يُثْنِي عَلَيْهَا خَيْرًا - وَلَقَدْ أَمْرَهُ رَبُّهُ أَنْ يُبَشِّرَهَا بِيُبَشِّرَتِ فِي الْجَنَّةِ مِنْ قَصْبِ، وَإِنْ كَانَ - أَيْ: وَإِنَّهُ كَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - لَيَذْبَحُ الشَّاةَ ثُمَّ يُهْدِي فِي خُلْتِهَا مِنْهَا.

Buhârî “Sâhîh” adlı eserinde Âîşe (*Râdiyâllâhu Anhâ*)’dan rivayet ettiğine göre: “Ben Peygamber’ın hiçbir hanımına karşı Hatice’yi kıskandığım kadar kıskanmadım. Halbuki Hatice, Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) benimle evlenmeden 3 sene önce vefat etmişti. Bu kıskançlığımın sebebi, Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) Hatice’yi anarken iştirip durmam, Allah’ın Peygamber’e, Hatice’yi cennette inciden bir evle müjdelemesini emretmesi ve bir de Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) koyun keserdi ve o koyunun etinden Hatice’nin sâdik kadın dostlarına hediye verir olmasıdır.”

وَرَوَى الْحَاكِمُ وَالْبَيْهَقِيُّ فِي «الشُّعْبِ» عَنِ السَّيِّدَةِ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: جَاءَتْ عَجُوزٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ

لَهَا: «كَيْفَ أَنْتُمْ، كَيْفَ حَالُكُمْ، كَيْفَ أَنْتُمْ بَعْدَنَا؟» فَقَالَتْ: بِخَيْرٍ يَأْبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَلَمَّا خَرَجَتْ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ تُقْبَلُ عَلَى هَذِهِ الْعَجُوزِ هَذَا الْإِقْبَالُ؟ فَقَالَ: «يَا عَائِشَةُ إِنَّهَا كَانَتْ تَأْتِينَا زَمَانَ حَدِيجَةَ، وَإِنَّ حُسْنَ الْعَهْدِ مِنَ الْإِيمَانِ».

Hâkim, “el-Müstedrek” adlı eserinde, Beyhakî de “Şu‘abü'l-Îmân” adlı eserinde Âîşe (Râdiyallâhu Anhâ)’dan rivayet ettilerine göre: “Bir gün yaşlı bir hanım geldi. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ona: “**Nasılsınız, haliniz nasıl, bizden sonra durumunuz nasıl?**” diye sorular sordu. Yaşı hanım: “Anam babam sana feda olsun iyiyim Yâ Resûlüllâh” dedi. Yaşı kadın gittikten sonra Âîşe (Râdiyallâhu Anhâ) merak ederek, “Bu yaşlı hanımı niçin böyle karşıladınız?” diye sordu. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) de: “**Ey Âîşe o, Hatice’nin zamanında bize gelip giderdi. Şüphesiz ahde güzel bir şekilde vefa göstermek imandandır.**” buyurdu.

وَرَوَى الْبَخَارِيُّ فِي «الْأَدَبِ الْمُفْرِدِ»، عَنْ أَبِي الطَّفَيْلِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْسِمُ لَحْمًا بِالْجِعْرَانَةِ، وَأَنَا يَوْمَئِذٍ عَلَامٌ أَخْمُلُ عُضُوَ الْبَعِيرِ -أَيِّ: الْجَزُورِ- فَأَتَتْهُ امْرَأَةٌ فَبَسَطَ لَهَا رِدَاءً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قُلْتُ: مَنْ هَذِهِ؟ قَيْلَ لِي: هَذِهِ أُمُّهُ الَّتِي أَرْضَعَتْهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -أَيِّ: وَهِيَ السَّيِّدَةُ حَلِيمَةُ السَّعْدِيَّةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، فَبَسَطَ لَهَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رِدَاءً تَكْرِيمًا لَهَا، وَحِفْظًا لِلْمُؤْدِدِ، وَحُسْنًا لِلْعَهْدِ.

Buhârî “el-Edebü'l-Müfred” adlı eserinde Ebu't-Tufeyl (Râdiyallâhu Anhâ)’tan rivayet ettiğine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’i Ci'râne’de et dağıturken görmüştüm. Ben o zaman küçük bir çocuktum elimde de deve kemiği taşıyordum. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in yanına bir kadın geldi ve Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) oturması için ridâsını yere serdi. Kim bu kadın dediğimde bana: ‘O süt annesi’ dediler. (Yani Benî Sa'd kabilesinden Halime Râdiyallâhu Anhâ’dır.) Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ona hürmet edip ahde vefa göstererek ridâsını onun oturması için yere serdi.”

صَبَرُهُ اللَّهُ عَلَى الْأَذِي :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN EZİYETLER KARŞISINDA SABRETMESİ

رَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ وَالْتِرْمِذِيُّ عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَقَدْ أَخْفَثُ فِي اللَّهِ وَمَا يُخَافُ أَحَدٌ، وَلَقَدْ أُوذِيَ فِي اللَّهِ وَمَا يُؤْذَى أَحَدٌ، وَلَقَدْ أَتَثْ عَلَى ثَلَاثُونَ مِنْ بَيْنِ يَوْمٍ وَلَيْلَةً وَمَا لَيْ وَلِبَلَالٍ طَعَامٌ يَأْكُلُهُ ذُو كَبِدٍ إِلَّا شَيْءٌ يُوَارِيهِ إِبْطُ بِلَالٍ».

İmam Ahmed ve Tirmizî Enes (*Radiyallâhu Anh*)tan rivayet ettiklerine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “*Allah yolunda korkutulduğum kadar hiç kimse korkutulmadı. Allah yolunda bana eziyet edildiği kadar hiç kimseye eziyet edilmeli, üzerinden gecesi ve gündüzü ile otuz gün geçmiştir ki bu süre içerisinde ne benim ne de Bilal’ın yiyeceği yoktu sadece Bilâl’ın koltuğunun altında sıkıştırdığı şeyden başka bir canının yiyebileceği bir şey yoktu.*”

وَعَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيرِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قُلْتُ لَهُ: مَا أَكْثَرَ مَا رَأَيْتَ قُرْيَشًا أَصَابَتْ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا كَانَتْ تُظْهِرُ مِنْ عَذَافَتِهِ؟ قَالَ: حَضَرْتُهُمْ وَقَدْ اجْتَمَعَ أَشْرَافُهُمْ فِي الْحِجْرِ فَقَالُوا: مَا رَأَيْنَا مِثْلَ مَا صَبَرْنَا عَلَيْهِ مِنْ هَذَا الرَّجُلِ قَطُّ، سَفَهَ أَحْلَامَنَا، وَشَتَّمَ آبَاءَنَا، وَعَابَ دِينَنَا، وَفَرَقَ جَمَاعَتَنَا، وَسَبَّ آلَهُتَنَا! لَقَدْ صَبَرْنَا مِنْهُ عَلَى أَمْرٍ عَظِيمٍ! فَبَيْنَمَا هُمْ فِي ذَلِكَ إِذْ طَلَعَ عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَقْبَلَ يَمْسِي حَتَّى اسْتَقْبَلَ الرُّكْنَ، ثُمَّ مَرَّ بِهِمْ طَائِفًا بِالْبَيْتِ، فَلَمَّا مَرَّ بِهِمْ غَمْرُوهُ بِعَضِ مَا يَقُولُ -قَالَ: فَعَرَفْتُ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ، ثُمَّ مَضَى، فَلَمَّا مَرَّ بِهِمُ الثَّالِثَةَ غَمْرُوهُ بِمِثْلِهَا، فَعَرَفْتُ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ، ثُمَّ مَضَى، فَلَمَّا مَرَّ بِهِمُ الْثَّالِثَةَ غَمْرُوهُ بِمِثْلِهَا، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«أَتَسْمَعُونَ يَا مَعْشَرَ قُرْيَشٍ؟ أَمَا وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَقَدْ جِئْتُكُمْ بِالذِّبْحِ» أَيِّ: -الْقُتْلِ-, فَأَخْذَتِ الْقَوْمَ كَلِمَتُهُ حَتَّىٰ مَا مِنْهُمْ رَجُلٌ إِلَّا عَلَىٰ رَأْسِهِ طَائِرٌ وَاقِعٌ، حَتَّىٰ إِنَّ أَشَدَّهُمْ فِيهِ وَصَاهَ -أَيِّ: تُوْصِيَةً بِإِيَادِهِ- قَبْلَ ذَلِكَ لَيْرَفَوْهُ -يَرْفُقُ بِهِ- بِأَحْسَنِ مَا يَجِدُ مِنَ الْقُولِ، حَتَّىٰ إِنَّهُ لَيَقُولُ: انْصَرْفْ يَا أَبَا الْقَاسِمِ، انْصَرْفْ رَاشِدًا، فَوَاللهِ مَا كُنْتَ جَهُولًا! فَانْصَرَفَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّىٰ إِذَا كَانَ الْغَدْ اجْتَمَعُوا فِي الْحِجْرِ وَأَنَا مَعْهُمْ، فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ: ذَكَرْتُمْ مَا بَلَغَ مِنْكُمْ وَمَا بَلَغَكُمْ عَنْهُ، حَتَّىٰ إِذَا بَادَأْكُمْ -أَيِّ: جَاهَرَكُمْ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- بِمَا تَكْرَهُونَ تَرَكْتُمُوهُ؟! فَبَيْنَمَا هُمْ فِي ذَلِكَ إِذْ طَلَعَ عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَوَثَبُوا إِلَيْهِ وَثَبَّةَ رَجُلٍ وَاحِدٍ، فَأَطَافُوا بِهِ يَقُولُونَ: أَنْتَ الَّذِي تَقُولُ كَذَا وَكَذَا؟ لِمَا كَانَ يَتَلَعَّفُهُمْ مِنْ عَيْنِ الْهَتِّيمِ وَدِينِهِمْ، قَالَ: فَيَقُولُ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نَعَمْ، أَنَا الَّذِي أَقُولُ ذَلِكَ»، قَالَ: فَلَقَدْ رَأَيْتُ رَجُلًا مِنْهُمْ أَخْذَ بِمَجْمَعِ رِدَائِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَقَامَ أَبُو بَكْرٍ دُونَهُ يَقُولُ: أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولُ رَبِّيُّ اللهُ؟ ثُمَّ انْصَرَفُوا عَنْهُ، قَالَ: فَإِنْ ذَلِكَ لَأَشَدُّ مَا رَأَيْتُ قُرْيَشًا بَلَغَتْ مِنْهُ قَطُّ. قَالَ الْحَافِظُ الْهَيْشِمِيُّ فِي «مَجْمَعِ الزَّوَائِدِ»: قُلْتُ: فِي الصَّحِيحِ طَرْفٌ مِنْهُ، رَوَاهُ أَحْمَدُ وَقَدْ صَرَّحَ أَبْنُ إِسْحَاقِ بِالسَّمَاعِ وَبِقَيْمَةِ رَجَالِهِ رَجَالُ الصَّحِيحِ.

Urve b. Zübeyr'den, o da Abdullah b. Amr'dan rivayet ettiğine göre: *Ona Kureyşin Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'e karşı yaptığı eziyetlerden nelerine şahit oldun? diye sordum. O da şöyle cevap verdi: Kavmin önderleri Hicr de toplanmışken onların yanında hazır bulundum. Şöyle diyorlardı: "Bu adama sabrettiğimiz kadar kimseye sabretmedik, uykularımızı kaçırdı, atalarımıza sövdü, dinimizi ayıpladı, grubumuzu dağıttı ve ilahlarımıza sövdü. Biz de ütün bu olanlara sabrettik." Derken Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) göründü ve*

onların yanına doğru yürümeye başladı. Rükn'e yöneldi sonra Kâbe'yi tavafe ederek yanlarına uğradığında ona kaş göz işaretleri yaptılar. Ben bunu peygamber efendimizin yüzünden anladım. Sonrasında peygamber efendimiz yanlarından geçip giderek tavafina devam etti. İkinci kez yanlarına uğradığında tekrar kaş göz hareketi yaptılar. Sonrasında peygamber efendimiz yanlarından geçip giderek tavafina devam etti. Üçüncü kez yanlarına uğradığında tekrar kaş göz hareketi yaptılar. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz: **“İşitmez misiniz ey Kureyş topluluğu! Muhammed'in nefsi kudret elinde olan Zat'a yemin ederim ki size ölümü getirdim.”** Bu sözden ürperdiler ve her birlerinin başlarında kuşlar uçmaya başladı. Hatta içlerinde en fazla eziyet edilmesini tavsiye eden kişi bile ona karşı yumuşak bir dille şöyle dedi: “Git, Ey Ebû'l-Kâsim, selametle git, vallahi sen cahil değilsin.” Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) de oradan uzaklaştı. Ertesi gün olduğunda tekrar aynı yerde toplandılar. Birbirlerine şöyle dediler: “Size yapılanları ve sizin ona yaptıklarınızdan bahsettiniz yanınıza geldiğinde ise onu bırakwerdiniz.” O sırada tekrar Peygamber Efendimiz yanlarına geldi hemen peygamber efendimizin etrafını çevirip: “Sen söyle söyle söyledin, dinimizi ve ilahlarımı ayıpladin” dediler. Peygamber Efendimiz de: **“Evet, ben bunları söyledi”** dedi. Onlardan biri Peygamber Efendimizin yakasından kavradi o esnada Ebû Bekir (Râdiyallâhu Anh) ayağa kalkıp yanlarına gelerek: “Rabbim Allah diyen bir adamı öldürecek misiniz?” dedi onlarda vazgeçip geri döndüler. Benim Kureyşten efendimize karşı yapıldığını gördüğüm en şiddetli eziyet bu idi. Kureyşlilerin bundan daha fazla kimseye eziyet ettiklerine şahit olamadım.

(Hafız Heysemî “el-Mecma'u'z-Zevâid” adlı eserinde: Hadisin bir kısmı *Sahîh*'te vardır. Ahmed b. Hanbel rivayet etti. İbn İshâk işittiğini açıkça zikretti. Geri kalan râvîler sahîh hadis râvîleridir.)

وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: بَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي عِنْدَ الْبَيْتِ، وَأَبُو جَهْلٍ وَأَصْحَابُهُ جُلُوسٌ، وَقَدْ نُحِرَتْ جَزُورٌ - أَيْ: بَعِيرٌ - بِالْأَمْسِ، فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ: أَيُّكُمْ يَقُومُ إِلَى سَلَامٍ - أَيْ: كَرِش - جَزُورٍ بْنِي فُلَانٍ فَيَضَعُهُ بَيْنَ كَثْفَيِّ مُحَمَّدٍ إِذَا سَجَدَ؟ فَانْبَعَثَ أَشْقَى الْقَوْمِ - عُقْبَةُ بْنُ أَبِي مُعَيْطٍ - فَأَخَذَهُ، فَلَمَّا سَجَدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَضَعَهُ - أَيْ:

وَضَعَ كِرْشَ الْبَعِيرِ بَيْنَ كَفَّيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَضْحَكُوا، وَجَعَلَ بَعْضُهُمْ يَمِيلُ إِلَى بَعْضٍ، قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ وَأَنَا قَائِمٌ أَنْظُرْ؛ لَوْ كَانَتْ لِي مَنْعَةٌ -أَيْ: قُوَّةٌ أَوْ جَمَاعَةٌ - طَرَحْتُهُ عَنْ ظَهِيرِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَاجِدٌ مَا يَرْفَعُ، حَتَّى انْطَلَقَ إِنْسَانٌ فَأَخْبَرَ فَاطِمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَجَاءَتْ - وَهِيَ جُوَيْرِيَّةُ - فَطَرَحْتُهُ عَنْهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ أَقْبَلَتْ عَلَيْهِمْ تَسْمِعُهُمْ.

فَلَمَّا قَضَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةَ رَفَعَ صَوْتَهُ ثُمَّ دَعَا عَلَيْهِمْ، وَكَانَ إِذَا دَعَا دَعَا ثَلَاثَ مَرَاتٍ، وَإِذَا سَأَلَ سَأَلَ ثَلَاثًا، ثُمَّ قَالَ: «اللَّهُمَّ عَلَيْكِ بِأَبِي جَهْلِ بْنِ هِشَامٍ، وَعُثْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ، وَشَيْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ، وَالْوَلِيدِ بْنِ عُثْبَةَ، وَأُمِّيَّةَ بْنِ خَلَفٍ، وَعَقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعِينِي» وَذَكَرَ السَّابِعَ وَلَمْ أَحْفَظْهُ، فَوَالَّذِي بَعَثَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحَقِّ لَقْدَ رَأَيْتُ الَّذِينَ سَمِيَ صَرْعَى يَوْمَ بَدْرٍ، ثُمَّ سُحِبُوا إِلَى الْقَلِيلِ -أَيْ: الْبِئْرِ- قَلِيلٌ بَدْرٌ. رَوَاهُ الشَّيْخَانِ.

Ibn Mes'ûd (Râdiyallâhu Anh)’tan rivayet edildigine göre: Bir defa Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) Beytin yanında namaz kılarken Ebû Cehil ile bazı arkadaşları oturuyorlardı. Evveli gün bir dişi deve boğazlanmıştı. Ebû Cehil: “Falan oğullarının devesinin işkembesini hanginiz kalkıp alacak ve onu secede ettiği vakit Muhammed'in omuzlarına koyacak?” dedi. Hemen düşmanın en şakisi -Ukbe b. Ebî Muayt- ileri atılarak onu aldı ve Peygamber (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) secede edince omuzlarının arasına koydu. Bunun üzerine gülüştüler ve birbirlerinin üzerine yanlamaya başladılar. Ben de ayakta bakiyordum. Bir kuvvetim olsa onu Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’in sırtından atardım! Peygamber (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) secedede idi; başını kaldırmıyordu. Nihayet bir insan giderek Fâtima'ya haber verdi. Fâtima yetişmiş bir kızcağız... hemen gelerek (babasının) üzerinden o sargıyi attı. Sonra onlara dönerek sitemde bulundu. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) namazını bitirince sesini yükseltti ve onlara beddua etti. Dua ettiği zaman üç defa eder; bir şey

dilediği zaman üç defa dilerdi. Sonra üç defa: “**Allah'ım, Ebû Cehil b. Hisâm ile Utbe b. Rebîa, Şeybe b. Rebîa, Velîd b. Ukbe, Ümeyye b. Halef ve Ukbe b. Ebî Muayt sana havale**” dedi. Yedinciyi de söyledi ama onu ezberleyemedim. Muhammed (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’ı hak (din) ile gönderen Allah'a yemin ederim ki bu adlarımı saydığım kimseleri Bedir harbinde yerlere serilmiş gördüm. Sonra çukura, Bedir çukuruna sürüklendiler. (Buhari; Müslim)

وَرَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ: هَلْ أَتَى عَلَيْكَ يَوْمٌ أَشَدُّ مِنْ يَوْمٍ أَحَدٍ؟ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَقَدْ لَقِيْتُ مِنْ قَوْمِكَ مَا لَقِيْتُ، وَكَانَ أَشَدُّ مَا لَقِيْتُ مِنْهُمْ يَوْمَ الْعَقْبَةِ، إِذْ عَرَضْتُ نَفْسِي عَلَى ابْنِ عَبْدِ يَالِيلَ بْنِ عَبْدِ كُلَّالٍ، فَلَمْ يُجِنِّنِي إِلَى مَا أَرْدَثُ، فَأَنْطَلَقْتُ وَأَنَا مَهْمُومٌ عَلَى وَجْهِي، فَلَمْ أَسْتَفِقْ إِلَّا وَأَنَا بِقَرْنِ الشَّعَالِ، فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَإِذَا أَنَا بِسَحَابَةِ قَدْ أَظْلَشَنِي، فَنَظَرْتُ فَإِذَا فِيهَا جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَنَادَانِي، فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ لَكَ، وَمَا رَدُواهُ عَلَيْكَ، وَقَدْ بَعَثَ إِلَيْكَ مَلَكُ الْجِبَالِ لِتَأْمُرَهُ بِمَا شِئْتَ فِيهِمْ، قَالَ: فَنَادَانِي مَلَكُ الْجِبَالِ وَسَلَّمَ عَلَيَّ ثُمَّ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللَّهَ قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ لَكَ، وَأَنَا مَلَكُ الْجِبَالِ، قَدْ بَعَثْتَنِي إِلَيْكَ لِتَأْمُرَنِي بِأَمْرِكَ - زَادَ الطَّبَرَانِيُّ: بِمَا شِئْتَ؟ إِنْ شِئْتَ أَطْبَقْتُ عَلَيْهِمُ الْأَخْشَيْنِ! فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بَلْ أَرْجُو أَنْ يَخْرُجَ مِنْ أَضْلَابِهِمْ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ وَلَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا».

Buhârî ve Müslim, Âîşe (Râdiyallâhu Anhâ)’dan rivayet ettilerine göre: Kendisi Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’e: “Sana Uhud gününden daha şiddetli olan bir gün erişti mi?” dedi. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): “**Yemin olsun ki kavmin Kureyş’ten gelen birçok zorluklarla karşılaştım. Fakat onlardan Akabe günü karşılaştığım zorluk hepsinden şiddetli idi. Şöyledi ki, ben (Kureyş’ten gördüğüm eziyet üzerine Taife gidip) hayatımın korunmasını Abdü Külâl’ın oğlu İbn Abdi Yâlîl’e teklif ettiğim zaman o benim dileğime cevap vermemişi. Ben de kederli ve hayretli bir halde yüzümün doğrusuna (Mekke’ye) dönmüştüm.**

Bu hayretim Karnu's-Seâlib mevkiïne kadar devam etti. Burada başımı kaldırıp (semaya) baktığında beni gölgelendirmekte olan bir bulut gördüm. Buluta (dikkatle) baktığında içinde Cibrîl bulunduğu gördüm. Cibrîl bana söyle nida etti: 'Allah, kavminin senin hakkında dediklerini ve seni korumayı reddettiklerini muhakkak işitti ve Allah sana şu dağlar meleğini gönderdi. Kavmin hakkında ne dilerSEN ona emredebilirsin' dedi. Bunun üzerine Dağlar Meleği bana nida edip selâm verdi. Sonra: 'Yâ Muhammed! Cibrîl'in bu söylediği bir hakikattir. Senin emrine amadeyim.' -Taberânî: 'ne istersen emrine hazırlım.' ilavesini ekledi.- Eğer (Ebû Kubeyş ile Kuaykân denilen) şu iki yalçın dağı Mekkeliler üzerine kapaklamamı istersen (onu da emret), dedi. Buna karşı Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): 'Hayır, ben Allah'ın bu müşriklerinin sulblerinden yalnız Allah'a ibadet eden ve Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayan bir nesil meydana çıkarmasını arzu ederim.'" dedi.

مُكَافَأَتُهُ لِلْإِكْرَامِ بِأَفْضَلِ مِنْهُ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN KENDİSİNE YAPILAN İKRAMA FAZLASTIYLA KARŞILIK VERMESİ

رَوَى الْبَيْهِقِيُّ فِي «الدَّلَائِلِ» وَابْنُ إِسْحَاقٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ أَنَّهُ قَالَ: وَفَدَ وَفْدُ النَّجَاشِيِّ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْدِمُهُمْ، فَقَالَ لَهُ أَصْحَابُهُ: نَحْنُ نَكْفِيكَ -أَيُّ: نَكْفِيكَ الْقِيَامَ بِضِيَافِهِمْ وَإِكْرَامِهِمْ-، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّهُمْ كَانُوا لِأَصْحَابِنَا مُكْرِمِينَ، وَأَنَا أُحِبُّ أَنْ أُكَافِئَهُمْ». *(Râbi' b. Anas)*

“Delâili’n-Nübüvve” adlı eserinde Beyhakî ve İbn İshâk, Ebû Katâde’den rivayet ettiklerine göre: Necâşî’nin elçileri geldiğinde Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bizzat hizmet etmeye başladı. Sahâbîler: “Yâ Resûlullah biz yaparız” -yani onlara ziyafet ve ikram işlerini sana gerek kalmadan yaparız- dediklerinde şöyle dedi: **“Onlar bizim arkadaşlarımıza ikram ettiler ben de onlara fazlasıyla ikram etmek isterim.”**

مُقَابَلَتُهُ لِلْإِحْسَانِ بِأَجْمَلِ إِحْسَانٍ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN KENDİSİNE YAPILAN İHSANA EN GÜZEL ŞEKLİYLE KARŞILIK VERMESİ

عَنْ عَمْرُو بْنِ أَخْطَبِ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: اسْتَسْقَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -أَيُّ: طَلَبَ مَاءً لِيُشَرِّبَ مِنْهُ- فَأَتَتْهُ بِقَدْحٍ فِيهِ مَاءً، فَكَانَتْ فِيهِ شَعْرَةٌ فَأَخَذَتُهَا -أَيُّ: أَزَالَهَا مِنَ الْقَدْحِ-، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُقَابِلاً لِصُنْعِهِ الْجَمِيلِ: «اللَّهُمَّ جَمِلْهُ». *(Râbi' b. Anas)*

قال الرّاوي: فرأيت عمراً وهو ابن تسعين سنةً، وليس في لحيته شعرةٌ بيضاء. قال في «مجمع الزوائد»: رواه أحْمَدُ، وَالطَّبرَاني.

Amr b. Ahtab el-Ensârî (Râbi' b. Anas)’tan rivayet edildigine göre: Bir gün Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) içmek için su istedi. Ben de ona içi su dolu bir kadeh getirdim. Baktığında içinde bir tüy olduğunu

gördüm ve hemen onu aldım. Bunu gören Peygamber Efendimiz: “**Allah’ım sen onu güzelleştir**” buyurdu. Hadisi rivayet eden râvî şöyle dedi: “Amr’ı 90 yaşlarında gördüğümde sakalında bir tane beyaz kıl yoktu.”

(Mecma‘u’z-Zevâid adlı eserde: Bu hadisi Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet etmiştir.)

وَعَنْ أَبِي أَئْيُوبَ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَطُوفُ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ، فَسَقَطَتْ عَلَى لِحْيَتِهِ رِيشَةٌ، فَابْتَدَرَ أَبُو أَئْيُوبَ فَأَخَذَهَا، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نَزَعَ اللَّهُ عَنْكَ مَا تَكْرُهُ». قَالَ فِي «مَجْمُعِ الزَّوَائِدِ»: رَوَاهُ الطَّبَرَانيُّ.

Ebû Eyyûb el- Ensârî (Râdiyallâhu Anh)’tan rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) safâ ile merve arasında tavaf ederken sakalından bir tüy düştü. Ebû Eyyûb el- Ensârî (Râdiyallâhu Anh) da hemen o tüyü yerden aldı. Peygamber Efendimiz de ona: “**Allah senin kerih gördüğün şeyi senden söküp alsın**” dedi. (Mecma‘u’z-Zevâid adlı eserde: Bu hadisi Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet etmiştir.)

وَرَوَى مُسْلِمٌ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ كَعْبٍ الْأَسْلَمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنْتُ أَبِي ثُمَّ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاتَّيْتُهُ بِوَصْوَيْهِ وَحَاجَتِهِ - أَيْ: بِمَا إِنْ وُصُوَيْهِ وَسَاءَرِ ما يَحْتَاجُهُ -، فَقَالَ لِي: «سَلْ»، فَقُلْتُ: أَسْأَلُكَ مُرَافَقَتَكَ فِي الْجَنَّةِ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَوْ غَيْرَ ذَلِكَ»، فَقَالَ رَبِيعَةُ: قُلْتُ: هُوَ ذَاكَ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «فَأَعِنْتِي عَلَى نَفْسِكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ».

Müslim, Rebfî b. Ka'b el-Eslemî (Râdiyallâhu Anh)’tan rivayet ettiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ile birlikte gecelemektedim. Kendisine abdest suyunu ve ihtiyaci olan şeyleri getirdim. Bunun üzerine bana: “**Dile**” dedi. Ben de: “Cennette senin refikin olmayı dilerim” dedim. “**Bundan başka bir şeyi** (dile)” buyurdular. Ben: “Dileğim budur” dedim. Bunun üzerine Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem): “**O halde çok secede etmek suretiyle nefsin için bana yardımcı ol**” buyurdular.

أَدْبُرُهُ إِذَا دَخَلَ مَنْزِلَهُ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN EVİNE GIRDİĞİ VAKİTTEKİ EDEBİ

قال الحسين رضي الله عنه: ... فسألت عيليا - رضي الله عنه - عن دخول رسول الله صلى الله عليه وسلم؟ فقال: كان صلى الله عليه وسلم إذا أوى إلى منزله جزاً دخولة ثلاثة أجزاء: جزءاً لله، وجزءاً لأهله، وجزءاً لنفسه، ثم جزاً جزاء بيته وبين الناس، فيزيد ذلك بالخاصية على العامة ولا يدخل عنهم شيئاً. رواه الطبراني في «المعجم الكبير».

قال الشیخ عبد الله سراج الدين رحمة الله تعالى: وكان من سیرته في جزء الأمة إیثار أهل الفضل بإذنه، وقسمة على قدر فضلهم في الدين، فمنهم ذو الحاجة، ومنهم ذو الحاجتين، ومنهم ذو الحوائج، فیتساغل بهم، ویشغلهم فيما یصلحهم والأمة من مسائلتهم عنده، وإخبارهم بالذی یتبغی لهم، ويقول: «لیبلغ الشاهد منکم الغائب، وأبلغونی حاجة من لا یستطيع إبلاغها، فإن من أبلغ سلطانا حاجة من لا یستطيع إبلاغها، ثبت الله قدمة يوم القيمة». لا يذكر عنده إلا ذلك، ولا یقبل من أحد غيره، یدخلون روادا، ولا یفترقون إلا عن ذواق، ویخرجون أدلة - يعني على الخير -. رواه الترمذی في «السمائل»، والبغوی، والبیهقی في «الدلائل»، وابن کثیر في «السمائل»، ورمز السیوطی لحسنه في «الجامع الصغير».

Ali (Radyallâhu Anh)'a Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in evine nasıl girdiğini sordum. O da şunları söyledi: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)evinde geçireceği zamanını üye ayırrırdı. Üçte birini Allah'a ibâdet ve tâate ayırrı, üçte birinde eşleriyle meşgul olup evinin ihtiyaçlarını temin eder, üçte birinde de dinlenip şahsî işlerini görürrü. Kendisine ait olan zamanı da diğer insanlarla paylaşırdı. Bu saatlerde yanına ancak çok yakın arkadaşları girerdi; onlar da öğrendikleri bilgileri orada olmayan kimselere anlatırlar, böylece Allah'ın Elçisi

184 ————— Peygamber Efendimizin Hayatında Bir Gün
ilmini kimseden esirgememiş, bildiğini herkesle paylaştı olurdu.
(Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr)

Şeyh Abdullah Sirâcüddîn (Allah Teâlâ rahmet etsin) dedi ki: *Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*'in bir âdeti de ümmeti için ayırdığı zamanda, mânevî bakımdan üstün mertebedeki ashâbını huzûruna kabul etmek ve dindeki üstünlükleri nisbetinde onlara zaman ayırmaktı. Onların da kiminin bir, kiminin iki, kiminin daha fazla görüşecek meselesi olur, o da kendileriyle ilgilenir hem kendilerinin hem de Ümmet-i Muhammed'in dünya ve ahirette işlerine yarayacak bilgileri onlara öğretirdi. Sonra da şöyle buyururdu: '**Burada olanlar, benden duyduklarını burada bulunmayanlara ilet sinler. İhtiyacını bana iletmemeyenlerin derdini öğrenip bana söyleyiniz. Sıkıntısını yöneticilere anlatamayan kimselerin derdini öğrenip ilgili makamlara kim iletirse, Allah da o kimseyi kıyamet gününde Sirat üzerinde sabit kilar.**' Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in huzûrunda sadece dinin öğretimi ve Ümmet-i Muhammed'in işi konuşulurdu. O, hiç kimsenin bunların dışında faydasız bir şey konuşmasına müsaade etmezdi. Ashâb-ı kirâm onun huzûruna ilim öğrenmek için girer, ilmin tadını almış olarak çıkışır gider, her biri hayatı öğrenmiş olarak oradan ayrırlardı."

(Bu rivâyeti, Tirmizî, eş-Şemâili'ül-Muhammediyye; Beyhakî, *Delâili'n-Nübîvve*; İbn Kesîr, eş-Şemâil adlı eserlerinde ve Beğavî, rivayet etmiştir. Suyûti de "el-Câmi'u's-Sağîr" adlı eserinde hadisin hasen derecesinde olduğuna işaret etmiştir.)

آدَبُهُ عِنْدَ حُرُوجِهِ لِلنَّاسِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN İNSANLARIN YANINDA ÇIKTIĞI VAKİTTEKİ EDEBİ

قَالَ الْحُسَيْنُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: فَسَأَلَتُ أَبِي عَلِيًّا - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - عَنْ مَحْرُجِهِ، كَيْفَ كَانَ يَصْنَعُ فِيهِ؟ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْرُجُ لِسَانَهُ إِلَّا فِيمَا يَعْنِيهِ، وَيُؤْلِفُهُمْ وَلَا يُنْقِرُهُمْ، وَيُكْرِمُ كُرِيمَ كُلِّ قَوْمٍ وَيُوَلِّهِ عَلَيْهِمْ، وَيَحْذِرُ النَّاسَ وَيَحْرِسُ مِنْهُمْ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَطْبُوَيْ عَنْ أَحَدٍ مِنْهُمْ بِشَرَهٍ وَخُلُقَهُ، وَيَتَفَقَّدُ أَصْحَابَهُ، وَيَسْأَلُ النَّاسَ عَمَّا فِي النَّاسِ،

وَيُحِسِّنُ الْحُسْنَ وَيُقَوِّيهِ، وَيَقْبَحُ الْفَسِّحَ وَيُوَهِيهِ -يُحَذِّرُ مِنْهُ- مُعْتَدِلُ الْأَمْرِ
غَيْرُ مُخْتَلِفٍ، لَا يَعْفُلُ مَحَافَةً أَنْ يَعْفُلُوا أَوْ يَمْلِوا، لِكُلِّ حَالٍ عِنْدَهُ عَتَادٌ، لَا
يُقَصِّرُ عَنِ الْحَقِّ وَلَا يُجَاوِزُهُ، الَّذِينَ يَلْوُنُهُ مِنَ النَّاسِ خِيَارُهُمْ، أَفْضَلُهُمْ
عِنْدَهُ أَعْمَهُمْ نَصِيحَةً، وَأَعْظَمُهُمْ عِنْدَهُ مَنْزِلَةً أَحْسَنُهُمْ مُوَاسَةً وَمُؤَازِّةً.
- هَذَا جُزْءٌ مِنْ حَدِيثٍ رَوَاهُ التَّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ»، وَالْبَغْوَيُّ، وَالْبَيْهَقِيُّ
فِي «الدَّلَائِلِ»، وَابْنُ كَثِيرٍ فِي «الشَّمَائِلِ»، وَرَمَزَ الشُّعُوبِيُّ لِحُسْنِهِ فِي
«الْجَامِعِ الصَّغِيرِ».

Babama, “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) dışarıda, insanların arasında bulunduğu sirada neler yapardı?” diye sordum; o da şunları söyledi: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem), insanlara faydası dokunmayacak herhangi bir söz söylemezdi. Ashâbiyla kendisi arasında sevginin çoğalmasına yarayacak sözler söyleyler, onların kendisinden kopup uzaklaşmasına yol açacak sözleri ise ağızna almazdı. Her kabilenin onde gelen şahsiyetine ikramda bulunur ve onları kendi kabilelerine başkan tayin ederdi. Tutumlarını beğenmediği yöneticilere karşı Müslümanları dikkatli ve uyanık olmaya teşvik eder; kendisi de kimseden tebessümü ve güzel sözlerini esirgememekle beraber, tutum ve tavırlarını beğenmediği kimselere karşı daha ihtiyathî davranışırı. Meclisinde göremediği ashâbin durumlarını sorup araştırır, halkın arasında ne olup bittiğini yine onlardan öğrenirdi. İyi ve güzel olan şeyin güzelliğinden söz edip onu tavsiye eder; kötü olan şeyin kötülüğünü dile getirip ondan sakındırırı. Yaptığı her iş ölçülü olup, hiçbir işi ve sözü diğerine ters düşmezdi. İnsanlara, yapmaları gereken din ve dünya işlerini gerektiği gibi yapmayıabilecekleri kaygısıyla veya gevşek davranışabilecekleri endişesiyle onlara görevlerini hatırlatmaktan geri durmazdı. Dünya ve ahiretle ilgili her müşkil meseleye bir çözüm bulurdu. Yapması gereken görevi uygulamada kusur etmediği gibi, hakkın dışına da çıkmazdı. Onun etrafında bulunanlar, insanların en iyileri, en hayırlıları idi. Onun nezdinde en faziletli olanlar, başkaları hakkında en çok hayır düşünenler idi. Onun gözünde en üstün mertebede bulunanlar, fakirleri en çok görüp gözeten, onlara en çok yardım edenlerdi.”

(Bu rivayeti, (bir kısmını) Tirmîzî, eş-Şemâîlü'l-Muhammediyye; Beyhakî, Delâîlü'n-Nübîvve; İbn Kesîr, eş-Şemâîl adlı eserlerinde ve

Beğavî rivâyet etmişlerdir. Suyûtî de “el-Câmi'u's-Sağîr” adlı eserinde hadisin Hasen derecesinde olduğuna işaret etmiştir.)

أَدْبُهُ فِي مَجْلِسِهِ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN MECLİS ADABI

قَالَ الْحُسَيْنُ: فَسَأَلَتُهُ - أَيُّهُ: عَلَيَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - عَنْ مَجْلِسِهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَيْفَ كَانَ؟

فَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَجْلِسُ وَلَا يَقُومُ إِلَّا عَلَى ذِكْرِ اللَّهِ تَعَالَى، وَلَا يُوَطِّنُ الْأَمَاكِنَ، وَيَنْهَا عَنِ إِيْطَانِهَا، وَإِذَا اتَّهَى إِلَى قَوْمٍ، جَلَسَ حَيْثُ يَشَاءُ بِهِ الْمَجْلِسُ وَيَأْمُرُ بِذَلِكَ، يُعْطِي كُلَّ جُلُسَاتِهِ نَصِيبَهُ، لَا يَحْسُبُ جَلِيلُهُ أَنَّ أَحَدًا أَكْرَمُ عَلَيْهِ مِنْهُ، مَنْ جَالَسَهُ أَوْ فَاوَضَهُ فِي حَاجَةٍ، صَابَرَهُ حَتَّى يَكُونَ هُوَ الْمُنْصَرِفُ، وَمَنْ سَأَلَهُ حَاجَةً لَمْ يَرُدْهُ إِلَّا بِهَا، أَوْ بِمَيْسُورٍ مِنَ الْقَوْلِ، قَدْ وَسَعَ النَّاسَ مِنْهُ بَسْطَهُ وَخُلُقَهُ، فَصَارَ لَهُمْ أَبَا، وَصَارُوا عِنْدَهُ فِي الْحَقِّ سَوَاءً، مَجْلِسُهُ مَجْلِسُ عِلْمٍ، وَحَيَاءٍ، وَصَبْرٍ، وَأَمَانَةٍ، لَا تُرْفَعُ فِيهِ الْأَصْوَاتُ، وَلَا تُؤْبَنُ فِيهِ الْحُرْمُ، وَلَا تُشَنِّي فَلَتَاتُهُ، مُتَعَادِلِينَ كَانُوا يَتَفَاضَلُونَ فِيهِ بِالتَّقْوِيَّ، مُتَوَاضِعِينَ؛ يُوَقِّرُونَ فِيهِ الْكَبِيرَ وَيَرِحُّمُونَ فِيهِ الصَّغِيرَ، وَيُؤْثِرُونَ ذَا الْحَاجَةِ، وَيَحْفَظُونَ الْغَرِيبَ.

لَا تُؤْبَنُ: ثَعَابٌ، وَلَا تُشَنِّي فَلَتَاتُهُ: لَا سَقَطَاتٌ فِي مَجْلِسِهِ.

رَوَاهُ التَّرْمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ» وَالْبَغْوَيُّ وَالْبَيْهَقِيُّ فِي «الدَّلَائِلِ» وَابْنُ كَثِيرٍ فِي «الشَّمَائِلِ» وَرَمَزَ السُّلْيُوطِيُّ لِحُسْنِهِ فِي «الْجَامِعِ الصَّغِيرِ».

Ona -Ali (Râdiyallâhu Anh)'a-, Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in insanlarla oturduğu zaman nasıl davranışlığını sordum. O da sunları söyledi: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) oturup kalkarken Allah'ı zikrederdi. Sabit bir yeri yoktu. Kişinin sabit bir yeri olmasını da nehyederdi. Bir topluluğun yanına vardığında baş köşeye geçmez, nerede boş yer varsa oraya oturur, başkalarına da böyle

yapmalarını emrederdi. Yanındakilerle ilgilenip onlara iltifat ederdi. Meclisinde bulunan herkes, Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in en değer verdiği insanın kendisi olduğunu düşünürdü. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*), bir sorusu veya ihtiyacı sebebiyle yanına gelip oturan kimse kendiliğinden kalkıp gidinceye kadar oradan ayrılmazdı. Kendisinden bir şey isteyeni ya istediği şeyi vererek veya vereceğini vaat ederek yahut gönül alıcı bir söz söyleyerek yolcu ederdi. Allah'ın Elçisi güzel davranışları ve güzel ahlâkiyla herkesi kucaklıdığı için bütün Müslümanlarınbabası durumundaydı. Ve herkes, haklarının gözetilmesi bakımından onun yanında eşitti. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in bulunduğu meclis ilim, hayâ, emanet ve sabrın öğrenildiği ve yaşandığı bir meclistî. Ona duyulan saygıdan dolayı huzurunda sesler yükseltilemez, kimsenin kusuru ortaya dökülmeye, hatası ifşâ edilmezdi. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in meclisinde bulunanlar birbirine eşit olup sadece takvâlarına göre bir başkasından üstün tutulurlardı. Oradaki herkes, son derece mütevazi olup büyüklerini sayar, küçüklerini severdi. Onlar ihtiyaç sahiplerine öncelik tanır; gariplere merhamet ederlerdi.”

(Bu rivayeti, Tirmizî, *eş-Şemâilü'l-Muhammediyye*; Beyhakî, *Delâiliü'n-Nübûve*; İbn Kesîr, *eş-Şemâil* adlı eserlerinde ve Beğavî, rivayet etmiştir. Suyûti de “*el-Câmi'u's-Sağîr*” adlı eserinde hadisin hasen derecesinde olduğuna işaret etmiştir.)

أَدْبُهُ ﷺ فِي سُكُونِهِ:

PEYGAMBER EFENDİMİZİN SUSMASINDAKİ EDEBİ

رَوَى الطَّبَرَانِيُّ وَغَيْرُهُ: قَالَ الْحُسَينُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: فَسَأَلْتُ أَبِي عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: كَيْفَ كَانَ سُكُونُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَقَالَ: كَانَ سُكُونُهُ عَلَى أَرْبَعٍ: الْحِلْمُ، وَالْحَدْرُ، وَالتَّقْدِيرُ، وَالتَّفْكِيرُ، وَفِي رِوَايَةِ الْحُكْمُ، وَالْحَدْرُ، وَالتَّدَبِّرُ، وَالتَّفَكُّرُ. فَأَمَّا تَقْدِيرُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَفِي تَسْوِيَةِ النَّظَرِ، وَالإِسْتِمَاعِ بَيْنَ النَّاسِ، وَأَمَّا تَذَكُّرُهُ -أَوْ قَالَ تَفَكُّرُهُ-: فَفِيمَا يَيْقَنُ وَيَنْفُنِي. وَجُمِعَ لَهُ الْحِلْمُ وَالصَّبَرُ، فَكَانَ لَا يُغْضِبُهُ شَيْءٌ وَلَا يُسْتَفِرُهُ.

رَوَاهُ التَّرمِذِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ» وَالْبَغْوَيُّ وَالْبَيْهَقِيُّ فِي «الدَّلَائِلِ» وَابْنُ كَثِيرٍ فِي «الشَّمَائِلِ» وَرَمَزَ السُّيُوطِيُّ لِحُسْنِهِ فِي «الْجَامِعِ الصَّغِيرِ».

وَفِي رِوَايَةِ لِلطَّبَرَانِيِّ -كَمَا فِي «مَجْمَعِ الرَّوَايَاتِ»-: وَجُمِعَ لَهُ الْحَدْرُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَرْبَعٍ: أَخْذُهُ بِالْحَسَنِ لِيُقْتَدِيَ بِهِ، وَتَرْكُهُ الْقَبِيحِ لِيُتَسَاءَلُ عَنْهُ، وَاجْتِهادُهُ الرَّأْيِ فِيمَا أَصْلَحَ أُمَّةَهُ، وَالْقِيَامُ فِيمَا جَمَعَ لَهُمُ الدُّنْيَا وَالآخِرَةُ.

Taberânî ve diğerlerinin rivayet ettiğine göre: Hüseyin (*Radyallâhu Anh*), babası Ali (*Radyallâhu Anh*)'a: "Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'ın süküt etmesi nasıldır" diye sordu. O da şöyle cevap verdi: "Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'ın sukutu 4 şekil idi; *Hilm*, ihtiyat, takdir ve tefkir. Bir diğer rivayette huküm, ihtiyat, iyice düşünme ve tefekkür. Takdir etmesi, insanları eşit bir şekilde dinlemek ve onlarla muhatap olmaktı. Tefekkürü ise baki kalan ile fani olanlar hakkında idi. *Hilm* ve sabır onda toplanmıştı. Onu hiçbir şey kızdırmaz ve kıskırtmadı."

(Bu rivayeti, Tirmizî, *eş-Şemâili'l-Muhammediyye*; Beyhakî, *Delâili'n-Nübüvve*; İbn Kesîr, *eş-Şemâil* adlı eserlerinde ve Beğavî, rivayet etmiştir. Suyûtî de "*el-Câmi'u's-Sağîr*" adlı eserinde hadisin hasen derecesinde olduğuna işaret etmiştir.)

“Mecma‘u’z-Zevâid” adlı eserde olduğu gibi Taberânî'nin rivayetin söylediğidir: “şu dört hususta ihtiyathı davranışmak onun için toplandı; Güzel olanı seçerdi ki ona uyulsun, kötü olamı terk ederdi ki ondan uzaklaşilsın, ümmetin İslahi olan konularda kendi re’yi ile ictihad etmesi, Dünya ve ahiret ile alakalı işlerde onlara destek olması.”

أَدْبُهُ ﷺ مَعَ جُلَسَائِهِ

PEYGAMBER EFENDİMİZİN KENDİSİYLE BERABER OTURANLARA KARŞI EDEBİ

قالَ الْحُسَيْنُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: وَسَأَلْتُ أَبِي - عَلَيْهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - عَنْ سِيرَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جُلَسَائِهِ؟ فَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَائِمًا بِالْبُشْرِ، سَهْلَ الْخُلُقِ، لَيْئَنَ الْجَانِبِ، لَيْسَ بِفَظِّ، وَلَا غَلِيلِ، وَلَا صَحَّابِ، وَلَا فَحَّاشِ، وَلَا عَيَّابِ، وَلَا مُشَاحَّ - وَفِي نُسْخَةٍ صَحِيحَةٍ: وَلَا مَدَاحِ، وَلَا مَزَاحِ - يَتَغَافَلُ عَمَّا لَا يَشْتَهِي، وَلَا يُؤْسِسُ مِنْهُ رَاجِيَهُ، وَلَا يَخِيبُ فِيهِ، قَدْ تَرَكَ نَفْسَهُ مِنْ ثَلَاثٍ: الْمِرَاءَ، وَالإِكْثَارَ، وَمَا لَا يَعْنِيهِ، وَتَرَكَ النَّاسَ مِنْ ثَلَاثٍ: كَانَ لَا يَذْمُمُ أَحَدًا وَلَا يَعْيِهُ، وَلَا يَطْلُبُ عَوْرَتَهُ، وَلَا يَتَكَلَّمُ إِلَّا فِيمَا رَجَأَ ثَوَابَهُ، وَإِذَا تَكَلَّمَ أَطْرَقَ جُلَسَاؤُهُ كَأَنَّمَا عَلَى رُؤُوسِهِمُ الطَّيْرُ، فَإِذَا سَكَتَ تَكَلَّمُوا، لَا يَتَنَازَّ عُونَ عِنْدَهُ الْحَدِيثُ، وَمَنْ تَكَلَّمَ عِنْدَهُ أَنْصَتُوا لَهُ حَتَّى يَفْرُغَ، حَدِيثُهُمْ عِنْدَهُ حَدِيثُ أَوْلَاهُمْ، يَضْحَكُ مِمَّا يَضْحَكُونَ مِنْهُ، وَيَعْجَبُ مِمَّا يَتَعَجَّبُونَ مِنْهُ، وَيَضْبِرُ لِلْغَرِيبِ عَلَى الْجَهْوَةِ فِي مَنْطَقِهِ وَمَسَائِلِهِ، حَتَّى إِنْ كَانَ أَصْحَابُهُ لَيَسْتَجِلُّوْنَهُمْ، وَيَقُولُ: «إِذَا رَأَيْتُمْ طَالِبَ حَاجَةٍ فَأَرْفِدُوهُ» - أَعِينُوهُ -، وَلَا يَقْبِلُ الشَّيْءَ إِلَّا مِنْ مُكَافَيَّهٍ، وَلَا يَقْطَعُ عَلَى أَحَدٍ حَدِيثَهُ حَتَّى يَجُوزَ فَيَقْطَعُهُ بِنَهْيٍ أَوْ قِيَامٍ.

رَوَاهُ التِّبْرِيْدِيُّ فِي «الشَّمَائِلِ» وَالْبَغْوَيُّ وَالْبَهْقَيُّ فِي «الدَّلَائِلِ» وَابْنُ كَثِيرٍ فِي «الشَّمَائِلِ» وَرَمَزَ السُّعْدُوْيِّ لِحُسْنِهِ فِي «الْجَامِعِ الصَّغِيرِ».

Hüseyin (*Radiyallâhu Anh*): Babama, Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’ın meclisinde bulunanlara nasıl davranışlığını sordum. O da şunları söyledi: “*Resûlullâh Efendimiz her zaman güleç yüzlü, güzel huylu, halim selimdi. Kötü huylu, katı kalpli değildi. Bağıriп çağırmaz, çırkıп söz söylemez, kimseyi ayıplamaz, kimseyle tartışmazdı. Sahih nûshada olduğu gibi: Çokça övmez, çok mizah yapmazdı. Hoşlanmadığı şeyi görmezden gelirdi. Kimse onun lütuflarından ümitsizlige düşmezdi. Allah’ın Elçisi, üç şeyden hep uzak dururdu: Çekişmekten, çok konuşmaktan, kendisini ilgilendirmeyen şeyle mesgul olmaktan.* Ayrıca şu üç konuda insanlarda kusur aramazdı: *Hiç kimseyi aşağılayıp küçümsemez, kimseyi ayıplamaz, kimsenin ayıplarını araştırmazdı. İnsana sevap kazandırmayan faydasız söz de sarf etmezdi.* Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) konuşmaya başlayınca, yanında bulunanlar, sanki başlarında birer kuş varmış da onu ürkütmek istemiyorlar gibi, önlerine bakarak onu dinler, ancak o susunca konuşurlardı. *Ashâb-ı kirâm*, onun yanında birbiriyle konuşmazdı. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’ın huzurunda biri konuşmaya başlasa, sözünü bitirene kadar onu dinler, birbirinin sözünü kesmezlerdi. *Peygamber Efendimiz (ashâbinin gönlünü hoş etmek için) onların güldüğü şeye güler, onların hayret ettiği şeye hayret ederdi. Huzûrunda konuşma edebini bilmeyen yabancılardan kaba saba konuşmalarına ve soru sormalarına sabrederdi. Hatta sahabesi-i kirâm onların istifade etmeleri için onları Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’ın huzuruna getirtirlerdi. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) de şöyleden buyururdu: ‘İhtiyaç sahibi biri sizden yardım isterse, elinizden geldiğince onun ihtiyacını giderin.’ Daha önce iyilik yaptığı birinin övgüsünü kabul eder, ancak kendisini aşırı şekilde övmeye kalkanlara izin vermezdi. Bir kimse uygun olmayan bir şey söylemedikçe sözünü kesmezdi. Uygun olmayan tarzda konuşan kimseyi ise, ya uyarıp sözünü keser veya oradan kalkıp giderdi.”*

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَا رَأَيْتُ رَجُلًا أَذْنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -يَعْنِي يُكَلِّمُهُ سِرًّا- فَيُتَحِّي رَأْسَهُ عَنْهُ، حَتَّى

يَكُونَ الرَّجُلُ هُوَ الَّذِي يُنَحِّي رَأْسَهُ، وَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ بِيَدِهِ رَجُلٌ فَرَرَكَ يَدَهُ حَتَّى يَكُونَ الرَّجُلُ هُوَ الَّذِي يَدْعُ يَدَهُ.

Ebû Dâvûd'un rivayet ettiğine göre Enes (*Radiyallâhu Anh*) şöyle buyurmuştur: "(Gizlice bir derdini açmak üzere) ağını Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'ın kulağına yaklaştıran hiçbir adam görmedim ki o adam başını uzaklaştırmadıkça Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) başını (ondan) uzaklaştırmış olsun. Yine Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in elini tutan hiçbir adam görmedim ki o adam Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in elini bırakmadıkça Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) elini bırakmış olsun."

وَقَارُهُ الْعَظِيمُ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN MUAZZAM BİR VAKARA SAHİP OLMASI

قَالَ الشَّيْخُ عَبْدُ اللَّهِ سِرَاجُ الدِّينِ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَشَدَّ النَّاسِ وَقَارًا، وَأَعْظَمُهُمْ أَدَبًا، وَأَرْفَعُهُمْ فَخَامَةً وَكَرَامَةً.

Şeyh Abdullah Sirâcüddîn (*Allah Teâlâ rahmet etsin*) dedi ki: Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) insanlar içerisinde vakarı en kuvvetli, edebi en muazzam ve şeref ile heybeti en yüce olan kişidir.

رَوَى أَبُو دَاوُدَ فِي «مَرَاسِيلِهِ» عَنْ خَارِجَةِ ابْنِ زَيْدِ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْفَرَ النَّاسِ فِي مَجْلِسِهِ، لَا يَكَادُ يُخْرِجُ شَيْئًا مِنْ أَطْرَافِهِ.

Ebû Dâvûd, "Merâsil" adlı eserinde Hârîce b. Zeyd el-Ensârî (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) meclisinde insanların vakarlı olımı idi. Uzuvlarından hiçbir şeyi dışarı atmazdı." (Yani ağızından, burnundan çıkan hiçbir şeyi ve tırnaklarını yere atmazdı.)

وَرَوَى ابْنُ مَاجَهَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى الْحَسَنِ - أَيِّ الْبَصْرِيِّ - نَعْوَدُهُ حَتَّى مَلَأْنَا الْبَيْتَ، فَقَبَضَ رِجْلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى أَبِي هُرَيْرَةَ

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَتَّىٰ مَلَأْنَا الْبَيْتَ، فَقَبَضَ رِجْلَيْهِ ثُمَّ قَالَ - أَبُو هُرَيْرَةَ - :
 دَخَلْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّىٰ مَلَأْنَا الْبَيْتَ وَهُوَ
 مُضْطَبَجُّ لِجَنْبِهِ، فَلَمَّا رَأَاهَا قَبَضَ رِجْلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: «إِنَّهُ سَيِّئَاتِكُمْ أَقْوَامٌ مِّنْ
 بَعْدِي يَطْلَبُونَ الْعِلْمَ، فَرَحِبُوا بِهِمْ وَحَيْوُهُمْ وَعَلِمُوهُمْ».»

İbn Mâce, İsmâîl (b. Müslim)'den rivayet ettiğine göre: Hasan el-Basrî (Radyallâhu Anh) (Bir ara hasta olduğundan) ziyaretine gittik. Evi ziyaretçilerle dolunca (önceyen uzatmış olduğu) ayaklarını kendisine doğru çekti ve şöyle dedi: Biz (hastalanın) Ebû Hüreyre (Radyallâhu Anh)'in ziyaretine gidip evini doldurduk. Ebû Hüreyre (Radyallâhu Anh) ayaklarını kendisine doğru çekti sonra şöyle buyurdu, dedi: Biz bir defa Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in yanına girerek evini ziyaretçilerle doldurduk. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) yan üstü uzanıyordu. Bizi görünce ayaklarını kendisine doğru çekti sonra buyurdu ki: “Muhakkak benden sonra birtakım topluluklar sizlere gelerek ilim talep edeceklerdir. Sizler onlara merhaba edip selamlayınız ve onlara ilim öğretiniz.”

جَلَسْتُهُ وَحُسْنُ هَدْيِهِ ﷺ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN OTURUŞU VE İNSANLARA GÜZEL ÖRNEK OLMASI

أَخْرَجَ أَبُو دَاؤِدَ وَالْتَّرمِذِيُّ عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:
 كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا جَلَسَ فِي الْمَجَلِسِ احْتَبَىٰ بِيَدِيهِ.

Ebû Dâvûd ve Tirmizî'nin Ebû Sa'îd el-Hudrî (Radyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre: “Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) oturacağı zaman ihtibâ şeklinde otururdu.”

وَالْاحْتِبَاءُ أَنْ يَجْلِسَ عَلَىٰ مُؤْخَرِتِهِ وَيُلْصِقَ فَخْدِيْهِ بِطَنِهِ وَيَضْعَ يَدِيْهِ عَلَىٰ
 سَاقِيْهِ.

İhtibâ: Dizlerini yukarıya dikip uyluklarını da karnına dayayarak, herhangi bir bezi sırtından dolaştırarak birbirine bitişirilmiş olan dizleri

bağlama şeklinde olan oturma tarzıdır. Bazen bu sadece eller ile dizleri bağlama şeklinde de olabilir.

وَعِنْ جَابِرِ بْنِ سَمْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَرَبَّعَ.
أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ.

Câbir b. Semüra (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) bağıdaş kurardı." (Ebû Dâvûd)

وَأَخْرَجَ أَبُو دَاوُدَ وَالْتَّرمِذِيُّ عَنْ قَيْلَةَ بْنِ مَحْرَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، أَنَّهَا
رَأَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ وَهُوَ قَاعِدٌ الْقُرْفُصَاءِ،
قَالَتْ: فَلَمَّا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُتَخَشِّعَ فِي الْجِلْسَةِ
فَأَرْعَدْتُ مِنَ الْفَرَقِ.

(الفَرْقُ: الْخُوفُ)

Ebû Dâvûd ve Tirmizî, Kayle bint Mahreme (*Radiyallâhu Anhâ*)'dan rivayet ettiklerine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'i kufusâ şeklinde otururken gördüğünü söylemiş (ve şöyle demiştir:) Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'i (böyle) mütevazi bir halde otururken görünce korkudan bana bir titreme geldi."

(الفَرْقُ) kelimesi "Korku" anlamındadır.

تَقْدِيمَةٌ كَبِيرَ الْقَوْمِ فِي الْكَلَامِ

PEYGAMBER EFENDİMİZİN KONUŞMA HUSUSUNDAYA KAVMİN BÜYÜKLERİNE ÖNCELİK TANIMASI

رَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَمْمَةَ أَنَّ نَفَرًا انْطَلَقُوا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَفِي رِوَايَةٍ: جَاءَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَهْلٍ وَحُوَيْصَةً وَمُحَيَّصَةً ابْنَةَ مَسْعُودٍ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ انْطَلَقْنَا إِلَى خَيْرِ، فَوَجَدْنَا أَحَدَنَا قَتِيلًا - وَفِي رِوَايَةٍ: فَبَدَأَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ

يَتَكَلَّمُ، وَكَانَ أَضْعَفَ الْقَوْمَ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كَبِيرُ الْكَبِيرِ»، وَفِي رِوَايَةٍ: «يَبْدأُ الْأَكْبَرُ».

Buhârî, Sehl b. Ebî Hasme'den rivayet ettiğine göre: Bir topluluk Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'in yanına geldiler. -Bir rivayette Abdurrahman b. Sehl ile Mes'ûd'un iki oğlu Huwayyîsa ile Muhayyîsa Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)'e geldiler ve şöyle dediler: "Ey Allah'ın Resulü! Biz Hayber'e gittik ve bizden birini öldürmüş halde bulduk" Bir rivayette konuşmaya Abdurrahman başladı. Halbuki Abdurrahman onların en küçüğü idi. Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ona: "**İlk sözü büyüğe bırak!**" -Bir rivayette "**Konuşmaya en büyük olan başlar**"- buyurdu.

وَفِي مُسْنَدِ أَحْمَدَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُؤْقِرِ الْكَبِيرَ، وَيُزَحِّمَ الصَّغِيرَ، وَيَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَا عَنِ الْمُنْكَرِ».

Ahmed b. Hanbel'in "Müsned" adlı eserinde İbn Abbâs (Râdiyallâhu Anhümâ)'dan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: "**Büyügüne saygı göstermeyen, küçüğüne merhamet etmeyen, iyiliği emredip kötülükten nehyetmeyen bizden değildir.**"

تَكْرِيمُهُ أَهْلُ الْفَضْلِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN FAZILET SAHİBİ OLANLARA HÜRMETİ

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْبَرَّةُ مَعَ أَكَابِرِكُمْ». عَزَّاهُ السُّيُورِطِيُّ فِي «الْجَامِعِ الصَّغِيرِ» إِلَى ابْنِ حِبَّانٍ وَصَحَّحَهُ، وَرَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ، وَفِي رِوَايَةِ الْبَزَّارِ: «الْخَيْرُ مَعَ أَكَابِرِكُمْ».

İbn Abbâs (Râdiyallâhu Anhümâ)'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: "**Bereket**

büyüklerinizle beraberdir.” (Suyûti, “el-Câmi'u's-Sağîr” adlı eserinde bu rivayeti İbn Hibbân'a dayandırmış ve sahîh hükmünü vermiştir. Beyhakî de rivayet etmiştir.)

Bezzâr'ın rivayeti ise şöyledir: **“Hayır, büyüklerinizle beraberdir.”**

كَمَا دَلَّ عَلَيْهِ حَدِيثُ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَيْسَ مِنْ أُمَّتِي مَنْ لَمْ يُجَلِّ كَبِيرَنَا، وَيَرْحَمْ صَغِيرَنَا، وَيَعْرُفْ لِعَالَمِنَا حَقّهُ». رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالطَّبرَانِيُّ وَإِسْنَادُهُ حَسَنٌ.

Ubâde b. Sâmit (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edilen şu hadisin de delalet ettiği gibi, Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) söyle buyurmuştur: **“Büyükümüze saygı göstermeyen küçüğümüze merhamet etmeyen ve ilim sahibi olanımızın hakkını bilmeyen benim ümmetimden değildir.”** (Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet etmiştir. İsnadı hasen'dir.)

وَمِنْ ذَلِكَ: إِكْرَامُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعَمِّهِ الْعَبَّاسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَمُبَاهاَتُهُ بِهِ، وَإِعْلَانُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَلِكَ أَمَامُ الصَّحَابَةِ، لِيَقْتَدُوا بِهِ فِي تَكْرِيمِ عَمِّهِ الْعَبَّاسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.

Peygamber efendimiz (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in amcası Abbâs (*Radiyallâhu Anh*)'a karşı olan hürmeti, onunla övünmesi ve amcasına hürmet gösterme noktasında kendisine uymaları için sahabenin önünde bunu ilan etmesi bu kabildendir. (Yani fazilet sahibi olanlara hürmet kabilindendir.)

وَرَوَى الطَّبَرَانِيُّ بِسَنَدِ حَسَنٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ أَمِّهِ أُمِّ الْفَضْلِ، أَنَّ الْعَبَّاسَ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا رَأَهُ قَامَ إِلَيْهِ وَقَبَّلَ مَا بَيْنَ عَيْنَيْهِ، ثُمَّ أَقْعَدَهُ عَنْ يَمِينِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ قَالَ: «هَذَا عَمِّي، فَمَنْ شَاءَ فَلْيَبَاهِ بِعَمِّهِ»، فَقَالَ الْعَبَّاسُ: نِعَمُ الْقَوْلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ.. الْحَدِيثُ.

Taberânî, hasen derecesinden olan bir senetle İbn Abbâs (*Radiyallâhu Anhümâ*)’dan o da annesi Ümmü'l-Fazl (*Radiyallâhu Anhâ*)’dan rivayet ettiğine göre: Abbâs (*Radiyallâhu Anh*), *Peygamber Efendimiz* (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’in yanına geldi. *Peygamber Efendimiz* (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) onu gördüğünde hemen ayağa kalktı ve onu alnından öptü. Sonra da sağ tarafına oturtarak şöyle dedi: “**Bu benim amcamdır. Kim isterse amcasıyla övünsün.**” Bunun üzerine Abbâs (*Radiyallâhu Anh*): “Ne güzel söz Yâ Resûlellâh!” dedi.

وَرَوْى الْحَاكِمُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: اسْتَشْقَى عُمَرُ عَامَ الرِّمَادِ - أَيْ: عَامَ الْقَحْطِ - بِالْعَبَاسِ فَقَالَ: اللَّهُمَّ هَذَا عَمْ نِيَّتِكَ، نَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ بِهِ، فَأَسْقِنَا، فَمَا بَرَخُوا حَتَّىٰ سُقُوا.

Hâkim, İbn Ömer (*Radiyallâhu Anhümâ*)’dan rivayet ettiğine göre: Ömer (*Radiyallâhu Anh*) kitlik zamanında: “Allah’ım o Peygamberinin amcasıdır. Onu vesile kilarak sana yöneliyoruz. Sen bize yağmur ver!” diye dua ederek Abbâs (*Radiyallâhu Anh*)’ı vesile kilarak onun hürmetine yağmur duası yapardı. Çok geçmeden de yağmur yağardı.”

وَكَانَ الصَّحَابَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ يُعَظِّمُونَ الْعَبَاسَ وَيُكْرِمُونَهُ، اتِّبَاعًا لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

وَفِي «الإِصَابَةِ» تَقْلَا عَنِ الشَّعْبِيِّ أَنَّهُ قَالَ: ذَهَبَ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لِيَرْكَبَ، فَأَمْسَكَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا بِالرِّكَابِ، فَقَالَ: تَنَحَّ يَا ابْنَ عَمِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا، هَكَذَا نَفْعَلُ بِالْعُلَمَاءِ وَالْكُبَرَاءِ. قَالَ فِي «مَجْمَعِ الزَّوَائِدِ»: رَوَاهُ الطَّبرَانيُّ.

Sahâbe-i Kirâm (*Radiyallâhu Anhüm*) *Peygamber Efendimiz* (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’e ittiba ederek Abbâs (*Radiyallâhu Anh*)’a tazim ederlerdi.

“el-İsâbe” adlı eserde Şa'bî'den nakledildiğine göre: Zeyd b. Sâbit (*Radiyallâhu Anh*) bineğine bitmek için gittiğinde İbn Abbâs

(*Radiyallâhu Anhümâ*) (onun rahat binmesi için) bineğin üzengisini tuttu. (Üzengi: Eyerin iki yanında bulunan ve hayvana binildiği zaman ayakların basılmasına yer alan altı düz demir halkadır.) Zeyd b. Sâbit (*Radiyallâhu Anh*): “Tutma ey peygamberin amcasının oğlu” dediğinde İbn Abbâs (*Radiyallâhu Anhümâ*) şöyle cevap verdi: “Hayır, biz büyüklerimize ve alimlerimize böyle yaparız.” (“*Mecma’u’z-Zevâid*” adlı eserde müellif, bu hadisi Taberânî rivayet etti demiştir.)

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ مِنْ إِجْلَالِ اللَّهِ إِكْرَامَ ذِي الشَّيْئَةِ الْمُسْلِمِ، وَحَامِلِ الْقُرْآنِ غَيْرِ الْعَالِي فِيهِ وَلَا الْجَافِي عَنْهُ، وَإِكْرَامَ ذِي السُّلْطَانِ الْمُفْسِطِ».

Ebû Dâvûd, Ebû Mûsâ el-Eş’arî (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “***Muhakkak ki ihtiyar Müslüman'a, Kur'ânını terk etmeyen ve yasaklarını çiğnemeyen Kur'ân hafızlarına ve adaletli devlet başkanına hürmet etmek, Allah'a karşı olan saygısındanır.***”

تَحْسِينُهُ الْحَسَنَ وَحَثْهُ عَلَى إِتْقَانِ الْعَمَلِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜZEL GÖRMESİ VE AMELİ TAM OLARAK, EKSİKSİZ YAPMAYA TEŞVİK ETMESİ

رَوَى الْإِمَامُ أَخْمَدُ عَنْ يَحْيَى بْنِ الْجَزَارِ قَالَ: دَخَلَ نَفَرٌ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَقَالُوا: يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ حَدَّثَنَا عَنْ سِرِّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَتْ: كَانَ سِرْرُهُ وَعَلَانِيَّتُهُ سَوَاءً، ثُمَّ نَدِمَتْ قَالَتْ: أَفْشَيْتُ سِرْرَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَتْ: فَلَمَّا دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرْتُهُ، فَقَالَ: «أَحْسَنْتِ». قَالَ فِي «مَجْمَعِ الزَّوَائِدِ»: رَوَاهُ أَخْمَدُ وَالْطَّبرَانِيُّ وَرِجَالُهُمَا

رِجَالُ الصَّحِيحِ.

İmam Ahmed, Yahyâ b. el-Cezzâr (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre: *Sahabeden bir grup Ümmü Seleme (Radiyallâhu Anhâ)*'nin yanına girerek şöyle sordular: "Ey Mü'minlerin Annesi! Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in gizli hallerinden bize bahset" dediler. *Ümmü Seleme (Radiyallâhu Anhâ)*: "O'nun gizili hali de aşıkâr hali de aynıdır" dedi ve sonra pişman olup şöyle dedi: "Resûlullah'ın sırrımı ifşa ettim." *Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* yanına girince bu olayı O'na anlattım. O da bana: "**İyi yapmışsun**" dedi.

("*Mecma'u'z-Zevâid*" adlı eserde dediğine göre: "Bu hadisi Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet etmiştir ve hadisin râvîleri de sahîh hadisin râvîleridir.")

وَرَوَى ابْنُ حِيَانٍ فِي «صَحِيحِهِ» عَنْ طَلْقِ بْنِ عَلَيٍ الْحَنَفِيِّ -نِسَبَةً لِتَنِي حَنِيفَةَ - قَالَ: بَيَّنْتُ الْمَسْجِدَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخَذْتُ الْمِسْحَاةَ بِمِخْلَطَةِ الطِّينِ، فَكَانَهُ أَعْجَبَهُ فَقَالَ: «دَعُوا الْحَنَفِيَّ وَالطِّينَ، فَإِنَّهُ أَصْبَطُكُمْ لِلطِّينِ».

İbn Hibbân "Sahih" adlı eserinde Talk b. Ali el-Hanefî'den -Benî Hanîfe kabileşine nisbeten hanefî denmiştir- rivayet ettiğine göre: "Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) ile beraber mescidi bina ettim. Küreği alıp balçığı karıştırmaya başladım. Galiba Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) hayret etti ve şöyle dedi: "**Balçığı Hanefî'ye bırakın. Balçık harcını sizinizde en iyi yoğunan odur.**"

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ إِذَا عَمِلَ أَحَدُكُمْ عَمَلاً أَنْ يَتَقَبَّلَهُ». ذَكَرَهُ فِي «الْجَامِعِ الصَّغِيرِ» مَعْزُرًا لِلْبَيْهَقِيِّ، وَقَالَ الْعَلَامَةُ الْمُنَاؤِيُّ: وَرَوَاهُ أَبُو يَعْلَى وَابْنُ عَسَاكِرٍ وَغَيْرُهُمَا.

Âişe (*Radiyallâhu Anhâ*)'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurdu: "**Allah Teâlâ sizden birisinin işini yaptığında tam olarak eksiksiz yapmasını sever.**"

(“el-Câmi‘u’s-Sağîr” adlı eserde Beyhakî’ye dayandırılarak zikredilmiştir. Allâme Münâvî: “Ebû Ya'lâ, İbn Asâkir ve diğerleri de rivayet etti” demiştir.)

مُشَاوِرَةٌ لِأَصْحَابِهِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ASHABI İLE İSTİŞARE YAPMASI

فَالَّهُ تَعَالَى : ﴿وَشَاءُوْرُهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَّتْ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ^{الله}

اَمْتَوْكِلِينَ﴾ [آل عمران: ١٥٩].

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: «İş hususunda onlarla istişare et! Fakat (bir görüşte) karar kıldığında, artık (işe giriş ve) Allah'a tevekkül et! Muhakkak ki Allah, tevekkül edenleri sever.» [Âl-i İmrân Suresi, 159]

أَخْرَجَ الْبَيْهَقِيُّ عَنِ الْحَسِينِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ فِي هَذِهِ الْآيَةِ: قَدْ عَلِمَ اللَّهُ تَعَالَى مَا بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَاجَةُ إِلَيْهِمْ، وَلَكِنْ أَرَادَ أَنْ يَسْتَنِدَ بِهِ مِنْ بَعْدِهِ.

Beyhakî, bu âyet-i kerîme hakkında Hasan (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet ettiğine göre: “Allah Teâlâ Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’in onlara ihtiyacı olmadığını biliyordu fakat kendisinden sonra gelenlere takip edecekleri bir yol göstermeyi murat etti.”

وَرَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ: «لَوِ اجْتَمَعْتُمَا فِي مَشْوَرَةٍ مَا خَالَفْتُكُمَا».

İman Ahmed, Abdurrahman b. Ğanm’den rivayet ettiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) Ebû Bekir ve Ömer (*Radiyallâhu Anhümâ*)’ya şöyle demiştir: “Şayet siz ikiniz bir istişarede ortak görüşte olursanız ben ona muhalefet etmem.”

وَرَوَى ابْنُ عَدِيٍّ وَالْبَيْهَقِيُّ فِي «الشُّعْبِ» بِسَنَدِ حَسَنٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: لَمَّا نَزَلْتُ: ﴿وَشَاءُرُّهُمْ فِي الْأَمْرِ﴾ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَمَا إِنَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَغَنِيَانِ عَنْهَا، وَلَكِنْ جَعَلَهَا اللَّهُ تَعَالَى رَحْمَةً لِأُمَّتِي، فَمَنِ اسْتَشَارَ مِنْهُمْ لَمْ يَغْدُمْ رَشَداً، وَمَنْ تَرَكَهَا لَمْ يَغْدُمْ غَيْرًا».

İbn Adî ve “Şu‘abü'l-Îmân” adlı kitabında Beyhakî hasen bir sened ile İbn Abbâs (*Radiyallâhu Anhümâ*)dan rivayet ettiklerine göre: «**İş husûsunda onlarla istişâre et!**» âyet-i kerîmesi nâzil olunca *Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurdu: “**Agâh Olun! Muhakkak ki Allah ve Resûlü bundan müstağnidir. Allah istişareyi ümmetime rahmet kîlmüştür. Onlardan kim istişare ederse doğru yoldan mahrum olmaz, Kim de istişareyi terk ederse hatadan kurtulmaz.**”

حَثُّهُ اللَّهُ عَلَى الْاسْتِشَارَةِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN İSTİŞARE YAPMAYA TEŞVİK ETMESİ

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُسْتَشِيرُ مُعَانٌ، وَالْمُسْتَشَارُ مُؤْتَمَنٌ، فَإِذَا اسْتُشِيرَ أَحَدُكُمْ فَلْيُشِرِّبْ بِمَا هُوَ صَانِعٌ لِنَفْسِهِ». رَوَاهُ الْعَسْكَرِيُّ وَأَصْلُهُ فِي السُّنْنِ.

Âişe (Radyallâhu Anhâ)'dan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: "*İstişare eden kişi yardım olunan, istişare edilen kişi de kendisine güvenilen kişidir. Sizden birisi ile istişare yapıldığında kendi nefsinin yapabileceği şeyleri tavsiye etsin.*" (Askerî rivayet etmiştir. Hadisin aslı sünen kitaplarındadır.)

وَعَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْمُسْتَشَارُ مُؤْتَمَنٌ، وَهُوَ بِالْخِيَارِ، إِنْ شَاءَ تَكَلَّمْ، وَإِنْ شَاءَ سَكَتْ، فَإِنْ تَكَلَّمْ فَلْيَجْتَهِدْ رَأْيَهُ». رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَصْلُهُ فِي السُّنْنِ.

Ebû Mes'ûd (Radyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: "*İstişare edilen kişi kendisine güvenilen kişidir ve o muhayyerdir; İsterse konuşur isterse susar, konuşmaz. Sayet konuşur ise kendi görüşü ile içtihat etsin.*" (Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. Hadisin aslı Sünen kitaplarındadır.)

وَعَنْ أَنَّسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا خَابَ مَنِ اسْتَخَارَ، وَلَا نَدَمَ مَنِ اسْتَشَارَ». رَوَاهُ الطَّبَرَانِيُّ فِي «الْأَوْسَطِ».

Enes (Radyallâhu Anh)'tan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: "*İstihare yapan hüsranı uğramaz, istişare yapan da pişman olmaz.*" (Taberânî, el-Mu'cemü'l-Evsat)

تَصْوِيْثُهُ ﷺ الرَّأْيُ الْحَسَنُ وَعَمَلُهُ بِمُقْتَضَاهُ

PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜZEL OLAN GÖRÜŞÜ TASVİP EDİP VE ONUN GEREĞİYLE AMEL ETMESİ

فَفِي طَبَقَاتِ ابْنِ سَعْدٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَشَارَ يَوْمَ قُرْيَظَةَ وَالنَّضِيرِ، فَقَامَ الْحُبَابُ بْنُ الْمُنْذِرِ فَقَالَ: أَرَى أَنْ تَنْزِلَ بَيْنَ الْقُصُورِ، فَنَقْطَعَ خَبَرَ هُؤُلَاءِ عَنْ هُؤُلَاءِ، وَخَبَرَ هُؤُلَاءِ عَنْ هُؤُلَاءِ، فَأَخَذَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَوْلِهِ.

“Tabakât-ı İbn Sa‘d” adlı kitapta rivayet edildiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem), Benî Kurayza ve Benî Nadîr ile (muharebe) gününde (istişare yapmak üzere ashabin) fikrini sordu. Hubab b. Münzir ayağa kalkarak şöyle söyledi: “Benim görüşüm binalar arasına inip onların birbirlerinden haber almalarını engelleyim.” Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) onun görüşünü aldı.

وَرَوَى الطَّبَرَانِيُّ عَنْ نُبَيْشَةَ الْخَيْرِ أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدَهُ أُسَارِيٌّ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِمَّا أَنْ تَمُنَّ عَلَيْهِمْ، وَإِمَّا أَنْ تُفَادِيهِمْ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَمْرَتَ بِخَيْرٍ، أَنْتَ نُبَيْشَةُ الْخَيْرِ». قَالَ فِي «مَجْمَعِ الزَّوَائِدِ»: رَوَاهُ الطَّبَرَانِيُّ وَإِسْنَادُهُ حَسَنٌ. وَنُبَيْشَةُ الْخَيْرُ الْهَذَلِيُّ الصَّحَابِيُّ الْجَلِيلُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.

Taberânî, Nübeysetü'l-Hayr'dan rivayet ettiğine göre: Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)’ın huzuruna girdiğinde yanında esrilerin olduğunu görmüş ve şöyle demiş: “Yâ Resûlullâh, ya onlara iyilikte bulunarak (karşılıksız azat et) veya (azat karşılığında) onlardan fidye talep edersin.” Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “Sen hayrı emrettin, Sen Nübeysetü'l-Hayr'sın -Hayrı ortaya çıkaran-.”

(Mecma‘u’z-Zevâid adlı eserde: Bu hadisi Taberânî rivayet etmiştir. İsnadi ise hasen derecesindedir. Nübeyşetü'l-Hayr el-Huzelî çok kıymetli bir sahabedir. Allah ondan razı olsun.)

وَرَوَى الطَّبَرَانِيُّ وَسَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ عَنْ طَلْحَةَ مَرْفُوِعًا: «يَا عَمْرُو إِنَّكَ لَذُو رَأْيِ رَشِيدٍ فِي الْإِسْلَامِ». الْمَقْصُودُ هُوَ الصَّحَابِيُّ الْجَلِيلُ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.

Taberânî ve Sa‘îd b. Mensûr, Talha’dan merfû bir şekilde rivayet edildiğine göre: “*Ey Amr! Muhakkak ki sen İslam'da elbette doğru bir görüş sahibisin.*” (Bu rivayette kastedilen kıymetli sahâbî Amr b. el-Âs *Radiyallâhu Anh*tır.)

حُبُّهُ ﷺ حُسْنَ الْأَسْمَاءِ وَكَرَاهَتُهُ قَبِيحَهَا :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜZEL İSMİLERİ SEVMESİ VE ÇIRKİN İSİMLERDEN HOŞLANMAMASI

رَوَى الطَّبَرَانِيُّ وَأَبُو يَعْلَى عَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ حِزْيَمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُعْجِبُهُ أَنْ يُدْعَى الرَّجُلُ بِأَحْسَنِ أَسْمَائِهِ إِلَيْهِ، وَأَحَبِّ كُنَّاهُ. ذَكَرَهُ الشِّيُّوْطِيُّ فِي «الْجَامِعِ الصَّغِيرِ» رَامِزاً لِحُسْنِهِ.

Taberânî ve Ebû Ya‘lâ, Hanzala b. Hîzyem (*Radiyallâhu Anh*)’tan rivayet ettiklerine göre: “Kişinin en güzel isimleri ve en güzel küçyeleri ile çağrılması Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)’in hoşuna giderdi.”

(Suyûtî “el-Câmi‘u’s-Sağîr” adlı kitabında Hasen derecesinde bir hadis olduğuna işaret ederek zikretmiştir.)

وَرَوَى أَبُو دَاؤِدَ وَابْنُ حِبَّانٍ فِي «صَحِيفَةٍ» عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّكُمْ تُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

بِأَسْمَائِكُمْ وَأَسْمَاءِ آبَائِكُمْ، فَحَسِّنُوا أَسْمَائَكُمْ». رَوَاهُ أَخْمَدُ، وَقَالَ النَّوْويُّ
فِي «الْأَذْكَارِ»: إِسْنَادُهُ جَيِّدٌ.

Ebû Dâvûd ve “Sahîh” adlı kitabında İbn Hibbân, Ebu'd-Derdâ' (Râdiyallâhu Anh)'tan rivayet ettiklerine göre Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: “**Muhakkak ki siz kuyamet
gününde kendi isimleriniz ve babalarınızın isimleriyle
çağrılacaksınız, öyleyse isimlerinizi güzelleştirin** (yani güzel isimler koyun).”

(Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. Nevehî “el-Ezkâr” adlı eserinde isnadının “Ceyyid” olduğunu söylemiştir.)

وَعَنْ أَبِي وَهْبِ الْجُشْمِيِّ -وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةً- -رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تَسْمُّو بِأَسْمَاءِ الْأَنْبِيَاءِ، وَأَحَبُّ الْأَسْمَاءِ
إِلَى اللَّهِ: عَبْدُ اللَّهِ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ، وَأَصْدَقُهَا: حَارِثٌ وَهَمَّامٌ، وَأَفْبَحُهَا حَزْبٌ
وَمُرَّةٌ».

قَالَ الْحَافِظُ الْمُنْذِرِيُّ: رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ -وَاللَّفْظُ لَهُ- وَالنَّسَائِيُّ.

Ebû Vehb el-Cüsemî -sahâbî- (Râdiyallâhu Anh)'tan rivayet edildigine göre Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “(Çocuklarınızı) **Peygamberlerin isimleriyle isimlen(dir)iniz. Isimlerin Allah'a en hoş olanları Abdullah ve Abdurrahman'dır. En doğru olanları Hâris ile Hemmâm'dır. En çirkin olanları da Harb ile Müurre'dır.**”

(Hafız Münzirî: “Bu hadisi Ebû Dâvûd ve Nesâî rivayet etmiştir, lafız Ebû Dâvûd'a aittir.” demiştir.)

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ ابْنَةَ لِعُمَرَ كَانَ يُقَالُ لَهَا عَاصِيَةُ،
فَسَمَّاها رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَمِيلَةً. رَوَاهُ التِّرمِذِيُّ وَقَالَ:
حَدِيثُ حَسَنٍ وَرَوَاهُ مُسْلِمٌ بِاْخْتِصَارٍ.

İbn Ömer (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet edildiğine göre: “Ömer'in Âsiye isminde bir kızı vardı. Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) onun ismini Cemile olarak değiştirdi.”

(Tirmîzî rivayet edip Hasen derecesinden bir hadistir demiştir. Müslim de muhtasar olarak bu hadisi rivayet etmiştir.)

حُبُّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْفَأْلُ الصَّالِحُ وَكَرَاهَتُهُ التَّطَهِيرُ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜZELE YORMAYI SEVMESİ VE UĞURSUZLUKTAN HOŞLANMAMASI

رَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ أَنَّسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا عَدْوَى وَلَا طِيرَةً، وَيُعِجِّبُنِي الْفَأْلُ الصَّالِحُ -الْكَلِمَةُ الْحَسَنَةُ».

قال في «النهاية»: الطيره هي الشاورم بالشيفيه.

Buhârî, Enes (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “**Hastalığın kendiliğinden bulasması yoktur. Uğursuzluk da yoktur. Hayra** (güzel söze) **yormak benim hoşuma gider.**”

“en-Nihâye” adlı eserde (الطيره): “Herhangi bir şeyi uğursuzluğa yorma” demektir.

وَرَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا طِيرَةً، وَخَيْرُهَا الْفَأْلُ، قَالُوا: وَمَا الْفَأْلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: الْكَلِمَةُ الصَّالِحةُ يَسْمَعُهَا أَحَدُكُمْ».

Buhârî, Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre Resûlullah (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “**Uğursuzluk yoktur, en hayırlısı hayra yormaktır.**” Sahâbîler: “Hayra yorma (fe'l nedir?” diye sorduklarında şöyle buyurdu: “**Sizden birisinin duyacağı güzel, olumlu sözdür.**”

ورَوَى التِّرمِذِيُّ عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُعْجِبُهُ إِذَا خَرَجَ لِحَاجَةٍ أَنْ يَسْمَعَ: يَا رَاشِدُ يَا نَجِيْخُ.

Tirmizî, Enes (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) bir ihtiyaç için yola çıktığında 'Ey başarılı olan, Ey doğru yolu bulan' sözlerini (bir başkasından) duymak hoşuna giderdi."

ورَوَى الْإِمَامُ أَحْمَدُ فِي «مُسْنَدِهِ» بِسَنَدِ حَسِينٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَفَاءَلُ وَلَا يَتَطَيِّرُ، وَكَانَ يُحِبُّ الْإِسْمَ الْحَسَنَ.

İmam Ahmed, "Müsned" adlı eserinde İbn Abbâs (*Radiyallâhu Anhümâ*)'dan rivayet ettiğine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) hayra yorar, uğursuzluğa yormazdı ve güzel ismi severdi."

ورَوَى الْبُخَارِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا عَذْوَى، وَلَا طِيرَةٌ، وَلَا هَامَةٌ، وَلَا صَفَرٌ، وَقُرْبٌ مِنَ الْمَجْدُومِ فَرَازَكَ مِنَ الْأَسْدِ».

طِيرَةٌ: التَّطَيِّرُ. هَامَةٌ: اسْمُ طِائِرٍ يَتَشَاءَمُ بِهِ النَّاسُ.

صَفَرٌ: شَهْرٌ صَفَرٌ كَانُوا يُحِلِّونَهُ عَامًا وَيُحِرِّمُونَهُ عَامًا. الْمَجْدُومُ: أَذْى يُصِيبُ الْجَسَدَ.

Buhârî, Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurdu: "**Advâ, Tryera, Hâme ve safer diye bir şey yoktur. Cüzzamlı olan hastadan aslandan kaçar gibi kaç!**"

(طَيْرٌ): Ugursuzluğa yormak. (هَامَةً): İnsanların ugursuz saydığı bir kuş türü.

(صَفَرٌ): Safer ayıdır. Bir sene o ayda savaş yapmayı helal sayıyorlar bir sene de haram sayıyorlardı. (الْمَجْذُوذُمُ): Bedene isabet eden bir hastalık.

فَنَفِى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَأْثِيرَ الْعَدُوِّ مِنْ ذَاتِهَا، وَأَنَّهَا غَيْرُ مُؤَثِّرٍ، كَمَا كَانُوا يَعْتَقِدُونَهُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، وَإِنَّمَا هِيَ سَبَبٌ مِنَ الْأَسْبَابِ، وَالْفَعَالُ الْمُؤَثِّرُ بِالْأَسْبَابِ هُوَ اللَّهُ تَعَالَى وَحْدَهُ.

Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) hastalığın kendiliğinden bulaşmasını nefyetmiştir. Hastalık tek başına tesir edici değildir. Nitekim cahiliye devrinde böyle inanıyorlardı. Bulaşma hastalığın sebeplerinden bir sebeptir. Asıl, sebeplerle tesir ettiren ve (dilediğini) ziyadesiyle yapan sadece Allah Teâlâ'dır.

حُبُّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ التَّيَمُّنَ فِي شَأنِهِ كُلِّهِ :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN BÜTÜN İŞLERİNE SAĞDAN BAŞLAMAYI SEVMESİ

رَوَى الشَّيْخَانِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعْجِبُهُ التَّيَمُّنُ فِي تَنَعُّلِهِ وَتَرْجُلِهِ، وَفِي طُهُورِهِ وَفِي شَأنِهِ كُلِّهِ.

Buhârî ve Müslim, Âîse (*Radiyallâhu Anhâ*)'dan rivayet ettilerine göre: "Peygamber (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in ayakkabı giymesinde, taranmasında, temizlenip abdest arasında ve bütün hâllerinde sağdan başlamak O'nun hoşuna giderdi."

وَجَاءَ فِي رِوَايَةِ النَّسَائِيِّ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحِبُّ التَّيَمُّنَ: يَأْخُذُ بِيَمِينِهِ وَيَغْطِي بِيَمِينِهِ، وَيُحِبُّ التَّيَمُّنَ فِي جَمِيعِ أَمْرِهِ.

Nesâî'nin rivayetinde: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) sağdan başlamayı severdi; sağ eliyle alır, sağ eliyle verir ve bütün işlerinde sağdan başlamayı severdi."

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَتْ يَدُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْيَمْنَى لِطَهُورِهِ وَطَعَامِهِ، وَكَانَتْ يَدُهُ الْيُسْرَى لِحَلَائِهِ وَمَا كَانَ مِنْ أَذَى.

Ebu Dâvûd, Âîse (Râdiyallâhu Anhâ)'dan rivayet ettiğine göre: "Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) sağ elini temizlik (abdest) ve yemekte, sol elini de tuvalette ve pislikleri gidermede kullanırdı."

وَرَوَى مُسْلِمٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَأْكُلُنَّ أَحَدُكُمْ بِشَمَالِهِ وَلَا يَشْرَبَنَّ بِشَمَالِهِ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِشَمَالٍ وَيَشْرَبُ بِهَا».

Müslim, İbn Ömer (Râdiyallâhu Anhümâ)'dan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: "**Sizden birisi sol eliyle yiyeip içmesin. Çünkü şeytan sol eliyle yiyeip içер.**"

وَرَوَى الشَّيْخَانِ وَاللَّفْظُ لِبُخَارِيٍّ عَنْ أَنَّسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَرِبَ لَبَنًا وَأَتَى دَارَهُ فَحَلَبَتْ شَاهَ فَشِبَّتْ لِرَسُولِ اللَّهِ مِنَ الْبِئْرِ، فَتَنَاهَى الْقَدْحَ فَشَرِبَ، وَعَنْ يَسَارِهِ أَبُو بَكْرٍ، وَعَنْ يَمِينِهِ أَعْرَابِيٌّ، فَأَعْطَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْأَعْرَابِيَّ فَضْلَهُ، ثُمَّ قَالَ: «الْأَيْمَنَ فَالْأَيْمَنَ». وَفِي رِوَايَةٍ: «الْأَيْمَنُونَ فَالْأَيْمَنُونَ»، وَفِي رِوَايَةٍ: «أَلَا فَيَمِنُوا».

شَيْبٌ: خُلْطٌ.

Buhârî ve Müslim -lafız Buhârî'ye aittir- Enes (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiklerine göre: "Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*)'in süt içtiğini ve kendilerinin evine geldiğini görmüş. (Enes dedi ki:) Ben bir koyunun sütünü sağdım ve Resûlullâh için kuyudan biraz su ile karıştırdım. Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) kadehi alıp içti. Bu sırada solunda Ebû Bekir, yanında da bir bedevi bulunuyordu. Resûlullâh kendisinden artan sütu bedeviye verdi. Sonra da: "**Sağ'a (ve sira ile) sağa (ver)!**" buyurdu. Bir rivayette: "**Sağdakiler (sira ile) sağdakilere (versin!)**" Bir rivayette: "**Sağdan başlayıp öyle devam edin.**"

(شَيْبَ): Karşıtmak, demektir.

قَالَ الْحَافِظُ فِي «الْفَتْحِ»: أَيْ: يُقَدَّمُ مَنْ عَلَى يَمِينِ الشَّارِبِ فِي الشَّرْبِ، ثُمَّ الَّذِي عَنْ يَمِينِ الثَّانِيِّ، وَهُلُمْ جَرًّا، وَهَذَا مُسْتَحْثُبٌ عِنْدَ الْجَمِيعِ. فَيَنْدَأُ بِكَبِيرِ الْقَوْمِ أَوْ مُقَدَّمِهِمْ فِي الْفَضْلِ، أَوْ رَئِسِهِمْ، ثُمَّ يَمْنَنَ عَلَى يَمِينِهِ.

Hafız (İbn Hacer) "Fethu'l-Bâri" adlı kitabında: "İçenin sağ tarafında bulunan içmeye başlar sonra onun sağında bulunan şeklinde devam eder. Böyle yapmak herkes katında müstehaptır. İlk olarak kavmin büyüğü veya fazilet noktasında onde geleni veya reisi başlar ondan sonra sağdaki ondan sonra da sağdaki şeklinde devam eder." demiştir.

كَرَاهِيَّةُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِطْلَاقُ بَعْضِ الْكَلِمَاتِ مَخَافَةً إِيَّاهَا :

PEYGAMBER EFENDİMİZİN YANLIŞ ANLAŞILMASI ENDİŞESİYLE BAZI KELİMELERİ KULLANMAYI KERİH GÖRMESİ

جاءَ فِي «الصَّحِيحَيْنِ» عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ: خَبَثْ نَفْسِي، وَلَكِنْ لِيَقُلْ: لَقِسْتْ نَفْسِي». .

Sahih Buhârî ve Sahih Müslim'de Âişé (*Radiyallâhu Anhâ*)'dan rivayet edildiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurdu:

“Sakın sizden biriniz ‘Nefsim habis oldu’ demesin. Ancak ‘Nefsim lakis oldu’ (yani sıkıldı) desin!” buyurmuştur.

وَفِي «سُنْنِ أَبِي دَاؤِدَ» عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ: جَأْشَتْ نَفْسِي، وَلَكِنْ لِيَقُولُ: لَقِسْتْ نَفْسِي». .

Ebû Dâvûd, Âîşe (*Radiyallâhu Anhâ*)’dan rivayet ettiğine göre Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “**Sakın sizden biriniz ‘İçim bulandı’ demesin. Fakat ‘nefsim sıkıldı’ desin.”**

قَالَ الْإِمَامُ التَّوْرِيُّ: قَالَ الْعُلَمَاءُ: مَعْنَى لَقِسْتْ وَجَأْشَتْ: غَثَّتْ أَيْ: اضطَرَبْتَ حَتَّى كَادْتْ تَتَقَيَّأُ.

İمام Nevevî: Âlimler (جَأْشَتْ) kelimelerinin manaları bulanma anlamına geldiğini yani kusacak kadar karışmak anlamında olduğunu söylemişlerdir.

يَعْنِي: أَنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَرِهَ أَنْ يُضِيفَ الْمُسْلِمَ لِنَفْسِهِ كَلِمَةً فِيهَا خُبُثٌ وَبَشَاعَةٌ، فَإِنَّ الْمُسْلِمَ أَكْرَمُ مِنْ ذِلِّكَ.

Yani Resûlullâh (*Sallallâhu Aleyhi ve Sellem*) Müslümanın kötü ve çirkin şeylerini kendisine izafe etmesine çirkin görmüştür. Çünkü Müslüman çok keremlidir.

وَرَوَى مُسْلِمٌ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَقُولُ أَحَدُكُمْ – أَيْ: لِغَيْرِهِ مِنَ الْمَخْلُوقَاتِ –: رَبِّي وَلِيَقُولُ: سَيِّدِي وَمَوْلَايَيْ». .

وَفِي رِوَايَةِ لَهُ أَيْضًا: «لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ: عَبْدِي وَأَمْتِي، كُلُّكُمْ عَبِيدُ اللَّهِ، وَكُلُّ نِسَاءِكُمْ إِمَاءُ اللَّهِ، وَلِكُنْ لِيَقُولُ: غَلَامِي وَجَارِيَتِي، وَفَتَاهِي وَفَتَاتِي».

Müslim, Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: ***"Sizden biriniz -kendisi duşundaki hiçbir mahlukat için- 'Rabbim' demesin. Bilakis 'Seyyidim, Efendim' desin."***

Müslim'in başka bir rivayetinde aynı şekilde: ***"Sizden kimse 'Abdî (kulum)', 'Emetî (cariyem)' demesin. Hepiniz Allah'ın kölelerisiniz, bütün kadınlarınız da Allah'ın kullarıdır. Bilakis 'Oğlum', 'Kızım, yavrum' desin."***

وَالْحِكْمَةُ فِي هَذَا النَّهْيِ: إِغْلَاقُ بَابِ الْمُوَهَّمَاتِ سَدًّا لِلنَّرِيعَةِ، وَإِيَقَافُ النُّفُوسِ عَنِ التَّطَاوِلِ وَالْغَطْرَسَةِ وَالتَّرْفُعِ وَالْكِبَرِ.

Bu kelimeleri kullanmaktan nehyetmedeki hikmet kötülüge götüren yolların engellenmesi amacıyla vehim -yanlış anlaması- kapısını kapatmaktadır. Böbürlenme, kibirlenme, üstünlük taslama gibi kötü huyları nefislerden uzaklaştırmaktır.

وَرَوَى الْإِمَامُ مُسْلِمٌ فِي «صَحِيحِهِ» عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا قَالَ الرَّجُلُ: هَلَكَ النَّاسُ فَهُوَ أَهْلَكَهُمْ».

İmam Müslim "Sahîh" adlı eserinde Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: ***"Bir kimse İnsanlar helâk oldu derse, o insanları bu sözü söyleyen kimse helâk etmiştir."***

وَرَوَى أَبُو دَاوُدَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا قَالَ الرَّجُلُ: هَلَكَ النَّاسُ فَهُوَ أَهْلَكَهُمْ».

Ebû Dâvûd, Ebû Hüreyre (*Radiyallâhu Anh*)'tan rivayet ettiğine göre Resûlullah (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: “**Bir kimse İnsanlar helâk oldu derse, o sözü söyleyen kişi onların en ziyade helâk olamadır.**”

قالَ الْإِمَامُ الْخَطَّابِيُّ: مَعْنَى هَذَا الْكَلَامِ أَنَّهُ لَا يَرَأُ الرَّجُلُ يَعِيبُ النَّاسَ وَيَذْكُرُ مَسَاوِيهِمْ وَيَقُولُ قَدْ فَسَدَ النَّاسُ وَهَلَكُوا وَنَحْنُ ذَلِكَ مِنَ الْكَلَامِ، يَقُولُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا فَعَلَ الرَّجُلُ ذَلِكَ فَهُوَ أَهْلَكُهُمْ وَأَسْوَأُهُمْ حَالًا مِمَّا يَلْحَقُهُ مِنَ الْإِثْمِ فِي عَيْنِهِمْ وَالْأَرْزَاءِ بِهِمْ وَالْوَقِيعَةِ فِي هِمْ، وَرُبَّمَا أَدَّاهُ ذَلِكَ إِلَى الْعُجْبِ بِنَفْسِهِ فَيَرَى أَنَّ لَهُ فَضْلًا عَلَيْهِمْ وَأَنَّهُ خَيْرٌ مِنْهُمْ فَيَهْلِكُ.

İmam Hattâbî: “Bu cümplenin manası, insanları ayıplayıp onların kötülüklerini zikretmeye devam eden ve insanlar bozuldu, helak oldu ve buna benzer cümleleri kullanana kişi en ziyade helak olan kişidir. Bu kişinin hali, kendilerini ayıpladığı, hor gördüğü ve günahkâr olduklarını söyledişi kişilerin hallerinden daha kötüdür. Bu düşünce çoğu zaman kişiyi kendisini beğenmeye ve kendisinin diğerlerinden daha hayırlı ve üstün olduğunu düşünmesine vesile olup helak olmasına sebep olur.”

مراجع البحث

- الشفاء بتعريف حقوق المصطفى – القاضي عياض.
- المواهب الدنية بالمنج المحمدية – الإمام القسطلاني.
- الشمائل المحمدية – الإمام الترمذى.
- شمائل النبي ﷺ - الدكتور مصطفى البغا.
- رياض الصالحين – الإمام النووي.
- المتجر الراوح في ثوب العمل الصالح – الإمام الدمياطى.
- سبل الهدى والرشاد في سيرة خير العباد – الإمام الصالحي الشامي.
- وسائل الوصول إلى شمائل الرسول ﷺ - الشيخ يوسف النبهانى.
- إمتاع الإسماع بما للنبي ﷺ من الأحوال والأموال والحضره والمداعع – الإمام المقرئي.
- زاد المعاد في هدي خير العباد – الإمام ابن القيم الجوزية.
- دلائل النبوة – الإمام أبو نعيم الأصفهانى.
- سيدنا محمد رسول الله ﷺ - شمائله الحميدة – خصاله المجيدة – الشيخ عبد الله سراج الدين.
- الهدي النبوي والإرشادات المحمدية ﷺ - الشيخ عبد الله سراج الدين.
- الرحمة المهداء ﷺ - الشيخ الدكتور خليل إبراهيم ملا خاطر العزّami.
- الروض الباس في شمائل المصطفى أبي القاسم ﷺ - الإمام المناوى.
- بهجة المحافظ وبغية الأمثل في تلخيص السير والمعجزات والشمائل – الإمام العامري.
- معالم السنن – الإمام الخطابي.
- نسيم الرياض في شرح شفاء القاضي عياض – الإمام الخفاجي.
- سنن أبي داود – الإمام أبي داود السجستاني.
- سنن النسائي – الإمام النسائي.

KAYNAKÇA

Kâdî İyâz, *eş-Şifâ bi-Ta'rîfi Hûkûki'l-Mustfâ.*
Kastallânî, *el-Mevâhibü'l-Ledünniyye.*
Tirmizî, *eş-Şemâ'ilü'l-Muhammediyye.*
Mustafa el-Bugâ, *Şemâ'ilü'n-Nebî.*
Nevehî, *Riyâzu's-Sâlihîn.*
Dimyâtî, *el-Metcerü'r-Râbih fî Sevâbi'l-'Ameli's-Sâlih.*
Sâlihî eş-Şâmî, *Sübüllü'l-Hüdâ ve'r-Reşâd.*
Yûsuf en-Nebhânî, *Vesâ'ilü'l-Vusûl ilâ Şemâ'il'r-Resûl.*
Makrîzî, *İmtâ'u'l-Esmâ'.*
İbnü'l-Kayyim el-Cevziyye, *Zâdü'l-Meâd fî Hedyi Hayri'l-İbâd.*
Ebû Nuaym el-İsfahânî, *Delâ'ilü'n-Nübûvve.*
Abdullâh Sirâcüddîn, *Seyyidünâ Muhammed Resûlullâh.*
Halil İbrâhim Molla Hâtır el-Azzâmî, *er-Rahmetü'l-Mühdât.*
Münâvî, *er-Ravzü'l-Bâsim fî Şemâ'ilü'l-Mustafâ Ebi'l-Kâsim.*
Âmirî, *Behcetü'l-Mehâfil ve Büğyetü'l-Emâsil fî Telhîsi's-Siyer ve'l-Mu'cizât ve's-Şemâ'il.*
Hattâbî, *Me'âlimü's-Sünen.*
Hafâcî, *Nesîmü'r-Riyâz fî Şerhi Şifâ'i'l-Kâdî İyâz.*
Ebû Dâvûd, *Sünen.*
Nesâî, *Sünen.*

الفهرس

مقدمة	3
الباب الأول معيشته صلوات ربي وسلامه عليه	5
غشة	5
صفة أكله وشربه	6
لباسه	8
مشيه	9
جلساته واتكاؤه	9
نومه	11
تطيبه	12
تنظفه وتحممه	13
سرير شعره ونظره في المراة	15
خضابه	17
كحله	18
أدبه في قصاء حاجه	19
الباب الثاني عبادته صلوات ربي وسلامه عليه	20
عبادته وصلاته	20
إيقاظه أهله لصلاة الليل	23
صومه	24
أدكاره واستعاناته في اليوم والليل	26
أدبه في الدعاء	31
تهجده	35
قراءته وكتابه	37
خشوعه وخشيته من الله سبحانه وتعالى	38
استغفاره	40
الباب الثالث بلاغته	43
قوه سمعه وبصره	43
حلاؤه صوته	44
حلاؤه مطريقه	45
فضاحته وبالاغنه	45
أدبه في الكلام	47
تأثير وعظه	49
كلامه في الشعر	49
مدحه الصالحة والبيان	51
خطبه	52

سُخْنَةُ عِلْمِهِ	54
قُلْبُهُ الشَّرِيفُ	56
شَكُورُتُهُ	57
الْبَابُ الرَّابعُ أَخْلَاقُهُ صَلَواتُ رَبِّي وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ	60
حُسْنُ حُلْقَهِ	61
مَرَاحِهُ وَضَحْكَهُ وَتَسْمِهُ	66
سَلَامُهُ وَمُصَافَحَتُهُ وَرَدُودُ التَّسْجِيَّةِ بِأَحْسَنِ مِنْهَا وَبِسَامَتُهُ وَطَلَاقُهُ وَجِهُهُ	71
حَلْمُهُ وَعَمُوهُ	75
غَضْبَهُ لِلَّهِ تَعَالَى	80
تَوَاضُعُهُ	83
حَيَاوَهُ	87
كَمَالُ لُطْفِهِ مَعَ السَّائِلِ	88
مُلَاطْفَتُهُ لِلصَّينِيَانِ وَمُلَاعِنَتُهُ لَهُمْ	92
مُلَاطْفَتُهُ لِجَفَافِ الْأَغْرَابِ	94
كَرْمُهُ وَسَخَاوَهُ	97
شَجَاعَتُهُ	101
حُسْنُ عِشْرَتِهِ وَأَبْسَاطُهُ مَعَ أَهْلِهِ وَرَوْجَاتِهِ	104
رَحْمَتُهُ وَشَفَقَتُهُ	109
رَحْمَتُهُ بِالْأَهْلِ وَالْعِيَالِ	113
رَحْمَتُهُ بِالصَّينِيَانِ	115
رَحْمَتُهُ وَدَمْعُ عَيْنَيْهِ لِعَرَاقِ وَلَدِهِ إِبْرَاهِيمِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ	117
رَحْمَتُهُ وَبُكْأَهُ لِمَرْضٍ أَوْ مَوْتٍ أَصْحَابِهِ	119
رَحْمَتُهُ بِالْمَسَاكِينِ وَالضُّعَافِاءِ	120
رَحْمَتُهُ بِالْتَّسِيمِ	121
رَحْمَتُهُ بِالْحَيَوانِ	122
رَحْمَتُهُ بِالظَّيْوَرِ	126
رَحْمَتُهُ بِالْأُمَّةِ أَجْمَعِ	128
لَيْنُ جَانِيهِ	133
مُعَامَلَتُهُ لِأَصْحَابِهِ فِي سَائِرِ أَحْوَالِهِمْ	135
مُجَالِسَتُهُ لِلضُّعَافَاءِ	145
مُعَامَلَتُهُ لِلْحَدَّمِ	147
زُهْدُهُ	149
عَدْلُهُ	153
مَهَابَتُهُ	156
إِكْرَامُهُ لِلضَّيْوِفِ	160
تَعَامِلُهُ مَعَ النِّسَاءِ	163

..... أَمَانَتُهُ وَصِدْقَهُ	169
..... حَفْظُهُ لِلْوُدُّ وَحُسْنُ عَهْدِهِ	173
..... صَيْرَهُ عَلَى الْأَذَى	175
..... مُكَافَأَتُهُ الْأَكْرَامِ بِأَفْضَلِ مِنْهُ	181
..... مُقَابَلَتُهُ الْأَحْسَانِ بِأَجْمَلِ إِحْسَانٍ	181
..... أَدْبَهُ إِذَا دَخَلَ مَنْزِلَهُ	183
..... آدَبَهُ عِنْدَ حُرُوجِهِ لِلنَّاسِ	184
..... أَدْبَهُ فِي مَجْلِسِهِ	186
..... أَدْبَهُ فِي سُكُونِهِ	188
..... أَدْبَهُ مَعَ جَلَسَائِهِ	189
..... وَقَارَهُ الْعَظِيمُ	191
..... جَلَسَتُهُ وَحُسْنُ هَدِيهِ	192
..... تَقْدِيمَهُ كَبِيرُ الْقَوْمِ فِي الْكَلَامِ	193
..... تَكْرِيمَهُ أَهْلُ الْفَضْلِ	194
..... تَحْسِينَهُ الْحَسَنَ وَحَثَّهُ عَلَى إِثْقَانِ الْعَمَلِ	197
..... مُشَارِرَتُهُ لِأَصْحَابِهِ	199
..... حُنْتُهُ عَلَى الْإِنْسَارَةِ	201
..... تَضْوِيَّهُ الرَّأْيُ الْحَسَنِ وَعَمَلُهُ بِمُقْتَضَاهِ	202
..... حُبُّهُ حُسْنُ الْأَسْمَاءِ وَكَرَاهَتُهُ فَيَحْكُمُهَا	203
..... حُبُّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْفَالُ الصَّالِحُ وَكَرَاهَتُهُ التَّطَهِيرُ	205
..... حُبُّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَيْمَنُ فِي شَانِيَهُ كُلِّهِ	207
..... كَرَاهَيَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِطْلَاقُ بَعْضِ الْكَلِمَاتِ مَخَافَةً إِيَاهُمَا	209
..... مَرَاجِعُ الْبَحْثِ	213
الفهرس.....	215

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	4
1. BAP PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜNLÜK YAŞANTISI	5
YEME VE İÇMESİNDEKİ VASIFLARI.....	6
GİYİNMESİ	8
YÜRÜMESİ	9
OTURMASI VE DAYANMASI	9
UYKUSU	11
KOKULANMASI.....	12
TEMİZLENMESİ VE SÜSLENMESİ	13
SAÇINI TARAMASI VE AYNAYA BAKMASI.....	15
KINA YAKMASI.....	17
SÜRME KULLANMASI	18
KAZÂ-Î HÂCET ESNASINDAKİ EDEBİ	19
2. BAP PEYGAMBER EFENDİMİZİN İBADETİ	20
İBADET VE NAMAZI	20
GECE NAMAZI İÇİN AİLESİNİ UYANDIRMASI	23
ORUCU	24
GECE GÜNDÜZ OKUDUĞU VE KENDİSİYLE KORUNDUĞU ZİKİRLER.....	26
DUADAKİ EDEBİ	31
TEHECCÜD NAMAZI	35
KUR'ÂN-I KERİM OKUMASI VE AĞLAMASI	37
NOKSAN SİFATLARDAN MÜNEZZEH OLAN, YÜCE OLAN ALLAH'A KARŞI OLAN HUŞUŞU VE ONDAN KORKMASI	38
İSTİĞFAR ETMESİ	40
3. BAP PEYGAMBER EFENDİMİZİN BELAĞATI.....	43
GÖRME VE DUYMASININ KUVVETLİ OLMASI.....	43
SESİNİN GÜZELLİĞİ	44
TATLI KONUŞMASI	45
FESÂHAT VE BELÂĞATI	45
KONUŞMADAKİ EDEBİ	47
VAAZININ TESİRİ	49
ŞİİR HAKKINDAKİ KELAMI.....	49
FASÂHAT VE BEYANI MEDHETMESİ	51
HUTBELERİ	52
İLMİNİN GENİŞLİĞİ.....	54

ŞEREFLİ KALBİ	56
SÜKÜTU	57
4. BAP PEYGAMBER EFENDİMİZİN AHLAKI	60
PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜZEL AHLAKI	61
PEYGAMBER EFENDİMİZİN ŞAKA YAPMASI, GÜLMESİ VE TEBESSÜM ETMESİ	66
PEYGAMBER EFENDİMİZİN SELAM VERMESİ, MUSAFAHALAŞMASI, SELAMA VERİLENDEN DAHA GÜZEL BİR ŞEKLDE MUKABELEDE BULUNMASI VE GÜLER YÜZLÜ OLMASI.....	71
PEYGAMBER EFENDİMİZİN YUMUŞAK HUYLULUĞU VE AFFETMESİ	75
PEYGAMBER EFENDİMİZİN ALLAH İÇİN KIZMASI	80
PEYGAMBER EFENDİMİZİN TEVAZUSU	83
PEYGAMBER EFENDİMİZİN HAYASI	87
PEYGAMBER EFENDİMİZİN SORU SORANA SON DERECE NAZİK DAVRANMASI.....	88
PEYGAMBER EFENDİMİZİN ÇOCUKLARA KARŞI ŞEFKATİ VE ONLARLA OYUN OYNAMASI	92
PEYGAMBER EFENDİMİZİN BEDEVİLERE KARŞI OLAN ŞEFKATİ	94
PEYGAMBER EFENDİMİZİN CÖMERTLİĞİ VE ELİNİN AÇIKLIĞI	97
PEYGAMBER EFENDİMİZİN CESARETİ.....	101
PEYGAMBER EFENDİMİZİN AİLESİ VE HANIMLARI İLE NEŞELİ VE GÜZEL GEÇİMİ	104
PEYGAMBER EFENDİMİZİN RAHMET VE ŞEFKATİ.....	109
PEYGAMBER EFENDİMİZİN AİLE FERTLERİNE KARŞI OLAN MERHAMETİ.	113
PEYGAMBER EFENDİMİZİN ÇOCUKLARA KARŞI OLAN MERHAMETİ	115
PEYGAMBER EFENDİMİZİN MERHAMETİ VE OĞLU İBRAHİM'İN AYRILMASINDAN DOLAYI GÖZÜNDEN YAŞ GELMESİ	117
PEYGAMBER EFENDİMİZİN ASHÂB-I KIRÂMDAN VEFAT EDENLERE VEYA HASTA OLANLARA KARŞI MERHAMETİ VE AĞLAMASI	119
PEYGAMBER EFENDİMİZİN FAKİR VE YOKSULLARA KARŞI OLAN MERHAMETİ	120
PEYGAMBER EFENDİMİZİN FAKİR VE YETİME KARŞI OLAN MERHAMETİ .	121
PEYGAMBER EFENDİMİZİN HAYVANLARA KARŞI OLAN MERHAMETİ.	122
PEYGAMBER EFENDİMİZİN KUŞLARA KARŞI OLAN MERHAMETİ	126
PEYGAMBER EFENDİMİZİN ÜMMETİN TAMAMINA KARŞI OLAN MERHAMETİ	128

PEYGAMBER EFENDİMİZİN YUMUŞAK HUYLULUĞU	133
PEYGAMBER EFENDİMİZİN DİĞER HALLERDE ASHABINA KARŞI OLAN MUAMELESİ	135
PEYGAMBER EFENDİMİZİN FAKİRLERLE BERABER OTURMASI.....	145
PEYGAMBER EFENDİMİZİN HİZMETÇİLERE KARŞI OLAN MUAMELESİ....	147
PEYGAMBER EFENDİMİZİN ZÜHD HAYATI	149
PEYGAMBER EFENDİMİZİN ADALETİ.....	153
PEYGAMBER EFENDİMİZİN HEYBETİ.....	156
PEYGAMBER EFENDİMİZİN MİSAFİRLERE KARŞI OLAN İKRAMI.....	160
PEYGAMBER EFENDİMİZİN KADINLARA KARŞI OLAN MUAMELESİ	163
PEYGAMBER EFENDİMİZİN DOĞRU VE GÜVENİLİR OLMASI.....	169
PEYGAMBER EFENDİMİZİN DOSTLUĞUNU MUHAFAZA ETMESİ VE AHDE VEFALI DAVRANMASI.....	173
PEYGAMBER EFENDİMİZİN EZİYETLER KARŞISINDA SABRETMESİ	175
PEYGAMBER EFENDİMİZİN KENDİSİNE YAPILAN İKRAMA FAZLASIYLA KARŞILIK VERMESİ	181
PEYGAMBER EFENDİMİZİN KENDİSİNE YAPILAN İHSANA EN GÜZEL ŞEKLİYLE KARŞILIK VERMESİ	181
PEYGAMBER EFENDİMİZİN EVİNE GIRDİĞİ VAKİTTEKİ EDEBİ	183
PEYGAMBER EFENDİMİZİN İNSANLARIN YANINDA ÇIKTIĞI VAKİTTEKİ EDEBİ.....	184
PEYGAMBER EFENDİMİZİN MECLİS ADABI	186
PEYGAMBER EFENDİMİZİN SUSMASINDAKİ EDEBİ	188
PEYGAMBER EFENDİMİZİN KENDİSİYLE BERABER OTURANLARA KARŞI EDEBİ.....	189
PEYGAMBER EFENDİMİZİN MUAZZAM BİR VAKARA SAHİP OLMASI	191
PEYGAMBER EFENDİMİZİN OTURUŞU VE İNSANLARA GÜZEL ÖRNEK OLMASI.....	192
PEYGAMBER EFENDİMİZİN KONUŞMA HUSUSUNDA KAVMİN BÜYÜKLERİNE ÖNCELİK TANIMASI.....	193
PEYGAMBER EFENDİMİZİN FAZİLET SAHİBİ OLANLARA HÜRMETİ	194
PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜZELİ GÜZEL GÖRMESİ VE AMELİ TAM OLARAK, EKSİKSİZ YAPMAYA TEŞVİK ETMESİ	197
PEYGAMBER EFENDİMİZİN ASHABI İLE İSTİŞARE YAPMASI	199
PEYGAMBER EFENDİMİZİN İSTİŞARE YAPMAYA TEŞVİK ETMESİ	201

PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜZEL OLAN GÖRÜŞÜ TASVİP EDİP VE ONUN GEREĞİYLE AMEL ETMESİ	202
PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜZEL İSMİLERİ SEVMESİ VE ÇIRKİN İŞİMLERDEN HOŞLANMAMASI	203
PEYGAMBER EFENDİMİZİN GÜZELE YORMAYI SEVMESİ VE UĞURSUZLUKTAN HOŞLANMAMASI	205
PEYGAMBER EFENDİMİZİN BÜTÜN İŞLERİNE SAĞDAN BAŞLAMAYI SEVMESİ.....	207
PEYGAMBER EFENDİMİZİN YANLIŞ ANLAŞILMASI ENDİŞESİYLE BAZI KELİMELERİ KULLANMAYI KERİH GÖRMESİ.....	209
KAYNAKÇA.....	214
İÇİNDEKİLER	218

حقوق الطبع متناحة
لكل مسلم يرغب بنشر
الخير بدون تغيير أو إضافة

Baskı hakkı, hayrin yayılması maksadıyla herhangi bir değişiklik ve izafe de bulunmaksızın bütün Müslümanlar için mevcuttur.

برعاية موقع Internet sitesi: www.almostaneer.com

الكويت

١٤٣٢ هـ - ٢٠١١ م

Kuveyt
1432/2011
Almostaneer.com